Descopera adevarata istorie a romanilor

Foto (1)

Istorie se cheama ceea ce s-a intamplat cu adevarat, nu ceea ce am vrea sa se fi intamplat, declara in urma cu aproape un secol marele istoric roman Nicolae Iorga. Un adevar cu valoare de postulat, daca luam in calcul zecile de mistificari care au avut ca subiect istoria romanilor, in special istoria formarii poporului roman, dupa retragerea aureliana din anul 271. In speranta ca putem aduce o raza de lumina asupra acelor evenimente tulburi care au marcat aproape doua milenii de istorie valaha, va invitam sa descoperiti, asa cum spunea si Iorga, o frantura de istorie, dupa cum s-a intamplat ea cu adevarat, totul in cel mai nou maraton Descopera.ro, Descopera adevarata istorie a romanilor.
S-a spus despre istorie ca este una dintre cele mai inexacte stiinte. Ca datele, cu cat sunt mai vechi, cu atat sunt mai alterate de interpretari si de subiectivismul celor care le-au scris. Lipsa unor dovezi palpabile da si ea nastere la zeci de mistificari si de relatari inexacte. **E istoria romanilor, asa cum a fost acuzata, una "fabricata" in perioada comunista? Este istoria noastra una falsa, asa cum sustin adeptii teoriilor migrationiste?** Ne tragem cu adevarat din daci si din romani? Sunt eroii istoriei noastre niste adevarati eroi sau doar niste creatii ale unor istorici nationalisti? Au fost victoriile noastre militare si diplomatice atat de importante pentru romani si pentru Europa, sau au fost doar niste "incidente neinsemnate la granita" pentru marile puteri? Acestea sunt doar cateva dintre intrebarile la care vom cauta sa raspundem in cele aproape 30 de episoade din istoria spatiului carpato-danubiano-pontic, pe o perioada istorica ce se intinde de la aparitia populatiilor proto-dacice si pana la domnia lui Alexandru Ioan Cuza.

Nu vom incerca sa rescriem istoria si nici nu vom incerca sa aducem in fata cititorilor marturii rasunatoare si nestiute din istoria romanilor. Vom incerca, insa, sa oferim o varianta cat mai aproape de adevar a celor intamplate in ultimele doua milenii. O varianta lipsita, pe cat se poate, de tendinte nationaliste, de interpretari malitioase si de rastalmaciri ale unor dovezi discutabile. Vom incerca sa va aducem in fata marile figuri ale istoriei asa cum au fost ele cu adevarat, totul pe baza marturiilor credibile ale vremii si ale unor istorici contemporani de marca.

Cine a fost cu adevarat Burebista? Cate lucruri stim despre "cel dintai si cel mai mare rege al getilor"? Cine a fost personajul din umbra care i-a influentat politica si i-a facilitat relatiile diplomatice cu Roma si Grecia Antica? Cine este omul care i-a infruntat pe romani si care si-a capatat prin lupta cognomenul de "Zece Ursi" - Dece-bal? Care au fost secretele sale si cat de mare a fost geniul sau militar? Cum au trecut cei aproape 1000 de ani de istorie in care marturiile cu privire la existenta

valahilor sunt atat de putine? Ce s-a petrecut pe acest teritoriu al fostei civilizatii dace? Cat de influent a fost primul domnitor al Tarii Romanesti, Basarab I, si care a fost motivul care l-a ridicat la lupta impotriva propriului sau suveran, Carol Robert de Anjou, in Batalia de la Posada? Cine a fost primul care a gandit acea "Restitutio Daciae", unirea Tarilor Romane sub o singura autoritate? Te-ar surprinde sa stii ca nu Mihai Viteazul a fost acesta? Stii cine a fost primul european care a reusit o victorie impotriva Imperiului Otoman sau care a fost cea mai drastica infrangere a Islamului in fata unei armate crestine? Ce ai spune daca ai afla ca aceste lucruri au fost reusite de valahi?

Vrei sa afli adevarul? Urmareste atunci, pe toata durata lunii noiembrie, episoadele **maratonului Descopera adevarata istorie a romanilor.**

Poate ca unele informatii te vor suprinde. Poate ca pe altele le stiai deja. Important este sa nu uitam cine suntem si care ne sunt radacinile reale. Sa nu uitam cine ne sunt stramosii si cat de mare a fost sacrificiul lor pentru continuitate. Si, nu in ultimul rand, sa nu uitam care a fost liantul care a legat generatiile ultimelor doua milenii in acelasi spatiu.

Informeaza-te! Afla-ti trecutul! Afla cine esti tu cu adevarat! Citeste cel mai nou maraton Descopera.ro... **DESCOPERA ADEVARATA ISTORIE A ROMANILOR!**

****

Burebista Celtoctonul – Nimicitorul de celti

Foto (10)

„Boerebistas, barbat get, luand conducerea neamului sau, a ridicat pe oamenii acestia ticalositi de nesfarsitele razboaie si i-a indreptat prin abstinenta si sobrietate si ascultare de porunci, asa incat, in cativa ani, a intemeiat o mare stapanire si a supus getilor cea mai mare parte din populatiile vecine; ba a ajuns sa fie temut chiar si de romani pentru ca trecea Istrul fara frica, pradand Tracia pana in Macedonia si Iliria, iar pe celti, cei ce se amestecasera cu tracii si cu ilirii, i-a pustiit cu totul, iar pe boiii de sub conducerea lui Critasiros, precum si pe taurisci, i-a nimicit cu desavarsire...” – Strabon, Geographia.

Nicicand nu au avut tracii, fie ei daci sau de alta sorginte, un lider mai impunator si mai influent decat a fost Burebista. Nu sunt cuvintele autorului acestui articol ci ale contemporanilor sai, locuitorii cetatii Dionysopolis, Balcicul de astazi, cei care il numeau cu mandrie ***"cel dintai si cel mai mare dintre regii din Tracia"***. Este regretabil faptul ca, astazi, sursele care sa ne redea adevarata complexitate a geniului lui Burebista, dimensiunile reale, fizice sau morale ale marelui rege trac, lipsesc cu desavarsire. Au ramas doar ecourile faptelor sale in operele unora dintre cei mai ilustri istorici antici, acestea fiind, de fapt, singurele date pe care le detinem. Suficient, insa, pentru a ne crea o imagine

despre personalitatea remarcabila a celui care a influentat decisiv istoria in urma cu mai bine de doua milenii.

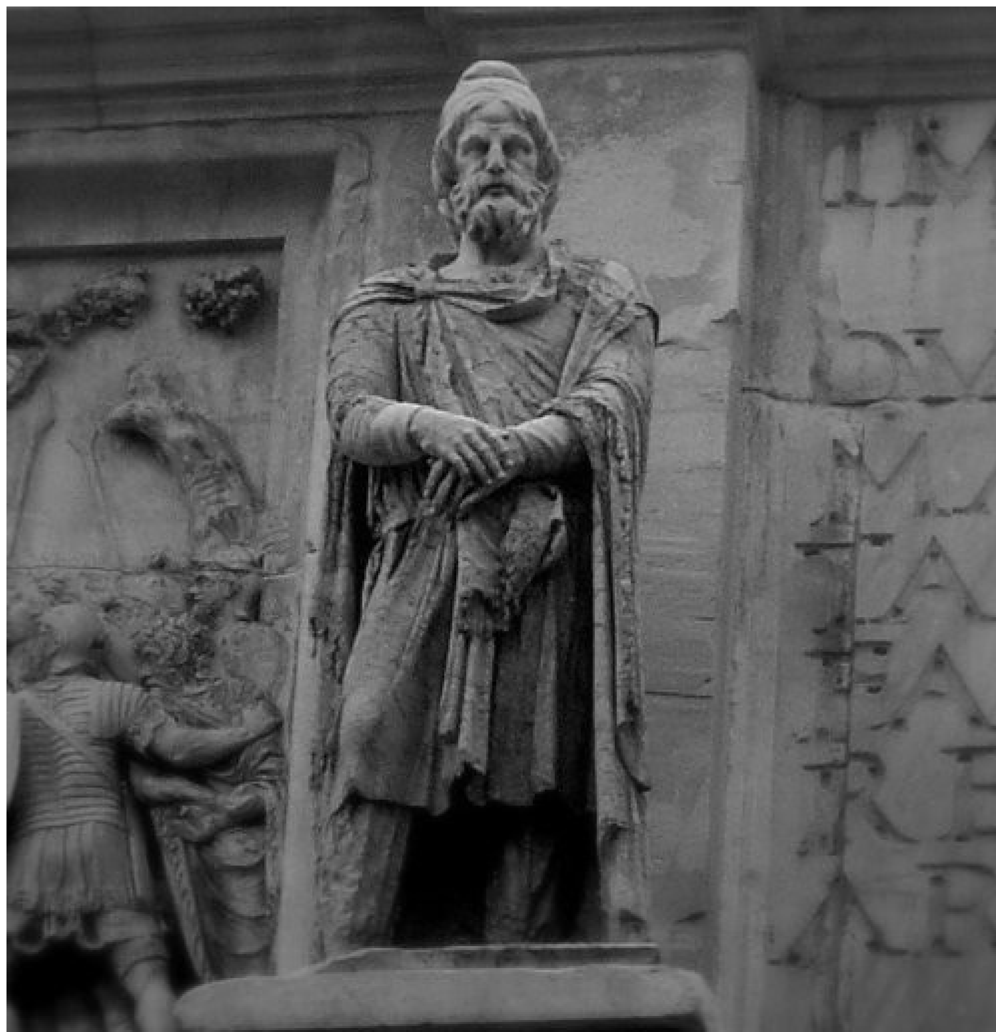

Pastrand proportiile, putem compara pe *"cel dintai si cel mai mare dintre regii din Tracia"* chiar cu Alexandru Macedon... un lider ce a reusit intr-un timp foarte scurt sa ii uneasca pe cei de un neam cu el, sa supuna semintii indepartate si sa sfarseasca neinfrant in lupta o existenta demna de marile personalitati ale istoriei. Si tot asemenea lui Alexandru Macedon, Burebista a luat odata cu el ceea ce realizase. Ucisi in urma unor comploturi, cei doi monarhi nu au lasat in urma imperiile pe care le creasera, acestea fiind sfasiate si impartite intre cei care le-au urmat la conducere.

Cine a fost, insa, Burebista, care au fost realizarile sale si cine au fost personajele cheie care i-au influentat decisiv actiunile, va invit sa descoperim impreuna in cele ce urmeaza.

Burebista - un personaj enigmatic

Aproape orice manual de istorie, in special din seria celor post-decembriste, sustinea ca Burebista, marele rege al daco-getilor s-a inscaunat rege in anul 82 i.Hr si a cazut prada unui complot al nobililor in anul 44 i.Hr., acelasi an in care isi pierdea viata, intr-un mod similar, Iulius Cezar. Chiar daca nu sunt departe de adevar, astfel de afirmatii sunt, insa, nesigure. **Cu siguranta ca atari probleme nu s-ar fi ridicat daca, din operele istoricilor antici care s-au ocupat cu istoria dacilor, s-ar fi pastrat macar una.** Poate cea mai importanta dintre aceste lucrari, "Istoria Getilor", scrisa de Dion din Prusa (cca 40-120 d.Hr) sau Dion Chrysostomos (Gura de Aur), asa cum mai era cunoscut istoricul antic, mai exista inca in secolul al VI-lea d.Hr., dupa cum afirma un alt istoric important, gotul Iordanes. Chiar daca acesta din urma face o grava confuzie confundandu-i pe goti cu geti, cel mai probabil in ideea de a gasi pentru neamul sau un trecut stralucit, informatiile preluate de acesta din opera lui Dion Chrysostomos sunt in masura sa faca oarecare lumina asupra trecutului lui Burebista:
"Apoi, in vreme ce la goti (geti) domnea Buruista, a venit in Gotia (Getia) Deceneu, pe vremea cand Sylla a pus mana pe putere la Roma. Primindu-l pe Deceneu, Buruista i-a acordat o putere aproape regala. Dupa sfatul acestuia, gotii (getii) au inceput sa pustiasca pamanturile germanilor pe care acum le stapanesc francii".

Se intelege astfel ca Burebista domnea deja in anul 82 i.Hr., an in care Sylla lua titlul de dictator la Roma. Ca inscaunarea sa nu putea fi departe de aceasta data o arata insasi durata domniei lui. Numai daca presupunem ca moartea sa a avut loc in anul 44 d.Hr, si avem deja 38 de ani in care Burebista a stapanit peste intregul neam al daco-getilor. Cu atat mai mult daca sustinem acea opinie a istoricilor care afirma ca tragicul sfarsit al regelui dac a avut loc cu putin timp inainte de razboaiele panonice ale lui Octavianus (35-33 i.Hr). Evident, o domnie atat de indelungata nu era ceva neobisnuit pentru lumea antica. **Acelasi Iordanes vorbeste de un urmas al lui Burebista, Scorilo/Coryllus, ce a condus destinele dacilor timp de 40 de ani.** Teres, regele odrisilor (traci din sudul Dunarii), a trait nu mai putin de 92 de ani, dupa cum sustine istoricul Theopompos, iar contemporanul lui Burebista, Mithridades al VI-lea Eupator a domnit 48 de ani (111-63 i.Hr.). Chiar daca nu il putem alatura regilor din sudul si nordul Dunarii, trebuie amintit si monarhul cu cea mai lunga domnie din istoria omenirii, anticul faraon Pepi al II-lea Neferkare, cel care a stat in fruntea Egiptului pentru nu mai putin de 94 de ani (cca. 2278 - 2184 i.Hr.).

Nu trebuie uitata, insa, nici acea parte a istoricilor care neaga vehement veridicitatea scrierilor lui Iordanes si implicit ca Burebista ar fi fost un rege al dacilor in anul 82 i.Hr. Opinia acestora se bazeaza pe un document contemporan cu monarhul daco-get, stela ridicata in cinstea diplomatului **Acornion din Dionysopolis (Balcicul de azi). Acornion, un apropiat al lui Burebista, este pomenit cu cinste de catre locuitorii Dionysopolisului, ca unul dintre cei mai de seama cetateni, iar printre faptele sale se numara si o misiune diplomatica efectuata undeva intre anii 70-62 i.Hr., la tatal unui important rege dac, in cetatea Argedava (o locatie inca neidentificata, aflata probabil undeva pe cursul raului Arges).** De aici si pana la supozitia ca este vorba de o misiune pe langa tatal lui Burebista, nu a mai fost decat un pas, ceea ce ar echivala cu o restrangere substantiala a anilor de domnie ai acestuia. Informatia este, insa, supusa unor opinii total divergente in randul oamenilor de stiinta, nu putini fiind aceia care sustin ca regele la care soseste Acornion in calatoria sa este chiar Burebista. De altfel, prietenia durabila si ajutorul reciproc dintre cei doi sunt bine cunoscute. Mai mult, razboaiele lui Burebista cu celtii, care au loc in jurul anului 60 i.Hr., se petrec dupa unirea triburilor dace, eveniment care nu putea fi realizat intr-un timp extrem de scurt.

Cu siguranta, insa, ca faptele marelui rege sunt mult mai importante decat biografia sa inca neelucidata.

Cei trei colosi ai Europei si cosmarul celtilor

Premizele pentru o unire a triburilor dacice intr-un singur neam erau deja create in momentul venirii la

tron a lui Burebista. **Izvoarele vremii arata, fara putinta de tagada, o migratie a clasei razboinice dace din nordul Dunarii catre Transilvania, acolo unde se naste un puternic centru politico-religios al stramosilor nostri.** In Germania, Ariovistus incercase unirea triburilor germanice impotriva Romei, in timp ce Mithridades al VI-lea Eupator intemeiase in Asia Mica un stat puternic si intins, ce se dorea un adversar pe masura Cetatii Eterne. Roma isi amplifica tendintele expansioniste si chiar si la celti si la tracii sud-dunareni aparusera tendintele de unificare. Dacilor nu le lipsea decat un lider de geniu, iar acesta s-a dovedit, cu prisosinta, Burebista.

Este cert ca **denumirea de rege in lumea barbara desemna, mai degraba, un sef de trib sau al unei uniuni de triburi. Faptul ca Burebista este numit *"cel dintai si cel mai mare dintre regii din Tracia"* (un fel de rege al regilor) nu poate insemna decat ca el reusise sa se impuna in fata liderilor locali si sa ii supuna pe acestia sub o singura conducere, fapt nemaintalnit in lumea tracilor.** Este foarte posibil ca Burebista sa nu fi avut de infruntat fiecare trib dacic ci, mai degraba, sa fi realizat o mare unire a unor uniuni de triburi deja existente. Ca dovada faptul ca, dupa moartea sa, Dacia ce Mare se imparte in patru, apoi cinci parti, conduse de lideri mai putin insemnati, probabil urmasii sau chiar sefii uniunilor de triburi supuse. Dar unirea dacilor intr-un singur neam nu era decat primul pas din tumultuoasa domnie a lui Burebista.

Asa cum anticipase Herodot, tracii uniti puteau fi cel mai puternic dintre neamuri, iar **Burebista rivaliza de acum cu ceilalti doi colosi ramasi in lupta pentru Europa, odata cu moartea lui Mithridades al VI-lea Eupator, Ariovistus si Cezar.** Armata sa numara circa 200.000 de luptatori *"ticalositi de nesfarsitele razboaie"*, suficient cat sa il faca un rival de temut chiar si pentru Roma. De altfel, Burebista nu se teme sa ii infrunte pe gali, pe germanici si chiar pe romani. In lupta data intre anii 73-72 i.Hr de guvernatorul Antonius Hybrida cu locuitorii Histriei, locuitori sprijiniti de o armata de barbari, prezenta lui Burebista ca adversar al romanilor este una cat se poate de probabila. Era doar prima lupta a regelui daco-get cu Roma si, totodata, prima dovada pentru el ca romanii nu sunt invincibili. Luptele cele mai aprige se dau insa cu celtii razboinici aflati pe teritoriul Daciei.

O succesiune a bataliilor date de Burebista este greu de realizat. Putinele izvoare antice nu dau detalii asupra cronologiei luptelor regelui dac, mai ales ca **el nu intra in atentia istoricilor greco-romani decat in momentul in care era evident ca Dacia devenise o problema spinoasa pentru "lumea civilizata".** Cel mai probabil, Burebista a declansat razboiul impotriva boiilor si tauriscilor aflati sub conducerea lui Critasiros in dorinta de a elibera vestul Daciei de amenintarea si jafurile

continue ale celtilor. Insusi Strabon afirma ca, dupa ce cucerisera Roma in anul 390 i.Hr, si dupa izgonirea lui de catre romani ***"boiii se stramutasera langa Istru, traind amestecati cu tauriscii si razboindu-se cu dacii, pana cand acestia le-au sters neamul de pe fata pamantului"***. Acelasi Strabon sustine ca Burebista a ***"pustiit pe celtii care erau amestecati cu tracii si cu ilirii si a nimicit pe de-a-ntregul pe boiii aflati sub conducerea lui Critasiros si pe taurisci"***. Atat de crunta a fost razbunarea lui Burebista incat pamantul celtilor boii, anarti si taurisci a ramas loc de pasunat pentru neamurile vecine. Cu toate acestea, chiar si Strabon se lasa uneori purtat de exaltare. Faptul ca boiii nu au fost exterminati, asa cum sustine istoricul antic, o confirma insusi Iulius Cezar, cel care ii descrie pe celtii supravietuitori incercand sa scape de napasta dacilor si cautand aliante cu triburile galice pentru a prada din nou. In plus, boiii sunt cei care au dat numele Boemiei de astazi.

Nu la fel stau lucrurile si cu scordiscii aflati la gurile Tisei. Fosti aliati ai dacilor in campaniile de jaf de la sudul Dunarii, ei devin adversari ai lui Burebista si sunt aproape stersi din istorie de uriasa armata a dacilor. Ca astfel au stat lucrurile, o poate explica orice strateg militar. **Este greu de imaginat ca, atata vreme cat Roma era principalul advesar al lui Burebista, acesta sa fi incercat o campanie impotriva latinilor stiind ca poate fi impresurat de celtii cei razboinci si imprevizibili.** Doar un nebun ar fi riscat un razboi pe cel putin doua fronturi, astfel ca, o campanie indreptata initial spre celti si apoi spre cetatile de la Marea Neagra si catre Balcani este cea mai plauzibila desfasurare a lucrurilor.

Cele mai sangeroase lupte ale lui Burebista se incheiasera. Dacia fusese eliberata de pericolul celt dar, pentru regele dac, misiunea sa in fruntea dacilor era departe de a se fi incheiat. **Ducand o politica expansionista demna doar de marii luptatori ai Antichitatii, el isi indreapta atentia catre bogatele colonii grecesti de la malul Marii Negre.** In anul 55 i.Hr, cetatea Olbia de la gurile Bugului este prima care se pleaca in fata dacilor. Urmeaza Tyras, Histria (acolo unde Burebista arde din temelii cetatea ce cutezase sa il infrunte), Tomisul si Mesembria. Alte cetati refuza lupta si se predau pasnic, asa cum se intampla cu locuitorii Dyonisopolisului. Muntii Haemus sunt si ei trecuti in stapanirea regelui neinvins al daco-getilor. De acum, conflictul cu Roma parea inevitabil.

Sfidand practic pericolul, Burebista intreprinde campanii de jaf in Macedonia si Iliria, acolo unde romanii se vad nevoiti sa se recunoasca infranti. Mai mult, monarhul dac incearca sa influenteze politica Romei si se implica puternic in razboiul dintre Pompei si Cezar. Acelasi Acornion din Dyonisopolis este omul care negociaza din umbra cu Pompei in favoarea dacilor. Privita astazi ca o eroare, alegerea lui Burebista a fost, insa, una cat se poate de logica la momentul respectiv. Cezar avea toti sortii impotriva sa. Pierduse prima batalie impotriva lui Pompei, iar acesta din urma se autointitula deja lider al Romei. Mai mult, intr-un discurs public el lasa de inteles ca se baza pe ajutorul unui puternic rege barbar. Cine altul sa fie puternicul sustinator al romanului daca nu dacul Burebista?

Istoria nu este, insa, una previzibila. Desi o armata numeroasa a dacilor marsaluia in ajutorul lui Pompei, Cezar anticipase pericolul si atacase fara sa mai stea pe ganduri. La Pharsalos, el obtine o victorie ce avea sa schimbe fata lumii pentru totdeauna. Nu putem decat sa ne imaginam ce s-ar fi intamplat daca razboinicii daci ar fi ajuns la timp in ajutorul lui Pompei. **Drept raspuns, noul lider al Romei nu se gandea decat la razbunare. In Macedonia, el maseaza o armata uriasa, circa 150.000 de legionari, cu mult mai mult decat i-au fost nevoie pentru a cuceri Galia. Singurul sau gand era acela de a da o lectie cutezatorului rege dac.** Nu apuca sa isi duca planul la indeplinire. Este ucis in anul 44 i.Hr, in urma unui complot al senatorilor. La scurt timp, Burebista cade prada unui complot similar pus la cale, cel mai probabil, de regii daci pe care ii supusese. Dacia este sfasiata aproape imediat in patru parti, apoi in cinci, asa cum ne spune istoricul Strabon. In Transilvania, acolo unde preotul Decenu preluase puterea regelui si acolo unde se gasea cea mai puternica factiune dacica, avea sa se nasca, cat de curand, un alt rege pe masura lui Burebista… nimeni altul decat Diurpaneus - Decebal.

El, marele rege Burebista, isi ocupase deja locul printre zeii neamului sau.

****

Decebal – in spiritul darz al dacilor

Foto (10)

Daca ajungeti in Roma, vizitati va rog colinele Quirinale din nordul vechiului Forum roman. Acolo troneaza columna care prezinta razboaiele de cotropire ale imparatului Traian in Dacia. Adica la noi acasa...Pe coloana este sculptata si infatisarea regelui Decebal. Luati un moment de mandra reculegere! In sanul niciunei alte semintii de oameni nu a mai rasarit un asemenea conducator cu asemenea destin tragic. A infruntat plin de curaj cea mai puternica imparatie a vremii. A facut totul pentru a-si ocroti poporul. A sfidat infrangerea mai curajos decat spartanii, iar moartea sa ne aminteste parca de tragediile antice. Nu-l uitati, la aproape 2.000 de ani de la jertfa sa, Decebal ne este inca rege!

Care este numele tau, Marite Rege?

Din nefericie, despre neamul, originea si familia lui Decebal stim astazi prea putine amanunte. Totusi, regele-erou nu a fost uitat de daco-geti. Numele sau razbate din Istorie prin numeroase mentionari care apartineau triburilor trace din sudul Dunarii, sau in inscriptii din cele mai indepartate colturi ale Imperiului Roman precum Britania, Italia, Pannonia sau Hispania. **Merita mentionat ca numele de Decebal a supravietuit in mod bizar in Spania pana in secolul trecut, adus de cohortele de daci mercenari, angajati de Roma dupa retragerea aureliana.** Cum altfel ne putem explica paralela fonetica Diego-Diegis, sau nume neasteptate precum Don Dicineo (Deceneu), Don Ortiz (Ortis, nume dacic), Don Boroista (Burebista), Don Salmoxen si Don Deciballo.

Merita sa zabovim putin si asupra originii numelui regelui. Decebal, Decebalos, continea adjectivul dacic Balos, un nume raspandit in onomastica dacica, apartinand, tuturor straturilor

sociale. Numele real al regelui dac era, probabil, Diurpaneus, el fiind la origini un taraboste din sud-vestul Daciei (Muntii Apuseni). Datorita caracterului sau deosebit si al victoriilor militare primeste din partea populatiei dace numele de razboi de Decebalus (Zece Ursi sau Calaretul). De asemenea, razboinicul dac primeste tronul si este ales conducator al Daciei. Printr-un gest nobil si intelept, regele dac de atunci, Duras, cedase puterea de bunavoie iscusitului Decebal, cel pe care consangenii sai incepusera sa il considera un veritabil semi-zeu inca din timpul vietii.

Strateg desavarsit, diplomat iscusit, conducator intelept

"Foarte priceput in planurile razboiului si iscusit la infaptuirea lor, stiind sa aleaga prilejul pentru a-l ataca pe dusman si a se retrage la timp. Dibaci in a intinde curse, era un bun luptator si se pricepea sa foloseasca izbanda, dar si sa iasa cu bine dintr-o infrangere. Din acesta pricina, multa vreme a fost un dusman de temut pentru romani" - Dio Cassius - Historia

Dupa asasinarea lui Burebista, statul centralizat dac este afectat de o inevitabila diviziune politica. Triburile daco-gete nu mai raman unite in uniunea statala in care le adunase regele-zeu. Ele se fragmenteaza in patru, apoi in cinci regate, dintre care cel mai mare si mai puternic se consolidase in Ardealul de azi. Pe fondul acesta, Imperiul Roman profita de situatie si isi extinde granitele cucerind provinciile getilor din sudul Dunarii. **Constatam ca daco-getii nu se lasa impresionati de apropierea agresiva a unui vecin atat de puternic, raspunzand in forta. Multe capetenii razbonice gete isi manau oamenii in lupta in teritoriile romane din Balcani si Panonia. Stramosii se dovedesc atat de puternici incat continua sa se amestece in disensiunile politice intre Octavianus Augustus si Marcus Antonius.** Incet, incet, romanii isi dau seama ca odata cu moartea lui Burebista, pericolul dacic pentru posesiunile lor din Balcani, nu disparuse deloc, ci se amplificase. Contramasurile Romei la Dunare constau in prima instanta in crearea unei zone tampon nelocuite pe malul sudic al Dunarii, din care triburile getilor erau evacuate in teritoriul roman sau exilate in Carpati. Prin urmare, generalul Aelius Catus muta la sud de Istru 50.000 de geti pentru ca, mai apoi, in timpul lui Nero, guvernatorul Moesiei, Tiberius Plautius Silvanus Aelianus, stramuta fortat in Balcani aproape 100.000 suflete de geti, barbati, femei, copii, batrani.

Lacomia crescanda a romanilor se manifesta printr-o politica de expansiune economica urmata de o incercuire militara. Daco-getii nu slabesc insa atacurile, profitand de momentele de slabiciune ale Romei, punctate de schimbarile imparatilor romani. **Dacii persevereaza si se aliaza cu sarmatii. Impreuna, cele doua popoare organizeaza invazii puternice in Moesia, unde sunt decimate doua legiuni trimise sa le faca fata**. Pana la inceputul domniei lui Domitian (81-96 d.Hr.) a existat un relativ echilibru de forte la Dunare. Insa, dupa cum ne spune istoricul Iordanes, daco-getii devin alarmati de lacomia proverbiala a imparatului roman, ataca Moesia, masacrand legiunile si omorand inclusiv comandantii. De partea stramosilor nostrii luptau bastarnii, roxolanii si iazigii. Expeditia militara daca era condusa, in premiera, de tanarul Diurpaneus.

Odata ajuns rege, Decebal intareste armata si statul dac, stabilind legaturi cu popoarele vecine. Dacia era din nou mare si unita, cu frontierele cuprinse intre Dunare, Panonia, Nistru

si Carpatii Padurosi. In confruntatile cu legiunile lui Domitian, dacii obtin o victorie zdrobitoare. Lui Oppius Sabinus i s-a retezat capul, impartasind aceeasi soarta cu guvernatorul Moesiei. Capetele celor doi au fost aduse in Dacia drept trofee de razboi. Alarmat de situatie, Domitian vine personal la Dunare. Imparat intransigent si calculat, el face greseala de a-l trimite contra noului rege dac pe generalul Cornelius Fuscus care, conform lui Tacit, era un conducator lipsit de prudenta, temperamental si avid de glorie. Decebal nu doreste o confruntare cu Fuscus, trimitand in acest sens mai multe oferte de pace, refuzate insa de Domitian. Refuzul imparatului roman l-a indarjit si mai mult pe Decebal. **Masacrul legiunilor lui Fuscus avea sa se petreaca undeva pe valea Oltului din Carpati. Acolo, Decebal intinsese o cursa in care a pierit o intreaga legiune (V Alaudae), al carei steag a ajuns trofeu in mainile dacilor.**

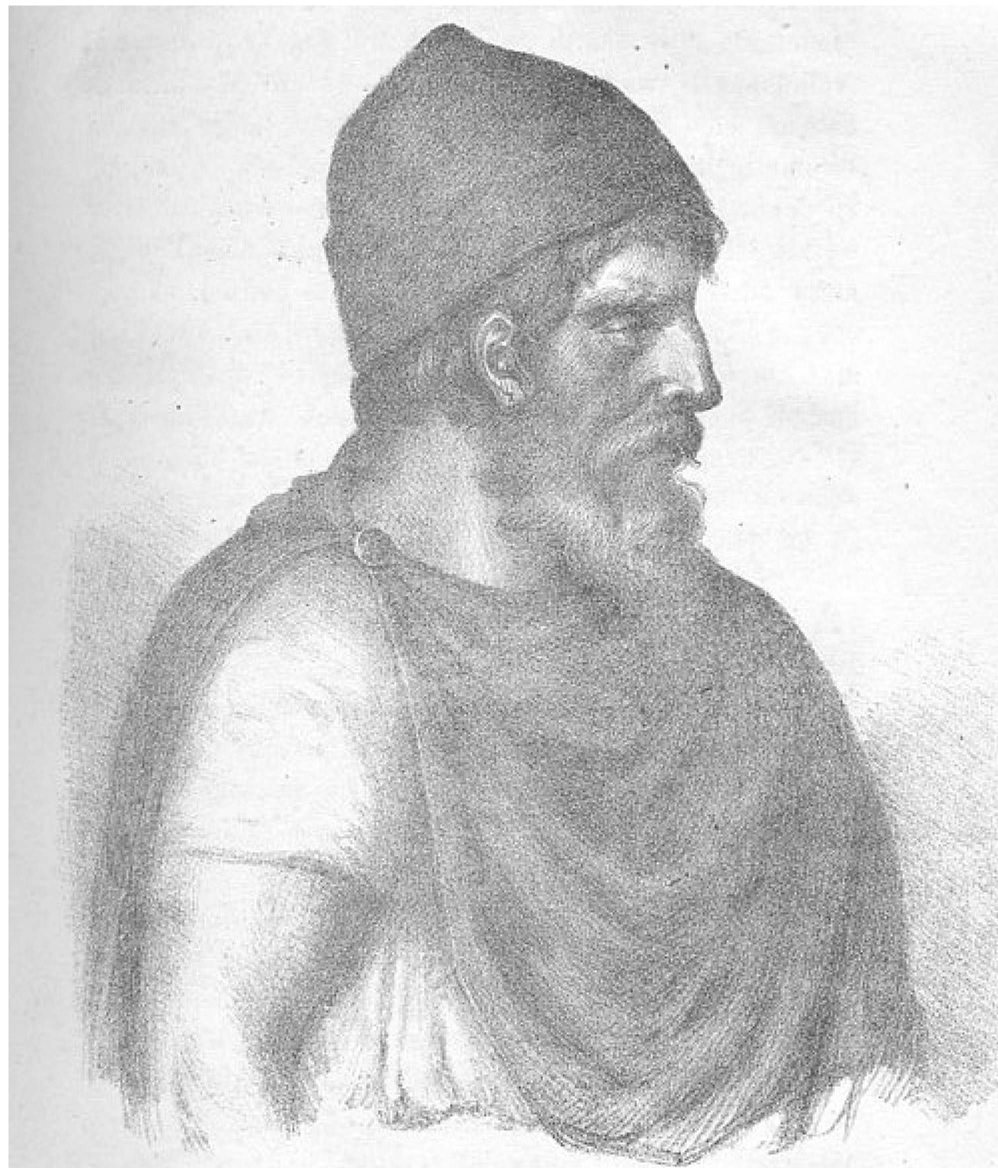
Conform lui Juvenal, dezastrul armatei romane este comparabil ca proportii cu infrangerea suferita de generalul Varus in padurile intunecate ale Germaniei, pe cand Roma era condusa de Augustus. Roma cea lacoma nu se lasa, astfel incat o noua expeditie desfasurata in anul 88 d.Hr., calca din nou hotarele Daciei. De data acesta, legiunile erau conduse de generalul Tettius Iulianus, un fost consul sever si disciplinat. Cunoscator al regiunilor, Tettius invadeaza Dacia pe la Portile de Fier. Lupta care s-a dat la Tapae a fost una extrem de sangeroasa, cu nenumarate victime in ambele tabere. Pacea era iminenta deoarece Decebal isi vede amenintata Sarmizegetusa, iar Domitian, la randul sau, era prins in lupte grele cu sarmatii, iazigi, marcomanii si cvazii. Anul urmator se semneaza o pace care a durat 12 ani. **Pentru prima data in istoria sa Imperiul Roman era nevoit sa incheie o pace umilitoare. Stapana lumii era obligata sa-l recunoasca pe Decebal rege al tuturor triburilor geto-dace si sa-i plateasca despagubiri in sume de bani, in conditiile in care regele dac nu restituia nimic din prada de razboi, sa-i asigure ajutoare militare, tehnica si masini de razboi, sa-i trimita ingineri si constructori care sa-i ridice cetati si forturi.**

Un blestem pe nume Marcus Ulpius Nerva Traianus

" Daca exista pe undeva vreun golf ascuns sau un pamant necunoscut unde se gasea aur, se decreta ca acolo este un dusman si se pregatea samanta unor razboaie sangeroase alaturi de cucerirea de noi comori " - Petronius (Satiricon CXIX, 4-7)

Soarta lui Domitian face ca acesta sa fie asasinat de un libert. A doua zi, in mare graba, conspiratorii

si generalii romani il aleg imparat pe Marcus Cocceius Nerva, cel care l-a adoptat drept fiu si successor pe Marcus Ulpius Traianus. Acesta din urma era ambitiosul fiu al unui comandant de legiune de origine hispanica (celtiber). **Ajuns, in cele din urma, imparat datorita calitatilor sale militare, Traian mosteneste o Roma saracita de cheltuielile fara masura ale lui Domitian, ai carei cetateni erau inglodati in datorii.** Vestile despre aurul din muntii dacilor nu mai reprezentau de multa vreme o noutate. **Pentru Imperiul Roman, ajuns aproape de apogeul politicii sale expansioniste, cucerirea Daciei si instalarea legiunilor in muntii sai era de maxim interes strategic**. Aceasta deoarece, pe langa jefuirea stramosilor nostri de aurul si argintul strans in generatii, Roma stabilea la granitele de rasarit un avanpost important impotriva atacurilor venite din partea dacilor liberi aliati cu popoarele iraniene precum sarmatii, scitii si roxolanii, dupa cum avea sa o demonstreze mai tarziu Istoria.

In fata colosului expansionist, statea un regat de oameni curajosi care nu cunosteau frica de moarte. **Cele doua razboaie purtate de Traian impotriva daco-getilor au fost nimic altceva decat o lupta surda si crancena de aparare si supravietuire a credinciosilor lui Zamolxis.** Nu voi insista asupra desfasurarii si sfarsitului celor doua razboaie. Voi evidentia doar momentele hotaratoare in decursul sangeroaselor confruntari. Suntem tentati sa-l consideram pe Traian un mare conducator militar. Fiul adoptiv al lui Nerva mostenise, insa, deja, un Imperiu aflat la apogeu, cu o armata imensa, unde disciplina si grija fata de detalii erau respectate cu sfintenie. **Constient de darzenia si forta dacilor, Traian nu a precupetit nimic. A trimis in Dacia cele mai mari armate romane care s-au aventurat vreodata intr-o expeditie de cucerire. A riscat visteria Imperiului, cheltuind absolut totul pentru inzestrarea si pregatirea legiunilor. Cu toate acestea, Istoria ar fi fost probabil alta daca in fata lui Traian s-ar fi aflat armata uriasa ridicata de Burebista. Armata care cuprindea toate confreriile de triburi daco-gete...**

Altfel ar fi fost viitorul nostru daca Pacorus al II-lea, regele partilor, ar fi incheiat la timp alianta anti-romana pe care i-a propus-o Decebal. **Nici macar legiunile Romei nu ar fi facut fata unui atac combinat prin care regele dacilor ataca la Dunare, iar armata imensa a partilor urma sa invadeze Armenia si Iudeea, planuind sa ocupe Egiptul, granarul Romei!** In plus, regele-erou trebuia sa lupte si pe plan intern cu tendintele separatiste ale unei parti din aristocratia dacica, care era gata sa-l paraseasca trecand de partea romanilor in schimbul pastrarii bogatiilor si rangurilor. Cum ar fi decurs lucrurile daca Decebal (constient de pericolul adus de Traian) ar fi reusit sa-l asasineze pe acesta? **Dupa cum ne marturiseste Dio Cassius, regele dacilor a pus la cale, in anul 105 d.Hr, un plan care viza lichidarea fizica a noului imparat. In acest scop, a trimis in Moesia niste fugari care sa-l omoare.** Planul a dat gres, deoarece spionii imparatului l-au banuit pe unul dintre ei. Supusi chinurilor, cei doi au recunoscut tentativa pusa la cale de Decebal.

Un alt punct sensibil al confruntarilor il reprezinta momentul critic desfasurat in perioada celei de-a doua campanii militare din primul razboi dacic (101-102 d.Hr.). Atunci, planurile Romei erau cat pe ce sa fie date peste cap. **Decebal si-a intarit aliantele cu sarmatii si a pregatit o ofensiva de proportii prin care urmarea lovirea armatelor romane din sudul Dunarii si taierea cailor de aprovizionare pentru legiunile aflate in Dacia. Din nefericire, pe cand traversau Dunarea iarna, gheata a cedat datorita unei incalziri bruste a vremii, iar o mare parte din armata formata din daci si sarmati pierea inecata in apele Istrului.** Tragicul moment este amintit atat de Dio Cassius cat si de imortalizarea sa pe Columna din Roma.

Dincolo de infrangerea dacilor lui Decebal, ilustrata de dramatica cadere si distrugere a Sarmizegetusei, nu trebuie uitat ca regele-erou a dat lovituri puternice timp de 20 de ani Imperiului Roman, stavilind pe moment cucerirea Daciei. Actiunile sale diplomatice vizau nici mai mult nici mai putin decat crearea unui front comun antiroman al tuturor popoarelor libere din acea zona. **Linia de aparare inchipuita de regele dac trebuia sa se intinda pe la Rin pana in Partia, avand in mijloc Dacia. Sortii istoriei nu i-au fost prielnici, altfel astazi nu ne mai numeam Romania.** Pentru salvarea regatului sau, Decebal a epuizat toate mijloacele posibile, viclenie, razboi deschis, ambuscade, tratate de pace, a oferit adapost si protectie tuturor fugarilor si transfugilor care paraseau Imperiul Roman. Pe baza informatiilor istorice putem afla fara greseala ca Decebal este fondatorul primului serviciu secret de informatii de pe meleagurile noastre, regele dac construind o adevarata retea de spioni bine pusa la punct, alcatuita din autohtoni si straini trimisi in Moesia sau chiar la Roma ca sa culeaga informatii referitoare la pregatirea militara si deciziile romanilor.

Cum moare un Semizeu

Istoria a facut ca cel care a descoperit si autentificat adevarul cu privire la sfarsitul regelui-erou, sa fie un istoric american. In anul 1965, profesorul Michael P. Speidel din cadrul Universitatii din Honolulu, Hawaii, a descoperit in satul Gramnani din apropierea anticului oras Philippi, un monument funerar pe care erau gravate un basorelief si o inscriptie interesanta. Era vorba de mormantul decurionului Tiberius Claudius Maximus, cel care a dorit ca fapta sa-i ramana amintita in epitaful lasat posteritatii. Drama imortalizata in marmura, atat pe Columna cat si pe piatra funerara a decurionului, s-a petrecut dupa caderea si incendierea Sarmizegetusei. Atunci, regele Decebal, insotit de un mic grup de insotitori credinciosi, gonea spre rasarit pentru a scapa de urmaritorii romani si a cere ajutor dacilor liberi din Carpatii Orientali si Moldova de astazi. Totul s-a sfarsit insa in urma unei tradari. **Se pare ca acelasi Bicilis (numele sau a ramas unul de ocara in limba noastra, de aici mostenim termenul**

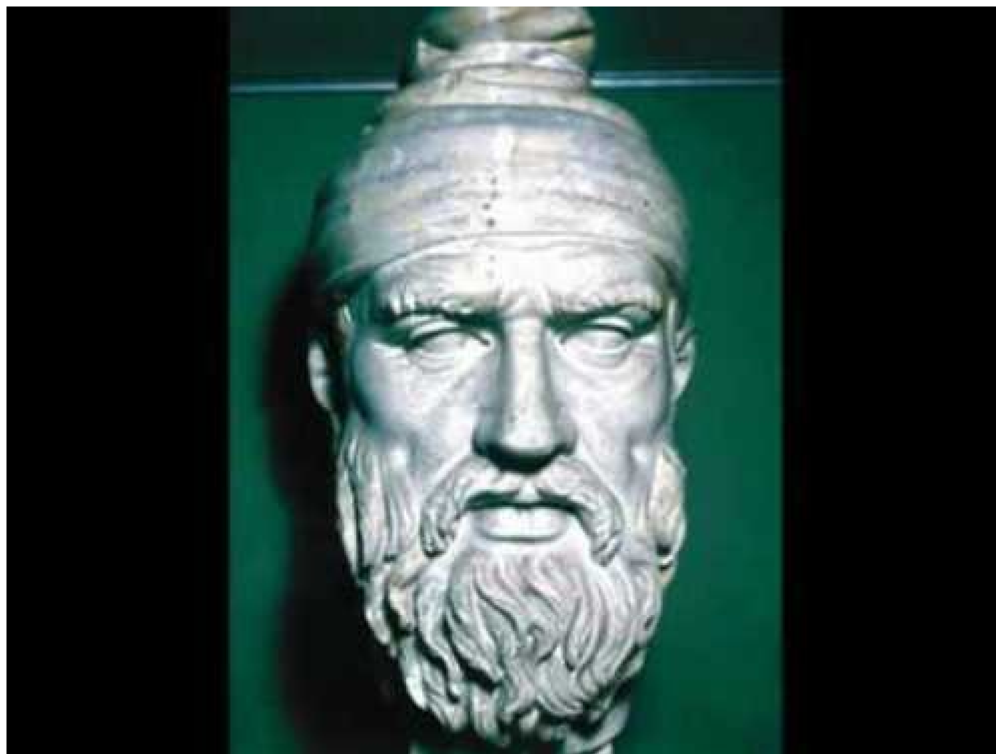
edificator de Bicisnic - om de nimic, tradator, lichea), nobilul dac care a dezvaluit romanilor mai apoi locul unde erau ascunse fabuloasele comori ale dacilor, le-ar fi spus acestora si de directia si traseul pe care se retragea regele sau.

O decurie condusa de Claudius Tiberius Maximus porneste calari in mare graba in urmarirea regelui. Insotitorii sai sunt ucisi, romanii inconjurandu-l pe Decebal. Regele ramane rege si in acest ultim moment care i-ar fi speriat pe multi altii. Asezat la umbra unui stejar secular, sprijinit de pamant intr-un genunchi, Decebal isi aseaza linistit scutul si sabia alaturi. **Un semizeu nu poate fi prins, inrobit sau umilit. Eroul dacilor nu va avea soarta trista impartasita de alti lideri invinsi de romani si obligati sa marsaluiasca in lanturi in urma carelor triumfale de pe strazile Romei**. Asa au sfarsit-o Iugurtha, regele Numidiei, invins de Marius, frumoasa regina Zenobya a Palmyrei, prinsa de Aurelian sau Vercingetorix al galilor, capturat de Cezar dupa caderea Alesiei. Ca un adevarat razboinic netemator de moarte, Decebal si-a luat singur zilele, preferand sa mearga in tainica imparatie subpamanteana a lui Zalmoxis sau in tariile cerului unde il astepta Gebeleizis.

Inainte ca legionarii sa arunce plasele si franghiile asupra sa, Decebal isi scoate de la brau, sica, traditionalul pumnal curbat dacic. Privind spre cer, isi reteaza carotida dintr-o singura miscare. **Sangele i se scurge in pamantul Daciei pe care l-a iubit atat de mult, iar nobilul sau suflet se inalta intr-o lume mai dreapta, unde ajung doar spiritele mari. Cadavrul ramas in asta lume este ciopartit de romanii care se inghesuiau la recompense din partea imparatului.** Capul si mana dreapta a regelui-erou sunt retezate de sabia lui Claudius Tiberius Maximus. Vor fi duse si expuse in cartierul militar al lui Traian drept trofee de pret. Scopul era unul eminamente psihologic, romanii sperand ca populatia autohtona supravietuitoare sa fie demoralizata de sumbra priveliste. Pentru a-i linisti pe plebeii Romei care de 20 de ani se temusera de un asemenea dusman redutabil, capul si mana regelui sunt conservate intr-un butoi cu miere si trimise la Roma. O inscriptie descoperita in Ostia relateaza ca relicvele au fost aratate multimii dupa care, in urletele de bucurie ale acesteia, au fost aruncate pe scarile Gemoniei in raul Tibru. Era locul unde se expuneau dupa executare cadavrele crestinilor si oponentilor Imperiului...

Este evident ca inainte de a fi profanat de cotropitori, capul lui Decebal a servit drept model pentru reprezentarile realiste de pe Columna. Mai mult decat atat, in anul 1822, cu ocazia sapaturilor din Forul lui Traian, a fost descoperit un bust de marmura cu inaltimea de 1, 5 metri care il reprezinta fidel pe Decebal. Bustul din care regele nostru ne priveste demn si misterios de aproape 2.000 de ani, este expus astazi in Muzeul Vaticanului. Merita zabovit putin asupra sinuciderii lui Decebal, privita de asta data din punct de vedere strict spiritual. Astazi, atat crestinismul cat si marea majoritate a religiilor condamna sinuciderea, privita drept un pacat greu si o greseala de neiertat. Dacii, practicanti ai unei religii uraniene, solare, aveau alt set de valori moral-religioase. Pentru ei conta vitejia, veselia, detasarea de cele lumesti si libertatea, nu se temeau de pedepsele de dupa moarte cu care mai tarziu aveau sa-si inspaimante credinciosii, religiile patriarhale de origine semita.

Pentru daci, libertatea a fost singura religie, fie aici pe Pamant, fie pe lumea cealalta.

****

Un mileniu pierdut de istorie valaha

Foto (13)

„Multa lume isi inchipuie navalirile barbare ca la cinematograf: apare barbarul scrasnind din dinti, invartind niste ochi rosii, cu parul valvoi si facand semne de zdrobire si decapitare indata ce vede un colonist roman. Si atunci stramosii nostri, persoane foarte delicate, se speriau si luau cel dintai tren ca sa treaca dincolo de Dunare, caci evident podurile erau destule pentru inlesnirea circulatiei", Nicolae Iorga.

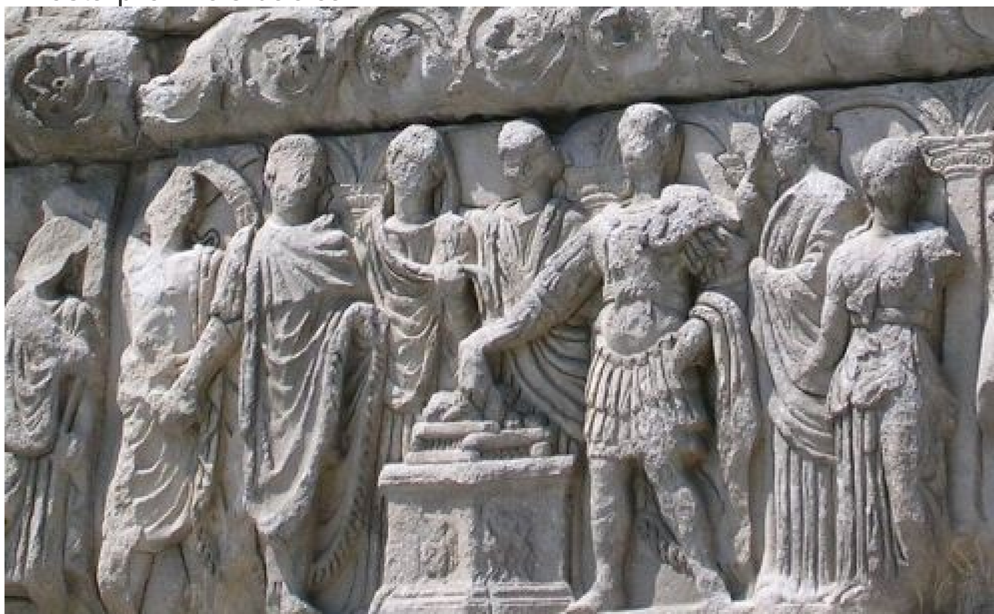
Faptul ca nici la ora actuala nu exista un consens cu privire la evolutia populatiei daco-romane si la originile poporului roman se datoreaza, spun istoricii, unei asa numite "taceri a surselor istorice", motiv invocat, in special, de catre adeptii teoriei migrationiste care sustin ca teritoriul Daciei a ramas o "Terra deserta" odata cu retragerea administratiei romane de la nordul Dunarii. Si cu toate acestea, continuitatea proto-romanilor pe teritoriul Daciei este atestata, fara putinta de tagada, de izvoarele arheologice locale, de culturile dezvoltate pe tot teritoriul fostei Dacii si de , mai mult sau mai putin, rarele inscrisuri istorice din perioada secolului al III-lea si pana in secolul al XIII-lea, odata cu intemeierea Tarii Romanesti sub Basarab I.

Despre retragerea aureliana si continuitatea daco-romanilor

Invaziile triburilor germanice si carpice, in valuri succesive, in provinciile dunarene, au silit administratia romana sa abandoneze Dacia, aceasta retragandu-se strategic in sudul Dunarii. De altfel, nici revoltele dacilor ocupati nu au constituit un element de ignorat pentru romani, acestea luand amploare, mai ales, dupa moartea imparatului Traian - fapt ce vine sa contrazica scrierile secretarului personal al acestuia, care mentiona, la sfarsitul razboaielor dacice, ca intreaga populatie autohtona fusese redusa la maxim 40 de indivizi. **Data retragerii romane din Dacia nu poate fi stabilita cu certitudine, in literatura stiintifica, cei mai multi specialisti optand pentru anii 267-268 din vremea domniei lui Gallienus sau pentru anul 271, in timpul imparatului Aurelian.** Faptul ca provincia intemeiata de Traian nu a fost parasita de intreaga populatie este evident, autoritatile evacuand numai armata si administratia, la care se adaugau clasele instarite, in special cele din zonele urbane, proces care se va repeta intocmai si in alte provincii romane.

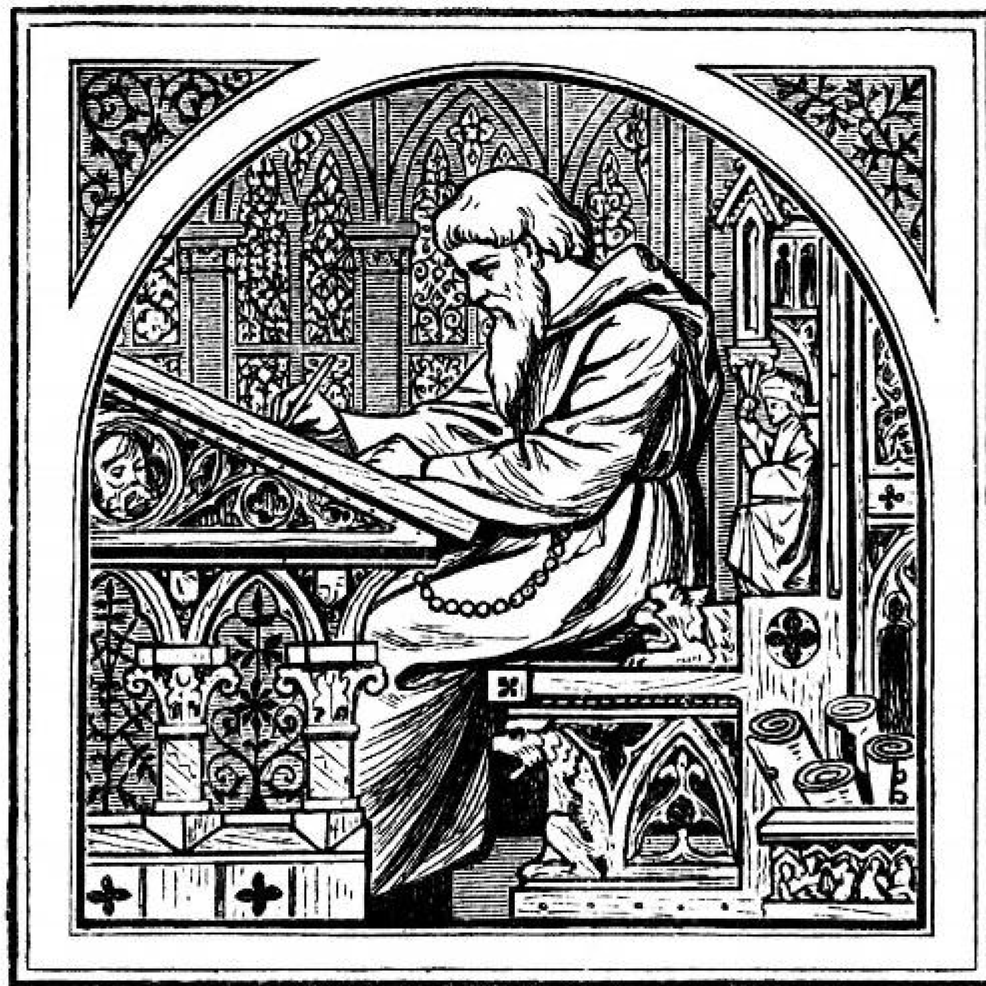

Continuitatea daco-romanilor la nordul Dunarii este dovedita de singura copie a unei harti romane, unica, de altfel, pastrata pana in zilele noastre, Tabula Peutingeriana. Harta, realizata dupa anul 330 d.H., an in care imparatul Constantin cel Mare muta capitala imperiului de la Roma in Bizant, fosta asezare pescareasca de pe malul Bosforului, arata chiar si dupa retragerea aureliana, nu mai putin de 88 de localitati cu rezonanta daco-geta atat la nordul cat si la sudul Dunarii. Importanta acesteia este cu atat mai mare cu cat, fara doar si poate, Tabula Peutingeriana este o harta realizata in scopuri comerciale, dovedind asadar o stransa legatura economica a romanilor cu populatia ramasa in fosta provincie dacica.

Curios este faptul ca istoricii greci si bizantini continua sa ii numeasca pe localnici daci sau geti, denumire folosita in Bizant pana aproape de secolul al X-lea, data la care incepe sa fie folosit termenul de valah. Istoricul grec Zosimos mentioneaza, de asemenea, in secolul al V-lea, conflictul dintre Imperiul Roman de Rasarit si tribul carpo-dacilor de la nordul Dunarii, conflict soldat cu infrangerea celor din urma. Mai mult, **imparatul Constantin cel Mare, initiaza construirea unui**

pod peste Dunare, care sa faca legatura cu fosta provincie romana, precum si o campanie de la care isi va trage titlul de Dacicus, lucru pe care il va repeta si imparatul Justinian. Desi, practic, administratia romana disparuse din fosta provincie Dacia, teoretic, aceasta continua sa existe in structurile Imperiul Roman. Astfel erau create provinciile Dacia Ripensis si Dacia Mediterranea, intalnite si sub numele de Dacia Aureliana in literatura secolului al XII-lea, un argument in plus in fata continuitatii numelui de Dacia dar si al celui de dac.

Desi exista multi adepti ai teoriei migrationiste, teorie care spune ca poporul roman s-ar fi format alaturi de cel albanez la sudul Dunarii, urmand ca apoi sa migreze iarasi in nord, nu exista nici macar o singura mentiune a unei asemenea trasmutari de amploare, fapt mai mult decat neobisnuit in canoanele vremii. De fapt, singura mentiune a unei migratii a populatiei este una in sens invers, de la nord la sud, mentiune care se refera, cel mai tarziu, la secolul al XIV-lea. Nu trebuie uitat nici imparatul Galerius (293-311), imparat roman de oricine dacica, nascut, se pare, la sudul Dunarii, din tata trac si mama "transdanubiana", termen referitor la fosta populatia daca din provincia cu acelasi nume. Mai mult, **Galerius era poreclit de catre cei apropiati, Armenterius - Ciobanul - referire mai mult decat evidenta la vechile sale ocupatii, specifice, de altfel, populatiei romane de origine daco-getica.** La fel de important, pentru sustinerea ideii de continuitate a populatiei dacice sau daco-romane, este si imparatul Maximinus Thrax (imparat de origine traca), cel care incepand cu anul 236 se afla in razboi cu dacii liberi si cu sarmatii.

Continuitatea crestina si culturile de la nordul Dunarii

Conform istoricului Victor Spinei, locul de formare al poporului roman ramane inca o problema controversata. Chiar daca proto-romanii supravietuiesc, ei ies treptat, incepand cu a doua parte a mileniului I, din atentia cronicarilor, a istoricilor vremii si din atentia autoritatilor romane. Izvoarele arheologice dovedesc insa, mai presus de orice banuiala, continuitatea populatiei autohtone in spatiul nord dunarean. Inca din secolele III-IV, se remarca asa numita cultura Santana de Mures, conturata cu precadere in arealul triburilor gotice, triburi ce continua circulatia monetara romana. **Cultura Santana este urmata de cultura Ipotesti Candesti (secolele V-VII), ce apartine unor comunitati sedentare, de sine statatoare, ale caror indeletniciri (agricultura, cresterea animalelor, ceramica de traditie romana) sunt caracteristice populatiilor proto-romanesti.**

Totodata se remarca si continuitatea comertului cu Bizantul, o dovada in plus a legaturilor dintre Imperiul Roman de Rasarit si populatiile de la nordul Dunarii.

Influenta valului migrator slav se observa pe teritoriul fostei provincii romane prin cultura Dridu, cultura remarcabila din care iese in evidenta ceramica lucrata la roata, ceramica ce poarta numele culturii respective. Aceasta se va raspandi si la sudul Dunarii, un rol important avandu-l Primul Tarat Bulgar, desi componente ale sale sunt observate si in spatii ce depasesc autoritatea bulgara. Secolele XI-XII aduc o alta cultura, Raducaneni, caracterizata prin prezenta cuptoarelor rectangulare, ceramica lucrata la roata si obiectele care vadesc prezenta unei populatii sedentare. **Cultura Raducaneni este cu atat mai importanta cu cat raspandirea asezarilor umane depaseste zona montana sau deluroasa si se apropie de campie, fapt ce se datoreaza si cresterii demografice.**

Deosebit de importanta este continuitatea crestina a populatiei autohtone. Majoritatea istoricilor sunt de acord astazi ca romanizarea si crestinarea comunitatilor dace au reprezentat activitati sincrone si complementare, marturii ale unei vieti crestine datand fara intrerupere inca din secolul al III-lea. Mai mult, incepand cu secolul al IV-lea, se inmultesc, pe langa obiectele cu caracter religios si mormintele de factura crestina. **Cum nici unul dintre popoarele migratoare, care au ajuns pe teritoriul fostei Dacii, nu era crestin, obiectele liturgice si mormintele nu pot apartine decat populatiei autohtone, de sorginte daco-romana.** Aparitia unor necropole de incineratie sau chiar birituale sunt considerate, astazi, ca apartinand slavilor si bulgarilor. In Dobrogea, procesul de contopire a populatiei dace cu cea romana este si mai evident, primul nume romanesc "Petre", fiind descoperit intr-o inscriptie de pe un vas de lut datat in secolul III, vas descoperit in fostul castru roman de la Capidava.

Nu mai putin importanta este marturia ambasadorului bizantin, Priscus Panites, la curtea regelui hun Atilla. Acesta mentioneaza pe langa prezenta hunilor in Pannonia si populatia autohtona, pe care o numeste barbara:
:*"[...] De acolo am calatorit pe un drum neted, asezat intr-o campie, si am trecut peste mai multe rauri navigabile dintre care cele mai mari, dupa Istros, erau asa numitul Drecon, apoi Tigas si Tifesas. Pe acestea le-am trecut in barci monoxile, de care se foloseau locuitorii de pe malurile raurilor, iar pe celelalte le-am trecut pe plute, pe care barbarii la poarta in carute, deoarece locurile sunt mlastinoase. Prin sate ni se aducea de mancare, si anume in loc de grau, mei, in loc de vin, mied, dupa cum il numesc localnicii. Slujitorii care ne insoteau aveau si ei mei si o bautura preparata din orz, barbarii o numesc camos...Apoi, dintr-o regiune plina de dealuri am ajuns intr-o campie impadurita. Acolo ne-au primit luntrasi barbari in barci monoxile facute din trunchiuri de copaci, taiate si scobite de ei insisi. Ei ne-au trecut dincolo de rau, cu toate ca nu se pregatisera pentru noi, ci pentru a transporta multimea barbara, pe care am intalnit-o in cale, deoarece Attila isi pusese in gand sa treaca la vanatoare pe teritoriul roman, dar de fapt regele scit facea pregatiri de razboi sub pretext ca nu-i fusesera restituiti toti fugarii. Dupa ce am trecut Istrul si am strabatut impreuna cu barbarii un drum de aproape saptezeci de stadii, am fost nevoiti sa ne oprim intr-o campie pana cand Edecon i-a instiintat pe Attila despre sosirea noastra...Dupa ce am trecut cateva rauri, am sosit intr-un sat foarte mare unde se spunea ca se afla cea mai stralucita dintre toate locuintele lui Attila, construita din barne si scanduri frumos poleite si bine incheiate si inconjurata cu o imprejmuire de lemn, pusa de frumusete, nu pentru intaritura. Dupa locuinta regelui se gasea locuinta lui Onegesius impodobita si aceasta cu o imprejmuire de lemn de jur imprejur, dar nu era infrumusetata cu turnuri la fel ca cea a lui Attila. Nu departe de imprejmuire era o baie, construita de Onegesius, cel mai bogat dintre sciti dupa Attila, cu piatra adusa din tara peonilor, deoarece la barbarii din partile acelea nu se gaseste piatra si lemn, ci se folosesc de material adus de aiurea"*.

Aparitia valahilor pe scena istoriei

"Desigur ca un bandit are un dosar mult mai bogat decat un onest taran care si-a cautat de rostul lui. Iar inscriptii si sculpturi lasa cei care au posibilitati materiale, deci bogatii, ci nu oamenii saraci si umili. Aceasta este o greseala: istoria reconstituita numai prin inscriptii si statui este una a celor bogati. Iar stramosii nostri, nu erau bogati, ci formau un popor de tarani, traitor in sate. Cate sunt, in toate timpurile, inscriptiile din regiunea Pindului sau chiar pe teritoriul grecesc, dupa ce viata stralucita a cetatilor creatoare ajunsese la o repede scadere?". Astfel isi argumenta marele nostru istoric raspunsul la o intrebare care dusese la nasterea unei disensiuni de veacuri si care privea marile migratii in spatiul european, in asa numitul mileniu intunecat de dupa retragerea aureliana.

Originile termenului de valah se regasesc cu mult inainte de aparitia proto-romanilor, mai precis la populatiile de origine germanica in ale caror idiomuri, "walha" desemna celtii din triburile vecine, una dintre dovezile in acest sens fiind denumirea straveche a vechilor celti din sudul Britaniei, galezii sau Welsh. Odata cu ocuparea Galiei de catre Roma, denumirea isi schimba sensul, definind acele populatii romanizate. De abia odata cu venirea slavilor in Europa,

sensul de valah se va aplica strict populatiei de la nordul Dunarii, ca o recunoastere a descendentei acesteia din Imperiul Roman. Cronicile bizantine, incepand cu secolul al X-lea, vor defini comunitatile de pe teritoriul fostei provincii Dacia cu acest apelativ. La fel se va intampla si cu celebra cronica ungara a notarului Anonymus, care pomeneste in repetate randuri prezenta valahilor, vlahilor, valohilor sau a blascilor in Transilvania si la nordul Dunarii.

Descoperita sub forma unei copii, in 1746, la Biblioteca familiei imperiale din Viena, si publicata pentru prima data in 1765, de catre Johannes Georgius Schwandtner, sub titlul *Anonymi Belae regis notarii Historia Hungarica*, Cronica Notarului Anonymus a facut subiectul multor dezbateri controversate de-a lungul timpului. Prezentata initial de catre istoricii occidentali, in special cei din Austria si Ungaria, drept o dovada incontestabila a istoriei glorioase a Regatului Ungar la inceputul acestuia, Cronica a cazut prada, secolul trecut, unui veritabil tir al celor care o considerau un fals bine elaborat. Controversa, asa cum era de asteptat, este reprezentata de desele mentiuni ale prezentei valahilor in spatiul transilvanean si in Pannonia si, mai mult, a prezentei principilor vlaho-slavi si a primelor formatiuni prestatale pe teritoriul fostei colonii Dacia.

Prin cenusa imperiului

Daca la sfarsitul secolului al VII-lea e definitivata marea migratie bulgara prin stabilirea grupului lui Asparuh in nord estul Peninsulei Balcanice, secolul al IX-lea gaseste un alt popor migrator, ungurii, la nordul Marii Negre. Conflictul din anul 896 dintre bulgari si pecenegi, pe de o parte, si unguri, pe de alta parte, duce la infrangerea celor din urma si ii sileste pe acestia sa se refugieze in Pannonia prin pasul Verecke din Carpatii Padurosi si nu prin trecatorile din Carpatii Orientali sau Meridionali, asa cum se crezuse initial. Urmeaza o serie de incursiuni armate in vestul Europei, incursiuni stopate in batalia de la Lechfeld, langa Augsburg, aceasta fiind, de altfel, si ultima tentiva de expansiune in vest a ungurilor, ei concentrandu-se, din acest moment, asupra raidurilor in partea rasariteana a Batranul Continent.

Odata cu incetarea atacurilor asupra popoarelor din vestul Europei, ungurii isi indreapta atentia catre teritoriile de la est de Tisa, teritorii pe care, asa cum mentioneaza Anonymus, existau deja primele formatiuni prestatale ale ducilor vlaho-slavi: *"…Tara aceea ar fi foarte buna si acolo curg puhoi cele mai vestite izvoare, al caror nume ar fi, dupa cum noi am spus mai sus, Danubius, Tyscia (Tisa), Morisius, Crisius, Temus (denumire evident latina a raurilor Mures, Cris si Timis), Wag si altele , tara care fusese mai inainte a regelui Athila. Si prin moartea acestuia, principii romani au ocupat tara Pannoniei pana la Dunare, unde si-au asezat pastorii lor. Dar tara care se afla intre Tisa si Dunare a ocupat-o pentru sine Kean, marele duce al Bulgariei, bunicul ducelui Salanus, pana la hotarul rutenilor si polonezilor si a facut sa locuiasca acolo pe sclavi si pe bulgari. Iar tara care este intre Tisa si padurea Igfron, care se afla in Erdeuelu (Ardeal), de la fluviul Mures pana la fluviul Zomus, o ocupase pentru sine ducele Morout, al carui nepot este numit de unguri Menu Morout…Dar tara care este la fluviul Mures pana la castrul Urscia (Orsova) o ocupase un oarecare duce cu numele Glad, din ai carui urmasi s-a nascut Ohtum (Ahtum), pe care, mult mai tarziu dupa aceea, in timpul sfantului rege Stefan, Sunad, fiul lui Dobuca, nepotul regelui, l-a omorat in cetatea sa de langa Mures, deoarece a fost in toate razvratit regelui numit mai inainte..", "Tuhutum, tatal lui Horca, dupa cum era un barbat siret, in timp ce apuca sa auda de la locuitori bunatatea pamantului foarte paduros, unde un oarecare blac Gelou detinea stapanirea, a apucat sa ravneasca la aceasta cat ar fi sa poata sa cucereasca pentru sine si urmasii sai tara foarte paduroasa."*

Primul atacat a fost ducele Salanus (nume cu vadite conotatii latine), cel care, in ciuda ajutorului primit de la aliatii bulgari si greci, este invins in anul 903. Acesta va ceda partea de nord a tarii sale, pana la raul Souyoy (azi Sajo, afluent al Tisei), impreuna cu toti locuitorii sai, dovada incontestabila a prezentei populatiei autohtone. Salanus ramane, in schimb, duce in restul teritoriilor necucerite de unguri. Odata cu ocuparea partii de nord a ducatului lui Salanus, ungurii condusi de Arpad isi indreapta atentia catre teritoriile stapanite de Menu Morut. **Refuzul sfidator al liderului valah de a ceda fara lupta pamanturile stramosilor sai, imparatii Constantinopolului, dupa cum insusi Menu Morut declara in celebra sa scrisoare catre suveranul ungur, atrage dupa sine o sangeroasa batalie intre soldatii ducelui valah si cei ai triburilor ungare.** Dupa mai multe zile de inclestari, Menu Morut este infrant, el acceptand, printre alti termeni ai capitularii, sa dea de sotie pe fiica sa lui Zulda, fiul lui Arpad. In urma acestei casatorii, valahul pastreaza suveranitatea asupra tarii sale, devenind in schimb, vasalul regelui ungur.

La scurt timp dupa incheierea luptelor cu ostenii lui Menu Morut, Tuhutum, unul dintre comandatii de osti ai lui Arpad, primeste permisiunea de a cuceri pentru dansul teritoriile vlahului Gelu (nume derivat, se pare, din latinescul Julius sau, in opinia istoricului Neagu Djuvara, din numele trac Gelupara). Conform cronicii lui Anonymus, lupta dintre localnici si atacatori este una dintre cele mai crancene dintre cele inregistrate pe teritoriul Transilvaniei de catre triburile maghiare. Arcasi priceputi, ostasii lui Gelu produc pierderi uriase armatei condusa de Tuhutum, inca inainte ca aceasta sa traverseze Somesul, tragand salve repetate de sageti de pe un mal pe altul. Infrant intr-un final, Gelu incearca sa se refugieze in cetatea sa situata in zona Somesului (nelocalizata inca), fiind, insa, ucis in timpul retragerii.

Ducele Glad este ultimul atacat de o expeditie a trupelor ungare, conduse de capeteniile Zuard, Boyta si Cadusa, cel mai probabil in jurul anului 934. Infruntarea celor doua armate are loc pe raul Timis, in locul numit Vadum Arenarum (Vadul Nisipurilor), acolo unde alianta formata din valahi, bulgari si cumani este zdrobita de atacatorii maghiari. Retras in cetatea Kevee (astazi Cuvin), Glad semneaza pacea cu triburile ungare, devenind vasalul acestora. Fiul sau Ahtum (sau Ohtum, cum este numit in Cronica Notarului Anonymus), se va razvrati, insa, impotriva regelui Stefan I al Ungariei, fiind ucis intr-un final, de catre generalul maghiar Chanadin.

Dincolo de aspectele sangeroase ale confruntarilor dintre valahii transilvani si triburile ungare, din Cronica Notarului Anonymus reiese clar faptul ca pe teritoriul fostei Dacii exista o numeroasa populatiei daco-romana, puternic legata de Imperiul Roman de Rasarit, a carei vasala se recunoaste. Mai mult, Gesta Hungarorum are meritul de a mentiona primele continuitati dinastice in Evul Mediu romanesc, cea a lui Morut si Menu Morut, precum si cea a lui Glad si Ahtum.

FACTS

Diploma Cavalerilor Ioaniti si cnejii de la sudul Carpatilor

La sud de Carpati, primele formatiuni prestatale sunt mentionate la 1247 in Diploma Cavalerilor Ioaniti:

-*"in numele casei ospitalierilor, s-a indatorat de buna voie, pe sine si casa ospitalierilor sa ia arme pentru ajutorarea regatului nostru in vederea apararii credintei crestine, potrivit cu actul scris mai jos, si sa se supuna si la celelalte indatoriri ce se vor arata indata in aceasta scrisoare, ii dam si ii daruim lui, si prin dansul numitei case, intreaga tara a Severinului impreuna cu muntii ce tin de ea si cu toate celelalte ce atarna de ea, precum si cnezatele lui Ioan si Farcas pana la raul Olt, afara de pamantul cnezatului voievodului Litovoi, pe care il lasam romanilor asa cum l-au stapanit acestia si pana acum. Totusi [le dam] in asa fel, incat jumatate din toate foloasele si veniturile si slujbele din intreaga tara a Severinului, amintita mai sus, din cnezatele numite mai sus sa o pastram pe seama noastra si a urmasilor nostri, cealalta jumatate cazand in folosul casei pomenite mai sus, afara de bisericile cladite si cele ce se vor cladi in toate tarile sus-zise, din veniturile carora nu pastram nimic pe seama noastra - ramanand totusi neatinse cinstea si drepturile arhiepiscopilor si episcopiilor, pe care stie ca le au - lasand deoparte si toate morile dintre hotarele tarilor amintite, atat cele cladite cat si ce se vor cladi - in afara de cele din tara Litua - precum si toate cladirile si semanaturile facute pe cheltuiala fratilor zisei case, si fanetele si pasunile pentru vitele si oile lor, si pescariile de la Dunare si iazurile de la Celei, pe care le pastram impreuna pe seama noastra si a lor."*

Printre alte mentiuni ale prezentei valahilor in zona nord dunareana se numara:

- Scrierile cartografului armean Chorenatsi, cel care in secolul a IX-lea pomeneste prezenta Tarii Balakilor (Blahilor) in nordul Dunarii;

- Scriitorul bizantin Kinnamos, care in 1167 vorbeste despre valahi ca despre colonistii romani;
- Preotul Goderfius von Viterbium, cel care in 1120, in "Gesta Henrici", pomeneste Blachina - Tara Blahilor - printre cuceririle Romei;
- Literatul persan Gardizi, care in secolul al XI-lea mentioneaza prezenta unui popor crestin de origine latina, situat intre neamurile rusilor, bulgarilor si ungurilor;
- Cronica imparatului german Friederic Barbarossa, cel care aminteste existenta unei tari numite Walahia intre Muntii Carpati si Dunare;
- Cronica turceasca din secolul al IX-lea, Ogusmane, care mentioneaza existenta unei tari a valahilor, situata la nordul Dunarii si la nordul Marii Negre, pana la Nipru;
- Mentiunea din cronicile khazare a Tarii Ardil - Ardeal - nume preluat de triburile ungare si transformat in Erdely

Conform surselor istorice, primii voievozi cunoscuti in Tara Romaneasca pana la infiintarea acesteia sunt:

- **Seneslau** -cca 1247 - (voievod asupra unui tinut din estul Oltului)
- **Litovoi** - (1247-1277) - voievod pe malul vestic al Oltului
- **Barbat** (1277-1290) - frate al lui Litovoi
- **Thocomerius** (sau Tohomir) (1290 -1310) - tatal lui Basarab I Intemeietorul
- **Basarab I** (1310 -1352) - Intemeietorul Tarii Romanesti si fondatorul primei dinastii de domnitori romani

Material realizat cu sprijinul Muzeului National de Istorie a Romaniei
Multumim doamnei muzeograf si specialist in arheologie medievala, Dr. Irina Ene
****

Dinastia Asanestilor – Epopeea primilor vlahi

Foto (10)

Auzim deseori dispute variate pe seama importantei unor date din istoria comuna a poporului nostru, insa o perspectiva generala asupra a ceea ce s-a intamplat in trecut ne-ar ajuta sa intelegem ca fiecare decizie pe care predecesorii nostri au luat-o intr-un moment sau altul, a facut ca noi sa fim ceea ce suntem astazi. Fiecare actiune intreprinsa de locuitorii stravechi ai Balcanilor, fiecare lupta, a constitut, in parte, cate un fir important din marea urzeala care s-a tesut, nimic altceva decat istoria pe care s-au ridicat civilizatiile moderne, asa cum le cunoastem noi in prezent.
Cu cat inaintam mai mult in lunga noastra calatorie pe firul trecutului, cu cat ne afundam mai mult in negura istoriei si in ceata vremurilor, cu atat documentele si sursele sunt mai neclare, mai evazive si mai ales, influentate de diverse dorinte meschine sau de incercari de mistificare a adevarului istoric. Un astfel de episod emblematic din istoria Balcanilor este rascoala vlahilor si a bulgarilor din anul 1185. Ironia face ca, in ciuda importantei pe care o poarta, controversele pe marginea subiectului sa intreaca chiar faima si importanta rolului pe care aceasta rascoala l-a jucat in contextul politic si social al vremii.

Biruri nedrepte si nunti fastuoase

Totul a inceput in anul 1185, cand in fruntea Bizantului se afla imparatul Isaac Anghelos al II-lea. Acesta urma sa se insoare cu fiica regelui ungar Bela al III-lea si nu isi putea imagina o nunta in afara fastului cuvenit celebrarii unei astfel de uniuni imparatesti. Pentru ca visteria bizantina nu putea sustine cheltuielile enorme prevazute de catre imparat, acesta din urma gaseste solutia cea mai usoara pentru iesirea din criza: marirea birurilor pe care supusii sai erau datori sa le plateasca catre imparat. Noua dare prevazuta ii afecta in primul rand pe crescatorii de animale, iar printre acestia se numarau vlahii si bulgarii din zona Muntelui Haemus. Dintre toate sursele epocii, cronica bizantinului Nicetas Choniates Akominatos este cea care reda destul de exact desfasurarea evenimentelor din acea vreme.

Nicetas consemneaza ca noul bir, introdus abuziv, a adus multa nemultumire vlahilor si bulgarilor care locuiau pe muntele Haemus. Pentru a aduce la cunostinta imparatului nemultumirea lor, acestia trimit doi soli, alesi deloc intamplator. La drum pleaca fratii Petru si Ioan Asan, fruntasi printre semenii lor. Departe de a fi luati in seama, cei doi sunt palmuiti, umiliti in fata curtii imperiale si trimisi acasa. Intorsi cu apasarea esecului si cu pata rusinii pe obrazul lor, cei doi frati planuiesc o revolta a poporului din acea zona, formata in cea mai mare parte din vlahi si bulgari. La inceput, populatia mixta a intampinat cu scepticism si cu teama propunerea lor, o atitudine deloc exagerata in acele vremuri, cand contestarea unei astfel de puteri echivala cu un act de nebunie. **Mai mult decat atat, localnicii purtau cu ei amintirea unei alte infrageri dureroase suferita de catre stramosii lor, nu cu mult timp in urma, in timpul miscarii de la Tesalia din 1066.**

Nicetas povesteste cum, pentru a-i convinge de necesitatea acestei miscarii, fratii nu s-au dat inapoi de la folosirea unor trucuri menite, nu atat sa pacaleasca populatia, cat sa le inspire o farama de credinta in soarta glorioasa ce le era rezervata. In acest scop, **se spune ca cei doi frati ar fi adunat mai multi oameni despre care se credea ca sunt indraciti si stapaniti de duhuri rele (foarte probabil epileptici, dupa cum ne-a revelat medicina moderna), si i-au invatat ca in timpul crizelor lor sa spuna: *"Dumnezeul neamului bulgarilor si vlahilor a binevoit si a incuviintat scuturarea jugului celui de demult", si ca o urmare a acestui semn divin "sa puna mana pe arme si sa porneasca asupra romeilor si pe cei prinsi in razboi sa nu-i crute, ci sa-i injunghie si sa-i omoare fara mila"*.** Ca acest episod este adevarat sau nu, cert este ca populatia de pe muntele Haemus avea destule motive pentru a porni aceasta rascoala, chiar si fara artificii. Momentul nici ca putea fi mai bine ales. Puternicul Imperiu Bizantin trecea printr-o perioada tulbure, in care siguranta sa era amenintata serios de hoardele de unguri care navalisera cu doi ani in urma dinspre nord-vest si care repurtase deja primele succese. Ungurii ocupasera Belgradul, Branicevo, Nisul, ajungand pana la Sofia.

In acelasi an in care vlahii si bulgarii isi pregateau rascoala, dinspre Sicilia se iveste o noua amenintare in prezenta normanzilor, care inregistreaza cateva victorii de scurta durata, prin cucerirea oraselor Durazzo, Serres, Amfipolis si chiar Salonic. Scurtul avant al acestora este potolit in toamna aceluiasi an de catre generalul bizantin Alexios Vranas. Misiunea lui era sa aplice ulterior aceeasi strategie si in cazul rasculatilor de la Muntele Haemus, insa mana destinului hotaraste ca lucrurile sa se aseze altfel. **In loc sa porneasca impotriva vlahilor si bulgarilor, generalul bizantin intoarce armele impotriva imparatului Isaac Anghelos, isi aduna trupele la Adrianopol si se proclama pe sine imparat.** Pe acest fond complicat, tesut din lupte interne si amenintari externe, isi pregatesc fratii Asanesti rascoala. Primele miscari ale acestora inregistreaza cateva victorii notabile. Ametit de succes, Petru chiar indrazneste sa poarte insemnele imparatesti, rezervate exclusiv conducatorului bizantin: coronita aurie si incaltarile rosii.

In garda, bizantini!

Isaac Anghelos refuza sa se lase intimidat de incercarile celor doi frati vlahi, prin urmare demareaza mai multe campanii impotriva acestora. In prima incercare, trece neobservat Balcanii si ataca din spate rasculatii. **Armata vlaho-bulgara este infranta, insa cei doi frati reusesc sa fuga peste Dunare, refugiindu-se la vecinii cumani.** Imbatat de victorie si crezand ca le-a dat o lectie binemeritata moesilor, imparatul bizantin neglijeaza sa isi ia masurile rudimentare de precautie si se multumeste sa dea foc granelor. **Cum in plan politic, orice greseala se plateste, Isaac Anghelos avea sa simta cat de curand consecintele erorii sale. Departe de a-si invata lectia dorita de**

bizantini, cei doi frati, care acum se bucura de ajutorul cumanilor, incep o actiune larga de pradare a Traciei. O a doua incercare de oprire a campaniei de cucerire initiata de catre conducatorii vlahi si de catre aliatii cumani va demara in primavara anului 1187. Pentru ca rezultatele intarziau sa apara, bizantinii sunt de acord sa incheie un armistitiu. Trimisul Asanestilor la Constantinopol va fi Ionita, cel de-al treilea frate, care va da bir cu fugitii doi ani mai tarziu.

Ostilitatile reincep, iar lui Petru ii vine ideea de a se alia cu armata cruciatilor condusa de catre imparatul german Frederic Barbarossa, care tocmai traversa in acea perioada Peninsula Balcanica. Targul parea avantajos pentru ambele parti: Frederic Barbarossa primea un ajutor de 40.000 de soldati, iar Petru spera sa primeasca mai usor recunoasterea titulaturii de "tar". In cele din urma, propunerea a fost primita, insa Barbarossa nu a apucat sa se bucure de acest avantaj numeric, pentru ca ostilitatile cu bizantinii s-au aplanat. **Cu toate acestea, Petru si Ioan si-au continuat planurile de invadare ale Traciei, fortandu-l pe Isaac Anghelos sa organizeze o alta campanie impotriva vlahilor dezlantuiti.** Soarta nu s-a aratat prea favorabila bizantinilor, iar dupa ce armata lui Isaac a fost surprinsa intr-o trecatoare de catre rasculati, printre pierderile insemnate era cat pe ce sa se numere chiar si viata imparatului. Aceasta ultima victorie intari si mai mult pozitia Asanestilor, ramasi stapani peste tara dintre Dunare si Balcani.

Din nefericire pentru imparatul Isaac Anghelos, acesta este detronat chiar inainte de a incepe o noua campanie, in 1195. Locul sau este luat de catre Alexie al III-lea Anghelos, insa nici acesta nu are mai multe sanse de reusita in fata rasculatilor vlahi si bulgari, a caror putere in zona parea sa creasca de la o zi la alta.

Curand insa, Asanestii incep sa isi numere propriile pierderi insemnate. **Dupa ce s-a opus bizantinilor timp indelungat pe campul de lupta, Ioan Asan este ucis de catre Ivanko/Iovanke, un nobil valah, dintr-o cauza care nu avea nimic de a face cu razboiul sau cu politica, ci cu… dragostea. Desi Petru razbuna moartea fratelui sau, doar un an mai tarziu il paste aceeasi soarta.** In 1197 moare in urma unei conspiratii boieresti. A mai ramas in viata doar cel de-al treilea frate din dinastia Asanestilor, Ionita, pe care grecii il numisera Kaloioanes (Cel Frumos). Desi nu exista nicio indoiala ca tocmai calitatile extraordinare ale celor trei frati au fost cele care au ajutat la propulsarea lor in fruntea rascoalei impotriva Imperiului Bizantin, dintre toti, Ionita parea sa fie cel mai daruit cu remarcabile calitati militare si politice. In vremea lui Ionita, ceea ce a inceput ca o rascoala in semn de nemultumire pentru introducerea unui nou bir, s-a transformat in instaurarea si extinderea unui nou stat.

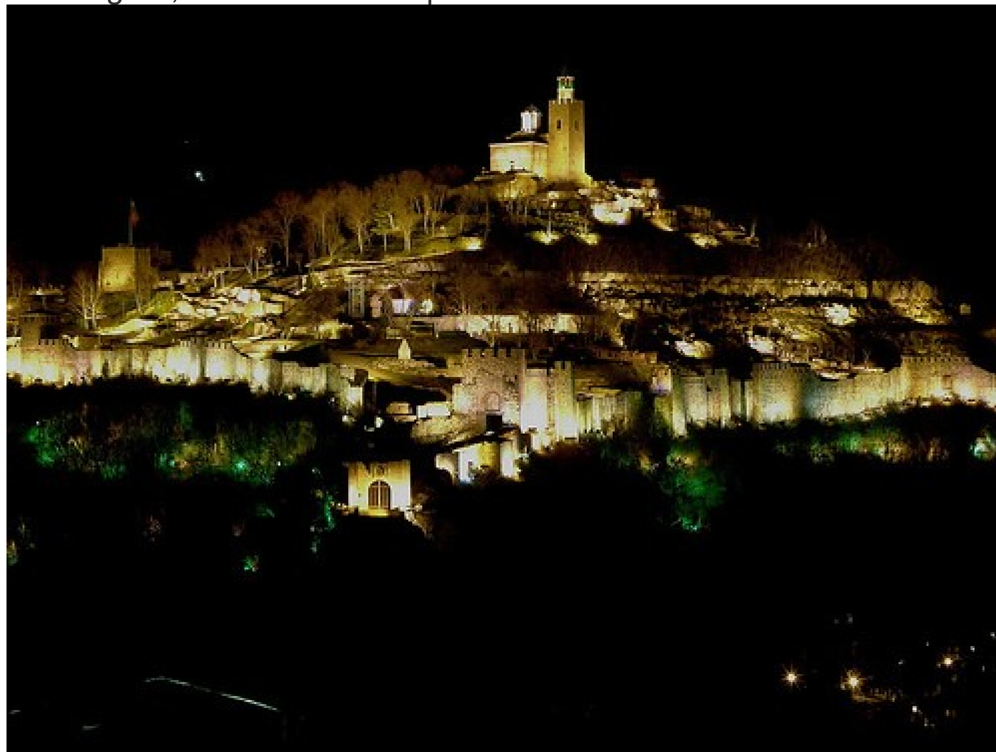

Datorita importantelor miscari de ordin politic si militar pe care le-a generat, Ionita a devenit una dintre cele mai insemnate personalitati valahe din Balcani. Acesta a intins granitele statului pe care il conducea, a obtinut recunoasterea oficiala atat a Bizantului, cat si pe cea a papei. De la acesta din urma, a obtinut recunoasterea titlului de rege pentru sine si cea de primat pentru arhiepiscopul bisericii noului stat. In acest sens, s-au pastrat documente care atesta corespondenta acestora, prin intermediului carora Ionita ii cerea papei Inocentiu al III-lea coroana de imparat si sceptrul si demnitatea de patriarh pentru arhiepiscopul bisericii bulgare si vlahe. Papa, in schimb, i-a cerut supunerea religioasa fata de Roma. Ambele parti reusesc sa ajunga la un consens si fiecare a obtinut, maimult sau mai putin, ceea ce si-a dorit. Pe 8 noiembrie 1204, Ionita este incoronat ca rege al bulgarilor si vlahilor, nu imparat asa cum a cerut initial. I se preda diadema, sceptrul si bula trimise de papa. Odata cu acestea a primit si dreptul de a bate moneda. Ionita a promis, in schimb, respectarea legilor bisericii romane.

Tot Asanestii sunt cei care transforma din temelii Tarevetul, ridicand in mijlocul Balcanilor o cetate demna de orice mare imperiu al vremii. O cetate ce avea sa ramana cunoscuta in istorie sub numele de Tarnovgrad - a treia Roma si al doilea Constantinopol. Asezata pe colinele Tarevet, Trapezita, Momina Krepost si Sveta Gora, pe ambele maluri ale raului Iantra, cetatea ocupa o suprafata de 110.000 de metri patrati, imensa fortificatie fiind intarita cu ziduri uriase cu o inaltime de peste 10 metri si o grosime de pana la 3,40 metri. Trei porti succesive si tot atatea randuri de turnuri si creneluri au stat mai bine de doua secole in calea navalirilor barbare. Nu mai putin de 21 de biserici ortodoxe se aflau in incinta cetatii, fiecare dintre ele reprezentand centrul unei mici comunitati. Alaturi de ele se regasea si palatul tarilor, iar deasupra tuturor, in punctul cel mai inalt al

muntelui, fusese ridicata patriarhia, poate si ca un semn care sa aminteasca viitorilor monarhi ascendentul puterii religioase asupra celei civile. Construit pe ruinele unei basilici bizantine, complexul patriarhal ocupa 3.000 de metri patrati si a fost inconjurat, la randul lui, de ziduri cu creneluri. **Timp de peste 200 de ani, aici s-a aflat unul dintre cele mai mari centre culturale ale Balcanilor, lacas de invatatura pentru multi dintre carturarii vremii.** Atat patriarhia, cat si restul cetatii au fost incendiate de otomani in anul 1393, anul prabusirii Tarevetului si al Imperiului Vlaho-Bulgar. Printre cei cazuti in apararea cetatii s-a aflat si Eftimie din Tarnovo, ultimul patriarh din Tarnovgrad, cea mai distinsa personalitate a sfarsitului de secol XIV.

Desi noul stat, intemeiat de vlahi si de bulgari, a devenit in scurta vreme un stat totalmente bulgar din diverse considerente, aceasta miscare indrazneata a avut ca rezultat instaurarea puterii exemplului, avand in centrul ei trei emblematice figuri, a caror nationalitate reala a devenit ulterior un subiect aprins de discutie.

Descendenta Asanestilor

Chiar daca faptele si miscarile istorice care dateaza deja de 900 de ani au fost in mare parte reconstituite, nationalitatea rasculatilor care au instaurat "Cel de-al doilea tarat bulgar", asa cum a ramas in cartile de istorie, este inca controversata. In privinta acestui aspect, istoricii romani si cei bulgari inca nu au reusit sa ajunga la un consens. **Cert este ca invatatii bulgari contesta originea romana a Asanestilor. In opinia lor, acestia ar fi fost bulgari sau chiar cumani, iar titlul pe care il purta Ionita de "Rege al bulgarilor si al vlahilor" nu ar fi decat varianta modificata de catre scribii cancelariei papale, care au inlocuit cuvantul "graecorum" din documentele slave de la Tarnovo, in "blachorum".** Prin urmare, Ionita nu era "Rege al bulgarilor si al vlahilor", ci al "bulgarilor si grecilor". Pentru ca afirmatiile acestora nu sunt sustinute in ochii invatatilor romani, acestia din urma considera ca nationalitatea valaha a Asanestilor este mai presus de orice indoiala. Dovezile citate se bazeaza pe o serie de documente, provenind din surse si zone geografice diferite. Istoricul roman Constantin C. Giurescu face in a sa lucrare "Istoria Romanilor"o expunere detaliata a surselor pe care invatatii romani se bazeaza in sustinerea nationalitatii valahe a Asanestilor.

Cea mai importanta dintre acestea este cronica lui Nicetas Choniates Akominatos, care mentioneaza in repetate randuri ca Petru si Ioan erau vlahi si ca apartineau *"acelui neam de oameni care locuiesc pe Muntele Haemus si care inainte se numeau Mysi (locuitori ai Moesiei) si care acum vlahi se cheama"*. Intr-o alta mentiune detaliaza cum intr-una din expeditiile bizantinilor, un preot a fost luat prizonier, iar acesta "s-a rugat lui Asan, graindu-i in limba lui, stiutor fiind de limba vlahilor, sa aiba mila de el si sa il sloboada". Mai departe, cronica lui Ansbertus, descrie trecerea cruciatilor prin Peninsula Balcanica si povesteste cum, la un moment dat, acestia au fost luati prin surprindere de acel valah Ionita (in textul original "Blachus ille Iohannitius"), care avea pe langa el "valahi si cumani si altii". Iata cum, un al doilea izvor, de origine germana de aceasta data, sustine nationalitatea valaha a Asanestilor. Mai departe, vine randul cronicarilor francezi sa "depuna marturie" in favoarea romanilor. **Geoffroy de Villehardouin, Henri de Valenciennes si Robert de Clary il mentioneaza pe Ionita sub numele de "Jehan le Blac" sau "Johanice le Blac".** In ultimul rand, dar nu in cele din urma, sunt documentele cancelariei papale, in care se consemneaza originea valaha a lui Ionita si chiar faptul ca acesta se trage din vechii romani.

Toate aceste cronici, mentiuni si documente, luate laolalta, reprezinta pentru istoricii romani o dovada de netagaduit a nationalitatii valahe a celor trei frati Asanesti care, prin perseverenta si darzenia lor, au scris episodul in care istoria romanilor s-a intalnit cu cea a bulgarilor pentru a crea una dintre cele mai surprinzatoare pagini din istoria Balcanilor. O istorie pe care ambele popoare ar trebui sa si-o recunoasca reciproc, in spiritul adevarului istoric.

****

Negru Voda – Cel mai misterios personaj din istoria romanilor

Foto (1)

De mai bine de sapte secole, istoria ne vorbeste despre Intaiul Domn al Tarii Romanesti, Intemeietorul (sau Descalecatorul daca preferati) Negru Voda. Cu totii am invatat despre el inca din clasele primare si, daca ne este permis, l-am asemuit cu un erou legendar capabil sa infrunte toate imperiile vremii si sa ii uneasca pe valahii munteni intr-un singur stat. Stie, insa, cineva cine a fost acest enigmatic personaj? Ii cunoastem originile, numele real sau macar fizionomia din vreo gravura medievala? Stim despre el mai mult decat faptul ca i-a supus, cel mai probabil prin forta armelor, pe voievozii si cnejii locali din Muntenia si ca s-a autointitulat „Mare voievod"?

O enigma cat o istorie

Legendele si povestirile cu privire la "descalecarea" Negrului Voda in Muntenia, undeva in jurul anilor 1290-1310, apar nu numai in hrisoavele medievale valahe ci si in cele straine, fapt ce scoate din discutie lipsa de autenticitate a acestei realizari. Este cert ca un personaj important a venit atunci din "Tara Ungureasca" pentru a-i supune pe liderii locali sub o unica stapanire, eveniment favorizat, probabil, si de tensiunile politico-militare din Europa (Ungaria era cuprinsa de puternice tulburari interne, in timp ce tatarii isi continuau ofensiva catre Portile de Fier). De ce trebuie sa acceptam o astfel de teorie? Un motiv important il constituie chiar Diploma Ioanitilor, document intocmit in anul 1247, la numai cinci decenii distanta de presupusa "descalecare", document prin care regele ungur Bela al IV-lea vorbeste, printre altele, de prezenta voievozilor locali Litovoi si Seneslau, precum si de cea a cnejilor Ioan si Farcas. **Este cert ca orice personaj din afara sferei de influenta a coroanei ungare care ar fi incercat sa se impuna in fata acestor lideri locali, nu ar fi putut fi decat unul care sa o faca prin forta armelor si mai putin prin diplomatie.**

Un argument in plus al luptelor duse de misteriosul Negru Voda cu voievozii si cnejii munteni il constituie si scrisoarea ambasadorului regelui Dusan al Serbiei, Nicolo Luccari, cel care scria, in anul 1352: "***Negro Voeuoda din natione Ungaro padre di Vlaico nel 1310 s'era impadronito di quella parte di Valachia"*** - *Negru Voda, de natiune ungara, tatal lui Vlaicu, cucerise in 1310 acea parte din Valahia. Vom reveni asupra acestui citat.*

Inainte de a aprofunda aceasta afirmatie, trebuie sa mentionam si numele personajelor asupra carora planeaza banuiala "intemeierii Tarii Romanesti". Este vorba de cunoscuta dinastie domnitoare: Thocomerius/Tihomir (cca 1290 - cca 1310), Basarab I (1310 - 1352), Nicolae Alexandru (1352 -

1364) si fiii acestuia din urma, Vlaicu (1364 - 1377) si Radu I (1377-1383). Ei sunt cei care domina politica interna valaha pe toata durata secolului al XIV-lea, deci, doar unul dintre ei poate fi misteriosul Negru Voda.

Revenind la scrisoare ambasadorului Nicolo Luccari, nu putem decat sa concluzionam ca diplomatul in cauza se afla in fata unei grave erori (nu singura, din pacate, Luccari facand grave confuzii intre geti si goti si intre daci si dani). Vlaicu, cel la care face referire italianul, este fiul lui Nicolae Alexandru dar, nici macar acesta din urma nu putea cuceri Valahia in anul 1310 (an asupra caruia italianul pare destul de sigur), atata vreme cat a fost asociat la domnie cu tatal sau de abia in anul 1342. Mai mult ca sigur ca, in anul 1310, Nicolae Alexandru nu era decat un copil. **Ramane astfel, prezumptia ca doar Basarab I sau tatal sau, Thocomerius/Tihomir, ar fi putut fi acel atat de enigmatic Negru Voda.**

In aceeasi ordine de idei, patriarhul Macarie de Antiohia trimite data descalecarii in anul 1290, in vreme ce un hrisov din vremea lui Matei Basarab indica anul 1292 ca an al intemeierii Tarii Romanesti.

Si totusi, cine este Negru Voda?

Cu siguranta ca, pana la descoperirea unor noi documente medievale care sa faca lumina in acest caz, misterul va continua sa planeze asupra personajului atat de controversat, Negru Voda. Istoricul Neagu Djuvara afirma in a sa ***"Thocomerius - Negru Voda, un voivod de origine cumana la inceputurile Tarii Romanesti"***, ca doar tatal lui Basarab I putea fi acel Intemeietor. Ca argument, **istoricul aduce in discutie faptul ca anul 1310 este, de fapt, anul mortii lui Thocomerius si cel al urcarii pe tron a lui Basarab I. Nici vorba de lupte in acel an. Mai mult, Neagu Djuvara afirma ca Basarab a fost recunoscut ca primus inter pares (Mare voievod intr-o traducere libera) de catre toti voievozii si cnejii munteni, fapta ce ar fi ramas in memoria boierilor valahi ca adevarata data a descalecarii.** Cu siguranta ca o astfel de recunoastere nu ar fi putut veni decat ca urmare a unor merite deosebite ale tatalui sau.

Numele lui Thocomerius il cunoastem dintr-un document intocmit de catre regele ungur Carol Robert de Anjou, in anul 1332, la doar doi ani dupa dezastrul armatei ungare de la Posada. Prin acest document, monarhul recunoaste faptele de vitejie ale lui Laurentiu, comite de Zarand, si ale fratelui sau in batalia mai sus amintita: " ***...Si mai ales atunci cand, pornind oastea noastra stransa prin porunca regala, am ajuns in niste tinuturi de margine ale regatului nostru, ce erau tinute pe nedrept in Tara Romaneasca de catre Basarab, schismaticul, fiul lui Thocomerius".*** Este, practic, unica sursa din care aflam numele tatalui voievodului Basarab. Important este, insa, modul in care monarhul ungur face referire la acest Thocomerius. Faptul ca numele lui este retinut intr-o cronica regala nu poate decat sa confirme ipoteza conform careia Thocomerius era un personaj important si recunoscut, cel mai probabil, o capetenie razboinica. De asemenea, lipsa unor titluri (voievod, cneaz si, cu atat mai mult, mare voievod) sustine ideea ca nu el a fost Intemeietorul ci, poate, cel care a pregatit terenul venirii acestuia.

Nu sustinem ca Basarab I ar fi, 100%, Negru Voda, desi istoria si putinele dovezi adunate de istorici sustin aceasta ipoteza. Cel mai probabil, insa, Basarab ar fi venit pe tronul Valahiei din postuira fiului unei mari capetenii si ar fi fost recunoscut de catre majoritatea liderilor munteni drept unic stapanitor. Iar faptele sale aveau, cat de curand, sa confirme o atare titulatura.

Batalia de la Posada - actul de nastere al Tarii Romanesti

Desi vasal al regelui Ungariei, asa cum este numit in mai multe documente ale vremii, Basarab daduse destule semne de rebeliune fata de cel ce ar fi trebuit sa ii fie suveran… Carol Robert de Anjou. **In anul 1323, Basarab il sprijina militar pe tarul bulgar Mihail Sisman in lupta impotriva Imperiul Bizantin, o actiune ce incalca vasalitatea sa fata de regele Ungariei. Sapte ani mai tarziu, la 28 iulie 1330, voievodul muntean este alaturi de acelasi Mihai Sisman in lupta de la Velbuzd, impotriva regelui sarb Stefan Decanski, un aliat al lui Carol Robert de Anjou. Probabil, acesta a si fost motivul pentru care regele ungur decide sa dea o lectie rebelului valah si sa il indeparteze de la domnie.**

Trecusera doar cateva saptamani de la infrangerea vlaho-bulgarilor de la Velbuzd si Carol da ordinul de adunare a armatei celei mari a Ungariei. Cu toate acestea, 8000 dintre cei mai buni cavaleri unguri se aflau in Polonia, luptand impotriva cavalerilor teutoni. Este evident ca nu toata armata a putut fi stransa in campania indreptata impotriva lui Basarab. Cu toate acestea, circa 30.000 de cavaleri, cu mult mai mult decat putea strange valahul, luau drumul Tarii Romanesti. **Dionisie Szecsi, castelan de Mehadia, si voievodul Transilvaniei, Tamas Szecsenyi, se aflau alaturi de rege. Primului ii fusese promis Severinul, in timp ce al doilea urma sa primeasca o mare parte din Valahia.** In fata unei asemenea forte, Basarab cere pacea si ofera in schimbul ei Severinul, plus o suma importanta in bani. Carol il refuza, insa, si il ameninta teatral, anuntand ca ***"il va scoate de barba, din muntii lui, ca pe un urs pe acel Bazarada…"***

In timp ce Basarab isi aduna oastea, circa 10.000 de osteni, tarani si cavaleri, preferand sa se ascunda in munti si sa duca o tactica de hartuire, mandra armata ungara marsaluia catre Castru, Argys (Curtea de Arges) resedinta domnului muntean. Severinul cade primul iar Curtea de Arges este incendiata de regele razbunator. **Bolile si lipsurile armatei cauzate de pustiirea pamanturilor valahe de catre Basarab il silesc pe Carol Robert sa ceara retragerea. Nu era chiar victoria zdrobitoare pe care si-o dorise, dar era o lectie pe care valahul ar fi trebuit sa o inteleaga odata pentru totdeauna.** Drumul de intoarcere al invingatorilor nu este cunoscut nici astazi, Posada ramanand o locatie enigmatica pentru absolut toti istoricii. Cert este ca Basarab, intelegand ca aceasta este singura lui sansa de a invinge floarea cavalerilor unguri, actioneaza fara sa stea in dubii.

In misterioasa trecatoare de la Posada, el taie copacii astfel incat sa poate fi pravaliti peste dusmanii sai la o simpla impingere. Mii de pietre sunt stranse cu acelasi scop pe marginea prapastiei. Prin paduri, arcasii si calaretii sai nu asteptau decat semnalul de atac. Iar acesta nu a intarziat sa apara. **La 9 noiembrie 1330, Basarab lanseaza atacul surpriza asupra ungurilor. Si ce mai surpriza a fost pe cei care se considerau invingatori.** Mii de cavaleri isi pierd viata inca din prima zi a luptelor. Zdrobiti sub pietre si trunchiuri de copaci, strapunsi de miile de sageti valahe, ei vad cum victoria lor se transforma intr-o infrangere catastrofala**. Macelul dureaza pana pe 13 noiembrie, iar din insemnarile regelui Carol Robert de Anjou, aflam ca apogeul luptei a fost acela in care cavalerii valahi (nicidecum taranii) au sarjat in mod repetat asupra supravietuitorilor. Regele ungur este salvat cu pretul vietii garzilor sale personale si scapa doar dupa ce isi schimba hainele cu Desev, fiul lui Dionisie, *"cel pe care valahii crezandu-l insusi regele l-au ucis cu cruzime"*.**

Important de mentionat este ca, desi in gravurile vremii, valahii apar imbracati in sumane si purtand straie taranesti, este greu de crezut ca doar cu o armata de tarani, Basarab ar fi putut invinge una dintre cele mai mari armate ale Europei. Mult mai probabila ne pare ipoteza in care cavalerii valahi ar fi fost unii atrenati si echipati asemenea celor occidentali, ei constituind nucleul armatei regulate. Ca o dovada, Radu I, nepotul lui Basarab este reprezentat pe monede in armura vestica. Tot el comandase de la Venetia 11.000 de camasi de zale (echivalentul platii lor de astazi s-ar ridica, cu siguranta, la zeci de milioane de dolari), ori astfel de armuri nu erau destinate unei armate formata exclusiv din tarani. I**n aceeasi ordine de idei, sa ne reamintim ca Basarab luptase alaturi de Mihail Sisman impotriva bizantinilor si sarbilor. Sa fi facut oare aceste expeditii de lupta cu o armata de tarani? Putin probabil…**

Aproape toti cavalerii unguri au fost ucisi in stramtoarea Posadei, oferind posteritatii una dintre cele mai mari si mai rusinoase infrangeri din istoria Ungariei. **Regele Carol Robert de Anjou nu a mai intrat niciodata in Valahia si nici nu a mai incercat sa lupte impotriva lui Basarab. Tara Romaneasca se nascuse iar visul Ungariei de a atinge Marea Neagra se sfarsise pentru totdeauna**. Pe tronul tarii Romanesti, pentru 42 de ani, avea sa stea cel pe care astazi il banuim a fi… Negru Voda Intemeietorul.
****

Mircea cel Batran – Cosmarul de la Rovine

Foto (11)
“Eu cel intru Hristos Dumnezeu binecredinciosul si bine cinstitorul si de Hristos iubitorul si singurul stapanitor Io Mircea, mare voievod si domn, cu mila lui Dumnezeu si cu darul lui Dumnezeu stapanind si domnind toata Tara Ungrovalahiei si partile de peste munti (parte din Ardeal), inca si spre partile tataresti, si Amlasului si Fagarasului herteg, si Banatului de Severin domn, si pe amandoua partile peste toata Podunavia (Dunarea) pana la Marea cea mare si cetatii Darstorului stapanitor”. Acesta este Mircea cel Batran si aceasta este impunatoarea titulatura prin care era recunoscut domnitorul sub care, intre 1386 si 1418, Tara Romaneasca a atins cea mai mare intindere din toate timpurile.
La 23 septembrie, acum 623 de ani, urca pe tronul Munteniei Mircea cel Batran, unul dintre cei mai straluciti voievozi romani, descendent din Basarab, fiul lui Radu, care va domni treizeci si doi de ani si se va dovedi un diplomat iscusit, un conducator de exceptie si un chivernisit gospodar de tara. **De ce i se spune "cel Batran"? Fiindca mai tarziu au fost si alti voievozi cu numele "Mircea", iar cronicarii, vorbind de Mircea, cel din veacurile trecute, l-au numit astfel pentru a-l distinge, pe criteriu cronologic, de ceilalti. Chiar si marele nostru Eminescu s-a inselat crezand ca Mircea era batran atunci cand s-a batut la Rovine cu sultanul, la acea vreme el fiind un voievod inca tanar.** Sub Mircea, nu doar intinderea statului muntean si viata militara au cunoscut o dezvoltare deosebita, dar si religia si economia si-au intins aripile.
Politica externa a marelui voievod a fost dominata de primejdia otomana. Toate luptele pe care Mircea cel Batran a fost silit sa le poarte au fost cu turcii, nicidecum cu ungurii, polonii sau moldovenii. Cu acestia a incheiat aliante trainice in lupta comuna antiotomana. Dar raportul de forte a devenit repede inegal si domnitorul muntean a trebuit sa recunoasca superioritatea otomana si sa ajunga la o intelegere cu Poarta. Platind haraciul, a reusit un lucru esential: si-a asigurat continuitatea vietii politice si a pastrat fiinta statului muntean.

Amenintarea Semilunei si Rovine

Inceputul conflictului cu turcii are loc in anul 1389, atunci cand Mircea il ajuta cu oaste pe Lazar, cneazul sarbilor, in lupta de la Kossovopolje (Campia Mierlelor). Lazar convocase la lupta impotriva "necredinciosilor" toata crestinatatea, insa raspunsurile au fost intarziate sau absente in cea mai mare lor parte. **La inceput, sortii au parut a fi de partea crestinilor mai ales ca fanaticul sarb, Milos Obilici, l-a ucis pe insusi sultanul Murad. Fiul acestuia insa, Baiazid Ilderim (Fulgerul), va lua imediat comanda armatei turcesti si va schimba retragerea initiala intr-o stralucita victorie.** Crestinii au fost zdrobiti iar cneazul Lazar insusi isi va pierde viata. Asteptandu-se la razbunarea turcilor pentru implicarea sa in lupta, Mircea ia masuri, consolidand linia Dunarii prin ridicarea cetatii de piatra la Giurgiu si prin fortificarea celei de la Turnu (sau Nicopolul Mic). Voievodul va incheia la 10 decembrie 1389 si un tratat de alianta cu regele polonez Vladislav Iagello iar printr-un act semnat la 17 martie 1390, domnul muntean se apropie si de suveranul ungur Sigismund. Intr-adevar, atacul lui Baiazid se produce.

Dupa cucerirea Bulgariei, care are loc in 1393, Baiazid decide sa intreprinda o expeditie impotriva lui Mircea. Oastea turceasca asediaza si cucereste mai intai Silistra, de pe malul drept al Dunarii, traverseaza fluviul, ocupa Turnu si inainteaza spre Arges. Alaturi de sultan se aflau vasalii sarbi Marco Cralievici si Constantin Dragasevici. Lupta s-a dat la Rovine, pe malul unui rau inca necunoscut, in ziua de 10 octombrie 1394. Referitor la acest loc - cuvantul "rovine" inseamna "santuri" - exista discutii: unii cred ca ar fi fost langa Craiova, altii il aseaza pe apa Ialomitei in timp ce o a treia versiune il situeaza pe unul dintre raurile Calmatui, Vedea, Teleorman sau Arges. **Cert este ca batalia a fost crunta si sangeroasa, ambele ostiri dand dovada de mare inversunare si ura in incrucisarea armelor. Desi izvoarele sunt categorice in privinta biruintei lui Mircea asupra "paganilor", ea nu a putut impiedica inaintarea armatei turcesti mult superioara numeric, asa incat romanii s-au retras spre Arges unde o noua lupta a avut loc, de aceasta data defavorabila lui Mircea. Tocmai din acest motiv sunt istorici care opineaza ca, desi batalia de la Rovine este privita ca un episod de mare cutezanta a romanilor de sub Mircea cel Batran, importanta sa nu s-a ridicat chiar la proportiile atribuite in manualele de istorie.** Cert este, insa, ca Mircea era primul european care infrunta Imperiul Otoman si care iesea cu capul sus dintr-o asemenea infruntare.

Aliante crestine si dezastrul de la Nicopole

Mircea era constient de disproportia numerica si de puterea uriasa a turcilor precum si de unele dificultati interne, ca de exemplu aparitia unui pretendent la tron, un anume Vlad, care inchinandu-se otomanilor a fost numit domn. Astfel, in urma luptei cu turcii din zona Argesului, Mircea trece muntii si incheie la Brasov, la 7 martie 1395, un tratat de alianta cu regele Sigismund al Ungariei, tratat care

prevedea ajutorul reciproc in lupta antiotomana. La 6 aprilie, in acelasi an, armata lui Sigismund si cea a lui Mircea reunite erau gata de plecare spre Tara Romaneasca. Campania a avut loc in cursul lunii mai si a dus la redobandirea cetatii Turnu din mana turcilor. Totusi, Vlad cel pus de Baiazid nu a putut fi izgonit, mai mult chiar, el va ataca armata lui Sigismund odata cu retragerea acestuia, princinuindu-i mari pierderi.

Trebuie deci sa admitem ca Mircea a ramas ceva vreme in Oltenia sau s-a retras chiar in Ardeal. Prin supunerea completa a Bulgariei in 1393, prin faptul ca sarbii erau vasali si prin expeditia din Tara Romaneasca cu toate consecintele ei, ungurii se vedeau acum direct amenintati de puterea in plina ofensiva a turcilor. Regele Sigismund hotaraste ca este momentul pentru o mare actiune crestina impotriva "necredinciosilor" pentru a-i goni de la Dunare si chiar din Europa. Atmosfera fusese pregatita: feudalii din Franta, din Germania, chiar cei din indepartata Anglie isi anuntau participarea la campania impotriva acestor noi fanatici ai lui Mahomed. In luna mai a anului 1336 au inceput sa soseasca la Buda(Pesta) primii cavaleri francezi si burgunzi, urmati de cei germani sub conducerea lui Ioan de Zollern si de cavalerii englezi condusi de ducele de Lancaster. Venetia dadea ajutor cu flota ei, iar Bizantul intra si el in coalitie. In toiul verii, mandra armata se indrepta spre tinuturile noastre.

La 13 august, Sigismund era la Orsova, unde il astepta Mircea cu oastea sa. Cu totul, crestinii erau in jurul a 100.000, dintre care 60.000 cavaleri si 40.000 pedestrasi. Cetatile ocupate de turci, Vidin si Rahova au fost luate fara greutate, armata crestina reusind sa asedieze si Nicopole, pe uscat si pe apa. Baiazid era plecat in timpul acesta la Tarnovo. Afland despre sosirea aliatilor, se indreapta degraba cu toate puterile spre cetatea asediata. Confruntarea decisiva intre crestini si musulmani are loc la Nicopole la 28 septembrie 1396. **Mircea, cunoscand cel mai bine felul de lupta al turcilor,**

se ofera sa atace el primul, sfatuindu-l pe regele ungur cum sa abordeze situatia. Nu "frontal", asa cum obisnuiesc cavalerii francezi - invatati cu armurile lor grele, cu caii lor grei si ei imbracati in zale, inchipuindu-si ca matura totul in fata lor. Nu frontal, ci atacul trebuie dat mai intai de cavaleria usoara, pentru a raspandi si anihila pedestrasii asezati in funtea armatei turce. Totusi, ducele Burgundiei, Jean de Nevers, mandru de fala celor sase mii de cavaleri de sub comanda sa, va obtine de la Sigismund onoarea de a deschide el lupta, ceea ce s-a dovedit a fi o eroare. Greii cavaleri strabat in forta doua cete turcesti dar inainteaza prea adanc in campul otoman, randurile turcesti se inchid in urma lor si cavalerii sunt macelariti. Insusi regele Sigismund abia scapa cu viata, fugind cu o corabie pe Dunare, apoi pe mare, spre Dalmatia. Nicopole a reusit astfel sa fie numai o uriasa catastrofa pentru armatele crestinilor.

Marea victorie si atacul lui Timur cel Schiop

Inca o data, Mircea se astepta la represalii. Participarea sa la coalitia ispravita atat de dureros la Nicopole trebuia sa atraga o replica, neintarziata, din partea lui Baiazid. Intr-adevar, in anul urmator, 1397, o armata turceasca a trecut Dunarea, in Muntenia, dar a fost infranta de voievodul muntean. Poate cea mai prolifica batalie purtata cu succes din intreaga istorie a romanilor abia avea sa urmeze, odata cu sosirea anului de gratie 1400. **Conform unui izvor contemporan, o armata otomana alcatuita din 66.000 de oameni - ceea ce pare exagerat - facea o expeditie de prada in Ungaria. La intoarcere, erau atacati de Mircea cel Batran, care avea de partea sa si un contingent ungar, in asa fel incat nici mai mult nici mai putin de 3.000 de otomani au mai scapat peste Dunare. Era a patra biruinta romaneasca asuprea turcilor din timpul acestui glorios voievod.** In anii urmatori, turcii n-au mai atacat Muntenia, Baiazid organizand campania de cuceriri in Grecia si Asia Mica, si straduindu-se sa cucereasca Constantinopolul. In anul 1399 a murit domnul Moldovei, Stefan I, in locul lui fiind ales ca domn Iuga, zis Ologul. Mircea a socotit ca a venit timpul sa aiba in Moldova un domn prieten si de aceea a trecut in Moldova si l-a pus domn pe fratele acestuia, Alexandru cel Bun (1400-1432), unul din figurile luminoase ale istoriei romanesti.

Baiazid, care distrusese floarea cavalerilor europeni, stia ca nu poate infrange dorinta de libertate a romanilor dar, in orgoliul sau, dorea sa razbune infrangerile armatei sale din anul 1400. In clipa cand se pregatea sa atace din nou pe Mircea insa, un eveniment de cea mai mare insemnatate pentru rasarit urma sa aiba loc: atacul hanului mongolilor, Tamerlan sau Timur Lenk adica Timur cel Schiop, care cuprinsese o mare parte din Asia si voia acum sa aiba si tinuturile stapanite de sultan. Cele doua armate s-au confruntat decisiv in batalia de la Ankara din anul 1402, lui Timur Lenk venindu-i in ajutor tatarii, in timp ce de partea lui Baiazid au sosit sarbii lui Stefan Lazarevici. **Lupta s-a terminat prin infrangerea lui Baiazid, parasit de multi dintre ai sai, victoria mongolului fiind completa. Insusi sultanul a cazut prizonier si a suferit din partea invingatorului o mare ofensa: bagat intr-o cusca, a fost purtat prin toata Asia, ca sa vada toate popoarele ce ajunsese stapanitorul temut de odinioara.**

In spatele zidurilor inamice

Dupa moartea lui Baiazid au urmat lupte intre fiii acestuia pentru domnie, care au permis vecinilor, cel putin pentru o vreme, sa scape de primejdia otomana. Astfel, imparatul de la Constantinopol a recastigat cateva cetati, Stefan Lazarovici s-a proclamat independent, iar fiii lui Strasimir si Sisman au vrut sa elibereze Bulgaria, dar n-au reusit. Mircea a trecut Dunarea si a cuprins sudul Dobrogei. **Cetatea Darstorului i-a deschis portile, ca de altfel si Chilia, unde negustorii italieni din Genova l-au chemat pe domn si i-au cerut protectia.** Pentru scurt timp, Mircea a nutrit speranta ca primejdia otomana poate fi inlaturata prin alungarea turcilor din Europa; se bizuia pe puterea armatei sale si pe ajutoarele principilor crestini, mai ales pe Sigismund al Ungariei, cu care se intalnise la Severin in toamna anului 1406 si pe Stefan Lazarevici al sarbilor, pe care-l ajutase in recucerirea cetatii Belgradului.

Dar, repede, domnul muntean s-a convins ca nu se poate bizui decat pe ai sai: Sigismund promisese mult dar nu facuse nimic. Totusi, Mircea va incerca un fin joc diplomatic pentru slabirea puterii otomane, si anume sprijinirea lui Musa, fiul lui Baiazid, in lupta pentru tronul otoman. L-a adus pe acesta in Tara Romaneasca, i-a aratat o atentie deosebita ba, mai mult, a trimis la Constantinopol pe fiul sau, Vlad, ca sa-i indemne pe bizantini sa-l sprijine pe Musa. Mircea il ajuta pe Musa si cu o armata condusa de nepotul sau, Dan, gratie careia Musa il bate, in 1411, pe Soleiman si se proclama sultan de Adrianopol. Musa ii ofera lui Mircea o serie de posesiuni in dreapta Dunarii si pentru o vreme, Tara Romaneasca cunoaste pacea si se reface dupa atatea lupte grele. In anul 1413, Musa este infrant de un alt frate, Mahomed care, fireste, nu uita sprijinul de care fratele sau s-a bucurat din partea lui Mircea.

Musulmanii trec din nou Dunarea si recuceresc cetatile-cheie Giurgiu si Turnu si ocupa Dobrogea, pe care o vom prelua prin lupta abia in anul 1877. Mircea l-a ajutat pe un alt pretendent la tronul sultanului, pe Mustafa, care a stat un an la Curtea de Arges, dar si acesta a fost invins de Mahomed, in anul 1416. Cu aceasta se incheie orice incercare a domnului muntean de a sprijini un sultan care sa-i fie recunoscator. Mircea este obligat sa recunoasca superioritatea puterii otomane: a dus tratative cu sultanul si a acceptat sa-i platesca bir, haraciul anual, in schimbul independentei tarii; era rascumpararea pacii prin tratatele numite "capitulatii", care garantau neamestecul turcilor in organizarea interna a Tarii Romanesti.

Politica si ctitoriri

Timp de aproape 15 ani, Mircea cel Batran a fost principele crestin care s-a bucurat de cea mai mare faima si autoritate in rasaritul Europei, fiind singurul care a invins de doua ori pe temutul Baiazid Ilderim. Venetienii l-au considerat cel mai puternic dintre principii crestini care au luptat cu otomanii, iar cronicarul turc Leuclavius l-a numit "Principe intre crestini, cel mai viteaz si cel mai ager". Politica interna a lui Mircea cel Batran s-a axat pe dezvoltarea comertului si a vietii economice. In anii 1403 si 1409 a incheiat tratate economice cu lipovenii, iar in anul 1413 cu brasovenii. Tara Romaneasca exporta blanuri, piei, vite, sare, miere, ceara, grau, peste si branza, iar importurile veneau atat din rasarit, cat si din apus. Ca multi alti voievozi romani, Mircea cel Batran este si ctitor de biserici. Cea mai de seama manastire construita de Mircea este Cozia, care avea sa serveasca de necropola domneasca lui si familiei sale. Din hrisovul de danie din 20 mai 1388, anul zidirii Coziei, rezulta ca "a ridicat din temelie o manastire in numele sfintei si de viata datatoarei si nedespartitei Treimi... la locul numit Calimanesti, pe Olt".

Manastirea Cozia pastreaza pana azi chipul ctitorului Mircea, impreuna cu cel al fiului sau Mihail. Mircea ne apare tanar, asa cum era cand a zidit manastirea, de talie mijlocie, cu ochii albastri si par castaniu. Este imbracat cu vesminte bogate, cu haina scurta, cu ciorapi stramti, pe genunchi avand cusut cu fir de aur vulturul cu doua capete. Deasupra poarta o hlamida din purpura, prinsa pe umarul drept cu o agrafa de aur batuta cu pietre scumpe, ca la imparatii bizantini sau regii francezi. Pe cap poarta o coroana cu trei colturi, semn de mare domn. Mircea cel Batran a incetat din viata la 31 ianuarie 1418, fiind inmormantat la ctitoria sa de la Cozia, la 4 februarie, acelasi an. **Daca ne gandim numai ce a insemnat viata Peninsulei Balcanice in timpul secolelor de dominatie turceasca, putem aprecia la justa sa valoare rezistenta lui Mircea. Fara acest mare voievod, este foarte probabil ca intregul curs al istoriei muntene si, prin consecinte, al intregii istorii romanesti, ar fi avut o cu totul alta dezvoltare si alte proportii, nu neaparat dintre cele mai fericite.**
****

Radu de la Afumati – Domnitorul celor 20 de razboaie

Foto (8)

“Sa va fie stiute razboaiele… pe care le-am facut eu: cel dintai razboi cu agarenii, al doilea de la Gubavi, al treilea la satul Stefeni, langa Neajlov, al patrulea la Clejani, al cincilea la Ciocanesti…, al nouasprezecelea la satul Rucar, al douazecelea la Didrih”. Aceasta este

inscriptia sfredelita pe piatra de mormant a lui Radu de la Afumati, domnitorul roman care a purtat douazeci de razboaie in numai trei ani de domnie din cei aproape opt la carma Tarii Romanesti.
Despre Radu de la Afumati au auzit probabil, macar in treacat, toti cei prezenti fie si numai sporadic la unele lectii de istorie predate in scoala generala si in liceu. Pentru covarsitoarea lor majoritate insa, Radu de la Afumati este doar un nume cu rezonante nefiresti spre amuzante si nu personajul important al istoriei romanilor pe care il prezinta cronicile. Avem de a face cu unul dintre acele cazuri de personalitati care, gratie numelor, raman de neclintit in memoria celor ale caror urechi au auzit vreodata de ei, dar despre ale caror realizari si fapte de vitejie nu se stie mai nimic. Radu de la Afumati nu a avut o domnie foarte indelungata in Tara Romaneasca, ea fiind chiar intrerupta de mai multe ori, insa numarul si importanta razboaielor pe care domnitorul le-a purtat atat timp cat a fost suveran, il recomanda drept un factor major al pastrarii identitatii nationale romanesti.

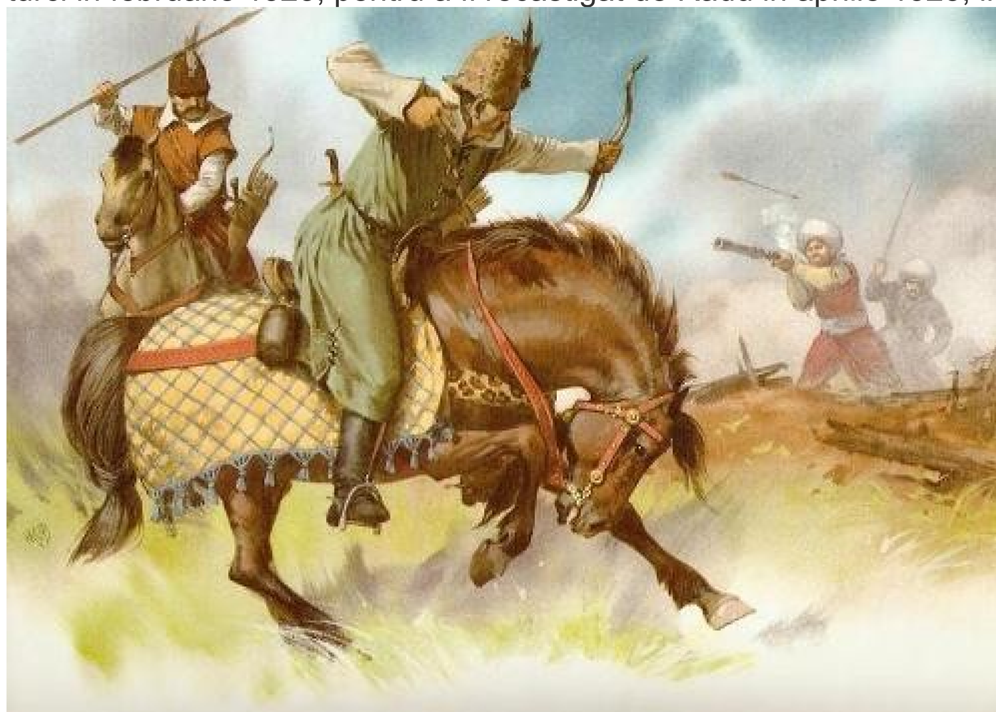

Cronicile spun ca dupa moartea lui Neagoe Basarab, domnul Tarii Romanesti intre 1512 si 1521, o crunta zbatere s-a iscat pentru dobandirea domniei. Personajele actante? Fiul sau Teodosie, prea tanar si cu o fire slaba, dar avandu-i de partea sa pe regentii doamna Elena si banul Preda Craiovescu, fiul lui Barbu, si Dragomir Calugarul zis Vlad Voievod, ridicat din partea boierilor pribegiti ai Moldovei. O lupta se aprinde la Targoviste intre cele doua tabere adverse, Preda cazand pe campul de batalie. Totusi, atunci cand begul din Nicopole, si el un pretendent la tronul Tarii Romanesti, Mehmet Bey, isi face aparitia invocat de Teodosie, soarta armelor se schimba. Vlad este invins, facut prizonier si trecut peste Dunare unde, sub staruintele lui Badica, unchiul lui Teodosie, este decapitat. Lucrurile erau insa departe de a se linisti pentru ca, in ianuarie 1522, un nou pretendent la tron se ridica, **Radu, fiul nelegitim al lui Radu cel Mare. Acesta isi avea asezarea in satul Afumati din Ilfov, singurul motiv pentru care va intra mai tarziu in istorie sub denumirea**

de Radu de la Afumati. Mehmet va veni inca o data in ajutorul lui Teodosie si o serie intreaga de lupte cu rezultat schimbator se va da intre parti, cu triumful lui Radu in Gubavi si la Stefeni pe Neajlov dar cu biruirea sa la Clejani, urmata de retragerea peste munti, la Brasov. Primejdia era mare pentru ca, desi Mehmet ar fi trebui sa se retraga acum, odata indepartat pericolul, el decide sa il trimita pe Teodosie la Constantinopol si sa pastreze tronul pentru sine.

Tara putea deveni pasalac, ca si Bulgaria, Serbia si Grecia. Cronica adauga chiar ca de la Constantinopol i se daduse domnia, in urma unei cereri pe care o facuse. Daca planul lui Mehmet nu a izbutit, aceasta se datoreaza in intregime perseverentei si vitejiei lui Radu de la Afumati. Ajutat de voievodul Ioana Zapolya, Radu se repliaza in Ardeal, infrange oastea turceasca la Grumazi, fugarind-o pana la Nicopole si Sistov, unde au loc alte ciocniri. Peste nu mai mult de o luna insa, atacul furibund al lui Mehmet il obliga pe roman sa se retraga inca o data, in august 1522. Tronul este din nou dobandit in octombrie, dupa batalia de la Cetatea Poenarilor, iarasi recucerit de turci in februarie 1523, pentru a fi recastigat de Radu in aprilie 1523, in urma unui nou razboi.

Devenise limpede pentru domnul Tarii Romanesti ca lucrurile nu puteau continua in aceeasi maniera si ca trebuia sa ajunga la un consens cu Poarta. Tratativele anuntau sa aiba un final fericit, succesul chiar fiind anuntat la un moment dat la Brasov cand, in urma opozitiei lui Mehmet, o terta parte are castig de cauza, tronul fiindu-i incredintat lui Vladislav, nepotul lui Vladislav al II-lea (1447 - 1456). **Noul domn se bucura la inceput de sustinerea Craiovestilor, dupa care intre cele doua parti erupe un conflict.** Vladislav este inlaturat in noiembrie 1523 de catre boieri, care inscauneaza domnitor pe ruda lor, comisul Badica, fiu nelegitim al lui Radu cel Mare si var primar cu Neagoe

Basarab. Domnia lui tine insa putin, deoarece turcii simuleaza confirmarea inscaunarii si, intinzandu-i o capcana, il "scurteaza de cap".

Radu de la Afumati, deja pornit impotriva noului domn, se foloseste de imprejurare si reocupa scaunul Tarii Romanesti. Vladislav nu avea totusi sa renunte prea usor la tronul pe care il avusese in stapanire si, dupa ce reface prietenia cu Craiovestii, porneste impotriva lui Radu, care, in iunie 1524, se vede fortat sa se retraga in fata adversarului sau. Cu tot ajutorul primit din partea Craiovestilor, Vladislav refuza sa uite conflictul din trecut si il inlocuieste in dregatoria de mare ban pe Parvu printr-un anume Tatul. Puternicii si ambitiosii boieri de peste Olt nu accepta cu prea mare usurinta o asemenea umilire si, drept raspuns, trec de partea lui Radu de la Afumati. Avandu-i alaturi, acesta izbuteste sa inlature pe Vladislav, prin lupta crancena de la Didrih din septembrie 1524.

Dar Radu era constient ca, ***"fiind putini si tara mica, nu vor putea sa se tot bata cu un imparat ce au luat si au cuprins atatea tari si are o multime de oameni".*** Aceasta realitate avea sa fie sustinuta de batalia de la Mohacs, in 29 august 1526, unde maghiarii au fost spulberati de turci. Ca atare, Radu trebui sa se supuna fatalitatii: primi de la sultan steagul de domnie, in felul acesta tara fiind scapata de primejdia de a fi transformata in pasalac, asa cum se va intampla, ceva mai tarziu, cu mult mai puternica Ungarie. Noile tratative cu turcii sunt incununate de succes, pentru a ajunge aici Radu fiind nevoit sa se duca el insusi la Poarta, unde se va bucura de sprijinul pretios al sangeacului Belgrad. La 1 februarie 1525, reintors in tara, domnul putea anunta brasovenilor ca-si

intocmise treburile la Constantinopol. Era, in fond, o victorie pentru acela care timp de mai multi ani luptase impotriva turcilor.

Cu toata intarirea turceasca, anul 1525 nu fu insa un an linistit pentru Radu: Vladislav izbuti sa reocupe tronul pret de cateva luni, in timp ce in Mehedinti se ridica un vrajmas asupra voievodului, batut insa si ucis de catre banul Parvu Craiovescu. In anii urmatori nu se mai constata alte incercari de-ale domnisorilor, Radu de la Afumati avand parte si de un rastimp mai linistit. Dar un conflict de alta natura pandea din umbra. **Spre finele anului 1525, sotia lui Radu, fiica vornicului Vlaicu, decedeaza iar el se recasatoreste, la sfarsitul lunii ianuarie 1526, cu Ruxandra, fiica cea mai mica a lui Neagoe Basarab. Devenea astfel ruda cu puternica familie a Craiovestilor, care va fi de acum inainte alaturi de domn.** Savarsind insa casatoria, isi va atrage dusmania lui Stefanita, domnul Moldovei, care o vroia si el de sotie pe aceeasi femeie, pe temeiul unei vechi fagaduieli a lui Neagoe.

Aceasta situatie va face ca anul 1526 sa fie marcat de o prima expeditie de razbunare a lui Stefanita, o a doua, un raspuns din partea lui Radu si o a treia replica a celui dintai. R**ecunoscut de turci si sprijinit de Craiovesti, Radu ar fi putut domni vreme indelungata, daca nu cadea victima unui complot ticalos.** Spre sfarsitul anului 1528, o grupare de boieri, in frunte cu Neagoe vornicul si Dragan postelnicul, nemultumiti probabil de influenta puternicei familii de peste Olt, se ridica impotriva domnului. Acesta, surprins si neavand la indemana oastea spre a li se opune, este nevoit sa fuga in graba. Se indreapta inspre partea de apus a tarii, unde stia ca va gasi ajutorul Craiovestilor, dar boierii il ajung pe drum, la Ramnicu Valcea si, nerespectand nici macar lacasul dumnezeiesc in care Radul de la Afumati se refugiase, il ucid in biserica de pe dealul Cetatuii, sub ochii ingroziti ai preotului, la data de 2 ianuarie 1529, aceeasi zi in care este ucis si fiul sau Vlad.

Trupul lui Radu a fost dus la manastirea din Curtea de Arges, desupra mormantului sau s-a asezat o lespede frumoasa de marmura, pe care viteazul voievod este infatisat calare, cu buzduganul in mana si cu mantia fluturand. O lung inscriptie pomeneste toate razboaiele pe care le-a purtat: primul fara indicarea localitatii, apoi "*la Gubavi; la satul Stefeni pe Neajlov; la Clejani; la Ciocanesti; la cetatea Bucuresti; la cetatea Targovistei; la raul Argesel, la satul Plata; la Alimanesti, pe Teleorman; cel mai iute si cel mai vartos din toate razboaiele la Grumazi, cu 7 sangeacuri; la Nicopole; la Sistov; la cetatea Poenari, cu taranii; la Gherghita; iar la Bucuresti; la oras, la Slatina; la cetatea Bucuresti, cu Vladislav voievod; la satul Rucar; la Didrih*." **Nu mai putin de douazeci de lupte in trei ani si ceva, dintre care multe victorioase. Poate tocmai de aceea un document de la Mihnea, din 4 iunie 1588, il si numeste pe Radu "cel Viteaz".**

Poate ca renumele si amploarea bataliilor purtate de Radu de la Afumati cu turcii si cu toti asupritorii Tarii Romanesti ai inceputului de secol XVI nu sunt considerate de talia actelor de vitejie si a domniilor unor voievozi cu greutate precum Mihai Viteazul, Stefan cel Mare sau Mircea cel Batran. **Poate ca bataliile lui Radu de la Afumati au fost mai multe niste batai decat niste razboaie si poate ca in intregul angrenaj el a indeplinit numai rolul unui surub sau al unei mici rotite dar, chiar si in lipsa acestor componente, acolo si atunci unde este nevoie de ele, poate functiona optim un ansamblu. Cu siguranta, si soarta Tarii Romanesti ar fi putut fi una mult mai sumbra daca Radu, cel din Afumati, nu s-ar fi ambitionat, din patriotism sau din orgoliu personal - nici macar nu mai conteaza atat de mult - sa nu lase patria in maini vrajmase si straine.** Desi scurta si mereu intrerupta de luptele cu cei ce pretindeau tronul de la Poarta, domnia sa a reprezentat una dintre cele mai elocvente lectii de demnitate ale luptei impotriva Imperiului Otoman
****

Petru Cercel – frumosul aventurier venit din Apus

Foto (8)

A ridicat biserici, un mic palat domnesc de-o mare frumusete, a construit instalatii de aprovizionare cu apa si a infiintat un atelier pentru fabricarea tunurilor de bronz – realizari importante in cariera unui domnitor, si cu atat mai remarcabile pentru un voievod care a domnit mai putin de doi ani. Cu toate acestea, istoria l-a pastrat in amintire mai degraba pentru excentricitatile lui, pentru viata lui aventuroasa si pentru aparenta plina de farmec a persoanei sale, ignorand insusirile care ar fi putut face din el un mare domnitor – daca soarta ar fi fost mai induratoare cu el.

Un favorit regal

Pana si porecla sub care a ramas cunoscut - cea de Cercel - se datoreaza doar unui amanunt frivol: cercelul pe care il purta in ureche si despre care se spune ca era facut dintr-o perla mare cat un ou de porumbel.In ochii boierimii valahe de la sfarsitul secolului al XVI-lea, acest detaliu aparea ca o extravaganta, ba chiar ca o curiozitate care nastea intrebari asupra gusturilor si purtarilor noului domn. Dar lucrurile erau, de fapt, mai simple: **Petru Cercel nu facea decat sa poarte ceea ce era la moda; e drept, nu in Valahia, ci in tarile Europei occidentale, pe care le colindase, unde traise si unde isi insusise maniere, cultura si conceptii care se deosebeau mult de cele ale domnilor munteni cu care erau obisnuiti boierii.**

Petru Cercel traise o vreme la curtea regelui Henric al III-lea al Frantei, fiind chiar unul dintre favoritii acestuia, acei "mignons" - t**ineri frumosi, eleganti, foarte preocupati de moda, pe care protestantii, adepti ai sobrietatii in moravuri si infatisare, ii barfeau si ii acuzau - era, pe vremea aceea, o acuzatie grava, - de inclinatii homosexuale. Dar acesti mignons par sa fi fost, mai degraba, ceea ce in zilele noastre se numeste, cu un termen foarte nou, metrosexuali - barbati care dau o mare atentie infatisarii lor si tendintelor modei**. In ochii austerilor protestanti, aceste preocupari erau o dovada de efeminare, iar de aici pana la acuzatia de homosexualitate nu mai era decat un pas. Cercelul purtat intr-una dintre urechi nu era, totusi, decat o moda, raspandita in anii 1580. In mai multe porterte ale regelui Henric al III-lea, acesta apare purtand la ureche o perla de o marime impresionanta, astfel incat, la urma urmei, Petru Cercel nu facea decat sa urmeze un trend al modei, cum am spune azi.

Si in Anglia elizabetana, barbatii se imbracau uneori chiar mai impodobit decat femeile, purtand flori in par si cate un cercel cu perla la ureche. Un portret al lui sir Walter Raleigh, realizat in 1588, ne-a arata pe acest faimos ostean si navigator, din vremea domniei Elizabethei I, purtand la ureche un cercel cu o perla enorma, asa cum era si cel care ii va fi impresionat pe contemporanii munteni ai lui Petru Cercel.

Mostenitorul ratacitor

Petru era fiul domnitorului Patrascu cel Bun, care carmuise Valahia intre anii 1554-1557. Petru si-a trait prima tinerete mai mult pribeag; colindand prin mai multe tari, devenise, in cele din urma, ajutat si de frumusetea sa fizica, un personaj deosebit de interesant si atragator. Vorbea mai multe limbi straine si scria chiar versuri in italiana - in opinia cunoscatorilor, nu exceptional de valoroase, dar care au fermecat-o pe regina Caterina de Medici, mama italianca a lui Henric al III-lea.

In calitatea sa de fiu de domn, Petru se credea indreptatit sa pretinda tronul Valahiei, dar in vremurile acelea - si inainte de ele, si timp de cateva secole dupa aceea - accesul la tronul unuia dintre Principatele Romane depindea de bunavointa si sprijinul Inaltei Porti Otomane. iar bunavointa si sprijinul se cumparau cu bani grei. E greu de imaginat azi ce insemna, in acele vremuri, cursa pentru ocuparea tronurilor Valahiei si Moldovei, aflate la cheremul sultanului otoman. Intrigi, denunturi, reclamatii, scrisori calomnioase, sume uriase platite drept mita unor inalti dregatori ai curtii de la Stambul... o adevarata jungla a coruptiei, in care pretendentul care dadea cei mai multi bani isi cumpara, practic, tronul. Daca beneficia si de niste "pile", cu atat mai bine; recomandarile

unui inalt personaj puteau fi de ajutor, dar principalul argument erau darurile bogate, de care nici un pretendent nu era scutit.

Petru avea de luptat cu un dusman puternic: Mihnea al II-lea care, impins de la spate de mama sa, Ecaterina Salvaresso, ambitioasa si fara scrupule, era hotarat sa lupte cu toate armele - bani si intrigi - pentru a pastra tronul Munteniei, pe care se urcase in 1577. Fara a ignora aspectul financiar al chestiunii, Petru Cercel a hotarat sa-si foloseasca si relatiile de la curtea Frantei pentru a-si asigura izbanda. Inarmat cu bunavointa personajelor de rang inalt pe care le frecventa, a putut apela la ambasadorul Frantei pe langa Sublima Poarta, Jacques de Germigny, cerandu-i sprijinul. Asta se intampla in 1579. In 1581, trecand si prin alte tari ale Europei si pledandu-si cauza pe langa puternicii vremii, s-a dus el insusi la Stambul (Constantinopol), pentru a da lupta la fata locului, dar abia in 1583 a izbutit sa obtina de la sultanul Murad al III-lea ca Mihnea sa fie inlaturat, lasandu-i libera calea spre tron.

Un inceput plin de promisiuni

Cronici ale vremii povestesc ca noul domn a fost bine primit in Valahia. **Un voievod tanar si frumos, elegant si plin de farmec, avea toate sansele sa fie admirat de boieri si de popor, deopotriva. Pe deasupra, el era fiul lui Patrascu, supranumit "cel Bun" din pricina ca avusese o fire blajina, toleranta si o domnie linistita, fara conflicte grave cu boierimea, iar aceasta frumoasa reputatie a tatalui se rasfrangea si asupra fiului.** Voievodul si-a stabilit curtea la Targoviste - Bucurestiul era, pe vremea aceea, un mic oras mai putin important, care slujea ca un fel de capitala alternativa. In primele luni de domnie, lucrurile au mers bine, iar **Petru Cercel a putut sa se remarce prin cateva infaptuiri care au dat tuturor speranta ca venisera vremuri mai bune pentru tara.** Orasul a fost imbogatit cu instalatii de apa si cu numeroase infrumusetari arhitectonice marcate de gustul si ideile occidentale ale noului domn si care au starnit admiratia contemporanilor; intre altii, a unui anume Franco Sivori, fiu al unui negustor genovez si care, devenit secretar al lui Petru Cercel, a lasat o descriere plina de amanunte interesante - si de imensa valoare documentara - privitoare la persoana domnitorului, la curtea si la capitala sa.

Din nefericire, "luna de miere" n-a tinut mult, iar dezmeticirea a fost amara. **Domnitorul avea nevoie de multi bani, nu numai pentru a finanta lucrarile incepute, nu numai pentru a-si recupera sumele enorme cheltuite pentru a dobandi tronul - sume care fusesera obtinute prin imprumuturi facute la Constantinopol -, dar si pentru ca una dintre conditiile inlocuirii lui Mihnea cu Petru Cercel fusese ca acesta din urma sa ia asupra lui o mare parte din datoriile lui Mihnea catre Inalta Poarta**. Protectorii otomani ai lui Petru nu intelegeau sa piarda bani la afacerea asta. Asa incat domnul a recurs la metoda consacrata de a aduna bani: a sporit birurile. Or, nu exista masura mai nepopulara pe atunci - ca si astazi - decat aceea de a impila si mai rau oamenii din popor. S-au adaugat la aceasta neintelegerile cu boierii pamanteni, generate de ciocnirea dintre ideile inovatoare ale lui Petru Cercel si obiceiurile din batrani la care tineau marii dregatori. Domnitorul era inconjurat de curteni francezi si italieni si dorea sa introduca la curtea sa stralucirea curtilor princiare occidentale, promovand conceptii care, pentru boierii traditionalisti, constituiau tot atatea noutati suparatoare. (Rezistenta la schimbare era, si pe atunci, un fenomen larg raspandit si cu manifestari nebanuit de puternice.) **Era, de fapt, o lupta intre vechi si nou, intre Orient si Occident, o ciocnire intre Evul Mediu romanesc si Renasterea apuseana. Disputele au**

degenerat in conflicte deschise, in urma carora Petru Cercel a poruncit executarea a trei dintre marii dregatori. Domnitorul a pierdut, astfel, si sprijinul clasei conducatoare.

Prabusirea

Mihnea, care, dupa inlaturarea sa de la domnie, plecase la Constatinopol si incepuse imediat demersurile - a se citi "intrigile" - pentru a-si recupera tronul, a profitat de "criza de imagine" a domnitorului Petru Cercel. Si-a sporit darurile catre Inalta Poarta, calomniile la adresa lui Petru si insistentele de a fi repus pe tron. Unii cercetatori considera ca aceeasi inclinare pro-occidentala care ii scandalizase pe boierii munteni a fost unul dintre motivele pentru care Inalta **Poarta i-a retras lui Petru Cercel sprijinul. Alegand drept capitala, in locul Bucurestiului, Targovistea, un oras aflat mai departe de granita - deci de influenta turceasca -, usor de aparat si legat direct de Transilvania - adica de Occident -, Petru Cercel parea sa afirme o vointa de a se distanta cat mai mult de Imperiul Otoman, apropiindu-se, in schimb, de civilizatia.apuseana.** Evident, asa ceva nu putea fi pe placul Inaltei Porti, pentru care controlul asupra Principatelor Romane, din care obtineau bogatii enorme, sub forma haraciului (tributului) si a mitei prilejuite de numirea domnilor, era esential. In aceste conditii, Mihnea - fostul domn - parea un candidat mai bun, nu numai sub aspectul financiar - al darurilor facute pentru a influenta alegerea -, ci si din punct de vedere politic. **In 1585, dupa nici doi ani de domnie, Petru Cercel, a carui popularitate scazuse foarte mult, si-a dat seama ca urma sa fie mazilit.** N-a mai asteptat sa se intample asta, ci a parasit Valahia, luandu-si cu el averea - documentele vorbesc despre 43 de care pline cu bogatii - si a pornit spre Transilvania, sperand ca, de acolo, sa se indrepte spre vest.

Abia ajuns in Ardeal, insa, a fost tradat de oamenii din escorta sa, care l-au jefuit. Fugarul a fost arestat la Medias si intemnitat in Maramures. In 1587, a izbutit sa evadeze, coborand pe o funie. A incercat sa caute sprijin la fostii sai protectori, dar norocul isi intorsese fata de la el: nici Franta, nici Republica Venetiana, nici Roma nu l-au mai sprijinit indeajuns. Istoricul

Alexandru D. Xenopol e de parere ca acesta rasturnare de intentii s-a petrecut ca urmare a faptului ca Petru Cercel esuase in a realiza ceea ce protectorii sai din Occident asteptasera de la el. Il sprijinisera cu gandul de a avea un aliat in Balcani, ca o modalitate de a-si extinde influenta in Europa de sud-est, cu atat mai mult cu cat la Roma circula ideea unei cruciade anti-otomane, menita sa stavileasca extinderea expansiunii turcesti catre apus. Asadar, tarile vest-europene incercau sa pregateasca terenul. Un print format dupa modelul occidental si indatorat puterilor vestice le-ar fi slujit minunat scopurile. **Cu alte cuvinte, Petru Cercel reprezentase o investitie si o unealta. Neizbutind sa-si pastreze tronul, a devenit neinteresant. Poate era prea boem, prea visator pentru a servi telurilor politice ale marilor puteri europene.**

La Constantinopol, unde s-a dus din nou, in cele din urma, intr-o incercare disperata de a-si recapata tronul, nu mai avea, deci, suficient sprijin diplomatic si nici financiar. **Rivalul sau, Mihnea, a redobandit tronul Valahiei. (Ulterior, in 1591, acesta a fost iarasi mazilit si chemat la Constantinopol, unde, pentru a-si scapa viata, a abjurat credinta ortodoxa si s-a convertit la Islam, de unde si porecla sub care a ramas in istorie: Mihnea Turcitul).** Petru a fost intemnitat la inchisoarea Edicule ("Cele Sapte Turnuri"), iar peste cateva luni, in 1590, pentru a pune capat, o data pentru totdeauna, oricarei probleme din partea lui, turcii, cu contributia lui Mihnea, s-au descotorosit de el: spunandu-i-se ca va fi surghiunit in Rodos, a fost urcat pe o corabie, iar in mijlocul Bosforului, a fost ucis.

Dintr-o legatura cu o femeie necunoscuta, Petru Cercel a avut mai multi copii, dintre care unul, Marcu Cercel, a fost, pentru foarte putina vreme, in anul 1600, guvernator al Moldovei, atunci cand cele trei tari romane s-au unit pentru scurt timp, sub domnia lui Mihai Viteazul.

Ce-a fost si ce-ar fi putut fi

Povestea vietii acestui principe seamana cu un roman de aventuri, in care capitolele cele mai palpitante sunt cele care relateaza scurtul sau triumf ca domn al Valahiei si prabusirea sa dramatica, din culmea gloriei in mlastina infrangerii, urmata de o moarte cruda, prin asasinat. Pare viata unui aventurier plecat in cautarea norocului si care s-a dovedit prea slab pentru a-l stapani atunci cand l-a gasit. Si totusi, Petru Cercel ar merita, poate, mai mult de la posteritate decat o astfel de judecata.

Oricat de scurta i-ar fi fost domnia, infaptuirile lui s-au numarat, totusi, printre acele farame de civilizatie occidentala de care au avut parte Valahia si Moldova prin spiritul unora - putini - dintre domnitorii lor, cei cativa domni carturari si umanisti, atat de rari in gramada de creaturi lacome si vulgare care s-au perindat - in numar prea mare, din nefericire - pe tronurile principatelor. **Odata cu el, o adiere de Renastere a patruns in Tara Romaneasca, la acea vreme aflata inca intr-un Ev Mediu foarte departat de marea prefacere prin care trecea, de doua secole, Europa apuseana**. Fulgeratoarea lui trecere prin istorie a lasat cateva urme, datorita carora putem descoperi astazi fascinanta personalitate a acestui print neobisnuit. Dincolo de dorinta de marire - cine n-o avea? - gasim in povestea lui lucruri aparte, care il deosebesc de alti pretendenti si domni care s-au perindat la tronul Tarii Romanesti. A fost primul care a folosit politica franceza pentru a ajunge la tron. A adus cu el idei - poate chiar idealuri - care ar fi putut da o noua stralucire Valahiei si i-ar fi grabit progresul, daca soarta l-ar fi pastrat mai mult pe tron pe acest principe. **Cum ar fi aratat oare istoria romanilor daca Petru Cercel ar fi domnit cateva decenii si ar contribuit la respingerea influentei otomane si la extinderea celei dinspre Apus?** Nu ramane decat sa visam la ce-ar fi putut infaptui in mai

multi ani de domnie si sa regretam faptul ca, in intrecerea lipsita de scrupule, in acea olimpiada a coruptiei in care se infruntau pretendentii la tron, a castigat turcitul Mihnea in locul lui Petru Cercel, care visase sa uneasca Principatele Romane cu Europa - in spirit.
****

Stefan cel Mare – Un sfant pe tronul Moldovei

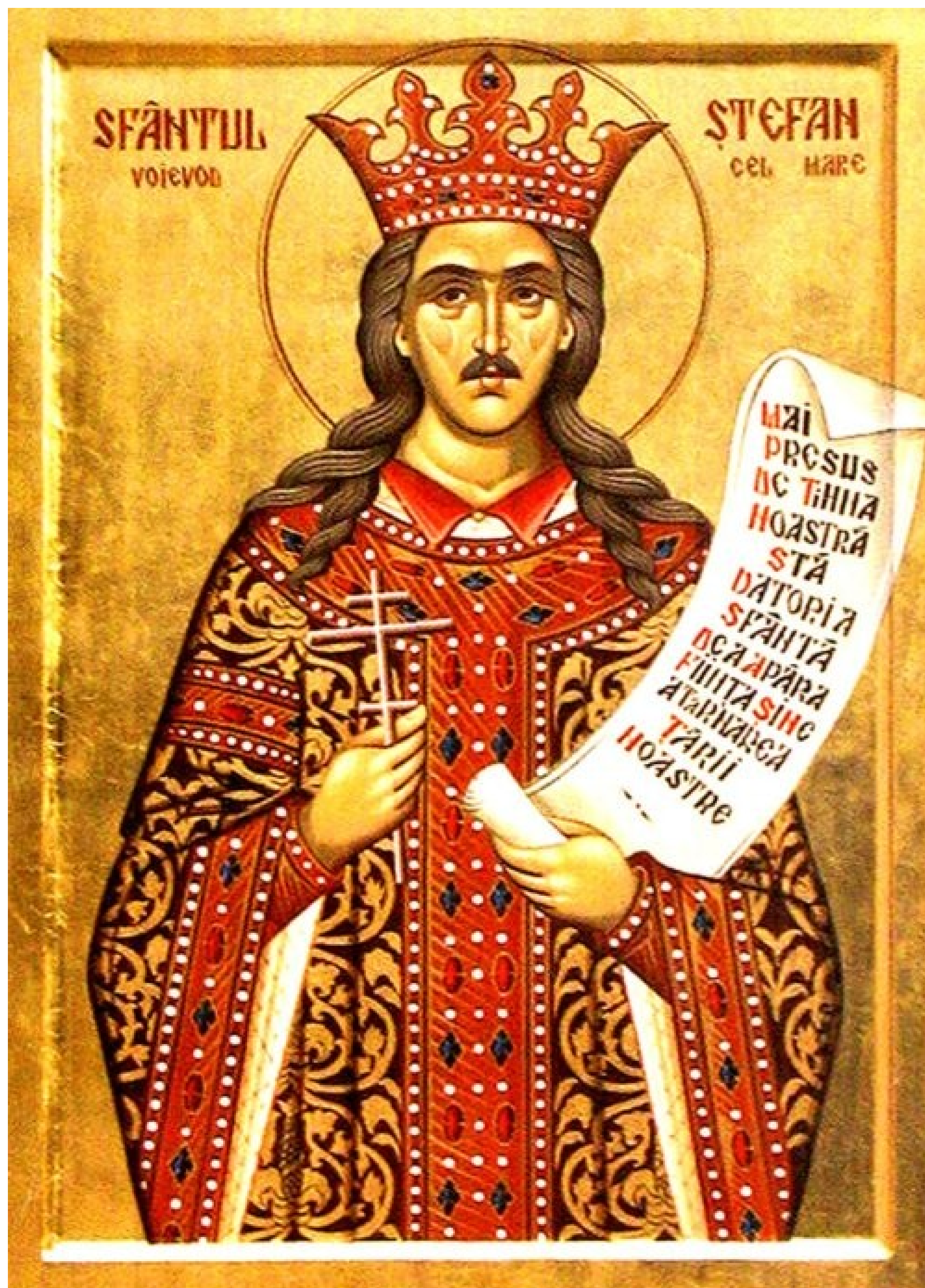

Foto (14)

„O, barbat minunat, cu nimic mai prejos decat comandantii eroici pe care atata ii admiram, care in vremea noastra a castigat, cel dintai dintre principii lumii, o biruinta atat de stralucita asupra turcului! Dupa credinta mea, el este cel mai vrednic sa i se incredinteze conducerea si stapanirea lumii, si mai cu seama cinstea de capetenie si conducator impotriva turcului, cu sfatul, intelegerea si hotararea tuturor crestinilor, de vreme ce ceilalti regi si principi catolici se indeletnicesc cu trandavia si placerile ori cu razboaiele civile" – cronicarul polonez, Jan Dlugosz (1415-1480)

O crima ce a schimbat fata Europei

In noaptea de 17 octombrie 1451, Moldova cunostea o crima ale carei repercusiuni nu ar fi putut nimeni sa le intuiasca. Ar fi parut, poate, doar o alta crima din lunga serie fratricida ce a insangerat monarhiile europene dar, de data aceasta, moartea unui monarh avea sa schimbe pentru totdeauna mersul istoriei. **Domn in Moldova era la acea vreme Bogdan al II-lea, fiul lui Alexandru cel Bun si tata al unui tanar cu evidente calitati de lider militar si politic, un tanar scolit la curtea lui Iancu de Hunedoara, de care se lega speranta continuitatii la tron a familiei domnitoare, Stefan.** Petru al III-lea Aron, frate vitreg al lui Bogdan, un avid pretendent la tronul Moldovei, patrunde in noaptea tarzie de toamna pe domeniul de la Reuseni, acolo unde se afla familia domnitorului si, cu ajutorul a circa 100 de mercenari, il captureaza si il decapiteaza pe loc pe domnul Moldovei. De acum, puterea se afla in mainile sale. Nu mai ramanea decat un singur amanunt, prinderea tanarului de numai 18 ani, Stefan, cel care, ingrozit de moartea brutala a tatalui sau, fugise intr-una dintre padurile din apropiere. Pentru Petru Aron, uciderea posibilului sau inlocuitor nu mai era, probabil, decat o problema de timp.

Voievodul, de acum, Aron impinge la moarte un alt urmas al lui Alexandru cel Bun, pe Alexandrel, zis si Olehno, pe care il invinge in lupta de la Movile, in martie 1455. Stefan era de negasit, dar Aron nu parea sa mai dea mare importanta acestei probleme. In schimb, el se inchina turcilor acceptand sa plateasca un tribut de 2000 de galbeni (o suma imensa la acea vreme), tribut ce ar fi trebuit sa creasca anual, totul in schimbul protectiei Curtii Otomane.

Urat de boieri si parasit de cei apropiati, Petru Aron afla cu stupoare ca, la sase ani dupa uciderea miseleasca a lui Bogdan, Stefan se indrepta spre Moldova cu o armata de 6000 de oameni, mare parte munteni pusi la dispozitie de varul sau, Vlad Tepes, cerand tronul si razbunarea sangelui varsat la Reuseni. Cu o armata stransa in pripa, Aron este, insa, incapabil sa se opuna mult mai tanarului sau oponent, si este infrant la 12 aprilie 1457 la Doljesti pentru ca, la scurt timp, la Orbic, oastea sa sa fie imprastiata definitiv. Petru scapa cu viata si ia drumul pribegiei spre Polonia, acolo unde spera sa primeasca ajutor grabnic in inlaturarea "obraznicului Stefan", iar pe locul numit Direptate, pe Siret, tara il aclama ca domn pe fiul lui Bogdan al II-lea. Pentru Moldova incepuse cea mai glorioasa pagina din toata istoria ei.

Lupta de la Baia si dezastrul Semilunii de la Vaslui

Victoria asupra lui Petru Aron nu rezolva nicidecum problema stapanirii Moldovei. Stefan stia ca ucigasul tatalui sau ar fi putut veni oricand asupra sa cu oaste polona si, pentru a impiedica un atare risc, el accepta suzeranitatea regelui polon Cazimir si ii cedeaza acestuia Hotinul. In schimb, Polonia se angaja sa nu permita lui Petru Aron sa mai calce vreodata pamantul Moldovei. Aron constientizeaza inutilitatea prezentei sale la curtea lui Cazimir si se refugiaza in Ardeal, acolo unde spera la ajutor din partea regelui maghiar, Matei Corvin. Fara a se

lasa intimidat de una dintre cele mai impunatoare armate ale Europei, Stefan, sustinut tacit de polonezi, ataca cetatea Chiliei, domeniu aflat sub protectie ungara inca de pe vremea lui Petru al II-lea. Atacul esueaza, iar domnul Moldovei paraseste teatrul de lupta cu o rana la glezna ce nu avea sa se mai inchida pana la sfarsitul vietii sale. Nu era, insa, decat o amanare. Trei ani mai tarziu, in 1465, Stefan avea sa cucereasca mult ravnita "poarta" a Moldovei. Intre timp, recuperase Hotinul de la polonezi.

Constientizand ascendentul dat de sustinerea Poloniei, chiar daca acesta era doar unul formal, Stefan ataca localitatile secuiesti din Ardeal in speranta de a-l captura pe Aron. Aceasta scapa din nou cu fuga si se refugiaza la curtea lui Matei Corvin, acolo unde cere insistent o interventie armata a Ungariei in Moldova. Drept raspuns, **Matei Corvin ridica in 1467 o oaste de 40.000 de cavaleri, nu inainte de a potoli rascoala taranilor ardeleni de care Stefan nu era strain. La 11 noiembrie, ungurii se aflau deja la Brasov iar urmatoarea destinatie era pasul Oituz, trecerea spre Moldova.** Bine intarit de catre domnitorul muntean, pasul se dovedeste o nuca tare pentru Matei Corvin, luptele surde din trecatoare dovedindu-se fatale pentru multi dintre ostasii sai. Si totusi, regele ungur reuseste sa treaca. La 19 noiembrie, targul Trotusului este devastat. Nu sunt crutati nici macar copiii si preotii. Urmeaza Bacaul, Romanul si se parea ca armata lui Corvin avea sa ia si Suceava.

La 15 decembrie 1467, Stefan , alaturi de 12.000 de osteni asediaza Romanul, locul de campare al armatei ungare, dupa ce incendiase orasul din toate partile. Luptele sunt extrem de violente, cu multe victime de ambele parti. In zorii zilei, panicati, ungurii incep sa se retraga in dezordine. Pana si regele este purtat pe targa, ranit grav de o sageata cu trei varfuri si de catre o lance. Doar indecizia vornicului Isaia de a ataca acolo unde ii ordonase Stefan voievod face ca Matei Corvin sa ramana necapturat si sa ajunga, alaturi de ramasitele armatei sale, in Ungaria. Dar nu era decat inceputul. Dornic sa arate ca Moldova nu mai este un loc deschis jefuitorilor, voievodul moldav patrunde in anul 1468 in Ardeal, pradand si pedepsind trupele unguresti pentru necutezanta de a se fi opus moldovenilor. Nu era decat semnul ca pe tronul Moldovei urcase un principe demn de orice natiune europeana. **Petru Aron este momit cu o scrisoare falsa si adus in fata lui Stefan. Soarta sa avea sa fie aceeasi cu a victimei sale de la Reuseni, Bogdan al II-lea, tatal domnitorului moldav.**

Dar problemele lui Stefan erau departe de a fi rezolvate. Asupra sa apasa inca birul acceptat de Petru Aron, iar cutezanta de a nu-l plati Inaltei Curti de la Stambul ar fi insemnat asmutirea asupra Moldovei a celui mai puternic imperiu al vremii. Stefan isi calculeaza, insa, bine miscarile. Stie ca, atata vreme cat pe tronul Tarii Romanesti se afla Radu cel Frumos, fratele lui Vlad Tepes, un domnitor vandut turcilor, pericolul otoman ar fi putut lovi Moldova din cel putin doua parti. Nu ramanea decat ca Stefan sa impuna in Muntenia un domnitor supus cauzei crestine care sa il sprijine in lupta impotriva necredinciosilor. Astfel, intre 1470-1474, voievodul moldav cucereste Braila, cel mai important port valah, Cetatea de Floci si Ialomita. Radu cel Frumos nu i se poate opune. Cere, in schimb, tatarilor sa invadeze Moldova. La 20 august, la Lipniti, Stefan ii infrange si pe acestia intr-o lupta sfarsita catastrofal pentru tatari. Insusi fiul hanul este capturat si ucis atunci cand tatal sau ameninta pe domnitorul Moldovei cu noi pradaciuni.

Radu decide sa actioneze, dar este infrant chiar la intrarea in Moldova. In anul 1471. Doi ani mai tarziu, la 18 noiembrie, Stefan il infrunta din nou pe domnitorul muntean si il invinge iarasi la Ramnicu Sarat. In locul sau, voiedovul in inscauneaza pe Laiota Basarab. O incercare a turcilor de a remedia situatia se termina dezastruos. **Toata armata lor, circa 13.000 de oameni, este nimicita, iar 2300 de prizonieri sunt trasi in teapa.** In acelasi an, insa, Laiota il tradeaza pe Stefan si trece de partea turcilor. Un altul ar fi renuntat, dar nu si domnitorul moldovean. El isi alege un nou protejat, pe Basarab cel Tanar, zis si Tepelus, pe care il trimite cu o armata impotriva lui Laiota. Tepelus nu se ridica, insa, la asteptarile lui Stefan si, la 5 octombrie 1474, este infrant de tradatorul Laiota. Doua saptamani mai tarziu, dupa ce cucerise cetatea Teleajenului, Stefan il invige si pe fostul sau aliat si reinstaureaza domnul pe care si-l dorea.

In schimb, actiunile sale rascolisera suficient mandria turcilor. Decis sa puna odata pentru totdeauna capat spinoasei probleme a Moldovei, Mohamed al II-lea, cuceritorul Bizantului, trimite o armata imensa, numarand circa 120.000 de oameni, in frunte cu Soliman Magnificul, sa ii aduca mica provincie rebela sub vesnica ascultare. Nu stia, insa, ca isi trimisese cei mai multi dintre osteni la moarte.

Stefan, afland de planurile turcilor, cere grabnic ajutor vecinilor crestini. Polonia trimite doar incurajari, in timp ce Matei Corvin nu trimite decat 1800 de cavaleri. In graba, din Ardeal, domnitorul strange inca 5000 de secui, alaturi de cei 40.000 de moldoveni, atat cat putuse aduna sub arme din mica tara a Moldovei. Urmand vechiul obicei, el pustieste totul in calea atacatorilor, ingreunandu-le acestora avansul si oferindu-si timp pentru a alege locul ideal pentru batalia ce avea sa vina inevitabil. Iar locul il gaseste in mlastinile din jurul Vasluiului. **La 10 ianuarie 1475, Stefan isi aduna oastea in negura diminetii si ataca frontal uriasa oaste a turcilor.** Inclestarea este una de o rara violenta dar, dupa ceasuri de lupta surda, moldovenii incep sa bata in retragere. Este momentul in care insusi voievodul se avanta in prima linie incuranjandu-si oamenii si dand turcilor lovitura de gratie. La un semn al sau, din spate, un detasament ascuns in padurile din apropiere, navaleste asupra otomanilor starnand o panica de nedescris. Turcii nu mai asculta de ofiteri si incep sa se calce in picioare in speranta desarta de a scapa cu viata. Totul se transforma in cel mai scurt timp intr-o urmarire surda presarata cu zeci de mii de victime. Fugariti pana la Dunare, putinii supravietuitori isi pierd viata in apele inghetate ale Dunarii. Fusese cea mai mare infrangere a Islamului din fata unei armate crestine!

Drept raspuns, Stefan, pe care polonezii il numeau deja "cel Mare", este numit de catre papa de la Roma "atlet al lui Hristos", in timp ce Matei Corvin isi aroga drepturile victoriei. Aurul necesar unei noi rezistente in fata turcilor pleaca spre tronul Ungariei, in timp ce voievodului Moldovei nu ii parvin decat felicitarile curtilor europene. Impresionanta ramane scrisoarea lui Stefan cel Mare catre monarhii apuseni, scrisoare redactata la 25 ianuarie 1475, la doar 15 zile de mareata sa victorie:

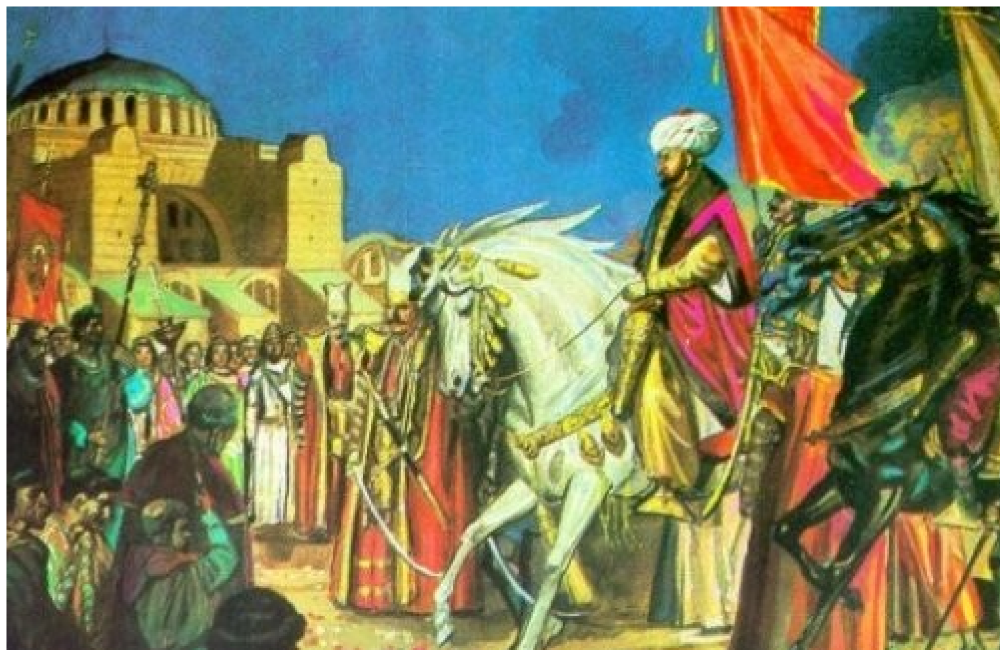
"Prea luminatilor, prea puternicilor si alesilor domni a toata crestinatatea, carora aceasta scrisoare a noastra va fi aratata sau de care eaq va fi auzita. Noi, Stefan voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Tarii Moldovei, ma inchin cu prietenie voua tuturor carora va scriu si va doresc tot binele si va spun domniilor voastre ca necredinciosul imparat al turcilor a fost de multa vreme si este inca pierzatorul intregii crestinatati, si in fiecare zi se gandeste cum sa nimiceasca toata crestinatatea. De aceea facem cunoscut domniilor voastre ca pe la Boboteaza trecuta, mai sus numitul turc a trimis in tara noastra si impotriva noastra o mare ostire in numar de 120.000 de oameni, ala carei capitan de frunte era Soliman Pasa beglerbegul… Auzind si vazand noi acestea, am luat sabia in mana si cu ajutorul Domnului Dumnezeul nostru atotputernic, am mers impotriva dusmanilor crestinatatii, i-am biruit si i-am calcat in picioare, si pe toti i-am trecut sub ascutisul sabiei noastre, pentru care lucru sa fie laudat Domnul Dumnezeul nostru. Auzind despre acestea, paganul imparat al turcilor isi puse in gand sa-si razbune si sa vina, in luna lui mai, cu capul sau, si cu toata puterea sa impotriva noastra si sa supuna tara noastra, care e poarta crestinatatii si pe care Dumnezeu a ferit-o pana acum. Dar daca aceasta poarta, care e tara noastra, va fi pierduta - Dumnezeu sa ne fereasca de asa ceva -,

atunci toata crestinatatea va fi in mare primejdie. De aceea, ne rugam de domniile voastre sa ne trimiteti pe capitanii vostri intr-ajutor impotriva dusmanilor crestinatatii, pana mai este vreme, fiindca turcul are acum multi potrivnici si din toate partile are de lucru cu oameni ce-i stau impotriva cu sabia in mana. Iar noi, din pareta naostra, fagaduim, pe credinta noastra crestineasca si cu juramantul domniei mele, ca vom sta in picioare si vom lupta pana la moarte pentru legea crestineasca, noi cu capul nostru. Asa trebuie sa faceti si voi, pe mare si pe uscat, dupa ce, cu ajutorul lui Dumnezeu cel atotputernic, noi i-am taiat mana dreapta. Deci fiti gata fara intarziere. Data in Suceava, in ziua de Sfantul Pavel, luna ianuarie in 25, anul Domnului 1475. Stefan voievod, domnul tarii Moldovei".

Lupta de la Razboieni si umilirea Poloniei in Codrii Cosminului

Era evident ca marele Mahomed al II-lea nu putea accepta o rusine asa cum fusese cea de la Vaslui. De aceasta data, decide sa ia problema in propriile maini si sa scape de incomodul domnitor moldovean. Astfel, la 13 mai, 1476, sultanul pleaca din Adrianopol in fruntea unei armate de-a dreptul uriase, 150.000 de oameni, carora Laiotas Basarab le promisese ajutorul a inca 12.000 de munteni. Stefans e vede din nou singur in fata Imperiului Otoman. Fara sa dispuna de rezervele uriase de oameni de care se bucura Mahomed, el strange doar 20.000 de osteni. 20.000 in fata a peste 160.000 de turci.

Singura solutie este intarirea unui fort la Paraul Alb, sau Valea Alba, acolo unde Stefan isi maseaza mica armata. Spre uimirea lui Mahomed, voievodul moldav ataca primul, la 26 iulie, si chiar reuseste sa respinga primele valuri ale turcilor. Numarul acestora era insa urias, iar Stefan se vede nevoit, intr-un final, sa se retraga, lasand in urma un numar mare de morti dintre proprii sai osteni. Sultanul este sigur de victorie si se indreapta spre Suceava, cetatea de scaun, acolo unde esueaza in fata aparatorilor condusi de Sendrea, cumnatul lui Stefan. Hotinul, aparat de starostele Vlaicu, rezista si el. Neamtul, aflat in grija hatmanului Arbore iese invingator in luptele cu Mohamed. Cat despre Chilia si Cetatea Alba, turcii nu se mai gandesc sa le cucereasca. O furtuna puternica le distrusese o mare parte a flotei din Marea Neagra. **Si astfel, cuceritorul Bizantului, se intorcea din Moldova neinvins, dar fara sa fi cucerit nimic, hartuit din spate de noua oaste a lui Stefan, asemenea unui fugar si nu unui invingator, asa cum se pretindea.** Drept raspuns, Stefan cel Mare il aduce pe tronul Valahiei pe Vlad Calugarul. Tepelus urmase gestul lui Laiota si tradase si el.

Dar nici acest al treilea protejat crestin al lui Stefan nu rezista prea mult in fata turcilor. Mai mult, el se alatura acestora in ceea ce avea sa fie cea mai mare lovitura peste domnitorul Moldovei, pierderea Chiliei si a Cetatii Albe din anul 1484. Singura speranta a domnitorului ramane o alianta militara cu Polonia, alianta ce se incheie in anul 1485, in conditii umilitoare pentru Stefan. In vazul tuturor, el a fost nevoit sa ingenuncheze si sa jure credinta mandrului Cazimir. Fusese doar o vanitate a polonezului pentru ca intelegerea nu a fost respectata. Polonia nu a trimis lui Stefan decat 3000 de soldati. Mai mult, Cazimir incheie pacea cu sultanul, lasandu-l pe Stefan in voie sortii.

Drept raspuns, domnitorul cauta ajutor in Ungaria si, asigurat de protectia acestora, invadeaza Polonia si ocupa Pocutia, teritoriu asupra caruia Stefan avea drepturi de mostenire de la Petru al Musatei si Alexandru cel Bun. Cazimir nu reactioneaza si, la numai doi ani dupa atacul moldovenilor, se stinge din viata lasand locul fiului sau Ioan Albert. Un alt fiu al sau Vladislav, conducea Boiemia, in timp ce un altul, Alexandru, era mare duce al Lituaniei. Ramanea cel de al patrulea fiu, Sigismund cel fara de tara, pe care Ioan Albert decide sa il aseze in fruntea Moldovei. Astfel, **sub un pretext mincinos, recucerirea Chiliei si a Cetatii Albe, Ioan Albert patrunde in Moldova, la 9 august 1497, in fruntea a 100.000 de osteni.** Prima solie a lui Stefan este primita cu bunavointa si asigurata de bunele intentii ale polonezilor. Ruta urmata era, insa, alta decat cea catre Chilia. Stefan intelege planul lui Ioan Albert si vede cum armata acestuia se indreapta catre Suceava. Trimite o a doua solie si abia cand mesagerii sai sunt arestati intelege planul ascuns al regelui vecin. Grabnic, Stefan cel Mare cere ajutorul turcilor si ardelenilor.

La 24 septembrie, polonezii declanseaza asediul Sucevei, dar incercarile lor sunt zadarnice. Cetatea era mult prea bine aparata ca sa poata fi cucerita. Turcii trimit doar 2000 de oameni, in timp ce ardelenii se grabesc prin pasul Oituz cu 12.000 de osteni. **Afectati de lipsuri, polonezii ridica asediul si par decisi sa incheie pacea, dar aceasta nu se va mai face decat in conditiile impuse de Stefan.** Ioan Albert era nevoit sa se intoarca pe aceeasi ruta secatuita de tactica pamantului parjolit, fara ingaduinta de a jefui vreo asezare de pe teritoriul Moldovei. Demoralizati, polonezii pornesc pe drumul de intoarcere dar nici de aceasta data nu isi tin promisiunea. Constient de o noua incalcare a tratatului de pace, Stefan ii urmareste pe atacatori cu circa 40.000 de osteni. In "apropiere de fagetul Cosminului", voievodul in ajunge din urma pe polonezi si ordona armatei sale sa inconjoare padurea. Copacii sunt taiati si lasati doar atat cat sa poate fi pravaliti si, la 26 octombrie 1497, varstnicul Stefan dadea inca odata atacul. Prinsa ca intr-un cleste, armata polona a fost distrusa, putini fiind cei care au reusist sa fuga. Urmarirea fugarilor continua pana la granita cu Polonia, lupte crancene avand loc la Lentesti si apoi la Cernauti. Stefan isi permite chiar sa se lipseasca de un corp de oaste pe care il trimite sa lupte impotriva unui detasament de calareti mazuri veniti in ajutorul polonilor. Si din nou moldovenii ieseau invingatori. Polonia isi lingea ranile deschise si zecile de mii de morti lasati in pamantul Moldovei. Era una dintre cele mai mari infrangeri din istoria sa medievala. **Pocutia ramanea a Moldovei pana dupa moartea lui Stefan, survenita la 2 iulie 1504, si asta pentru ca nimeni nu mai cuteza sa il infrunte pe Sfantul Luptator si ctitor de biserici de pe tronul de la Suceava.**

****

Corvinestii – o dinastie sclipitoare

Foto (11)

Dintre toate regiunile care formeaza Romania de astazi, Transilvania este cea care a trecut, probabil, prin cele mai mari transformari sociale si politice, fiind in acelasi timp locul in care identitatea nationala s-a format tardiv, iar elementele etnice au fost sufocate permanent de cele straine.

Romanilor nascuti in Ardeal nu li s-a permis vreme indelungata sa-si dezvolte o cultura si o religie specifica, in consens cu cea a "fratilor" de peste granita. In general, transilvanenii erau priviti si tratati ca niste musafiri in propriul lor stat condus de straini si ctitorit de o biserica straina. In spiritul acestei legi nescrise, orice reprezentat al poporului roman trebuia sa faca concesii si sa adopte cutumele religioase si culturale ale stapanitorilor. **Asa se face ca Ardealul a dat istoriei elemente valoroase in domenii diferite, fie militare, politice sau culturale, insa ele au fost pierdute pentru noi. Ascensiunea ierarhica a fost platita cu un pret, iar astazi, istoria maghiara ii revendica in paginile ei.**

Una dintre cele mai ilustre figuri romanesti este Iancu de Hunedoara (Ioan, care a devenit Iancu pentru a evita confuzia de nume cu un alt frate, Ioan de Hunedoara), iar nobila sa familie reprezinta unul dintre cele mai graitoare exemple ale asimilarii elementelor romanesti de catre alte culturi. **Acest proces a dat statului ungar pe unul dintre cei mai mari generali ai sai, Iancu de Hunedoara, pe unul dintre cei mai straluciti regi, Matei Corvin si un ilustru arhiepiscop si diplomat: Nicolae Olahul.**

Vitejia le curgea in sange…

Descendenta romaneasca a Corvinestilor este, pentru istoricii romani, mai presus de orice indoiala. Tatal lui Iancu era Voicu, care era, la randul sau, fiul lui Serb. **Cum se pare ca vitejia era o trasatura de caracter gravata in tiparul ADN al Corvinestilor, Voicu primeste in anul 1409 de la regele Sigismund domeniul regal al Hunedoarei, ca o rasplata pentru "stralucitele sale merite"**. Acest mic teritoriu este doar primul dintre cele care vor intra in anii urmatori in posesia familiei. Data de nastere a viitorului mare om politic si de arme este incerta, insa documentele istorice indica anul 1386 ca fiind anul nasterii lui Ioan sau Iancu. Desi acesta nu apare in clar, ea poate fi dedusa din descrierea faptelor si campaniilor acestuia. Astfel, intre anii 1431-1432, il aflam in subordinea Episcopului de Zagreb, avand in comanda sa 12 calareti. Mai departe, isi desavarseste

cunostintele tehnice militare timp de doi ani sub comanda ducelui Milanului, Filip. Se reintoarce in tara, iar in 1435, primeste din partea Imparatului Sigismund un nou domeniu, districtul Comiat din Banat, ca o garantie pentru suma de 1500 de florini pe care o impumutase regelui. **Trei ani mai tarziu, Iancu devine Ban de Severin.** Situatia materiala infloritoare a familiei le permite sa-si imprumute conducatorii, avizi de fonduri pentru sustinerea materiala a luptelor in care erau angajati.

Astfel incat, in 1439 il gasim pe noul rege Albert dator celor doi frati, Iancu si Ioan, cu 2757 de florini, reprezentand cheltuielile facute cu apararea cetatilor Severin, Gureni, Orsova si Mehadia. Drept garantie pentru aceste sume mari, primesc in custodie alte targuri din comitatul Bodrog. **Pentru sumele pe care le investesc in echipamentul militar si in costurile de expeditie, cei doi primesc zalog districtul Icus din Timisoara, targul Marginea si alte donatii importante: comunele mari din comitatul Hunedoarei si domeniul Bosar din Banat, impreuna cu toate satele si veniturile sale.** Aceasta ultima donatie este o rasplata si un semn de apreciere pentru vitejia de care Ioan a dat dovada in timpul luptelor cu turcii din Muntenia.

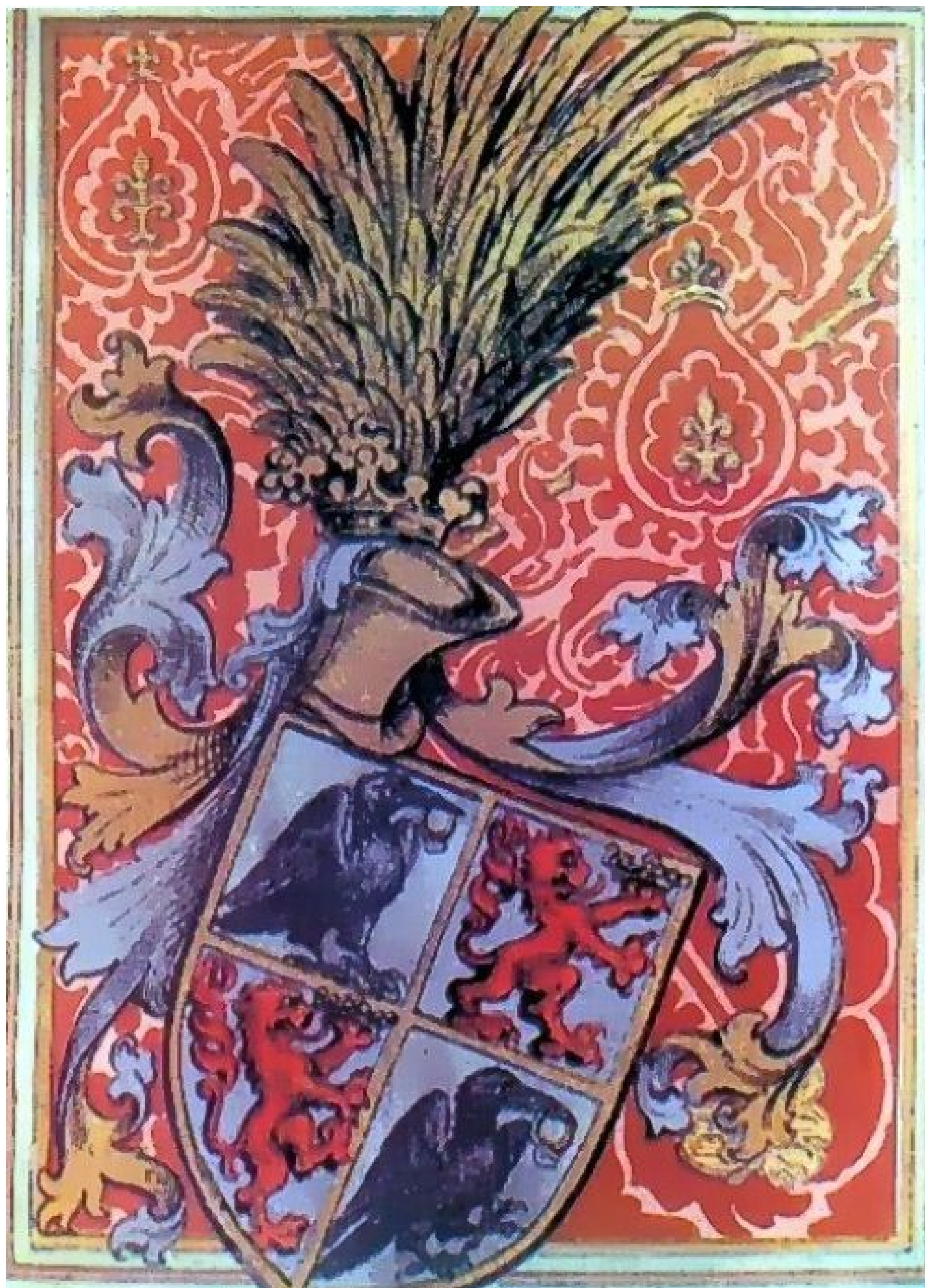

In fruntea regatului Ungariei

In 1441, o noua donatie, de data aceasta, facuta numai lui Iancu, prin care ii revine targul Dobra din comitatul Hunedoarei. Tot in acest an, Iancu devine Voievod al Transilvaniei si comite de Timisoara. **Iancu avea sa paseasca pe cea mai inalta treapta ierarhica abia cinci ani mai tarziu, in 1446, cand moartea regelui Vladislav il propulseaza in functia de guvernator al Ungariei, ales la data de 5 iunie. Personalitate chibzuita, Iancu de Hunedoara isi da demisia din aceasta functie sase ani mai tarziu, din cauza acelorasi nobili care ii propusesera scaunul.** Regele care i-a urmat, Ladislau Postumul, nu poate inchide ochii in fata meritelor acestui nobil roman, prin urmare, ii ofera, in semn de recunostinta pentru meritele sale si serviciile pe care le adusese statului maghiar, orasul si districtul Bistritei, precum si demnitatea de comite perpetuu al Bistritei.

Tot ca o incoronare a faptelor sale meritorii, **regele Ladislau hotaraste ca la blazonul Corvinestilor sa se adauge, pe langa corbul cu un inel in cioc (de unde si numele familiei), si stema unui leu in picioare tinand o coroana de aur, un simbol al vitejiei familiei si o incununare a serviciilor aduse statului.** Un an mai tarziu, i se intareste posesiunea unor cetati si districte si primeste titlul de capitan suprem al armatei unguresti. Dupa cum indica documentele vremii, nici unul dintre contemporanii sai nu era mai vrednic sa poarte acest titlu in timpul neostoitelor lupte cu armatele turcesti conduse de catre Mahomed al II-lea.De altfel, indelungata problema turceasca l-a tinut ocupat pe Iancu de Hunedoara pentru mai bine de doua decenii. **Din 1437, cand il intalnim luptand impotriva acestora la Semendria, Iancu devine o prezenta nelipsita pe campul de lupta. In 1441, lupta impotriva pasei Isak, la Belgrad, un an mai tarziu poarta o victorie impotriva lui Mezed pasa, distruge un detasament turcesc la Portile de Fier si mai tarziu, decimeaza o mare parte din armata dusmana, luand cu sine o prada uriasa.** Marea expeditie impotriva turcilor pe care o conduce in 1443 il poarta chiar in inima Balcanilor. Insa nu intotdeauna sortii s-au aratat de partea marelui comandant. In 1444, armata lui Iancu este infranta, iar regele Vladislav este ucis pe campul de lupta. Peste trei ani, armata ungara reia ofensiva de alungare a turcilor din Europa si de cucerire a Constantinopolului, insa cu aceleasi rezultate.

Cea mai mare victorie, o infrangere definitiva

Ultimul razboi si, in acelasi timp, ultima victorie rasunatoare purtata de Iancu, s-a dat la Belgrad, in anul 1456. In acea perioada, Belgradul era considerat a fi "cheia regatului Ungariei", ceea ce il transforma intr-o tinta importanta pentru inamici, reprezentand in acelasi timp si o pozitie strategica pe harta luptelor militare in scopuri politice. **In acel an, Mahomed al II-lea purcede la realizarea dorintelor sale care vizau marirea Imperiului Otoman, astfel incat pleaca in cucerirea Belgradului. O armata uriasa a fost mobilizata in acest scop. Sursele indica un efectiv de 200.000 de oameni, 300 de tunuri si 200 de vase.**
Experimentat in luptele cu turcii, Iancu nu se lasa cu nimic mai prejos. Intareste garnizoana orasului, o pune sub comanda cumnatului sau, Mihail Szilagyi, si aprovizioneaza armata cu toate cele necesare. Batalia de la Belgrad nu a durat mult. Datorita ingeniozitatii comandantului roman, turcii dau bir cu fugitii, lasand in urma lor o prada uriasa. Vestea infrangerii grozavului comandant turc, Mahomed al II-lea, produce un val de bucurie si de speranta in intreaga Europa, ingrijorata de soarta care o pastea. O eventuala cucerire a portilor Europei de catre turci ar fi schimbat pentru totdeauna harta politica si administrativa a "batranului continent".

p̄meditatꝰē: paucos post dies mltis eū muneribꝰ (vt ipse sperabat) placatū regni hūgarie trāssiluanas traducere fecit in partes.

De electione dn̄i iohānis wayuode in gubernatorē: ⁊ de talione per eundē a drakul wayuoda exacta.

ost hāc tādē belli tēpestatē: postq̄ʒ regis wladislai lugubrem interitū: ne quis in regno in alterius offensā moueretur: per dominos prelatos ⁊ barones regni interdictum est. ⁊ nihilominus vt adueniente festo pē

Faptele de vitejie si de eroism ale comandantului roman nu mai atinsesera niciodata asemenea culmi, iar recunoasterea suprema a venit din partea Papei, care l-a numit **"atletul cel mai puternic - unic - al lui Hristos".**

Bucuria tuturor fu de scurta durata. In fond, "atletul cel mai puternic al lui Hristos" nu era decat un om, un om supus greseilor, dar si bolilor. In acea perioada, Moartea Neagra, ciuma, umbla printre oameni, arzandu-i cu rasuflarea sa grea, aducatoare de moarte. O asemenea boala necrutatoare nu facea concesii si nu tinea cont de statutul social al celor pe care ii alegea. In decursul a cateva luni, bucuria s-a transformat in tristete, iar locul culorilor bucuriei a fost luat de cel al doliului. **In data de 11 august 1456 Iancu de Hunedoara era deja prea obosit pentru a mai lupta cu ciuma. Moare la Zemun, fiind plans de intreaga sa armata pe care o comandase cu atata pricepere.** Dupa dorinta sa, este inmormantat la Catedrala Alba-Iulia, alaturi de fratele sau. Un omagiu pe masura vietii pe care o lasase in urma comandantul roman, scrie Ioan de Capistrano, un calugar-ostas care luptase alaturi de Iancu de Hunedoara: **"a cazut coroana regatului; s-a stins lumina lumii"**.

Iancu de Hunedoara, romanul

Asa cum am aratat, Iancu, fiul lui Voicu, a trebuit sa se respecte regulile si cutumele unei societati majoritare, pentru a putea creste in scara ierarhica. De altfel, acest politician si om de arme a avut

norocul de a se naste intr-o familie buna, unde abilitatile pe care altii le deprind in armata, erau integrate in mostenitерea culturala si, de ce nu, genetica, a familiei Corvinestilor. Atat Iancu, cat si fratele sau, Ioan, nu au facut decat sa duca mai departe bunul renume al tatalui lor, Voicu, si sa sporeasca averea materiala si spirituala a familiei.

Ca Iancu este fiul lui Voicu si al Elisabetei o stim, iar descendenta sa romaneasca este un fapt aproape de la sine inteles. Mai departe insa, Iancu ia in casatorie pe Elisabeta Szilagyi, o femeie din mica nobilime ardeleana, cu care are doi copii: Ladislau si Matei. Desi ambii frati calca pe urmele tatalui sau, cariera lui Ladislau va fi de scurta durata. In urma unui complot care viza indepartarea definitiva a Huniazilor de tronul Ungariei, cei doi urmasi ai lui Iancu de Hunedoara sunt chemati la curte. In loc sa fie primiti ca niste oaspeti de seama, cei doi frati sunt incarcerati. Ladislau este ucis, insa Matei scapa ca urmate a miscarilor populare de revolta impotriva regelui. Tronul ramane vacant, iar cumnatul lui Iancu, Mihail Szilagyi, care luptase alaturi de el in multe razboaie contra turcilor, ramane vigilent si doreste sa isi aduca nepotul pe tronul Ungariei. **Urmarea a fost ca in anul 1458, Matei Corvin, in varsta de numai 15 ani, a fost ales in fruntea Ungariei. Parca fara a insela asteptarile tatalui sau, acesta are o domnie echilibrata si indelungata (pana in 1490), in timpul careia Ungaria cunoaste una dintre cele mai mari infloriri culturale**. Insa, din pacate pentru ceea ce ar fi putut sa reprezinte pentru cultura romana, acest capitol apartine de drept istoriei Ungariei si mai putin celei romanesti.

HUNYADI
MÁTYÁS

****

Podul Inalt 1475 – Cea mai mare infrangere din istoria Islamului

Foto (11)

Romani! Ridicati capetele plecate! Indreptati spinarile incovoiate! Alungati tristetea si lipsa de sperante din aste zile. Nu mai stati timorati si complexati in fata unei Europe care ne datoreaza insasi existenta. Amintiti-va din nou de Marele nostru Stefan. De toti mosii si stramosii care nu au lasat neamul sa piara. Cu sute de ani inainte de Americi, teroristi, CIA-uri, Al- Qaede si atentate regizate, Stefan cel Mare si Sfant administra Islamului cea mai mare infrangere suferita vreodata de vreo armie musulmana din partea unui lider crestin. Nici macar victoriile lui Carol cel Mare, Cid-ul, Skanderbeg sau oricare riga european din istorie nu se pot compara ca importanta politica si dramatism cu baia de sange si noroi in care s-a cufundat cea mai puternica armata a vremii. Nimeni altul decat cel mai bun corp expeditionar al teribilului Mahomed al doilea, avea sa sfarseasca drept ingrasamant pentru ogoarele Vasluiului…

Europa valahilor

Oricat de hazardat le-ar putea parea unora, Europa secolelor XIV si XV a apartinut din punct de vedere militar micilor formatiuni statale romanesti care s-au opus cu succes celei mai mari forte a vremii, temutul Imperiu Otoman. Fara niciun fel de exagerare, putem spune ca **daca este sa pastram proportiile cu ceea ce eram acum 500-600 ani, Romania de azi ar trebui sa infranga in lupta armata Statelor Unite, Rusiei sau Chinei... Nu-i asa ca va pufneste rasul?** Trecand peste neincrederea si dezamagirea provocate de situatia Romaniei din prezent pe toate planurile, inclusiv militar, trebuie sa ne amintim macar ca eram intr-atat de neclintiti pe vremuri, incat administram infrangeri umilitoare puternicilor lumii. Iar celor care nu sunt inca convinsi de forta si spiritul razboinic al stramosilor nostri, le prezint o scurta comparatie intre proportia de forte intalnita intre "marile" batalii ale Europei Apusene si confruntarile militare ale voievodatelor romanesti. **Faimosul Razboi de o suta de ani, bataliile de la Azincourt, Formigny, Castillon sunt confruntari intre osti care numarau maximum 10.000-20.000 de soldati, ultimele chiar mai putin de 5.000...**

In faimoasa batalie de la Tannenberg, cand este stopata inaintarea cavalerilor teutoni spre rasarit, s-au confruntat corpuri de armata de 10.000, respectiv 16.000 soldati. Vreti mai mult? Ei bine, in perioada Razboiului celor Doua Roze, efectivele sunt de-a dreptul derizorii, de obicei sub 5.000 de actori angrenati in spectacolul sangeros al Zeului Marte. In celebra batalie de la Rimini din 1469, cand Federico da Urbino infrange armata papala, au murit...100 de oameni si au fost raniti circa 3.000. Si, nu uitati, cronicile contemporane o numesc "batalie cumplita" (Atrox Dimicato)!

Cele mai mari inclestari din aceste secole par a fi luptele intre principii elvetieni si regele Carol cel Curajos. Trupele de soldati implicate in luptele de la Granson si Morat se ridica la un maximum de 20.000 de indivizi. Arta si gandirea militara in Europa apuseana de atunci erau eminamente rudimentare. Se poate vorbi chiar de o decadere, comparativ cu geniul militar-tactic al armatelor Romei care au precedat regatele din regiune. Progresele in domeniu ale Europei de Vest se inregistreaza mult mai tarziu, impulsionate fiind de folosirea tot mai frecventa a armelor de foc si a prafului de pusca in razboaie. In rasaritul Europei, lucrurile stateau cu totul altfel. Taratele si cnezatele rusesti nu reprezentau (inca) o forta militara, regatul polon era tributar manevrelor si conceptelor militare de-a dreptul falimentare de import apusean (**merita dat exemplu, impasul polon de la Marienburg si aparitia providentiala a trupelor moldovensti care au intors rezultatul luptei**). La fel, nici ungurii nu au stralucit prea mult pe campul de lupta. Bulgarii, sarbii si bizantinii au cazut dupa o darza dar trista rezistenta in fata fortei Semilunei.

Romanul Iancu de Hunedoara lupta ca un leu contra turcilor intre anii anii 1444-1447, dar spre final este infrant de acestia. Intr-un episod putin cunoscut al istoriei nationale, bravul razboinic transilvan organizeaza in anul 1448 o ultima mare campanie care viza cucerirea Salonicului. In acest proiect ambitios, il avea partener pe insusi leul albanezilor, printul Skanderbeg. Din motive inca nestiute, actiunile celor doi conducatori crestini nu sunt bine sincronizate. Rezultatul este dureros. In lupta de la acelasi trist Kossovopolje, Iancu de Hunedoara este infrant dupa o inclestare catastrofala care durase trei zile si trei nopti... Singurii care s-au adaptat cu succes si au pus la punct tactici revolutionare alaturi de manevre eficiente au fost voievodatele romanesti ale Moldovei si Tarii Romanesti. Conduse de voievozi realisti si inspirati precum Mircea cel Batran, Vlad Tepes si marele Stefan, valahii au fost singurii europeni care au tinut la respect hidra otomana. **Turcii erau la apogeu. Condusi de cumplitul Mahomed al doilea, supranumit Fatih (Cuceritorul), otomanii cucerisera Bizantul, una dintre cele doua cetati ale crestinatatii, precum si o buna parte a Europei de rasarit.** Cum turcii nu detineau o flota militara care sa le permita invazia Apusului prin Mediterana, in drumul ordiilor spre Roma nu mai stateau decat voievodatele romanesti...

Moldova dacilor liberi

In aceeasi perioada, asupra Moldovei pandeau nu numai otomanii, ci si ochii lacomi ai tatarilor din Hoarda de Aur. In anul 1469, o hoarda a tatarilor de pe Volga, condusa de Eminec, nepotul hanului cel mare, porneste o expeditie de jaf in Moldova, atras de prosperitatea economica datorata masurilor luate de Stefan cel Mare. Cruzimea si tupeul nomazilor meritau pedepsite.... **Stefan strange in graba o oaste de curteni si razesi din Tara de Sus (actuala Bucovina) si porneste dupa tatari. Acestia au parte de ghinionul vietii lor, cand sunt prinsi in ziua de 20 august langa Lipinti. Macelul este infiorator. Hoarda tatarasca este masacrata, avand mari pierderi in oameni, Eminec insusi este facut prizonier de Stefan.** Hanul cel batran de pe Volga, tot nu intelege cu cine are de a face, astfel incat isi permite sa-i trimita lui Stefan o solie manioasa de 100 de oameni (exact cati au murit la batalia din Rimini!). Solie care are tupeul sa-i ceara lui Stefan nu doar eliberarea prizonierilor tatari ci si ...despagubiri pentru pierderile suferite! Inconstienta si nesimtirea cererii sunt pedepsite pe loc. **Stefan cel Mare ordona tragerea in teapa a tuturor prizonierilor alaturi de 99 de tatari din solie. Fiul hanului este taiat pe loc in bucati. Supravietuitorului i se taie nasul si urechile si este trimis calare inapoi la Hoarda de Aur sa povesteasca hanului ultimele noutati...**

Turcii se dovedesc, la randul lor, la fel de grei de cap... **Cuceritorul Bizantului vedea in Moldova principalul obstacol in invadarea Europei. In plus, ocuparea Moldovei permitea turcilor supunerea definitiva a Hoardei de Aur alaturi de consolidarea unei viitoare aliante cu tatarii care i-ar fi ajutat pe otomani pe baza religiei comune.** Nu in ultimul rand, sultanul vedea in bogatul voievodat romanesc, o baza de operatiuni militare, un izvor de resurse economice si de luptatori valorosi care puteau fi angajati ca mercenari de partea Semilunei. Precedente mai fusesera (sultanul avea exemplul contingentelor sarbesti si bulgaresti care erau fortate sa lupte de partea turcilor dupa caderea tarilor respective)... Un alt aspect politico-strategic care il deranja la culme pe Mahomed, era incercarea continua a lui Stefan cel Mare de a sustrage Tara Romaneasca de sub autoritatea Portii. **Cu peste 150 ani inainte Unirii Viteazului Mihai, geniul militar al lui Stefan incerca de fapt o unitate a tarilor romane. Unitate a carei valoare si importanta regionala fusesera subliniate chiar de sultanul Murad al doilea.** Toti acesti factori la care se adauga refuzul marelui domnitor de a inchina tara turcilor sau de a le plati tribut, alimenteaza furia lui Mahomed. El, cuceritorul Constantinopolului nu putea fi refuzat de conducatorul unei tari mici situata la marginea Imperiului cladit prin jaf si sange de generatii de sultani turci.

Vin Turcii!

"In zilele albe ale miezului iernii inaintau multimile negre, zecile de mii de dusmani, ieniceri, spahii si gloata, ca lupii flamanzi " - Nicolae Iorga

Intr-un acces de furie, sultanul decide pe loc ca insolenta lui Stefan sa fie pedepsita cat mai repede posibil, iar Moldova cea rebela sa ajunga pasalac unde sa domneasca legea Profetului si bunul plac al turcilor. In acest scop, Mahomed trimite impotriva moldovenilor cele mai bune osti ale Imperiului. Temutele si incercatele trupe otomane calite in luptele cu durii albanezi ai lui Skanderbeg si comandate de eunucul Soliman Pasa, primesc ordinul sa abandoneze pe moment asediul Krujei pentru a potopi Kara Bogdania (cum numeau turcii Moldova). Nucleului oastei care lupta cu albanezii i se alatura oastea Rumeliei, plus corpul personal de ieniceri de elita al sultanului, la care se adauga un esantion de 12.000 de valahi din Tara Romaneasca trimis de turci sa lupte contra voii lor cu fratii moldoveni.

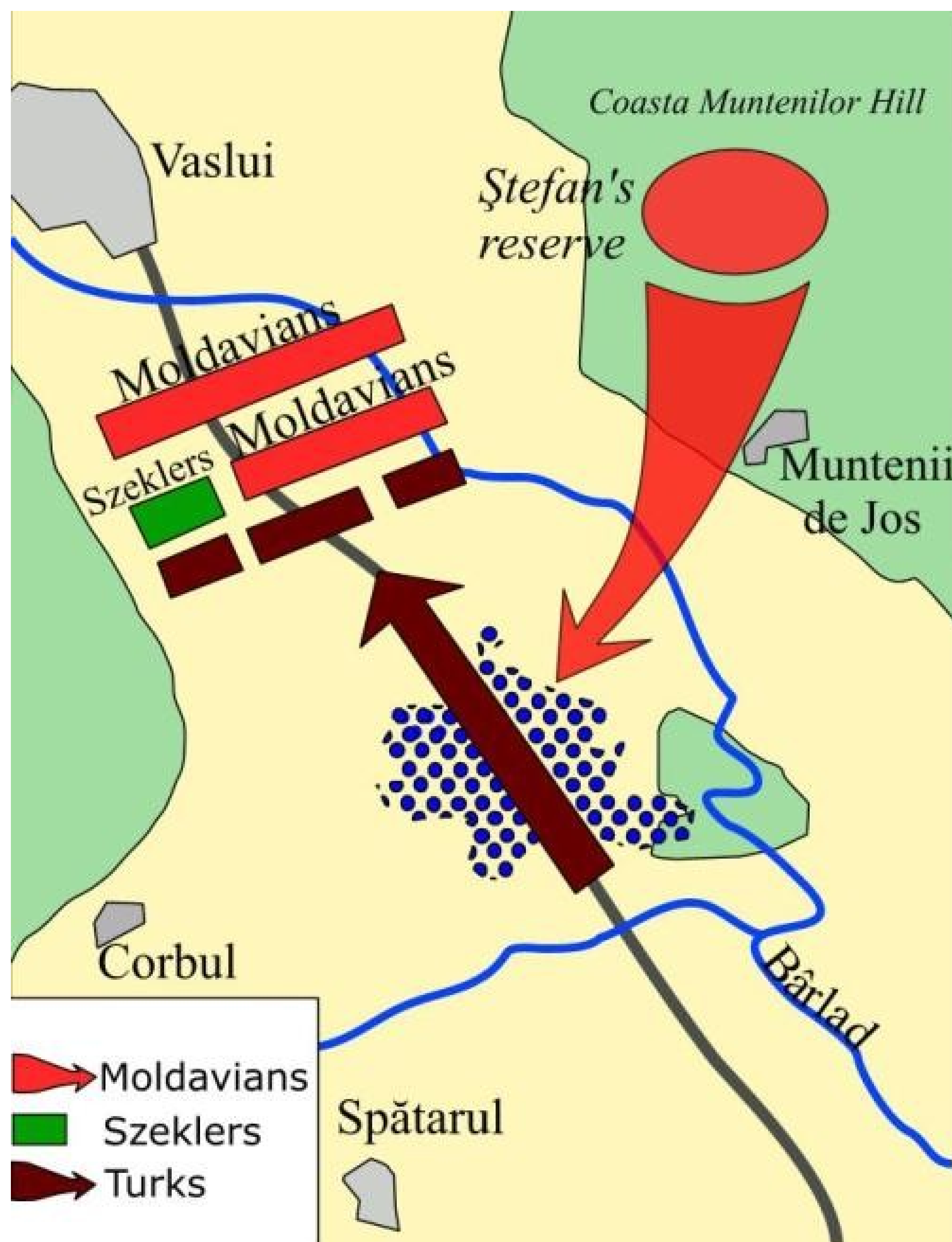

Vedem, asadar, ca **Mahomed al doilea nu a precupetit niciun efort pentru a-l infrange pe Stefan. Conform tuturor izvoarelor vremii scrise la Buda, Cracovia, Constantinopol, Venetia, corpul expeditionar turcesc numara circa 120.000 de razbonici, carora li se adaugau alte zeci de mii de auxiliari.** Amenintarea era deosebit de serioasa, Stefan cel Mare, propulsat in rol de unic aparator al intregii crestinatati se vede nevoit sa ceara ajutor militar la curtile Europei. Primeste in schimb... laude si incurajari! In fata unui asemenea colos, Stefan reuseste totusi sa stranga aproape 40.000 de osteni moldavi carora li se adauga un contingent de secui de circa 5.000 de oameni. **In calea urgiei musulmane, Stefan cel Mare opune eficienta tactica a parjolirii pamanturilor, retragerii populatiei, otravirii fantanilor, astfel ca invadatorii sa simta coltii demoralizatori ai foamei, setei si molimelor.** Soliman Pasa vrea sa termine treaba repede. Strateg iscusit, el isi da seama ca un razboi de uzura nu i-ar aduce decat probleme. Turcul vrea o singura lupta in care sa decida soarta campaniei in favoarea sa. Convins ca armata Semilunii va cauta orice prilej pentru a da inclestarea finala, Stefan ordona retragerea spre Vaslui. Acolo, Maria Sa alege o zona strategica buna, situata intr-un loc unde dealurile care inconjoara lunca Barladului se apropiau intre ele. Cum dealurile erau impadurite, turcii nu puteau sa surprinda oastea Moldovei printr-un atac din flanc.

Apus de...Semiluna

In zorii zilei de 10 ianuarie, avangarda otomana zarea pentru prima data oastea moldoveneasca printre aburii cetosi ai luncii Barladului. Armata dusmana era deja slabita de marsurile lungi peste care se adauga lipsa alimentelor si a odihnei. Natura parca-i ura la randul sau pe turci, deoarece cu cateva zile inainte de batalie, vremea s-a incalzit, in consecinta zapezile incepusera sa se topeasca transformand lunca intr-o mlastina vascoasa in care se putea impotmoli si un soarece. **Conform cronicarului turc Kemal Pasa Zade, Stefan a oprit inaintarea turca tragand in acestia cu tunuri, bombarde si sageti. Prinsi in valea inconjurata de paduri, otomanii nu se pot replia sa inconjoare pozitiile moldovenesti din cauza copacilor si a terenului mlastinos.** Lupta se transforma intr-un conflict de uzura, din care moldovenii ies avantajati datorita pozitiilor mai bune detinute de voievod. Acelasi Kemal-Zade ne spune ca in fata neputintei strapungerii liniilor moldovensti, Mihaloglu Ali-Bei, o curajoasa capetenie otomana a organizat un "buluc" compus din ieniceri de elita "pentru al caror suflet batalia era o placere", si s-a avantat in fruntea lor asupra moldovenilor.

Manevra albanezului turcit pare sa reuseasca pe moment, ienicerii patrunzand in randurile moldovenilor. Lupta se transforma intr-o inclestare cumplita. Cum orice batalie are un moment critic, un punct de rascruce in care totul se poate rasturna, acesta este momentul maxim al luptei de la Podul inalt. Constient de acest lucru, sesizabil doar de strategii de geniu ai istoriei, Stefan cel Mare pregateste atacul final dublat de un siretlic eficient. **Pentru a-i deruta si mai rau pe turci, Maria Sa odona ca satenii plasati pe dealurile din fata sa faca un zgomot cat mai mare din trambite, tobe si buciume. Turcii musca momeala crezand ca vor fi atacati din flancul stang, se regrupeaza si se pregatesc de aparare. Atunci, Stefan cu grosul armatei cade ca un fulger in spatele turcilor retezandu-le orice eventuala retragere.** Furia moldovenilor nu cunoaste margini, masacrarea invadatorilor continua cu frenezie. Totul se transforma incet, incet intr-o masa amorfa in care urmasii dacilor liberi dezlantuie asupra Semilunii un adevarat Armagheddon mobil faurit din ghioage, securi, coase, palose si lanci. Mandria sultanului, crema trupelor sale de ieniceri scoliti in academii militare sa devina asi ai iataganului, este zdrobita fara drept de replica.

Pierderile sunt uriase. Nicaieri vreo armata musulmana nu mai fusese decimata in asemenea hal. Chiar cronicile turce afirma ca atunci au fost taiati 40.000 de vajnici ieniceri si spahii, o suma enorma pentru oamenii acelor timpuri. Socul psihologic s-a transmis intr-o clipita. Vazand ce soarta cruda-i macina pe cei mai buni razboinici ai armatei, restul soldatilor turci intra in panica si fug dezordonat. Incercarile lui Soliman de a organiza o rezistenta sunt sortite esecului. Nimeni nu mai asculta de nimeni. ***"Niciodata o oaste turceasca n-a mai suferit o astfel de infangere"***, bocea intr-o cronica mama sultanului Mahomed Fatih. In timp ce cronicarul polonez, Jan Duglozs, contemporan cu marele Stefan, scrie la randul sau: ***"Foarte putini turci si-au putut gasi mantuirea prin fuga, caci, multi s-au inecat in apa Siretului, chiar si aceia care au scapat si au ajuns pana la Dunare, au fost ucisi acolo de moldoveni care aveau cai mai iuti, sau au fost inecati".*** Cronica lui Kemal-Pasa-Zade este inca mai sumbra, turcul scriind despre trista soarta a turcilor dupa incheierea bataliei. Aflam asadar, ca otomanii au pierdut un numar de 40 de stindarde de lupta, un numar record in istoria Turciei. Stefan cel Mare a tras in teapa toti prizonierii turci, in afara de cateva pasale. Pentru a scapa de numarul imens de cadavre turcesti care, daca s-ar fi descompus odata cu venirea primaverii, ar fi dezlantuit molime asupra Moldovei, domnitorul ordona stangerea hoiturilor otomane in movile dupa care li s-a dat foc...

Victoria zdrobitoare are reverberatii in intreaga lume. Cei mai fericit sunt crestinii sarbi, bulgari, greci si armeni care gemeau sub asuprirea turcilor. Stefan primeste laude si aprecieri din Persia pana la Papa Sixtus al IV-lea care trece peste deosebirile de rit religios si il numeste "Atletul lui Christos". Cronicile se intrec intre ele in laude si multumiri la adresa domnitorului. **Asa ne a fost dat si noua, romanilor, sa scriem o pagina importanta din Istoria Lumii si Europei!**
****

Ioan Voda cel Cumplit – Voievodul de Cremene

Foto (7)

Oricat veti cauta in colbul istoriei noastre un personaj asemanator Voievodului Ion Armeanul, rar veti gasi vreunul. Oricat veti cauta in Istoria Universala un razboinic asemenea Mariei Sale, nu veti afla unul care sa se apropie de bravura, forta si neinduplecarea sa. Readucerea aminte a faptelor si vietii unuia dintre cei mai straluciti strategi ai Europei crestine, este o adevarata datorie de onoare.

Europa alienata

Secolul XVI al erei noastre surprindea Batranul Continent intr-o etapa de tensiuni sociale, fierbere politica si consolidare a artelor si civilizatiei Apusului. Imperiul Spaniol se afla la apogeul fortei si dezvoltarii sale. Fanaticul rege catolic Filip al II-lea era cel mai bogat monarh al vremii, in porturile peninsulei hispanice acostand galioane pline cu comori si sclavi adusi din Europa, Africa, Asia si America. Anglia isi definitiva noua sa orientare constitutionala reformata, alaturi de revizuirea politicilor coloniale. Franta se vedea aproape condusa de miscarea hughenotilor. Taratul moscovit era o imensa pustietate asupra caruia flutura steagul insangerat al unei adevarate fiare, Ivan cel Groaznic pe numele sau.

Pe fondul acestei Europe alienate si dezbinate, Imperiul Otoman continua sa muste hulpav bucati din trupul Continentului cel Vechi. Forta sa militara si cruzimea pasalelor inspaimantau orice armata. Si acesta in ciuda faptului ca la Stambul domnea Sultanul Selim cel Betiv, un suveran care nu calcase in viata sa pe un camp de batalie, un notoriu obsedat sexual interesat doar de frumusetea roabelor din Balcani si Caucaz si nu in ultimul rand un mare betivan, dupa cum i-a ramas si numele. In aceste conditii, intr-un marunt voievodat romanesc, apare un mare conducator de osti, pe care numai soarta cea nedreapta alaturi de o tradare devastatoare, l-au oprit sa nu schimbe fata Europei.

Armeanul cel Cumplit de Viteaz

Dupa moartea Marelui Stefan, tronul Moldovei a fost ocupat vremelnic de fiul sau, Bogdan cel Chior. Fiul celui din urma, Stefan cel Tanar sau Stefanita Voda, muri la randul sau fara de urmasi legitimi. Pe tron se inscauna Petru Rares, un copil din flori al lui Stefan cel Mare . In scurta sa perioada de domnie, Moldova a stralucit totusi datorita talentului sau diplomatic, Petru Rares dovedindu-se un voievod iubit de popor, care baga iarasi groaza in randurile dusmanilor. Urma apoi cruda domnie a lui Voda Alexandru Lapusneanu, ale carui excese si carnagii au ramas intiparite chiar si in literatura romaneasca, sub pana lui Costache Negruzzi. In tot acest rastimp, un alt vlastar din trupul lui Stefan cel Mare, crestea necunoscut in strainataturi, departe de ochii celor care se luptau intre ei pentru tronul Moldovei. **Este vorba de fiul bastard al lui Stefan cel Tanar, Ioan sau Ion, depinde de cronicar. Mama acestui adevarat stranepot al lui Stefan cel Mare a fost o femeie de neam armean din familia Serpega.** Vitejia, gandirea strategica, forta fizica si neinduplecarea o mosteni de la tatal sau, Stefan cel Tanar, descris in letopisete drept un personaj dintr-o bucata, cu un caracter bataios. De la mama sa, Ioan Voda a mostenit o fizionomie tipic armeneasca, ten masliniu inchis la culoare, o frunte inalta si lata, dar neromaneasca, dupa cum aminteste si B.P. Hasdeu, par des si negru, nas oriental precum al tuturor negutatorilor armeni care strabateau Moldova.

Moldovenii si-au denumit intotdeauna domnitorii bastarzi dupa numele mamei, ca o ramasita straveche a matriarhatului in taramurile locuite de daci. Astfel, Alexandru Voda a fost numit Lapusneanu, dupa mama sa, Lapusneanca. Petru Voda a ramas cu numele de Rares, dupa Raresoaia, porecla mamei sale. Prin urmare, in aceiasi nota, poporul l-a numit Ioan Armeanul pe stranepotul lui Stefan cel Mare. In anul 1561, la varsta de aproape 40 de ani traiti in anonimitate, Ioan Armenul se face remarcat pentru prima data intr-un context destul de neobisnuit. Datorita situatiei politice nefavorabile, paraseste regatul polon si apare drept refugiat in Crimeea, la curtea hanului tatar Mehmet Kalga, a carui admiratie si prietenie o cucereste definitiv, dupa ce-l insoteste pe tatar intr-o campanie de lupta contra armatelor rusesti. Acolo, intr-o lupta crancena de pe malul Volgai, remarcabilul sau sange rece alaturi de forta-i fizica de proportii herculeene, au smuls strigate de admiratie incercatilor calareti ai stepelor. Simpatia lui Kalga-Han pentru Ioan era atat de puternica incat trimite o scrisoare regelui polonez Sigismund-August : ***"Te rog foarte mult a binevoi a tine in gratiile tale pe acest fiu de domn din Moldova"***. La acea data regatul polonez tremura de frica tatarilor. Pana la urma, ura boierilor impotriva lui Bogdan Lapusneanu, fiul lui Alexandru, precipita situatia in favoarea lui Ioan Armeanul, ale carui eforturi de a cuceri tronul Moldovei ajunsesera deja la urechile imparatului Germaniei, regilor Ungariei si Poloniei, precum si sultanului turc. Profitand de situatia-i favorabila si bazandu-se pe curajul sau nemaiintalnit, Ioan ajunge in sfarsit Voievod al Moldovei.

Doi ani cat o eternitate

Inscaunat in luna februarie a anului 1572, Ioan a domnit doar pana in iunie 1574, cand moartea sa de martir l-a trecut deopotriva in istorie si legende. Primele clipe de domnie au fost marcate de tensiuni si hartuiri reciproce cu regatul polonez. Exelent politician, Ioan Voda redobandeste pentru Moldova cetatea Hotinului, cea mai puternica fortificatie romaneasca din acele timpuri. Crestin de rit armean inca din nastere, luteran in Polonia, convertit la islam in Stambul, Ioan Voda trece la ortodoxie in uralele multimii. Un strateg de talia sa, animat de ambitia libertatii ar fi trecut la catolicism daca s-ar fi inscaunat rege al Spaniei sau ar fi aderat la confucianism, daca astfel ar fi devenit suveran al Chinei.

In scurta sa domnie, Ioan a savarsit o serie de reforme nemaivazute pana atunci in Tarile Romane. **Cunoscator al limbilor turca, greaca, polona si armeana, domnitorul aplica controlul personal al actelor emise de cancelaria domneasca. Decide schimbarea capitalei de la Suceava la Iasi, trece la eliberarea oamenilor de rand de sub jugul boierilor si clerului. Pentru a salva averea tarii, ordona sa fie batute monezi nationale de arama in loc de aur si argint.** Prima inscriptie in limba romana apartine banilor de arama pe care Ion Voda a ordonat sa se inscriptioneze "Teara Moldovei". Tot el impune o strictete de fier contributiilor fiscale ale oricarui moldovean, fie el simplu taran sau logofat. Toate aceste masuri nu au facut decat sa inteteasca ura boierimii si a clerului contra lui Ion Voda. Parca pentru a inaspri situatia, Ioan Voda se tine tare si nu face rabat de la principiile sale. Astfel, pe o inalta fata bisericeasca care ar fi savarstit pacatul sodomiei, o pedepseste prin arderea de viu. Pentru a-l consola, Ioan Voda aminteste preotului nefericit ca este mai bine sa-i arda trupul cel pacatos aici pe pamant, decat sufletul sa-i fie ars pe veci in Gheena. **Pe un boier care tradase trei domnitori anteriori si se facuse haiduc, Ioan Voievod il ingroapa de viu in pamant, cerand familiei boierului sa nu fie mahnita, deoarece numai pamantul putea inghiti un asemenea ticalos.**

Ura sa impotriva boierilor si preotimii nu cunoaste margini, in opinia voievodului aceste doua clase sociale fiind vinovate de slabirea tarii, jaful taranilor si cultivarea unei adevarate arte a tradarii si intrigilor. Pentru a controla si limita puterile boierimii si influenta clerului, **Ioan Voda face o miscare politica fara precedent pana atunci in istoria interna a principatelor romane. Spre surpriza tuturor, redutabilul voievod ia mosiile manastiresti pentru a le darui unor boieri. Tot asa procedeaza si cu mosiile, domeniile turmele, si hergheliile boierimii. In scurt timp, aceste bogatii erau daruite unor manastiri**. Astfel, scandalurile, invidia si ura dintre preotime si boieri se tineau lant. Succesul voievodului era de o simplitate neobisnuita. Ioan nu-i lasa nici pe boieri nici pe preoti sa abuzeze de roadele muncii taranilor. Razesii erau taria armatei, cu cat erau mai bine hraniti cu atat luptau mai destoinic. Domnitorul, totusi, nu i-a improprietarit pe tarani, deoarece se temea ca o astfel de masura ar fi nascut o criza ce ar fi dus la situatii anarhice in Moldova. In schimb, lua taxa de la tarani doar o zecime din cat le luau boierii. Prin acesta metoda, a reusit in scurt timp sa umple vistieria tarii si totodata sa devina eroul maselor populare. Evident, datorita acestor masuri si-a atras Ioan numele de cel Cumplit sau cel Rau, dupa cum il aminteste un cronicar mitropolit.

Intrigile boierimii au atins cele mai indepartate colturi ale Europei. **Despre mazilirea si uciderea lui Ion-Voda se vorbea nu numai in cancelariile din Ungaria, Polonia, Valahia sau Stambul. Pana si in indepartata Franta se puneau la cale planuri care vizau inlaturarea sa de la tron.** In acea perioada, Moldova platea Inaltei Porti un tribut anual de 40.000 de galbeni. Turcii observara prosperitatea tarii in timpul domniei lui Ioan si aproape dublara tributul. Insa, Ioan Voda cel Cumplit nu putea accepta lacomia turcilor. Tot mai multe amenintari se strangeau la adresa sa. Cea mai mare venea din partea Doamnei Chiajna in persoana. Acesta adevarata Lady MacBeth a istoriei romanesti platise deja in avans multi galbeni Inaltei Porti in scopul cumpararararii tronului Moldovei pentru fiul sau, Petru Schiopul sau Petru cel Tanar. Turcii se pregatesc de razboi. In fata unei asemenea amenintari , Ioan Voda cel Cumplit tine in fata divanului boieresc o cuvantare ramasa la cunostinta noastra datorita lui cronicilor lui Grigore Ureche. Neinduplecatul voievod prezinta situatia si se pregateste de razboi impotriva celei mai mare forte militare din vremea sa.

Moldoveni si Cazaci - Luptatori fara egal

Ioan Voda studiase arta militara a turcilor, tatarilor, polonezilor si germanilor, astfel incat cunostea atat punctele tari, cat si pe cele slabe alte armatelor respective. Aici intervine geniul sau militar desavarsit. Intr-un avant de-a dreptul revolutionar, Ioan Voda anticipeaza importanta artileriei si a infanteriei pe campul de lupta. La momentul respectiv, niciun alt suveran european nu gandea atat de vizionar. Franta avea la acea data doar 30-40 de tunuri, Ioan Voda avea 200 de guri de foc. Tunurile europene din acea perioada erau niste masinarii imense, greoaie si foarte dificil de manevrat. Ion Armeanul este constient de acest neajuns si isi doteaza armata cu tunuri mult mai mici si mai mobile. Daca un tun de la curtile Europei putea fi carat cu 4 sau 6 cai, un tun modovenesc patentat de voievod putea fi deplasat cu o singura pereche de cai. **Modovenii se distingeau prin revolutionara lor artilerie de camp, fapt subliniat si de Nicolae Balcescu care declara: "*Artileria la romani a fost mult mai in buna stare decat la cele mai multe neamuri*".** Cu nimic mai prejos se prezenta armata moloveneasca compusa in mare masura din razesi si boieri de rang mic. Toti acesti oameni erau caliti in lupta si cunosteau la perfectie arta manuirii armelor. Luptele de sute de ani cu turcii, tatarii, ungurii si polonezii au dus la desavarsirea unui tip de razboinic de neinvins in Europa. Arcasii moldoveni erau superiori in tactica si mobilitate celor occidentali.

O alta arma pe care se bazau razesii luptatori erau teribilele ghioage sau fusturi. Realizate din lemn de esenta tare si ghintuite la capat, acestea puteau usor zdrobi coifurile si armurile vrajmasilor. Sabia era la mare cautare, tipul de palos moldovenesc aducea mai degraba la forma cu iataganul. **Razesii nu au ales niciodata sabiile grele si impractice de tip european, folosite indeobste de polonezi si unguri. Fiecare grup de infanterie avea cate o ceata de sateni inarmati cu coase folosite pentru a taia picioarele cailor sau ale calaretilor, in functie de conjunctura luptei. Caii moldovenesti erau o rasa unica, din nefericire disparuta azi.** Extrem de pretuiti de hanii tatari sau pasalele turcesti, caii moldavi nu au fost foarte aratosi, dar erau deosebit de iuti si de rezistenti. La nasterea manjilor, razesii le taiau narile pentru a inlesni astfel procesul respiratiei accelerate pe timp de galop. Codul martial al moldovenilor se rezuma la un singur alineat: "Fugarul carele va lasa campul bataliei, sa fie pedepsit cu o moarte mai cumplita decat aceea ce i s-ar fi putut intampla in lupta din partea vrajmasului".

Marturiile cronicarilor straini cu privire la spiritul de lupta al romanilor din acele vremuri sunt edificatoare: "Ei se bat cu o asemenea indrazneala si dispret fata de dusmani, cu o asemenea incredere in sine, incat cu o mana de oameni infransesera mari armate ale vecinilor" spune Graziani. "E un popor totdeauna foarte ciudat, capritios, tafnos, dar atat de dur si razboinic incat nu o data a dat lectii acelora care nu-l lasau in pace" citim la Vigenere. "***Neamul moldovenesc e feroce, cam barbar, dar foarte ager in arta militara"*** declara Reichersdorf. ***"Ostasii moldoveni sunt viteji si mesteri in lupta, desi sunt niste tarani prosti, luati de la plug"*** ne spune Bielski. ***"Sunt oameni***

groaznici si foarte viteji; si nici ca este pe fata pamantului un alt popor care pentru gloria razboinica si eroism sa apere o tarisoara mai mica contra mai multor dusmani, atacandu-i si respingandu-i fara incetare" zice si Orzechowski.

In acelasi timp, in istoria universala isi fac aparitia teribilii cazaci. La marginea hotarului Poloniei cu tinuturile tatarasti apare o natie compusa in mod egal din fugari refugiati din Rusia, Polonia, Moldova, Kalmukya si Cerchezia. Vorbeau o limba amestecata pe care o intelegeau cu totii. Urau de moarte pe musulmanii turci si tatari precum si pe polonezii cei catolici. Impotriva acestora porneau in fiecare an in expeditii de jaf si pedepsire, fiind condusi de cate un ataman. Resedinta lor era la gurile Niprului si Volgai unde isi injghebasera chiar si o flota de barci cu care jefuiau negutatorii turci si genovezi. Erau luptatori rebeli, violenti si temperamentali. In lupta dadeau dovada de o cruzime nemaintalnita nici macar la tatari. Ingroziti, turcii i-au denumit Cozaq, adica "nebun liber". Bazandu-se pe credinta comuna ortodoxa, Ioan Voda angajeaza douasprezece sotnii cazacesti sa lupte de partea sa impotriva Semilunei. Istoria nu i-a dat alti aliati, polonezii si ungurii, vecinii crestini ai Moldovei, tremurau de frica ienicerilor. Atamanii cazaci Pokotilo si Swiercewski i-au fost credinciosi voievodului pana la moarte.

Prima mare victorie a lui Ioan Voda cel Cumplit a fost cea de la Jiliste, langa Ramnicu Sarat. Acolo cei 9.000 de modoveni si sotniile cazacesti decimeaza o armata formata din 20.000 turci, 40.000 de munteni si 2.000 de secui, practic intreaga armata a lui Petru cel Schiop, care marsaluia din Tara Romaneasca pentru a se sui pe tronul Moldovei. Petru cel Schiop scapa cu greu, refugiindu-se in cetatea Brailei. Ioan Voda cel Cumplit inainteaza pana la Targoviste unde il inscauneaza pe aliatul sau Vintila Voda. Napraznicul voievod se indreapta apoi spre Braila unde se angajeza in asediul cetatii. Turcilor nu le venea inca sa creada. **O solie din cetate ajunge la Ion Voda cu un mesaj**

simbolic: zece gloante, zece ghiulele si zece sageti. Ion Voda nu gusta ironia amara a turcilor si taie buzele, urechile si nasurile turcilor dupa care-i rastigneste in fata cetatii, transmitandu-le turcilor ca aceasta soarta urmau sa aiba si cei din cetate, daca nu-i deschideau portile. Turcii se incapataneaza. Voievodul ordona escaladarea zidurilor, iar Braila cade in mainile moldovenilor si cazacilor. Urmeaza scene de cosmar pentru musulmanii din cetate. ***"Nimeni nu fu crutat; sangele curgea parau in Dunare. Nu au fost ucisi doar oamenii, pana si cainii au trecut prin sabie. Nu a ramas piatra pe piatra. Focul mistui ce nu a ucis sabia"*** ,aminteste cronicarul polonez Gorecki.

Dincolo de infrangere, dincolo de moarte, dincolo de uitare

Succesele militare ale voievodului il indreapta spre recucerirea Cetatii Albe si a Chiliei, denumite de turci Akkerman, respectiv Bender. In acest scop isi indreapta armele spre Bugeac, unde valurile de turci si tatari pribegi alungasera deja populatia romaneasca. Batalia de la Lopusna a fost un nou exemplu de strategie militara spontana, adaptata la teren si la armatele turco-tatare. Raidurile lui Ioan-Voda devasteaza cele doua cetati construite de Stefan cel Mare, iar populatia musulmana care se instalase acolo este masacrata fara crutare. La Tighina si Cetatea Alba, Ioan-Voda infrange trei corpuri de armate turcesti. **In lupta de la Roscani, voievodul isi uimeste ostasii, demonstrandu-si forta herculeeana. Un tun se impotmolise in noroi, singur, Ioan-Voievod apuca tunul de franghii si il smulge, tragandu-l pe o pozitie noua de unde trage asupra turcilor. Forta colosala a voievodului este atestata de marturiile cazacesti. Pentru a-si distra ostenii obositi, Ioan Voda obisnuia sa franga in maini potcoave de cai.**

Exasperati de victoriile domnitorului, otomanii trimit in vara anului 1574 o noua expeditie militara. Armata uriasa era compusa din turci, tatari si munteni. Un puhoi de 200.000 de oameni se indrepta contra celor circa 35 mii de luptatori ai voievodului Ioan. In acelasi timp, o alta oaste de tatari se pregatea sa-l atace pe voievod. Impotriva armatei turcesti care se apropia de Dunare, voievodul il trimise pe Ieremia Golia, omul sau de incredere. **Avand parca o presimtire Ioan il pune pe Golia sa jure pe Cruce si Evanghelie ca nu va trada. Insa, langa lacul Cahul, Golia impreuna cu cavaleria moldoveana tradeaza si trece de partea turcilor pentru 30 de pungi cu galbeni**… Sosirea unei noi armate de tatari copleseste oastea moldo-cazaca si o obliga sa se retraga in satul Roscani din apropiere. Exasperati de rezistenta romanilor, turcii ataca in valuri succesive. Dupa ce moldovenii resping al treilea val de ieniceri, turcii trimit in lina intai pe Ieremia Golia si oamenii sai. Tradatorii sunt macelariti de sageti si ghiulele. Uluiti, cu pierderi uriase, turcii incerca un nou asalt. Dezastrul vine insa din partea naturii. Seara se porni o ploaie torentiala care uda pulberea necesara tunurilor romanesti. Furia romanilor nu mai putea fi oprita, ataca cu sabiile pozitiile turcilor care-i copleseau numeric. Urmeaza trei zile de canicula ucigatoare. Ioan-Voda mai ramasese doar cu 7.000 de osteni. Respinsese timp de o saptamana atacurile concentrate a 200.000 de dusmani.

Oamenii sai suferau cumplit de sete. Nobletea si sacrificiul sau unic ii impun sa se preda in schimbul crutarii soldatilor sai. Primul pas il fac turcii care-i trimit o solie in cea de a patra zi. Ion cel Viteaz accepta sa se predea cu trei conditii: ostenii moldoveni supravietuitori sa fie crutati, cazacii sa fie lasati sa se intoarca la setciile lor zaporojene, iar el personal sa fie trimis viu si nevatamat sultanului Selim al II-lea. Turcii primira. Ahmed Pasa jura de 7 ori pe Coran, Petru cel Schiop care ravnea Moldova, jura la randul sau de 7 ori pe Biblie. **Ostenii sai plangeau, multi nu vroiau sa-l lase sa se duca la turci. Voievodul lasa credinciosilor cazaci armele si bijuteriile sale.** In cortul turcilor, respinge toate acuzatiile seraskirului, declarandu-i ca nu va vorbi decat cu sultanul. Mandria sa infioara pe turci. **Atunci, un aventurier italian din Napoli, pe numele sau Scipione Cigalla, trecut la islam cu numele de Cigalazade, savarsi infama fapta. Sperand la o recompensa, infipse cutitul in inima voievodului neinarmat**. Ienicerii incurajati, taiara capul trupului lipsit de viata, dupa care legara puternicul sau trup de patru camile care, fiind biciuite, sfasiara in bucati corpul eroului. Intr-un ritual dement, ienicerii se inghesuie sa culeaga oasele domnitorului, fiind convinsi ca ramasitele viteazului erau moaste si talismane. Pasalele isi umezesc iataganele in sangele sau, rugandu-se lui Allah sa le dea si lor curajul si puterea lui Ion Voda.

In fata unui asemenea spectacol oribil, moldovenii dezarmati din suita domnitorului sar cu pumnii goi pe turci. Sunt ucisi pana la ultimul de ieniceri, drept lectie pentru oricine ar fi incercat sa se rascoale contra Semilunei. **Vazand cum isi tin turcii cuvantul, cazacii ataca cu furia disperarii. Supravietuiesc doar 12, in frunte cu atamanul Swiercewski. Impresionati de bravura zaporojenilor, turcii cedeaza si-i lasa in viata chiar si pe cazacii raniti.** Astfel s-a savarsit din istorie unul dintre cei mai viteji conducatori ai romanilor. Fratele sau, Nicoara Potcoava, ajunge ataman al tuturor cazacilor zaporojeni, si ocupa vremelnic tronul Modovei. Astazi, cei doi eroi sunt pe nedrept trecuti in uitare…
****

Vlad Tepes - Prima victima a unei campanii de presa

Foto (12)

Ca o culme a ironiei cu care istoria ne-a lovit pe noi romanii de nenumarate ori, avem surpriza sa descoperim ca personalitatea celui mai faimos voievod de-al nostru pe plan mondial a cazut victima unei campanii continue de denigrare din partea presei apusene. De la cronicile si gravurile mincinoase ale sasilor si svabilor din Transilvania, trecand prin romanul lui Bram Stoker si poposind in preajma industriei Dracula din prezent, omenirea nu cunoaste inca personalitatea abisala a singurului lider militar care l-a ingrozit vreodata, la propriu, pe cuceritorul Constatinopolului.

Fiul Dracului si nepotul lui Mircea cel Batran

Pentru a-l cunoaste mai bine pe cel care prin groaza si teroare a reusit sa mentina Valahia in afara ghearei lacome a Imperiului Otoman, merita zabovit putin asupra distinsei sale origini. Rareori marile personalitati ale Istoriei au fost la randul lor descendentii unor alti mari oameni. In cazul voievodului care i-a ingrozit atat pe crestini cat si pe musulmani, soarta i-a harazit sa aiba parte de un bunic legendar si de un tata sa-i zicem, "plin de imaginatie". Vlad I Dracul era fiul natural al lui Mircea cel Batran si vlastar al marii familii a Basarabilor. **Vlad Dracul, tatal lui Vlad Tepes, a avut la randul sau o personalitate complexa care, din nefericire, nu a beneficiat de studii amanuntite din partea istoricilor.**Cu toate ca era recunoscut drept urmas legitim al marelui Mircea, avand asadar dreptul nativ de domnie, tatal lui Tepes s-a remarcat in primul rand ca un luptator si cavaler dedicat campaniilor anti-otomane ale vremii. Datorita urii si intrigilor clanurilor boieresti, este nevoit sa-si paraseasca tronul si sa caute adapost in Transilvania.

Acolo a trait intre anii 1428-1436, beneficiind astfel de protectia Imparatului Sigismund de Luxemburg. Tatal temutului Tepes era o cunostinta mai veche de-a regelui, deoarece inca din tinerete s-a facut remarcat datorita curajului si indemanarii in lupta. **Pe baza acestor doua calitati pretuite, fiul lui Mircea cel Batran a fost invitat sa intre in randurile Cavalerilor Ordinului Dragonului (Ordinis Draconis). Gruparea in sine era una deosebit de exclusivista si secreta, scopul sau principal fiind acela de aparare a catolicismului alaturi de alungarea turcilor din Europa.** Blazonul ordinului infatisa un dragon al carui trup forma un cerc, fiara inghitindu-si astfel coada. Simbolul in sine este unul mult mai vechi decat crestinismul, in acceptiunea Europei pagane, acest animal fantastic era consacrat zeitei Atena, semnificand ideea ca ratiunea si intelepciunea nu dorm niciodata, atente fiind la aparitia Celui Rau...

Pe cand Mircea cel Mare se afla la Nurenberg impreuna cu fiii si suita sa, ca invitat al regelui Sfantului Imperiu Romano-German si rege al Ungariei, Sigismund de Luxemburg remarca abilitatea in lupta a printului Vlad Intaiul. Atunci, tatal sangerosului Tepes a avut dreptul de a purta la ceremonii costumul rosu intunecat cu mantie verde, la gat avand simbolul din aur al dragonului. Revenind la momentul fugii sale in Ardeal, Vlad Intaiul primeste de la puternicul rege Sigismund cladirea corpului de paza din cetatea Sighisoarei, alaturi de functia de comandant al ostilor imperiale din sudul Transilvaniei. Acolo se casatoreste cu una din fiicele lui Alexandru cel Bun, femeie de rang inalt din familia Musatinilor. Astfel, viitorul Vlad Tepes, copil legitim nascut din aceasta legatura, era var direct cu Marele Stefan al Moldovei.

Cei doi lideri au copilarit partial impreuna, devenind prieteni foarte buni. In heraldica si genealogia voievozilor valahi, Vlad Tepes apare sub numele de Vlad al II-lea Draculea, mostenind numele tatalui transformat in renume, odata cu acesti doi voievozi, tata si fiu, Tara Romaneasca cunoaste familia boiereasca a Draculestilor. In limba romana, termenul pompos de dragon, mostenit de Vlad Intaiul, are drept corespondent pe cel de Drac si Balaur, astfel impamantenindu-se in constiinta nationala numele de Vlad Dracul sau Draculea. Nu trebuie sa ne miram prea mult daca tinem cont ca in Europa aveau sa circule nu mai putin de 57 de variante ale numelui voievodului, printre cele mai uzitate fiind cele de Dracole, Dracuglia, Dracol, Draco, Dragula, Dragulios, Dragulia, Trakulam, Tarac Oglu, sau Kazikil, Kazakil si Cassiclu, dupa cum il numeau infricosati turcii.

Singur printre turci

Dupa o copilarie petrecuta pe strazile Sighisoarei, viata tanarului Vlad avea sa se schimbe radical si dramatic in acelasi timp. Moartea regelui Sigismund, protectorul tatalui sau, petrecuta in anul 1937, este interpretata de turci drept o slabiciune a frontului antiotoman creat in estul Europei. Cu un an inainte, Vlad Dracul fusese nevoit de noile conjuncturi politice sa merga la Brusa in inima Imperiului, pentru a jura credinta sultanului Murad al II-lea. **Constient de problemele create de Mircea cel Batran, sultanul nu a dorit sa riste in privinta urmasilor acestuia. Prin urmare, Vlad Dracul a trebuit sa traiasca in apropierea sultanului alaturi de cei trei fii ai sai, Mircea, Vlad si Radu.** Domnul muntean si-a lasat fiii zalog sultanului in timpul expeditiei militare intreprinsa de turci in Transilvania. Tristul atac musulman in Ardeal s-a soldat conform cronicilor cu devastarea cetatiilor Alba Iulia, Sighisoara, Medias, plus asediul Sibiului si Brasovului. Alaturi de prada, turcii au luati robi circa 30.000-40.000 oameni, o cifra imensa pentru acele vremuri...

Vlad Dracul revine la tronul Valahiei in anul 1433, dar pentru a controla un astfel de vasal turbulent si periculos, turcii continua sa-i pastreze pe Vlad si Radu drept ostatici -garanti ai propriului lor tata. Cei doi copii au parte de o educatie militar-politica in spirit turcesc, undeva in podisul arid din Anatolia. Acolo, la umbra Muntilor Kociadag, trona aspra cetate Egrigoz, unde Vlad va ramane pana in anul 1438, cand tatal sau este decapitat din ordinul nejustificat al fostului sau camarad de arme, Iancu de Hunedoara. **Singur printre turcii cei dumanosi, viitorul Tepes isi continua studiile militaro-tactice, devenind un manuitor expert al iataganului si al sulitei de lupta. Caracterul sau agresiv si privirea-i crunta, l-au tinut departe de sicanele si avansurile turcilor.** Nu la fel se poate spune despre fratele sau, Radu, care datorita infatisarii, ajunge sa se aleaga cu porecla cel Frumos.

Exista unele marturii istorice care merg pana intr-atat incat se pare ca Radu ar fi fost violat de viitorul Mahomed, cuceritorul Constantinopolelui, mai tarziu cei doi avand chiar o relatie intima de durata... Scarbit de calea pe care o alesese fratele sau, Radu, Vlad isi gaseste refugiul exclusiv in stiinta armelor. In rastimp, ura sa contra turcilor crestea arzand mocnit... Cum in urma bataliei de la Varna in care cruciada crestina europeana este zdrobita farta drept de apel de turci, Tarile Romane se aflau din nou singure in fata Semilunei, in mintea lui Vlad a incoltit un plan cumplit. Avea sa castige cu orice pret tronul Valahiei. Cunoscator excelent al moravurilor si mentalitatii turce, Vlad stie ca acestia nu pot fi tinuti departe de tara decat cu ajutorul fricii primare, instinctuale care salasluieste in ungherele ascunse din sufletul oricarui om. Aliantele viitoare ale voievodului nu vor mai fi nevolnicele state crestine, ci cumplitele fiice ale Disperarii : Teroarea, Groaza, Spaima si Durerea!

Doua domnii si multe fapte de pomina!

"El domni cu o rigoare necunoscuta pana atunci in principatele romane" - (August Treboniu Laurian)

Dupa moartea tatalui si a fratelui sau mai mare, Mircea, Vlad viitor Tepes era urmatorul indreptatit sa ocupe tronul valah. Tron ocupat intre timp de Vladislav al II-lea, varul sau din familia Danestilor. Intre cele doua familii nobile valahe, Draculestii si Danestii existand o ura fara margini. **Profitand de dezastrul suferit de armatele lui Iancu de Hunedoara si Skanderbeg la Kossovopolje in anul 1448, legendarul voievod de mai tarziu pune mana pe tronul tatalui sau, ajutat fiind de o serie de pasale de la Dunare, in frunte cu pasa de Nicopole si beglerbeiul Karadja-bei, conducatorul armatei Rumeliei**. De partea tanarului domn mai erau si o serie de boieri valahi adunati intr-o alianta potrivnica lui Vladislav Danescu. Asa si-a dobandit Vlad prima domnie. O domnie care avea sa dureze doar cateva luni, mai precis intre lunile august 1448 si ianuarie 1449. Cu toate acestea, exacerbarea politici interne concretizata prin luptele tot mai dese intre clanurile boieresti, coroborata

cu lipsa unei armate personale credincioase, fac ca tanarul voievod sa-si piarda tronul in favoarea lui Vladisalv Danescu. **Fara niciun fel de ajutor, Vlad fuge in Moldova unde leaga o prietenie puternica cu viitorul domn, Stefan cel Mare.** Datorita acutizarii luptei pentru putere, cei doi veri se vad nevoiti sa se refugieze peste munti, la curtea lui Iancu de Hunedoara, devenit intre timp voievod al Transilvaniei. Situatia in Europa avea sa se inrautateasca fara precedent odata cu caderea Constatinopolului. Devenit intre timp om de incredere al lui Iancu de Hunedoara si insarcinat de acesta cu paza hotarului de sud al Ardealului, Vlad intreprinde un atac fulgerator in Valahia, in decursul caruia il prinde pe Vladislav la Targsor si il decapiteaza. Urmeaza cea de-a doua si cea mai importanta domnie, desfasurata intre anii 1456-1462.

Dupa ce Vlad si-a luat tronul, s-a inconjurat de un mare numar de soldati alesi si de mare incredere "carora le dadea bani si avere si cealalta stare si situatie a celor ucisi" dupa cum amintesc cronicile. Intarit impotriva unei eventuale tentative de asasinat, Vlad Voda se concentreaza pentru inceput asupra boierilor. Scopul era de fapt consolidarea si cresterea puterii voievodale. In plus, tagma boiereasca era un stat in stat, iar forta sa era imensa datorita bogatiei si influentelor personale. Vlad avea o ura mai veche impotriva boierilor in care nu avea incredere nici cat negru sub unghie. In afara tendintei apoape "naturale" pentru uneltiri si tradari, o mare parte a boierimii era vinovata de moartea tatalui sau. **Documentele istorice sugereaza ca eliminarea boierilor a fost facuta succesiv, in mai multe episoade, Vlad dand iama nu doar in boierii de rand, ci si in elita conducatoare.** Astfel, in cea de-a doua domnie, voievodul valah executa drept masura de prevedere un numar de 11 boieri din cei 23 de mari dregatori ai sfatului domnesc. Celebrul episod al uciderii boierilor adunati are la mijloc un dialog tragico-comic intre domnitori si clica nobiliara. Cronicile ne spuc ca Vlad i-a invitat frumos la masa pentru a-i aduna intr-un singur loc. Dupa care a inceput judecata. In stilul si uzantele sale...

I-a intrebat sincer pe fiecare in parte cati domni cunoscusera pe scaunul Tarii Romanesti. Boierii au raspuns diferit. Unii 10, altii 20, fiecare in functie de varsta. Indignat, domnitorul cere sa i se explice cauzele atator schimbari anormal de dese. Neprimind raspuns, Vlad le striga furios: "Vina o poarta rusinoasele voastre dezbinari!". Instantaneu, moartea si-a intins lunga ei aripa neagra ticsita de tepe deasupra palatului...Un numar de 500 de boieri, mari si mici, cu familiile si slujitorii lor au fost trasi de vii in teapa in curtea domneasca. **Atat tarile romane cat si lumea intreaga nu mai pomenisera un asemenea lider!**

Clanurile boieresti ramase s-au temut intr-atat incat au organizat la randul lor o riposta concretizata in strangerea in graba a unei armate de lefegii, cu care au purces spre prinderea si uciderea domnitorului. In fruntea gupului rebel se afla puternicul si vestitul boier Albul cel Mare. Nu au avut nicio sansa in fata copilului de alta data care crescuse mancand strategie militara pe painea amara a turcului. Vlad a iesit cu oastea inaintea lui. Albul cel Mare a fost taiat in bucati de viu, aceeasi soarta avans-o nevasta , copiii si toti lefegii prinsi. **Pe fondula asa-zisei terori infaptuita de domnitor, Valahia crestea, se imbogatea si prospera. Vlad incuraja comertul, construirea de drumuri si sate, ocrotindu-i pe negustori si pe taranii care alcatuiau grosul armatei.** Nimic nu graieste mai sugestiv depre atmosfera instituita de noul domnitor cu mana de fier decat nemumaratele documente istorice:*"Asa de mult ura raul din tara lui, incat daca cineva facea rau, furt, talharie, nedreptate sau siluia vreo muiere sau fata mare, acela nu ramanea viu".*

Blamatul si batjocoritul Dracula era, de fapt, iubit de popor, fiind considerat un mare si intelept stapanitor. Cetatile si manastirile sunt reconstruite si intarite. **Vlad nu-i suporta pe vagabonzi si cersetori care erau in opinia sa sunt doar niste hoti. Intr-o cronica autohtona se povesteste ca Tepes Voda i-a adunat intr-o mare casa pe toti parazitii din Valahia, acolo i-a ospatat si le-a dat de baut pe saturate.** La sfarsit, voievodul i-a intrebat daca vor sa le mai fie foame si frig de-acum incolo. Nu Maria Ta, a strigat incantata intr-un singur glas gloata de milogi ghiftuiti. Bine, le-a raspuns voievodul care a ordonat sa fie inchise usile si ferestrele dupa care casa plina cu cersetori a fost incendiata. Dupa cum le-a promis voievodul, nu le-a mai fost frig niciodata...

Hotia, jaful si minciuna fiind eradicate (exista marturii despre drumuri intregi marginite de hoiturile celor trasi in teapa), prosperitatea tarii atinsese culmi mai mari decat in timpul domniei ilustrului sau bunic. Toate acestea au atras insa ochiul lacom al Semilunei...

Aventurile unui sultan prin Valahia!

"Nu pot sa iau tara unui barbat care face lucruri asa de mari si mai presus de fire...acest barbat care face astfel de ispravi ar fi vrednic de mai mult daca ar avea o armata mai mare"- Sultanul Mahomed al II-lea

Voievodul nu a pierdut din vedere atat pericolul otoman cat si ura sa impotriva turcilor ale caror obiceiuri, traditii si religie nu le putea inghiti cu niciun chip. Politica sa antiotomana a fost alimentata de cresterea tributului impus Valahiei. Refuza asadar plata oricarei forme de haraci, fie acela in bani, vite, grane sau robi. Turcilor nu le venea sa creada ca un vasal crescut si educat dupa moravurile lor, prezinta semen de rebeliune. Isi stapanesc furia si trimit o solie care sa-l roage personal sa nu mai intarzie cu tributul. Dar domnitorul avea un alt plan. **Satul de tupeul turcesc, nu scapa din vedere ca membrii soliei nu-si descopera capetele la vedera sa. Le fixeaza acestora turbanele in oasele testei cu ajutorul unor cuie, dupa care-i trimite pe jos spre Stambul.**

Inteligentul si ambitiosul sultan Mahomed al II-lea pricepe imediat cu cine are de a face. Ocupat in prima instanta cu rascoala din Moreea si luptele cu hanul hoardei Ak Koyunlu, se gandeste sa-l inlature pe Vlad prin viclesug. Sultanul lasa acesta cursa in seama perfidului Catavolinos, un sfetnic grec, si a lui Hamza Pasa, soimarul personal al sultanului. Cele doua personaje machiavellice concluzioneaza ca Dracula este greu de scos din tara si se decid astfel sa-l prinda in Valahia. Foarte proasta inspiratie au avut. Loviti prin surprindere pe cand se aflau in cetatea Giurgiului, cei doi dregatori ai Portii sunt trasi de vii in teapa in fata unei alte suite de tepi unde se zbateau in agonie proprii lor soldati. Om cu respect pentru ranguri,Vlad i-a tras in doua tepe mai mari decat cele destinate ienicerilor. Nu era decat inceputul pentru groaza care a cuprins atat Europa crestina cat si Imperiul Otoman. **Profitand de obiceiul turcilor de a nu duce razboaie iarna, voievodul trece prin foc, sabie si mai ales teapa, tot malul stang al Dunarii, de la Zimnicea in Delta. Cronicarii de curte ai lui Vlad noteaza cu sfintenie si frica, recordurile personale ale domnitorului. La Oblucitia si Nevoselo 1350 turci trasi in teapa, la Dirstor, Cartal si Dripotrom 6840, Turtucaia 630, Giurgiu 6414, Rahova 1460, Novigrad si Sistov 749 si Marotiu cu doar 210 de turci de ambele sexe si toate varstele. Inceputul era cum nu se putea mai bun.** Groaza turcilor ajunsese atat de mare incat pasalele si dregatorii din Rumelia se intreceau in a mitui vizirii de la Stambul in speranta ocuparii unui post similar in Anatolia sau Armenia, doar-doar vor reusi sa scape de infricosata vecinatate a omului cu tepe.

Furia lui Mahomed nu intarzie sa se arate. Intr-un acces de groaza amestecata cu furie neputincioasa, suveranul turc ordona strangerea celei mai mari armate musulmane de pana atunci. Pentru a-si imbarbata incercatii ieniceri care incepusera sa simta amenintarea varfului ascutit al tepei, sultanul se decinde sa paraseasca Stambului si sa conduca personal campania de pedepsire si lichidare a curajosului voievod. **Ordia cea grozava s-a pornit spre Valahia, conform cronicarului Chalcocondil, un numar de 250.000 de razboinici marsaluiau spre Dunare. Numai corpul de elita al ienicerilor numara 25.000 de luptatori. In fata colosului musulman, Vlad cere ajutor regelui Matei Corvin, ajutor care nu a venit niciodata.** Crancenul vultur valah dispunea de o armata infima, dar compusa din soldati la fel de cumpliti ca el. Merita amintit ca voievodul era in penurie de calai cand venea vorba de tragerea unui numar atat de mare de turci in teapa, multi dintre soldatii sai raspunzand cu bucurie cererii voievodului de a-i ridica in tepe pe dusmani.

Raportul lui Balbi, ambsadorul venetian la Stambul ne spune ca Vlad detinea o armata de maxim 30.000 de soldati, in timp ce Petrus Thomasio scrie ca valahii aveau doar 22.000 de razboinici. Pentru a zadarnici traversarea batranului fluviu de catre turci, voievodul se foloseste de o serie de tactici militare vizionare care apar in Europa de-abia in perioada moderna. Vlad intentiona

sa-l prinda pe Mahomed in padurile dese si intunecate ale Teleormanului, unde odihneau cadavrele unor turci (de aici vine denumirea de Teleorman, derivate din turcescul Delii Orman-padure nebuna). In calea puhoiului turcesc, aplica stravechea si eficienta tactica strabuna de ardere a satelor si proviziilor, otravirea apelor si incendierea holdelor. Oastea stransa in graba de voievod era compusa doar din tarani si oameni apartinand paturilor mijlocii, ambasadorul venetian la Stambul scriind ca Vlad, pentru a-si injgheba oastea, "chemase sub arme pana si copii de 12 ani".

Inainte de a ataca trupele sultanului, temerarul voievod le-a cerut soldatilor ca "Cine gandeste la moarte, acela sa nu mearga cu mine, sa ramana aici". Cu mica sa oaste, voievodul hartuieste neincetat armia turceasca. Lipsa hranei si somnului stricat de atacurile neasteptate ale valahilor, isi spun incet-incet cuvantul. Turcii simt povara presiunii psihologice, apare foamea, incep sa isi arate coltii si molimele. **Apogeul conflictului se petrece in noaptea 17-18 iunie 1462 undeva la mijlocul drumului intre Nicolope si Bucuresti. Atunci, intr-o demonstratie de curaj unica in istoria omenirii (niciun alt lider militat inainte sau dupa el , nu s-a deghizat si a atacat o tabara dusmana din interior), Vlad Tepes si cei mai buni osteni se imbraca in straie turcesti si se infiltreaza intre otomani.** Tinta sa era cortul sultanului. In plina noapte, socati si buimaci, corpul spahiilor din Anatolia este macelarit de valahi, marii viziri Mahmud si Isac fiind ucisi in lupta.

Confuzia, dezordinea isi spun cuvantul si turcii nu se mai deosebesc unul de altul si se macelaresc de-avalma. Din nefericire, sultanul turc nu dormea in cortul cel mare, valahii in frunte cu Tepes scapand ocazia de a-l ucide pe Mahomed Fatih. Precauti si disciplinati, ostenii lui Vlad se retrag in viteza. Dimineata avea sa arate proportiile dezastrului. Imensa armata era in agonie. **Vlad continua sa hartuiasca armata turca. In lupta finala de la Chilia domnitorul cu teapa zdrobeste un intreg corp de armata turc, pierderile otomanilor atingand numarul de 50.000 de oameni.** In fruntea unei armate distruse, in randurile careia foamea, setea si bolile isi luau tribut din ce in ce mai mare, sultanul hotaraste sa-si salveze ostenii ramasi, retragandu-se pe Dunare din orasul Braila. Acoperit de rusine, cu o armata bolnava si injumatatita, Mahomed se intoarce in Adrianopol. Pentru a ascunde infrangerea, cronicile albaneze afirmau ca sultanul a ordonat manifestari de veselie si petreceri, pentru ca supusii sai sa creada ca s-a intors victorios.

Minciuna nu dureaza mult, in scurt timp fiind nevoit sa paraseasca orasul in graba datorita protestelor si ocarilor primite. Inainte de a fugi din Valahia, sultanul il lasa la Braila pe Radu cel Frumos, in speranta ca acesta va reusi sa-i ademeneasca pe romani de partea sa. Speranta turcului a fost desarta. In septembrie 1462, Vlad zdrobeste armata fratelui sau Radu care se salveaza prin fuga. 30.000 turci nu au acelasi noroc...

Presa te ridica, presa te doboara

"Dracula este probabil cel mai frumos roman din toate timpurile" -Oscar Wilde

Invidia si mandria sunt pacate primordiale, de fapt, cele doua atribute negative sunt printre cele mai frecvente greseli in care cade un conducator. Nu a fost ocolit de ele nici regele Ungariei romano-ungurul Matei Corvin. Indiferent in aparenta, dar profund invidios pe curajul si succesul valahului, regele Matei recurge la o stratagema obscura care avea sa-l acopere de rusine pana in zilele noastre. **Profitand de faptul ca Vlad venise personal in Ardeal sa-i ceara ajutorul, Matei il prinde langa Muntii Piatra Craiului si il intemniteaza fara nicio explicatie. Fiul lui Iancu de Hunedoara redacteaza o scrisoare falsa la data de 7 noiembrie 1462 in orasul Cisnadie. In falsa scrisoare atribuita pe nedrept lui Vlad, la ordinul mincinos al lui Matei Corvin, secretarii acestuia scriu ca voievodul valah cere sultanului sa-l ierte pentru victoria sa, dupa care il asigura ca-i va preda Transilvania si chiar il va sprijini sa cucereasca Ungaria**. Scrisoarea mincinoasa este trimisa papei Pius al II-lea, in incercarea regelui maghiar de a-l discredita pe valahul a carui glorie pe campul de lupta o intuneca cu mult pe a sa...

Capturarea si intemnitarea lui Tepes in momentul in care intreaga Europa astepta relansarea luptei antiotomane a fost greu de inteles chiar si pentru supusii lui Matei Corvin. Unele surse istorice spun ca Vlad a stat inchis 4 ani, alte cronici slave sustinand ca a fost intemnitat 12. Adevarul despre durata detentiei nu se stie nici astazi. Campaniile de presa negative la adresa aparatorului crestinatati erau de-abia la inceput.
Inca din timpul vietii sale, cronici defaimatoare si exagerate circulau in toata Europa. In marea majoritatea a a documentelor medievale il gasim pe voievod portretizat ca un monstru inuman, sadic si insetat de sange. Primele texte tiparite despre personalitatea lui Vlad Tepes, alaturi de exagerarea cu buna stiinta a faptelor si cruzimii sale, apartin tot lui Matei Corvin care a exploatat conflictul legitim si indreptatit al voievodului valah cu cercurile de comercianti sasi din Ardeal. Povestea cu sasii si svabii este ultracunoscuta. Sasii care faceau negot in Valahia, au refuzat sa plateasca taxele pe care le plateau orice alti negustori, fie ei valahi, armeni, moldoveni, polonezi sau evrei. **Infumurarea germanica nu l-a impresionat deloc pe voievod, acesta hotarand pentru sasi acelasi tratament cu lemn lung de 4-5 metri pe care-l recomanda tuturor hotilor, tradatorilor, pungasilor, viclenilor, turcilor sau tatarilor.** In plus, Vlad nu a uitat ajutorul si adapostul oferit boierilor tradatatori si complotisti de sasii din Cetatile Brasovului, Rasnovului sau Sibiului. Replica razbunatoare a urmasilor saxonilor din Ardeal nu intarzie sa apara. In mai putin de 100 de ani, Europa apuseana este impanzita de povestile oripilante despre viata si personalitatea lui Vlad. Pana in anul 1568, circa 15 texte circulau pe la curtile regale, ingrozindu-i pe cei care le citeau. Pavaza crestinatatii este portretizata drept un sadic care bea sangele dusmanilor, care se amuza torturand oameni, care serveste linistit masa la umbra unei paduri de tepe in care se zbateau trupuri umane.

Hie facht sich an gar ein grausselm
liche erschröckenliche hystorien. von dem wilden wü
trich Dracole weyde Wie er die leüt gespist hot vnd
gepraten vñ mit den haübtern yn eine kessel gesotten

Colac peste pupaza, **intr-unele relatari despre Vlad se povestea ca manca frecvent carne de om. Insulta mai grava nu exista pentru un voievod crestin ortodox care tinea toate posturile din an la fel ca faimosul sau var din Moldova.** Tonul denigrator se propaga peste secole, astfel incat un adevarat tiran sadic cum era Ivan cel Groaznic, devine fanul declarat al lui Tepes, cronicile rusesti amintind ca sangerosul tar poruncea deseori sa i se citeasca din cronicile mincinoase aparute la Nurnberg, Leipzig, Bamberg sau Ausburg. Putini stiu cum a ajuns scriitorul irlandez Abraham (Bram) Stoker sa intre in contact cu personajul fantastic care a inspirat cel mai celebru roman de groza al tuturor timpurilor. Totul a avut o motivatie nationalist-politica. In plin secol 19, cercurile xenofobe unguresti duceau o politica de deznationalizare, sovina, de genocid etnic si cultural la adresa romanilor din Ardeal. Unul dintre cei mai vehementi membri ai acestor cercuri unde ura la adresa romanilor era la ordinea zilei a fost scriitorul maghiar Arminius Vambery.

In studiile si cautarile sale in domeniul mitologiei est-europene la adresa vampirilor si a mortilor vii, Bram Stoker il cunoaste pe Arminius Vambery. Acesta i-a ascuns irlandezului

povestea adevarata a contesei-vampir Erszebeth Bathory, alegand cu buna stiinta sa-i povesteasca despre inchipuita natura de bautor de sange a voievodului valah. "Greseala" intentionata s-a propagat prin carte, apoi in sutele de filme cu vampiri, pana in zilele noastre cand exista mii de site-uri si forumuri despre vampirism pe Internet. Toate continuand asocierea profund gresita dintre domnitorul Vlad si personajul fictiv Dracula cel iubitor de sange si amator de ambiante gotice presarate cu lilieci, cupe pline de sange si lupi...

Cum te-au ucis Maria Ta?

Multe izvoare istorice marturisesc depre tragica si nedreapta moarte a celui care i-a creat cosmaruri lui Mahomed Cuceritorul. Prin compararea faptelor reiese ca Vlad a cazut victima unui act de tradare la care au contribuit atat turcii, cat mai ales cercurile de boieri ostile domnitorului. Un document de-al lui Stefan cel Mare din 1477 relateaza ca " El m-a rugat sa-i las pentru paza lui oameni de-ai nostri, caci in munteni nu se prea incredea". Faptele s-au precipitat odata cu reintorcerea lui Basarab Laiota cu ajutor turcesc. **Vlad, impreuna cu garda sa de moldoveni, a purtat o ultima batalie in preajma comunei Voluntari de astazi, undeva pe soseaua Stefanesti, in apropierea Codrilor Vlasiei care inconjurau Manastirea Snagov. Cei zece soldati moldoveni care au supravietuit din contingentul de garda care numara 200 de osteni de elita trimisi de varul sau, s-au intors pe furis in Moldova aducandu-i lui Stefan vestea cea trista.** Varianta slava a sfarsitului eroului a fost redactata la cativa ani de la moartea lui Vlad, si relateaza despre o tragica confuzie. Conform acesteia, in timpul atacului turcilor, oastea lui Dracula a inceput sa-i taie fara mila si i-a gonit. Dracula, bucuros s-a urcat pe un deal sa vada desfasurarea luptei. Departe de oamenii sau, apropiatii sai luandu-l drept turc, unul l-a lovit in spate cu o sulita. Vazandu-se lovit de ai sai, Tepes banuieste o tradare si ucide la randul sau cu sabia un numar de cinci atacatori, inainte de a fi lovit cu mai multe sulite.

Cronicarul austriac Jacob Unrest nota, la randul sau, ca " *Dracula a fost omorat cu mare tradare din cauza pagubelor cele multe pe care le pricinuise Semilunii. Caci iata ca un turc a fost pus sluga langa el sa-l ucida in timp ce tinea sfatul. S-a intamplat asa ca el i-a taiat capul pe la spate pe cand calatoreau impreuna, si pe loc s-a refugiat la tabara turceasca*". Unica sursa sarbeasca care povesteste despre eveniment este Letopisetul sarbesc de la biserica Sfantul Nicolae din Bjelo Polje. Documentul arata ca Vlad a murit de mana lui Laiota Basarab. Umanistul german Sebastian Munster, alaturi de cronicarul italian Antonio Bonfino, scrie ca "*a fost ucis in lupta cu turcii din tradarea alor sai, iar capul sau taiat a fost trimis in dar lui Mahomed*". **Capul voievodului a fost pentru turci o distinsa si nesperata prada de razboi, imbalsamat si uns cu uleiuri, capul a fost purtat si expus de turci prin orase pentru ca supusii sultanului sa nu mai tremure de frica teribilului valah. Trista si tradatoare soarta...**

Trupul i-a fost luat si spalat de calugarii credinciosi, care l-au inmormantat mai apoi intr-un loc asupra

caruia pluteste si astazi misterul. Cea mai cunoscuta si acceptata varianta cu privire la locul de odihna al crancenului voievod este cea sustinuta de arheologul Dinu V. Rosseti, care afirma ca in decursul sapaturilor din anii 1934-1935 a gasit un mormant asezat pe axa intrarii, in fata usii Manastirii Snagov. De-asupra oaselor degradate s-au pastrat bucati de matase precum si ornamente brandemburgice. Scheletul nu avea craniu. S-a descoperit in schimb o cununa realizata din fragmente din faianta, unite de un fir din aur. Dinu V. Rosseti sustine ca acesta este fara indoiala mormantul celebrului voievod. Cununa descoperita confirmand faptul ca Vlad Tepes castigase mai multe turniruri la Buda sau Nurenberg. Astfel de cununi erau inmanate castigatorilor. Sa fi fost aceasta cunnuna primita in dar de la misterioasa sa iubita germana? Cununa care i-a fost asezata in mormant de cei ramasi credinciosi?

Nu vom afla prea curand... Misterul se adanceste odata cu ocuparea Bucurestiului de trupele Germaniei naziste. Exista mai multe surse conform carora, un inalt general german ar fi ordonat scoaterea de urgenta din tara a unor lazi sustrase din Manastirea Snagov. Furherul era printre altele, foarte interesat de personalitatea lui Tepes. Ce contineau lazile duse peste granita, nu se stie nici pana in prezent.

Cum era cu trasul in Teapa...

"Ajungand intr-un loc frumos, marele sultan vede mii si mii de pari saditi in pamant, incarcati in loc de fructe cu turci morti, si in mijlocul lor pe Hamza in imbracamintea de in subtire si purpura ce-o purta, tras in teapa" - Cronica lui Chalchondil

Cumplitul supliciu al tragerii de viu in teapa a ramas cea mai celebra metoda de pedeapsa a voievodului. Cu toate acestea, patentarea atrocelui mod de executie nu-i apartine deloc lui Vlad. Nici ca numar de victime, voievodul nostru nu iese campion. Datele istorice ne spun ca turcii, rusii, polonezii sau chiar germanii au tras in teapa de-a lungul timpului mult mai multi oameni decat a "reusit" Vlad in scurta sa domnie. Primii care au dezbatut serios asupra gasirii unei torturi cat mai dureroase au fost asirienii, cele mai vechi reprezentari grafice apartinandu-le fara tagada. Metoda a fost adoptata cu entuziasm de suveranii persani deoarece in acele vremuri moartea prin tortura era un subiect preferat in discutiile capetelor imparatesti. **Astfel, Darius Intaiul, dupa ce cucereste Babilonul, trage in teapa circa 3000 de babilonieni. Dupa persani, urmatorii care au adoptat tragerea in teapa au fost romanii. Pe vremea lor, sadica metoda era la concurenta cu faimoasa crucificare. Tragerea in teapa a fost facuta celebra, de fapt, de catre turci.** Natiunile europene nu se lasa la randul lor mai prejos. Polonezii au considerat-o cea mai potrivita metoda de executie pentru o perioada de 400 de ani.

Suedezii, care astazi sunt un exemplu de multiculturalitate, democratie si pluralism politic, au tras oameni in teapa pana in anul 1643 cand, in urma insistentelor clerului local, s-au orientat spre decapitare. Tragerea in teapa este regasita in toate colturile lumii. Malaezienii o considerau pedeapsa potrivita pentru viol, in timp ce zulusii trageau in teapa (ukujoja) pe soldatii care dadeau

dovada de lasitate, alaturi de cei dovediti ca se ocupau cu Magia Neagra. Ultimii care au pus in practica tragerea in teapa au fost francezii. **Trupele franceze care au ocupat Egiptul l-au executat astfel, in data de 14 iunie 1800, pe studentul arab Suleiman al Halabi, care il injunghiase la randul sau pe generalul Jean Baptiste Kleber**. Metoda in sine este oribila, iar durerea indescriptibila. Victimele erau dezbracate complet, dupa care erau de obicei intinse pe pamant cu picioarele desfacute si legate pentru a nu se zbate. Un stalp subtire de lemn a carui lungime varia, era asezat in anusul sau perineul victimei. Daca era vorba de o femeie, in rasetele bolnave ale calailor, teapa era pusa in vagin...

Teapa era apoi batuta cu un ciocan de lemn pana cand strapungea maruntaiele. Ajutoarele de calai tineau trupul nemiscat astfel incat teapa sa treaca printre ficat, plamani sau inima, organe care odata ce erau atinse, urma moartea instantanee. Iar calaii nu vroiau asta... Teapa urma sa iasa prin gatul sau chiar gura condamnatului. **Oricat de incredibil ar parea, victimele nu mureau. Plamanii continuau sa traga aer, iar inima sa pompeze sange, deoarece nicio artera majora nu era atinsa. Apoi, teapa era ridicata vertical si ingropata in pamant. Gravitatia si zbaterile convulsive ale celui strapuns faceau ca acesta sa alunece lent de-a lungul stalpului de lemn. Moartea venea abia dupa 2-3 zile de chinuri cumplite.** Cateodata, pentru a adauga si mai multa durere, victimele erau trase intr-o teapa cu varful bont, rotunjit. Adeptul acestei metode era Ivan cel Groaznic.

Imaginea padurii de tepe in care tronau vitejii ieniceri a adus o adevarata groaza nu doar in randul armiei otomane, ci si in sufletul lui Mohamed Fatih. Istoricul bizantin Chalchondil relateaza ca numarul de turci trasi in teapa era de aproximativ 20.000, o adevarata padure a mortii care se intindea pe 3 km patrati. Fin cunoscator al psihologiei musulmane, Vlad stia de frica atavica a acestora de penetrarea anala, si mai ales de moartea prin teapa, pedeapsa cea mai crunta la turci. Militaro-tactic vorbind, nu exista o alte metoda care sa-l demoralizeze pe sultan, el insusi, fiind vestit pentru propriile cruzimi. Cronicarii turci povestesc ca intreaga ordie de peste 200.000 de oameni s-a cutremurat. O parte din turcii intepeti erau inca vii. Imaginea de cosmar in care acestia dadeau spasmodic din picioarele care alunecau pe tepele pline de sange si fecale, l-a bantuit pe sultan pana in momentul mortii...
****

01 decembrie 2009

7 femei remarcabile in istoria Romaniei

Foto (8)

Admirate sau detestate, uneori controversate, alteori nedreptatite de istorici, cateodata neintelese si neapreciate pe deplin de contemporanii lor si nici de posteritate, personalitatile feminine de marca din istoria noastra alcatuiesc o galerie de personaje etroclita: sportive si artiste, oameni de stiinta si femei de lume, regine si literate. Inainte vreme, ceea ce retinea indeosebi atentia era caracterul insolit al purtarilor si felului de a gandi al acestor femei. Asa se face ca istoria le-a pastrat in memorie mai degraba pe cele care s-au implicat in domenii considerate multa vreme, prin traditie, "treburi de-ale barbatilor": politica, batalii, guvernarea tarii…

Unele au facut-o ostentativ, strident, ramanand in amintire ca niste aprige - si mai degraba dezagreabile - fanatice ale unei idei sau victime ale unei obsesii. Altele au stiut sa-si joace rolul cu discretie, facand totul fara ostentatie, aducandu-si o contributie de seama la mersul istoriei, fara a soca insa opinia publica, atat de tiptil incat abia tarziu posteritatea le-a facut dreptate, recunoscandu-le insemnatatea faptelor. Iar altele n-au mai stat sa aleaga ci, impinse de forta lor launtrica, scoasa la iveala de imprejurari nebisnuite, au savarsit uimitoare acte de curaj pe care abia mai tarziu savantii le-au analizat, incercand sa le priceapa cauzele si consecintele. Dintre toate femeile care alcatuiesc aceasta galerie, iata sapte, unele foarte cunoscute, altele mai putin, multe dintre ele foarte influente la vremea lor si care ilustreaza cateva tipuri reprezentative.

Doamna Chiajna

Doamna Chiajna isi datoreaza reputatia de duritate mai degraba scriitorului Alexandru Odobescu care, dupa cum scrie Nicolae Iorga, a facut din ea "un tip de rautate indrazneata". Ca avea o fire apriga si dominatoare, reiese destul de limpede din faptele ei. Istoricul Constantin C. Giurescu o descrie ca pe o femeie ***"energica, de mare vointa, apriga fata de dusmani, culta, dar fara scrupule si lipsita complet de moralitate si de pudoare.*** " Vai de mine! **Chiajna a fost fiica domnitorului Petru Rares si sotia lui Mircea Ciobanul, de doua ori domnitor al Valahiei: 1545-1554 si 1558-1559. Era pe vremea cand domnia se cumpara cu sume uriase date ca mita Inaltei Porti otomane, iar pastrarea ei era conditionata de plata tributului anual si de alte si alte daruri oferite turcilor, pentru a le obtine sprijinul impotriva "concurentei."**

A doua jumatate a secolului al XV-lea a fost o epoca de mari tulburari; "una dinte epocile intunecate ale istoriei tarii romanesti" o numeste acelasi Constantin C. Giurescu: schimbari ale domnilor la intervale scurte, intr-o succesiune ametitoare de suiri pe tron si maziliri; fiscalitate apasatoare, intrigi si comploturi ale boierilor, executii si exiluri, saracirea si imputinarea populatiei. Chiajna (sau Mirceoaia, cum ii spuneau contemporanii, dupa numele sotului ei) a devenit adevarata conducatoare a Valahiei in vremea domniei fiului ei, Petru cel Tanar care, la moartea tatalui sau, avea doar 12 ani. Cu ajutorul aprigei sale mame, tanarul domn s-a putut mentine pe tron aproape noua ani, intr-o vreme in care multi dintre voievozi nu domneau decat un an-doi. Dar pastrarea tronului s-a facut cu pretul unor conflicte armate cu inamicii domnitorului si, mai ales, cu pretul cumpararii sprijinului de la Constantinopol.

Mama si favoritele sultanului au sustinut-o pe Mirceoaia, dar sprijinul lor a trebuit platit, iar banii n-au putut fi adunati decat prin sporirea birurilor. Incercand sa-si asigure relatii utile printre puternici vremii, fie ei romani ori straini, Mirceoaia si-a maritat cateva dintre fiice cu oameni "bine situati", mergand pana la a trimite pe una dintre ele in haremul viitorului sultan Murad. In 1568, Petru cel Tanar a pierdut tronul si a fost trimis in surghiun, impreuna cu mama sa Chiajna, in Siria si apoi in Asia Mica. Mirceoaia i-a supravietuit aproape 20 de ani acestui fiu al ei; a murit in 1588, dupa ce se luptase sa capete tronurile Valahiei si Moldovei si pentru alti pretendenti pe care i-a sustinut, manata, poate, cum spune Nicolae Iorga, de o "nestinsa patima de a stapani".

Doamna Elina

Nu multi stiu cine a fost aceasta doamna, putin cunoscuta noua, dar care, dupa opinia unor cercetatori reputati, a fost o prezenta de mare insemnatate in istoria noastra. Cum sa nu ne intereseze o femeie, odata ce aflam de la un istoric precum Constantin C. Giurascu - autorul amplei Istorii a romanilor - ca ea a fost "una dintre femeile cele mai de seama ale neamului nostru"? Doamna Elena - ramasa mai cunoscuta sub numele de Elina - era sotia lui Matei Basarab, domn muntean sub a carui carmuire, lunga de peste doua decenii (1632-1654), Valahia a prosperat, imbogatindu-se cultural, intarindu-se politic, ridicandu-se economic.

"***Matei Voda, domn muntenesc, om fericit peste toate domniile acei tari, nemandru, bland,***

dirept om de teara, harnic la rasboaie, asa neinfrant si nespaimat, cat poti sa-l asemeni cu mari si vestiti osteni ai lumii." - asa il lauda cronicarul Miron Costin.

Si, pe langa diplomatia si vitejia de care a dat dovada domnitorul, aceasta inflorire se datoreaza, intr-o masura, si sotiei pe care a avut-o alaturi timp de 40 de ani. Fara conflicte, fara scandaluri, fara ostentatie, ea si-a vazut de menirea ei, asa cum si-a inteles-o ea. Nicolae Iorga, in Istoria romanilor in chipuri si icoane, ii lauda evlavia, dragostea pentru cultura, calitatile de gospodina si de buna organizatoare, precum si curajul. Evlavioasa, doamna Elina ctitoreste biserici; iubitoare de invatatura, - ca si fratele sau, Udriste Nasturel, marele carturar al secolului al XVII-lea -, spriijina dezvoltarea tiparului; la nevoie, adauga preocuparilor feminine - de infrumusetare a casei si gradinii domnesti - pe acelea de carmuitoare a tarii: "Femeie indrazneata, ea purta de grija tarii in 1633, cand sotul ei, care-si luase scaunul cu armele, merse la Constantinopol sa-si capete intarirea […]" A avut nefericirea de a-si pierde fiul, dar a ramas vreme indelungata alaturi de sotul ei, imbatranind impreuna, pana cand moartea i-a despartit, ea murind in 1653, urmata de el dupa numai un an.

Ana Ipatescu

Eroina revolutiei pasoptiste a devenit, curand dupa remarcabilul ei gest de curaj, prin care a salvat guvernul revolutionar de la dizolvare, subiectul unor speculatii care au umplut presa vremii, speculatii privind atat moravurile si personalitatea ei, cat si motivatia gestului ei eroic. **Evenimentele, pe scurt: in iunie 1848, un grup de revolutionari romani citeste, pe o campie de langa bucuresti, celebra Proclamatie de la Islaz, prin care cheama poporul la lupta impotriva invechitei ordini sociale si politice din Tara Romaneasca si indeamna la schimbarea acesteia.** Cu sprijin popular, revolutionarii preiau puterea si formeaza un guvern provizoriu. Dupa aceasta prima izbanda, incep neintelegerile intre noii guvernanti. Marii boieri profita de situatie si organizeaza o contralovitura: cu ajutorul unor trupe militare, guvernul revolutionar e arestat! Buimacite de rapida rasturnare de situatie si de interventia armatei, masele populare, lipsite de armament suficient, se simteau infrante si, practic, se resemnasera… Si, cu asta s-ar fi ispravit cu revolutia romana de la 1848, dupa numai cateva zile, daca n-ar fi existat o femeie care, cu o singura actiune plina de avant, a pus din nou lucrurile pe fagasul progresist pe care pornisera.

Sa citam din presa vremii: un ziar austriac, Allgemeine Osterreichische Zeitung, scria la 20 iunie 1848: ***"Poporul devenise manios, trebui insa, deoarece nu avea arme, sa bata in retragere. Multora le pierea treptat curajul si incepura sa se indoiasca de cauza poporului suveran, temandu-se ca libertatea, dobandita cu putine zile in urma, va fi pierduta. […]. Disperarea ajunsese de acum la un grad inalt, cand o eroina parca se napusti din nori, venind pe Podul Mogosoaiei cu doua pistoale in mana. Ea striga din toate puterile: "Moarte tradatorilor! Tineri,***

curaj, salvati libertatea!". Aceste cuvinte ale tinerei eroine - care este sotia unui functionar, numele ei fiind Ana Ipatescu - electrizeaza masele." Si masele, astfel electrizate, au dat navala si au eliberat guvernul revolutionar si asa putem si noi sa ne laudam, astazi, cu participarea la marea miscare europeana pentru liberatate si dreptate.

Ceea ce s-a spus si s-a scris apoi despre Ana Ipatescu era un amestec de fapte obiective si pareri subiective, informatii si speculatii: nascuta in 1805, fiica a unui marunt dregator care tinea o cafenea si se ocupa si cu comertul, Ana si-a avut partea ei de nefericiri in viata; despartirea parintilor; recasatorirea tatalui cu o femeie care - ca o adevarata mama vitrega - i-a facut zile fripte Anei; o prima casatorie cu un sot care a incercat s-o despoaie de zestre, iar dupa moartea tatalui, niste procese pentru avere, intentate de un fost slujitor al acestuia. Despartindu-se de primul sot, Ana s-a casatorit - din interes, dupa cum scriu mai multe ziare, ce reprezentau, pesemne, presa de scandal a vremii - cu Nicolae Ipatescu, functionar la Departamentul Vistieriilor. Prin casatorie, Ana patrunde in lumea ideilor politice revolutionare care circulau la acea vreme printre tinerii intelectuali.

Dar, scriu aceleasi ziare de scandal, gestul eroic al Anei n-a fost motivat de patriotism si de increderae in cauza revolutiei, ci de iubirea - extraconjugala, deci pacatoasa, vezi bine - pentru unul dintre membrii guvernului provizoiu, tanarul Nicolae Golescu, arestat si sechestrat dimpreuna cu colegii de cabinet. Ei, si? Chiar daca a fost la mijloc o poveste de amor, important e ca urmarile politice au fost fericite. La urma urmei, si Ana Ipatescu, si presupusul ei iubit sunt de mult oale si ulcele, dar revolutia de 1848 a avut, totusi, importanta ei benefica pentru istoria Romaniei.

Regina Elisabeta

Ii datoram acestei prime regine a Romaniei - ca si regelui Carol I, sotul ei - trecerea tarii de la statutul

unui mic stat, aflat undeva, spre marginea Europei si mai aproape de portile Orientului, la cel al unui stat european, acceptat si respectat ca atare de catre puterile continentale ale vremii. La 26 de ani, printesa germana Elisabeth Pauline Ottilie Luise zu Wied isi parasea caminul pentru a se stramuta in aceasta tarisoara aproape necunoscuta, ca sotie a principelui german conducator, Carol de Hohenzollern-Sigmaringen. Se intampla in 1869, iar in 1881, odata cu alegerea lui Carol I drept rege al Romaniei, Elisabeta devenea regina. **Iubitoare si protectoare a artelor, ea insasi autoare de poezii, romane si nuvele in engleza, franceza, germana, principesa - mai apoi regina - Elisabeta a fost, insa, mult mai mult decat o femeie de litere si o sotie de monarh.** Lasand aspectele oficiale ale politicii - diplomatia, guvernarea, razboiul - pe seama regalului ei sot, ea si-a dus, fara ostentatie, dar cu staruinta, propriile ei campanii. Asumandu-si fara nici o ezitare latura feminina a misiunii politice cu care s-a considerat investita, a inceput o staruitoare munca de a-si face cunoscuta si admirata in Europa tara peste care domnea. A facut ceea ce ii sade bine unei regine sa faca, dar nu doar de dragul de a avea o ocupatie. S-a spus despre ea ca avea o conceptie romantica, idealista (prin asta intelegandu-se: oarecum lipsita de realism) despre frumusetile tarii si despre oamenii ei.

Si totusi, asa idealista cum parea, demersul ei a fost remarcabil de eficient. A stiut sa-si urmareasca scopul, sa-si aleaga mijloacele - era regina, si a stiut sa profite in mod inteligent de avantajele locului

in care o asezase soarta - si a obtinut succese! Sustinand artele frumoase, literatura romaneasca si mestesugurile, organizand participarea artizanilor romani la expozitii internationale, sprijinind turismul - prea putin dezvoltat la acea vreme - a reusit sa prezinte si sa puna in lumina ceea ce avea unic, interesant si demn de admiratie civilizatia romaneasca. Cu ajutorul acestui sprijin venit din inaltul tronului, Romania a intrat, incet-incet - politic si cultural - in Europa.

Ecaterina Teodoroiu

Ecaterina Teodoroiu (sau Catalina Toderoiu) e o prezenta insolita in istoria noastra, una dintre putinele femei distinse "oficial" cu renumele de eroina, printre atatea alte eroine anonime care vor fi pierit in batalii fara ca posteritatea sa le mai stie numele si faptele. Cercetas, apoi infirmiera in timpul Primului Razboi Mondial, si-a depasit conditia sub influenta unei tragice intamplari - moartea fratelui ei Nicolae, cazut pe front. Pentru el, in amintirea lui, pentru a-i onora memoria, sora l-a inlocuit, cumva, devenind si ea soldat - sau, poate, curajul pe campul de lupta era o trasatura de familie. Podul Jiului, Samboteni, Barbatesti, Tantareni, Filiasi - sunt nume ale unor locuri in care armata romana a dat, in 1916, batalii la care a luat parte si Ecaterina - pe atunci in varsta de 22 de ani. Remarcata penrtru curajul ei, decorata de regele Ferdinand, a primit, pe langa multe distinctii, gradul de sublocotenent si comanda unui pluton de infirmieri, cu care a luat parte la luptele de la Marasesti. Aici a murit, impuscata in piept, incheindu-si astfel, in chip tragic si eroic, scurta viata de femeie-ostas.

Regina Maria

Regina Maria a avut, ca si predecesoarea ei, o viata plina de preocupari personale, bine cunoscute, care ii hraneau spiritul creator si avid de frumos, dar si o viata politica, mult mai putin stiuta, insa prin care a adus un aport hotarator la istoria Romaniei. Castelul Pelisor, casa si gradinile de la Balcic, tablourile pe care le picta, povestile pe care le scria - sunt infaptuirile unei vieti de regina-artista, plina de haruri, parte dintre multele sale calitati. Dar, atunci cand, dupa Primul Razboi Mondial, negocierile Tratatului de la Paris s-au impotmolit in punctul in care urmau sa se acorde Romaniei recunoasterea si rasplata participarii la conflict, regina Maria si-a revelat si marele ei har politic, pe care il avusese mereu, dar care, pana atunci fusese tinut oarecum ascuns, in umbra celorlalte preocupari, mai vizibile - de mama, sotie, persoana oficiala si artista. A plecat ea insasi la Paris, iar intrevederile cu ministrul francez Clemenceau au indreptat situatia. Prin Tratatul de la Paris, Romania si-a vazut implinite aspiratiile, iar Romania Mare isi datoreaza nasterea - poate in masura mai mare decat credem - interventiei oportune si salutare a reginei Maria.

Elena Lupescu

Elena Lupescu e una dintre acele amante regale a caror influenta a fost atat de mare incat te intrebi cum ar fi aratat istoria daca ele n-ar fi aparut, intr-o buna zi, in calea monarhului pe care l-au sedus. Viata ei insa are multe puncte intunecate, informatiile sunt neclare si contradictorii. Data la care ar fi inceput legatura ei cu regele Carol al II-lea si chiar anul nasterii sunt sursa de controverse, alimentate de informatiile contradictorii ce reies din presa contemporana lor si din cartile scrise despre ei. **Multa vreme privita doar ca o pacoste, denigrata si urata atat de politicienii vremii, cat si de popor, ea a fost un soi de inamic public nr. 1, personajul negativ, malefic, din umbra tronului. Recent, insa, au inceput sa fie publicate si dezvaluiri ce descopera o alta fata a ei, prezentand-o, neasteptat, intr-o lumina mai buna.** Ca si timpul vietii ei, e greu sa cerni adevarul de scorneli. Oricum ar fi, pare sa fi avut o fire complexa, masura a unei inteligente ascutite, care a ajutat-o sa-si croiasca drumul in viata, sa se adapteze si sa reziste in viata agitata si presarata cu intamplari dramatice a curtii regale din timpul perioadei interbelice.

Ca a avut o mare influenta asupra lui Carol al II-lea si, prin acesta, si asupra evenimentelor politice care au jalonat istoria interbelica a Romaniei, e neindoienic, dar e greu de spus ce a fost mai mult - sau ce a fost in realitate: **era doar o curtezana de lux dornica de mariri? Era o femeie atasata sincer de persoana regelui? A fost o eminenta cenusie, o putere oculta care a manipulat, cu o inteligenta rece, viata de curte, politica si pe rege insusi?** Legatura dintre ea si Carol al II-lea a fost, in orice caz, foarte puternica. Inceputa inca de cand acesta era doar principe mostenitor si continuata si dupa abdicarea din 1940, urmata de exilul definitiv, relatia lor a fost remarcabila prin statornicie, mai ales deca tinem de seama de faptul ca partenerul masculin din acesta relatie era un om care, din pricina vietii amoroase agitate duse in tinerete, fusese poreclit "regele-playboy." Femeia care i-a stat alaturi acestui rege-playboy din 1922 si pana la moartea lui, in 1953, ca amanta si apoi sotie (s-au casatorit in Brazilia, in 1947), a fost categoric, unul dintre cele mai celebre personaje ale vremii ei.

Mai degraba detestata de contemporani, prezentata adesea drept cea vinovata de cele mai multe dintre relele abatute asupra tarii, urmarile acesteri proaste reputatii castigate in tinerete au urmarit-o inca decenii intregi dupa plecarea ei din tara, pana la moarte. Si azi, ceea ce se stie despre ea e alcatuit din informatii care se bat cap in cap: unii o considera drept "femeia nefasta", cum era poreclita in cercurile adversarilor politici, in vreme ce altii, care au cunoscut-o indeaproape, mai ales in timpul vietii ei in strainatate, vorbesc despre o persoana afectuoasa, prietenoasa, grijulie fata de cei apropiati… departe de imaginea de scorpie vicleana si fara scrupule cu care ne obisnuise presa timp de cateva decenii. La peste 20 de ani de la moartea ei (a murit in 1977, in Portugalia, unde ea si fostul rege se stabilisera dupa casatorie) Elena Lupescu - Magda Lupescu, cum mai era cunoscuta; Duduia, cum o numeau cei apropiati tronului sau Lupeasca, asa cum ii ziceau cei care n-o agreau - este, in continuare, un personaj destul de misterios.
****

02 decembrie 2009

Dimitrie Cantemir, primul promotor al Romaniei in Europa

Foto (7)

Dimitrie Cantemir “erudit de faima european, voievod moldovean, academicean berlinez, print rus, cronicar roman, cunoscator al tuturor placerilor pe care le poate da lumea, un Lorenzo de Medici al nostru " (G. Calinescu) reprezinta figura celui mai mare umanist din perioada feudala a literaturii romane. El este voievodul carturar prin care poporul roman a inscris, pentru prima oara, numele unuia din fii sai in panteonul gloriilor universale. Caci daca si mai inainte din mijlocul neamului nostru au rasarit carturari ce au atras atentia asupra lor, cucerind admiratia si stima contemporanilor si a urmasilor, Cantemir este ,,intaiul om de stiinta roman” a carui opera face autoritatea in epoca si a carei personalitate impresioneaza ca un simbol reprezentativ pentru umanitatea intreaga.

Dimitrie nu ramane omul unei singure carti, el scrie istorie, geografie, face versuri si compune proza, leaga intre ele diferitele preocupari printr-o incercare de sinteza, trage concluzii politice si sociale din faptele trecutului si ale prezentului, se indreapta plin de curiozitate creatoare spre muzica, matematica si fizica.

Secolul nostru si-l revendica pe Cantemir dupa o serie de distantari. N. Iorga ii judeca la inceput inconsecventele si ii critica detasarea, pentru a ajunge apoi la o inalta pretuire entuziasta. **Pentru Blaga, principele este "inorogul alb" al gandirii romanesti, faptura stranie si pura, de o geniala claritate in previziuni.**Considerat unul dintre cei mai eruditi umanisti, el s-a situat cu mult deasupra carturarilor vremii sale. Si-a format cultura dinspre antici catre moderni, preluand limba latina drept instrument esential al expresiei, alaturi de alte limbi de amplu suflu cultural. O mare pasiune pentru cercetare a fost ajutata de contactul cu carturari de exceptie, prin sederea la Curtea Otomana in timpul careia a avut privilegiul descoperirii unor inalte valori universale. Carturar umanist, deschis catre lume si progres, Dimitrie Cantemir a prefigurat iluminismul si nu in zadar Scoala Ardeleana si-l va lua ca model si inspiratie.

Un ostatec privilegiat

Bizade (fiu de print), Dimitrie a fost al doilea copil al lui Constantin Cantemir, voievodul Moldovei intre 1685 si 1693. S-a nascut la Silisteni, la 26 octombrie 1673, iar educatia i-a fost data de catre eruditul grec Ieremia Cacavela, care i-a predat slavona, greaca, latina, teologie si filosofie. Numele de Cantemir a fost preluat de tatal sau de la un vestit sultan tatar. **Constantin Cantemir a fost ales de catre marii boieri Domnitorul Moldovei pentru ca intrunea toate calitatile cerute unui instrument docil al oligarhiei boieresti: era batran, fara mosie, fara carte, fara sprijin la rudele de neam mare, conducatorul ostirilor de paza la granita, deci bun luptator, cu decoratii militare.** Un singur lucru nu-l pusesera la socoteala boierii moldoveni: avea doi fii, care vor nutri mari ambitii in viitor, care au simtit nemultumirea adanca a felului cum era asezata stapanirea Moldovei si care au fost dati la scoala, caci stiinta de carte insemna o putere a carei lipsa o simtea batranul

domn.

Incepand cu anul 1688, la varsta de 15 ani, Dimitrie va trai in capitala Imperiului Otoman, Istambul, anticul Constantinopol, metropola politica si culturala a Imperiului Roman de Rasarit si a Imperiului Bizantin. Desi ostatic la curtea sultanului, are posibilitatea sa-si continue invatatura la Academia Patriarhiei constantinopolitane. In foarte bogata-i biblioteca afla o pleiada de lucrari din cele mai diverse ramuri ale stiintei si culturii: logica, filozofie, geografie, istorie, medicina, chimie, limbi orientale (turca, araba, persana). Diplomatii statelor occidentale - trimisul Frantei, Châteauneul si reprezentantul Olandei, Coullier, au incurajat si sustinut interesul tinarului moldovean fata de literatura si stiintele occidentale.

Domnitorul nedorit

Dupa circa douazecisidoi de ani de studii in Constantinopol s-a intors la Iasi, fiind coparticipant la domnia tatalui sau. La moartea acestuia, in martie 1693 va fi ales domn de marii boieri, dar sultanul, platit de Constantin Brancoveanu, nu il va recunoaste si il va impune dupa numai trei saptamani la tron pe Constantin Duca. Se intoarce la Constantinopol spre a-si continua studiile. Cu prilejul unui razboi turco-austriac efectueaza o calatorie in Europa Centrala, ocazie care ii calauzeste pasii si prin

Banat, la Timisoara. Are astfel prilejul de a se convinge de unitatea lingvistica a poporului roman.

Antioh, fratele mai mare, isi insuseste intreaga mostenire, lasandu-l intr-o situatie financiara precara. In 1699 Dimitrie se insoara cu Cassandra, fiica lui Serban Cantacuzino, domnitor muntean, pentru ca in 1710 sa ajunga cu ajutorul acestuia, din nou, domnitorul Moldovei. Candideaza la tronul tarii si obtine confirmarea Portii Otomane la 14 noiembrie. El va avea insa o misiune precisa. Anume aceea de a il tine sub supraveghere si a il prinde, la momentul potrivit, pe Constantin Brancoveanu, banuit ca ar avea planuri sa treaca de partea rusilor. In urma staruintelor lui Carol al XII-lea, refugiat la Tighina, si ale lui Ludovic al XIV-lea, un razboi serios se pregatea impotriva Rusiei. Data fiind aceasta situatie, tarile noastre aveau nevoie in fruntea lor de domni siguri, cu o credinta neclintita fata de Poarta. Tomai din acest motiv misiunea de iscoada ii si fusese incredintata lui Cantemir, considerat, dupa aproape intreaga sa viata in sanul turcilor, ca fiind devotat.

Spion incomod

Dar tocmai pentru ca avut acces atat de profund in sanul stilului de viata turcesc si cunostea prea bine liderii acestei lumi, noul voievod avea serioase indoieli cu privire la viitorul Imperiului Otoman, simtindu-se ispitit sa isi indrepte nadejdea catre puterile crestine. Dezastrul din 1697 de la Zenta - una dintre cele mai semnificative infrangeri din istoria turcilor - la care participase ca tanar ostas in anturajul vizirului, l-a impresionat mult si i-a subtiat respectul fata de valoarea militara a ostirii otomane. Nu este, deci, foarte surprinzator ca, in ciuda tuturor asteptarilor de atunci, Dimitrie Cantemir va trece de partea rusilor. Aliindu-se cu tarul Rusiei Petru cel Mare (1682- 1725), ia parte la razboiul ruso-turc.

Pierzand batalia de la Stanilesti pe Prut, se ajunge la tratatul de la 23 iulie, de "langa vadul Husilor",

prin care tarul restituia Azovul, darama o serie de cetati de la hotarul Ucrainei, platea o despagubire de razboi si ingaduia lui Carol al XII-lea reintoarecerea netulburata in Suedia prin Polonia. **Dimitrie Cantemir, pe care turcii il cerura in zadar, isi lua familia de la Iasi si, impreuna cu o suma de dregatori si ostasi, intre care si hatmanul Ion Neculce, viitorul cronicar, porni pe calea pribegiei, insotind pe Petru cel Mare al Rusiei.** I se acorda aici un intins domeniu feudal si este investit cu inaltul titlu de Principe Serenissim al Rusiei la 1 august 1711. Aici a trait el inca doisprezece ani, mai intai la Harkov, apoi la Moscova si in Petersburg. In mai 1713 ii moare sotia, Casandra, fiica lui Serban Cantacuzino; dupa sase ani, in 1719, se casatoreste cu frumoasa si tanara Nastasia Trubetkoi. Tarul ii da la inceput cincizeci de sate, sase mii de ruble anual si doura randuri de case la Moscova; il face apoi consilier intim si-i arata intotdeauna o deosebita pretuire.

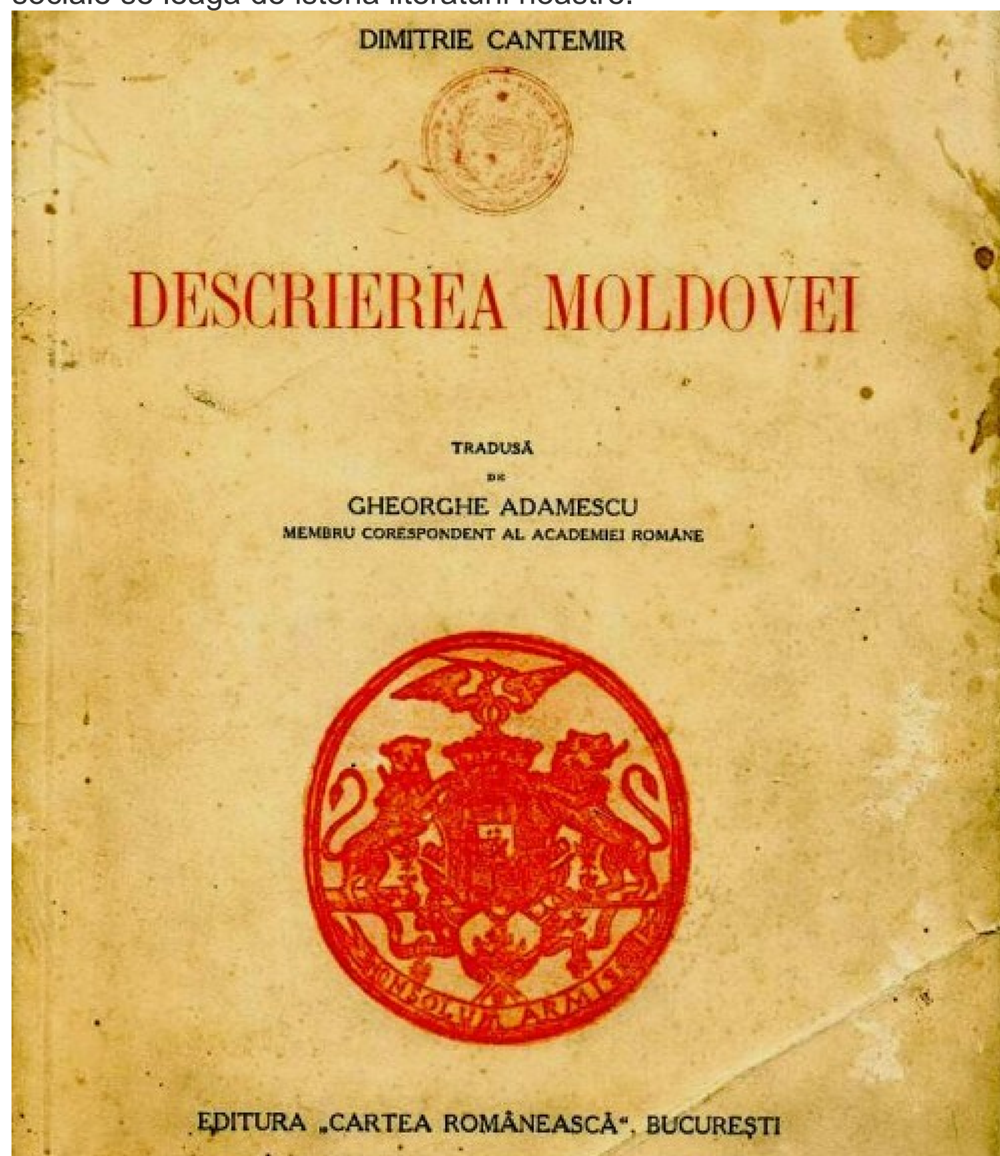
Cantemir pleaca in campania impotriva Persiei insa pe drum se imbolnaveste - suferea de diabet - si trebuie sa se intoarca. Ajuns la mosia sa, in satul Dimitrovca, unde-si avea asezarea, mai traieste cateva luni de zile, inchizand ochii la 1 septembrie 1723, la varsta de 50 de ani. A fost inmormantat in "biserica de jos" a manastirii grecesti din Moscova, acolo unde odihnea si prima sa sotie, el fiind este chiar ctitorul acestei biserici. A mai ridicat, facand insusi planurile, inca doua biserici in satele de pe mosia sa, precum si o manastire la Dimitrovca. Osemintele lui odihnesc in prezent la Biserica Trei Ierarhi din Iasi.

Primul academician roman

Inca din 1714 Dimitrie Cantemir fusese ales membru al Academiei din Berlin si la indemnul membrilor

acestei adunari de invatati s-a apucat sa scrie cartea cu titlul "Descriptio Moldaviae" (Descrierea Moldovei). Acesta lucrare cuprinde trei parti: partea geografica, partea politica si cea intitulata "Despre cele bisericesti si ale invataturii in Moldova", in care intra capitole despre religie si biserica, limba si literatura romana.
Nici una din geografiile vremii, in Europa, nici cea folosita de Dimitrie Cantemir, " Geografia Universala " a lui Philippe Cluvier, nici cea greceasca a lui Meletie de Arta, fostul profesor al lui Cantemir la Academia din Constantinopol, nu sunt alcatuite pe un plan asa de larg; ele privesc numai tara si organizarea statului, dar nu si obiceiurile stapanirii, vorbesc de nobilime, clasa conducatoare, dar nu si despre popor. Singur, istoricul si geograficul polon din veacul al XVI-lea, Martin Cromer, se apropie de conceptia descrierii unei tari, asa cum este inteleasa in Descrierea Moldovei .

In special atentia data poporului, descrierea obiceiurilor de la nunti si inmormantari, enumerarea tuturor figurilor fabuloase din traditia populara (paparudele, dragaica, zanele si zburatorii), jocurile si ceremoniile (turca si calusarii, descantecele), legendele locale, de pilda a Ceahlaului si altele formeaza originalitatea acestei scrieri. Atentia deosebita data vietii populare in cadrul descrierii tarii, este dovada nu numai a unei conceptii largi, din punct de vedere stiintific, dar si a unei atitudini progresiste a scriitorului, fata de problemele sociale si politice. A introduce viata populara intr-o carte de stiinta despre statul feudal, inseamna un pas inainte in intelegerea rosturilor statului general. Fiind scrisa in latina, " Descrierea Moldovei" nu face parte nemijlocit din literatura romana, dar prin subiectele tratate, prin locul pe care il ocupa in creatia culturala a lui Dimitrie Cantemir, prin ideile sociale se leaga de istoria literaturii noastre.

O alegorie a adevarului

Principalele idei politice ale lui Dimitrie Cantemir erau lupta impotriva jugului otoman, precum si lupta pentru formarea in Moldova a unui stat autoritar domnesc, care sa inlocuiasca formula statului nobilar. Aceste idei, sunt cuprinse in tratatul incheiat la Lutk intre Moldova si Rusia, in 1711 care prevedea independenta statului moldovenesc si stabilirea unui regim centralizat domnesc in aceasta tara, sub garantia Rusiei . Descrierea Moldovei formeaza o completare si un comentariu stiintific al tratatului incheiat de Cantemir cu tarul Petru I . Era necesar sa se arate ca, inainte de cotropirea turceasca, Moldova era o tara independenta, a carei libertate a fost inabusita treptat prin calcarea tratatelor. Pe de alta parte, autorul "Descrierii Moldovei" cauta sa dovedeasca existenta unui regim centralizat domnesc datand de la intemeierea tarii si care a fost rasturnat in chip abuziv de boierime. Se stabileau astfel temelii istorice, argumente trase din cunoasterea trecutului, pentru ideile politice urmarite de Cantemir in activitatea lui ca domn.

Opera literara a marelui carturar este constituita cu deosebire de "Istoria ieroglifica". Ea a fost catalogata drept "cel dintai roman romanesc de realitate istorica" de catre Nicolae Iorga. S-a afirmat chiar ca ar fi roman social-filosofic cu caracter patriotic, apropiindu-se de pamfletul politic. Fara indoiala ca "Istoria ieroglifica" este lucrare alegorica ce infatiseaza o intreaga epoca - inceputul secolului al XVIII-lea, sub semnul "luptei dintre inorog si corb", patrunzand de fapt epoca respectiva in toate sensurile sale." Semnele " (hieroglifele) esentiale ale lui Cantemir sunt animale care simbolizeaza rivalitatea dintre familia Cantemiristilor si cea a lui Brancoveanu, cu prelungire catre expunerea relatiilor dintre doua tari - Moldova ("Tara Patrupedelor") si Muntenia ("Tara Pasarilor"). Actiunea propriu-zisa a operei este relativ simpla: "Corbul" (Brancoveanu) vrea sa-si extinda influenta si asupra Moldovei si pune la cale urmarirea "Inorogului" (Dimitrie Cantemir). Dupa cateva situatii aventuroase, inorogul este tradat de ai sai, este prins si inchis. Finalul va anunta eliberarea lui . Dar o asemenea actiune ii permite lui Cantemir sa patrunda realitatea politica a epocii si nu doar din Moldova si Muntenia (cu incrancenata lupta pentru putere, cu aplecarea spre umila conditie a poporului de "muste" sau "albine", cu prezentarea revoltei "mustelor" etc.), ci si din Imperiul Otoman. Spre exemplu, prezinta o importanta alegorie care vizeaza posibila descrestere a acestuia: un urias cazan care fierbe la flacarile revoltelor populare si care foarte curand ar putea da pe dinafara.

Cetateanul european

Destul de greoaie la lectura, " Istoria ieroglifica " are in partea finala si un glosar (primul in literatura noastra), caci autorul a banuit greutatea intelegerii "hieroglifelor" sale si le-a dat explicatiile cuvenite. In literatura medievala se folosea frecvent ca procedeu literar prezentarea vietii omenesti sub forma de povestire din lumea animalelor. La Cantemir, fantasticul, alegoria au o aura de originalitate (in forma si in continut). "Istoria ieroglifica" apare ca un roman si un pamflet, in care naratiunea, fabula, basmul cu personaje se impletesc cu o profunzime de proverbe, versuri si cugetari orientale si clasice, chiar si populare romanesti. **Din mijlocul sud-estului de traditie ortodoxa si bizantina, Cantemir incepea edifdicarea unui pod spre Europa de Sud si de apus, completand si mai ales finalizand ideea de romanitate emisa de predecesorii sai .**

Era inca un mod de a sugera prabusirea iminenta a imperiilor, prabusire se care se legau nadejdile tuturor popoarelor mici oprimate. **Cantemir adauga uneori istoriei noastre atat de ciudate fragmente care lipsesc in documente, dar pe care le pune la locul potrivit cu o intuitie adanca a adevarurilor integrate.** E inca o proba a felurilor in care intelegea dezvoltarea ingemanata a istoriei si spiritului, ca un initiat care a invatat sa foloseasca facultatea integratoare a spiritului, sa imbratiseze fenomenele in unitatea lor originara, de reconstituit din suma fragmentelor inteligibile . Ceea ce a izbutit Cantemir si ceea ce intereseaza astazi poate mai mult decat talentul, eruditia, multilateralitatea sa uimitoare, este faptul de a fi intreprins cu toate mijloacele sa demonstreze spatiul S-E european, si mai cu seama tara sa de obarsie, ca parte integranta a Europei, fecundata de spiritul european si una din sursele acestui spirit insusi
****

03 decembrie 2009

Mihai Viteazul – Aventurier sau erou national?

Foto (13)

„In tara mea as fi putut sa raman linistit si sigur, fara nici o teama, daca nu m-ar fi chemat credinta mea fata de crestinatate. Io Mihail voievod al Ungrovlahiei, al Ardealului si al Tarii Moldovei” - Memoriu al lui Mihai Viteazul din anul 1601 catre imparatul Rudolf al II-lea.

Si totusi cine a fost Mihai Viteazul?

Pentru multa vreme i s-a mai spus si Mihai Patrascu, fiul voievodului Patrascu cel Bun (si, implicit, frate al domnitorului Petru Cercel), atribuindu-i-se, in mod eronat, o filiatie nobila care sa ii legitimeze prezenta pe tronul Tarii Romanesti si, apoi, al Ardealului si Tarii Moldovei. Izvoarele istorice sustin insa falsitatea unei asemenea teorii. **Cert este ca Mihai s-a nascut undeva in apropierea Ialomitei, in localitatea Piua Pietrii de azi, in anul 1558, la un an dupa moartea lui Patrascu cel Bun. Chiar si ideea ca el ar fi fost un fiu nelegitim si postum al domnitorului valah este putin probabila, atata vreme cat Patrascu a murit in anul 1557 in urma unei grele si indelungate suferinte, acesta fiind si motivul pentru care a fost dus de catre medicii sai la aerul curat al Valcei.** Cunoastem, in schimb, numele mamei sale, Tudora (sau Teodora) Cantacuzino, "o vaduva frumoasa si bogata din zona Ialomitei", o femeie de neam grec din impresionanta familie a Cantacuzinilor.

Tineretea lui Mihai este una marcata de treburile negustoresti, acolo unde viitorul voievod da dovada de o abilitate innascuta. O cronica polona il prezinta ca fiind negustor de vite, in timp ce o alta spaniola il arata ca pe un comerciant de bijuterii. Alaturi de influentul sau unchi Iane Cantacuzino, zis si Epirotul, Mihai invata turceste si greceste, si dovedeste un real talent pentru stiintele vremii. **Tot prin unchiul sau, capuchehaia (reprezentant al domnului la Stanbul), Mihai incepe o fulminanta ascensiune pe scara sociala. Bazandu-se pe averea stransa in anii tineretii si pe relatiile lui Iane, tanarul este numit banisor de Mehedinti in anul 1588, moment in care incepe achiztionarea primelor sate. Doi ani mai tarziu, in 1590, el este numit mare stolnic, pentru ca dupa alti doi ani, in 1592, sa devina mare postelnic. Mai trec doar cateva luni si ambitiosul tanar este numit mare aga. In tot acest timp, Mihai indeplineste si functie de ispravnic in locul unchiului sau care locuia la Istanbul. Sub domnia lui Alexandru cel Rau (1592-1593), acelasi Mihai devine ban al Olteniei in locul lui Iane.**

Portret al lui Mihai Viteazul

Averea sa era deja una considerabila, dupa propriile declaratii, viitorul domn detinand 23 de sate numai in judetul Romanati, altele fiind aduse ca zestre de sotia sa, Stanca, fiica lui Dobromir, fost ban al Olteniei, in timp ce alte sate de mosneni le daruise mamei sale. **Este evident ca Mihai rivaliza cu insusi domnitorul si, chiar in aceste momente, sunt lansate zvonurile ca ar fi nimeni altul decat fiul lui Patrascu cel Bun. Poate ca acesta este motivul pentru care Mihai este arestat si obligat sa jure in prezenta a 12 boieri si a domnitorului Alexandru cel Rau ca nu are legaturi cu defunctul voievod, fapt pe care noul ban al Olteniei il indeplineste fara cracnire.**Credibilitatea, insa, a unei asemenea intamplari este pusa sub semnul intrebarii, mult mai credibila fiind aceea in care Mihai a fost condamnat la moarte in lipsa datorita implicarii intr-un complot prin care urmarea sa ia tronul Valahiei. **Cert este ca Mihai scapa cu fuga si, pentru doua saptamani, se ascunde in Ardeal. Ia apoi drumul Constantinopolului acolo unde, cu ajutorul unchiului sau Iane, al lui Andronic Cantacuzino, fiul lui Seitanoglu, al lui Sigismund Bathory si al agentului englez Barton, reuseste sa il induplece pe sultan si sa obtina tronul Tarii Romanesti.**Sumele pe care Mihai le ofera atat sultanului cat si nobililor turci care sa ii faciliteze intrarea la suveran sunt fabuloase, el fiind nevoit sa cheltuie aproape tot ce agonisise de-a lungul anilor si chiar sa imprumute sume exorbitante. Astfel, in octombrie 1593, noul domnitor al Valahiei intra in Bucuresti insotit de un alai de creditori dornici sa isi recupereze cat mai repede investitia si dobanzile aferente, bani pe care Mihai nu ii putea obtine decat din satele populate de valahi.

Birurile devin insuportabile, taranii aleg sa fuga de pe mosii lasand locul turcilor care prinsesera " a se aseza" si a inlocui, in multe locuri, populatia locala. Tara Romaneasca se transforma incet-incet

intr-o provincie turceasca in toata regula, iar banii necesari creditorilor nu puteau fi stransi cu una- cu doua. **Dovedind o intuitie caracteristica doar marilor lideri militari si politici, Mihai nu ramane indiferent la miscarea antiotomana ce cuprinsese Europa si, atras de mirajul eliberarii tarii de catre turci si, nu in ultimul rand, de datoriile grele catre creditorii sai, el alege sa se alature Ligii Sfinte europene.** Astfel, el nu asteapta sa fie invitat ci, fapt ce il caracteriza din plin, ia initiativa si trimite el insusi soli in Ardeal si Moldova, precum si la boierii Buzesti, pe care ii cheama alaturi de el in lupta antiotomana. Rezultatul a fost o intelegere deplina intre cele trei tari. **La 13 noiembrie 1594, la doar un an dupa inscaunarea sa, Mihai cheama pe toti creditorii la vistieria domneasca pentru a "incheia socotelile". Dar socotelile sale erau mai mult decat sangeroase. Tunurile lovesc in plin in multimea celor adunati sa isi primeasca banii. Supravietuitorii sunt masacrati de armata domneasca. Au urmat circa 2000 de ieniceri, intreaga garnizoana turceasca din Bucuresti, in frunte cu emirul.** Giurgiul este asediat, dar rezista in fata armatei lui Mihai. In schimb, La Harsova, Silistra si Targul de Floci, turcii sufera infrangeri zdrobitoare. In Moldova, Aron Voda macelerea pe toti otomanii din Iasi si dadea semnul unei rascoale generale in cele doua tari romane.

Oastea lui Mihai Viteazul

La Istanbul, sultanul decide inlocuirea "hainilor" si, in fruntea a doua armate conduse de Hasan Pasa si Mustafa Pasa, trimite inlocuitorii: Bogdan, fiul lui Iancu Sasul in Moldova, si Stefan Surdul in Tara Romaneasca. In acelasi timp, suveranul turc asmute asupra lui Mihai pe tatari. Mihai ii intampina la 14 ianuatrie 1595, in apropierea satului Putinei, apoi, la 16 ianurie la Stanesti. In ambele infruntari el iese victorios dar nu poate impiedica unirea celor doua armate musulmane. Domnitorul isi surprinde, insa, adversarsul la Marotin, dupa ce trecuse Dunarea pe gheata si reuseste o victorie stralucita. Ambii pasi sunt ucisi, iar inlocuitorul sau este pus pe fuga. Armatele sale continua inaintarea pana la Muntii Balcani, iar populatiile locale (bulgari, sarbi, albanezi, greci) i se alatura. Rascoale pornesc peste tot si era evident ca sultanul nu va tolera o atare stare de fapt.

Calugareni - victorie sau infrangere a lui Mihai?

Rascoala lui Mihai si a lui Aron Voda trezise in sanul popoarelor din balcani speranta eliberarii de sub jugul otoman. **Haiducii sarbi si bosniaci, unii dintre cei mai sangerosi si mai temuti adversari ai turcilor stabiliti in Balcani, i se alatura lui Mihai Viteazul fara nicio conditie. Printre ei se afla inclusiv temutul Baba Novac, un razboinic feroce chiar si la varsta de 80 de ani.** Din Istanbul pornea, insa, temutul ordin. **O armata de circa 40.000 de oameni, nici pe departe 150.000-300.000**

atat cat se vehicula in manualele de istorie postdecembriste, in frunte cu Ferhat Pasa, porneste catre Muntenia. Mihai trebuia dat ca exemplu in fata celor care mai aveau idei de rebeliune. Sultanul se razgandeste inexplicabil si il inlocuieste pe incercatul general cu vizirul Sinan Pasa chiar inainte de a trece Dunarea. Mihai nu reuseste sa stranga mai mult de 8000-14.000 de osteni, carora li se adauga un contingent de 2000 de unguri si circa 200 de cazaci. Se parea ca totul se va sfarsi intr-o baie de sange pentru valahi.

Mihai Viteazul - imagine de epoca

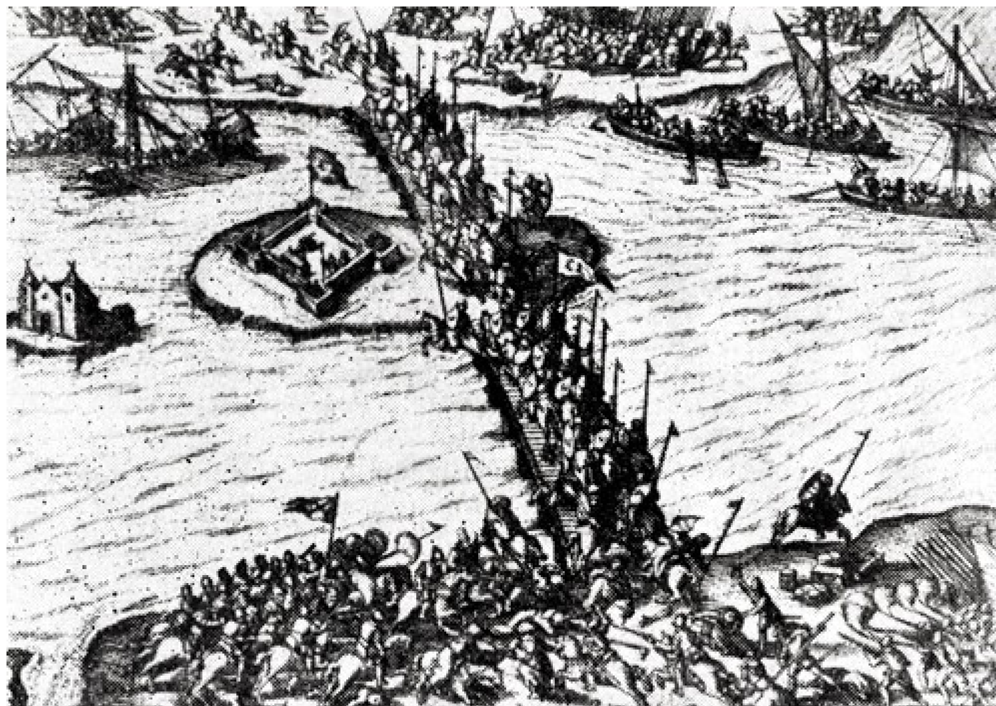
Constient ca nu poate infrunta o asemenea armata in camp deschis, Mihai Viteazul alege aceeasi tactica pe care si marele Stefan voievod o folosise la Vaslui, anume alegerea unui teren prielnic care sa nu permita desfasurarea trupelor otomane. Iar acest loc a fost satul Calugareni din apropierea Giurgiului. **La 13/23 august 1595, valahii isi incep ofensiva. Primul lor atac are darul de a ii duce pana aproape de corturile turcilor, dar contraofensiva ienicerilor ii face sa se retraga peste Nealjlov, lasand in urma 11 tunuri. Ungurii nu iau parte la lupta, preferand sa se foloseasca doar de artilerie impotriva trupelor ce inaintau amenintator. Este momentul in care Mihai alege sa puna totul in joc. In fruntea ostasilor ramasi el se regrupeaza si porneste un contraatac fulgerator. Doi pasi sunt ucisi chiar de catre domnitor, in timp ce detasamentul unguresc**

decide, in final, sa loveasca din flanc. Cazacii si un mic grup de ardeleni, dupa ce invaluisera armata turceasca, ataca din spate creand un haos general printre turci. Totul se transforma intr-o retragere dezorganizata, insusi Sinan fiind la un pas de a-si pierde viata in tumultul de oameni si animale. 3000 de turci isi pierd viata in lupta, iar romanii reusesc sa recucereasca tunurile pierdute. Dar victoria lui Stefan de la Vaslui nu mai putea fi repetata.
Scena din batalia de la Calugareni

Turcii era inca mult prea multi. Intaririle se aflau pe drum iar spionii lui Mihai il avertizasera deja de iminenta sosirii lor. Pierderile in randul armatei muntene erau uriase, astfel ca domnitorul alege sa se retraga in Transilvania, lasand liber invaziei otomane. **La fel ca la Rovine, victoria pe campul de lupta ramasese a romanilor, turcii fiind, insa, cei care ocupau Muntenia.**

Intre timp, dupa o noapte a nuntii care se dovedise un fiasco, Sigismund Bathory alege sa isi paraseasca mireasa, pe Maria Cristina, si, cu inima franta, alege sa isi aline durerea in razboi. Era semnul pe care il asteptase atata vreme Mihai. Sigismund aducea cu el 22.000 de secui, 15.200 de soldati ardeleni si 63 de tunuri. Moldova raspundea si ea chemarii domnitorului muntean cu 3000 de oameni si 22 de tunuri. Lor li se alaturau si 300 de italieni, experti in asedii si arme de artilerie trimisi de ducele din Toscana. Sinan, fara sa stie ce il astepta, alege sa treaca Dunarea si sa lase la Giurgiu doar ariegarda si o prada uriasa. Un advesar prea marunt pentru armata crestina. Giurgiul cade in urma unui atac violent, tranformand expeditia de pedepsire ordonata de sultan la stadiul unui esec rasunator. Cronicarul turc Naima, nota cu amaraciune: ***"O asemenea retragere dezastruoasa si infrangere n-a mai fost pomenita in istorie"***. In schimb, Muntenia, in frunte cu Bucurestiul, era o ruina. Razboiul transformase orasele in gramezi de resturi fumegande, iar satele se destramau in lipsa oamenilor care alesesera fuga sau moartea in lupta.
Batalia de la Giurgiu

Unirea Tarilor Romane - Actul lui Sigismund Bathory sau al lui Mihai?

Revenind la batalia de la Calugareni, trebuie mentionat ca Mihai Viteazul era constient de iminenta unui atac turcesc la scara mare. Astfel, el trimite soli care sa ceara ajutorul aliatului sau, Sigismund Bathory. Ajunsa la 2 mai 1595 la Alba Iulia, delegatia boiereasca a muntenilor se loveste, insa, de refuzul categoric al principelului transilvan. **Era evident ca Bathory dorea sa se foloseasca de un vis de veacuri al romanilor, acea "Restitutio Daciae" (Refacerea Daciei), si sa creeze un stat tampon intre Imperiul Otoman si Europa Apuseana.** Iar acesta era momentul cel mai potrivit. Siliti de imprejurari, boierii valahi accepta conditiile suveranului din Ardeal semnand actul care insemna, practic, desfiintarea statului muntean. Mihai devenea, astfel, un simplu loctiitor al lui Bathory pe tronul Valahiei, acelasi lucru intamplandu-se si cu noul domnitor moldovean, Stefan Razvan Voda. **In documentele vremii aparea, astfel, primul carmuitor ale celor trei provincii de la moartea ultimului rege dac, Sigismund Bathory**… "*Prea luminatul domn Sigismund, din mila lui Dumnezeu, principele Transilvaniei, Moldovei si Valahiei transalpine si al sacrului Imperiu roman, domnul partilor regatului unguresc si comitele secuilor, domnul nostru prea milostiv".* In acelasi timp, Mihai era numit *"respectabilul si magnificul domn Mihai, voievodul tarii noastre transalpine, credinciosul nostru iubit".*
Sigismund Bathory

Conditiile erau mai mult decat umilitoare. Mihai nu putea incheia nici un tratat fara stirea lui Sigismund, nu putea condamna boierii si nu putea demite dregatorii. Taranii fugiti de pe mosiile boieresti urmau sa fie adusi inapoi si doar o cerere pusa de boierii munteni, anume ca bisericile sa ramana sub jurisdictia mitropolitului de la Targoviste, a fost acceptata. **Stefan cel Mare cunoscuse un moment asemanator la Calomeea. Raspunsul sau a fost victoria din Codrii Cosminului. Pentru Mihai, raspunsul s-a aflat la Selimbar si, apoi, la Guruslau.**

Lipsit de aportul "suveranului" sau, domnitorul valah continua de unul singur luptele cu turcii, si asta in ciuda unei vistierii golite de multa vreme. **Mihai, alaturi de Baba Novac si de fratii Buzesti, ataca necontenit Balcanii, pradand Babadagul, Vidinul, Plevna, Sofia si arzand, conform cronicilor vremii, peste 2000 de sate. Crestinii apuseni fusesera, insa, invinsi la Kerestes, iar Mihai intelegea ca singur nu se putea opune uriasei masinarii de razboi care era Imperiul Otoman.** Armata sa de mercenari, o inovatie pentru Valahia, necesita circa 100.000 de forinti pe luna, suma pe care, in ciuda jafurilor, domnitorul nu o putea asigura. In Tara Romaneasca izbucneau tot mai des lupte intre mercenari si taranii care se vedea jefuiti chiar de cei care ar fi trebuit sa ii apere. Nu ramanea decat o solutie… pacea cu turcii. **Astfel, la 7 ianuarie 1597, Pasa Hasan din Belgrad ii confirma lui Mihai ca vasalitatea sa fusese acceptata de sultan "pana la sfarsitul zilelor sale", totul in schimbul unui tribut consistent.** In schimb, Viteazul de pe tronul Munteniei nu renunta la ideea luptei antiotomane. In acelasi timp, el incheie un tratat de alianta si cu imperialii lui Rudolf al II-lea, cerand si primind de la acestia bani pentru intretinerea unei armate de 5000 de oameni si

promisiunea unor subsidii pentru inca 5000 de ostasi in cazul unei lupte cu turcii. Tot in tratatul incheiat cu Rudolf, Mihai accepta suzeranitatea acestuia si primea, in cazul in care ar fi vrut sa paraseasca tronul, un castel in Ungaria sau Transilvania, acolo unde ar fi urmat sa traiasca pe banii monarhului conform rangului sau.

Intre timp, schimbatorul Sigismund Bathory accepta sa predea puterea imperialilor in schimbul a doua ducate in Silezia (1598). Dupa doar cateva luni intelege, insa, ca Ardealul ii oferea o situatie financiara mult mai buna si, intors pe furis, se proclama din nou principe si aresteaza oamenii lui Rudolf. Mihai isi permite de acum sa trateze de pe picior de egalitate cu Sigismund. El intervine pe langa Rudolf al II-lea pentru a-l mentine in functie pe principele ardelean, trimitandu-i acestuia din urma o solie amenintatoare prin care ii arata lui Sigismund adevarata sa fata. Mihai cerea ajutor in vesnicele sale lupte cu turcii altfel, in cazul unei paci secrete, ar fi tinut loc ***" de pagan si turc destul"***.

Portret contemporan al lui Mihai Viteazul

Sigismund se dovedeste, insa, acelasi caracter instabil si paraseste pentru a doua oara

domnia, lasand in loc pe varul sau, cardinalul Andrei Bathory (29 martie 1599), un protejat al polonilor, aliatii turcilor, iar Mihai se vedea pentru a doua oara in situatia de a se recunoaste vasalul familiei Bathory. Din nou, cele trei tari romane, Ardealul, Muntenia si Moldova (pe tronul careia se afla un alt supus al polonilor, Ieremia Movila) se inchinau aceluiasi domn. Nu era insa, decat o formalitate. Sustinut de Rudolf al II-lea si de generalul acestuia, albanezul Giorgio Basta, Mihai primeste acceptul de a lupta impotriva lui Andrei Bathory cel care, asa cum se temuse domnul muntean, incheiase pacea cu turcii.

La 5 octombrie 1599, Mihai patrunde in Ardeal prin pasul Buzaului. In acelasi timp, pe Olt, o alta armata munteana condusa de fratii Buzesti si Baba Novac, venea in ajutorul domnitorului. Jonctiunea s-a facut la 16 octombrie in satul Selimbar, iar armata lui Mihai, mare parte formata din mercenari, secui, valahi si haiduci balcanici numara aproape 20.000 de oameni. Andrei Bathory ii opunea un numar egal de ostasi. Primul atac este dat de neobositul Baba Novac, urmat imediat de un contraatac al armatei cardinalului. Valahii se repliaza si ataca din nou, dar sunt respinsi pentru a doua oara si se parea ca vor pierde batalia. Este momentul in care Mihai, la fel ca in batalia de la Calugareni, intra personal in lupta, in fruntea propriei armate, moment care decide sortii bataliei, transformand infrangerea iminenta intr-o victorie rasunatoare. **Andrei Bathrory alege sa fuga dar este prins de secui si decapitat in coliba unui taietor de lemne. Capul sau avea sa fie adus lui Mihai in suspinele sotiei sale, doamna Stanca, cea care se spune ca murmura mereu *"saracul popa, saracul popa"*. La 1 noiembrie 1599, Mihai patrundea in Alba Iulia asemenea unui mare invingator. Ardealul se afla la picioarele sale. Nu mai ramanea decat Moldova pentru ca Dacia sa fie refacuta, si nu formal, ci prin forta armelor.**

Predarea capului lui Andrei Bathory

Mihai Viteazul intentionase cucerirea Moldovei inca din anul 1597, doar demersurile lui Sigismund Bathory facand ca aceasta campanie sa fie amanata. La motivele initiale, care insemnau slabirea influentei turcesti si evitarea unui atac direct asupra Ardealului din Moldova, se adauga si ura voievodului fata de Ieremia Movila, cel care incercase in repetate randuri sa il ucida pe Mihai **"cu otrava sau prin tradare"**, pentru a pune pe tronul Valahiei pe fratele sau, Simion Movila. Era, insa, o decizie grea. Polonia nu dorea ca Moldova sa iasa de sub sfera ei de influenta si ar fi luptat fara rezerva impotriva lui Mihai.

Valahul isi asuma, totusi, riscurile si patrunde, in primavara anului 1600, prin pasul Oituz, in fruntea a 17.600 de oameni la care se adauga, spre surprinderea lui Ieremia Movila, un contingent de 2000 de moldoveni. Campania este una fulgeratoare. La 10 mai, Mihai ocupa Bacaul, la 11 mai Romanul, iar polonezii pierd lupta in mod dezastruos. Cetatea Neamtului si Suceava se predau fara lupta in fata lui Mihai Viteazul. Urmeaza batalia din fata Cetatii Hotinului, acolo unde Ieremia Movila era invins si

scapa cu fuga peste Nistru. **Nu trecusera nici trei saptamani si Mihai Viteazul stapanea si ultima provincie a vechilor daci, Moldova. Din Constantinopol si pana la Roma nu se vorbea decat de faptele sale.** Multi l-au asemanat cu Alexandru Macedon, in timp ce altii vedeau in el "Steaua rasaritului". Regele Frantei, vestitul Henric al IV-lea spunea intr-o scrisoare: ***"se zice ca romanul e foarte tare si ca planurile lui cresc potrivit cu izbanzile".*** Iata ce se scria si intr-o publicatie a vremii din Roma: ***"Daca a fost vreodata un principe in lume demn de glorie pentru actiuni eroice, acesta este signor Mihai, principele Valahiei".***

Intrarea lui Mihai Viteazul in Alba Iulia

Mihai insusi se intitula ***"Io Mihai voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Tarii Romanesti, al Ardealului si a toata Tara Moldovei".*** Romanii stapaneau din nou, dupa veacuri, din Maramures pana la Dunare si de la Nistru pana in Banat.

Infrangerea si moartea domnului Mihai

In nici un alt moment al istoriei romanesti, marirea nu a fost urmata atat de repede de decadere. Victoriile din Ardeal si Moldova nu mai insemnau mare lucru, atata vreme cat Rudolf al II-lea vroia sa preia Transilvania si sa o transforme intr-o provincie austriaca. Domnul Mihai nici nu se gandeste si insista sa ramana stapanitorul de drept al Ardealului. Moldova se afla sub amenintarea polona, in timp ce in Tara Romaneasca, turcii pregateau inscaunarea lui Simion Movila. In plus, incapabil sa isi plateasca mercenarii, Mihai se vede pus in fata rebeliunii nobililor unguri, apasati de darile grele necesare intretinerii armatei dar, mai ales, de umilinta de a fi supusii unui valah. In consecinta, generalul Giorgi Basta alege sa intre in conflict de partea rasculatilor, impotriva domnitorului muntean. La 18 septembrie 1600, 18.000 de cavaleri apuseni, dintre care 6000 de calareti germani si flamanzi, purtand cuirase, alaturi de muschetari valoni si francezi se pregateau sa infrunte o armata stransa in pripa de Mihai, o armata ce nu depasea 10.000 de oameni.

Generalul albanez Giorgio Basta

La fel ca la Calugareni, voievodul valah isi alege o pozitie strategica in apropierea satului Miraslau, o pozitie ce nu ar fi permis lui Basta sa il atace din flancuri, ci doar frontal. In acelasi timp, albanezul era un razboinic incercat si, constient ca ar fi picat in capcana asemenea lui Sinan Pasa, simuleaza o retragere. A fost momentul hotarator al luptei. Mihai crede ca adversarii sai se retrag si ataca frontal. Prea tarziu isi da seama ca nu a fost decat o pacaleala. Soldatii sai sunt spulberati de catre cuirasierii germani si maturati de gloantele muschetarilor francezi. **Mihai insusi, insotit doar de trei cazaci, trece Muresul inot ca sa scape cu viata. La 20 septembrie, Basta intra in Alba Iulia si ucidea pe toti italienii, grecii, sarbii si romanii, aliatii valahului. Furiei nobililor unguri ii pica, apoi, insusi Baba Novac, cel care este jupuit, ars de viu si tras in teapa.** In acelasi timp, polonii, profitand de infrangerea lui Mihai de la Miraslau, ocupau Moldova. Efortul domnului muntean de a recuceri aceasta veche provincie romaneasca ar fi fost zadarnic. Domnul Mihai nu mai incerca acum decat sa isi apere tara, acolo unde polonezii pregateau inscaunarea lui Simion Movila. Iar putinele trupe stranse de Nicolae, fiul lui Mihai, se dovedesc insuficiente. **Voievodul este infrant in mai multe**

randuri si vede cum si Valahia era inchinata de polonezi turcilor. Nu ii mai ramanea decat calea pribegiei si singura speranta de a primi ajutorul imperiarilor. In drumul sau catre Europa, din cetatile pe care le cucerise prin lupta, se trage in deradere cu tunul asupra sa.

Pentru Mihai urmeaza indelungi peregrinari la Viena si Praga, acolo unde sta prin hanuri si asteapta o audienta la Rudolf al II-lea. Cand, in sfarsit o primeste, afla ca situatia din Ardeal ii devenise din nou favorabila. Sigismund Bathory venea pentru a treia oara pe tronul Ardealului, ungurii il arestasera pe Basta din cauza exceselor sale sangeroase, iar haosul stapanea din nou Transilvania. **Nu exista decat un singur om capabil sa remedieze situatia, iar acesta era Mihai. Parea ca steaua sa norocoasa stralucea din nou.** Rudolf ii ofera 100.000 de taleri pentru ridicarea unei armate de mercenari si ducatul Konigsberg din Silezia. Cei mai mari pictori se inghesuie sa realizeze portrete eroice ale domnitorului, el insusi fiind privit ca o curiozitatea de catre nobilii prea putin obisnuiti cu teatrul de lupta.

Portret al lui Mihai realizat in timpul sederii sale la Praga

La 3 aprilie 1601, Mihai parasea Praga spre Viena si apoi spre Casovia. Acolo il intalneste pe Basta cel care, din ordinul imparatului, ar fi urmat sa il asiste in batalia impotriva lui Sigismund. Pentru Mihai Viteazul nu mai exista insa cale de targuiala. Stia probabil ca aceasta ar fi fost unica sa sansa sa recapete ceea ce pierduse atat de usor. Si astfel, la 3 august 1601, in apropierea satului Guruslau (Goraslau) Mihai dadea ultima sa batalie. **Cu tunuri care bateau gresit si cu o armata mai dornica sa se retraga din calea temutilor mercenari ai romanului decat sa lupte, Sigismund scapa cu o fuga rusinoasa. Din Valahia veneau vesti bune. Afland ca domnul lor vine cu oaste mare din Ardeal, fratii Buzesti stransesera o armata si izgonisera pe Simion Movila de pe tronul Tarii Romanesti.** Acestia ii trimisesera solie lui Mihai ca il asteptau cu bratele deschise pe tron. Lupta valahului putea reincepe. La Turda, el alege sa se desparta de armata, grabit fiind sa ajunga mai degraba la Fagaras, acolo unde il astepa sotia sa, doamna Stanca. Giorgio Basta stia, insa, ca

imperialilor le-ar fi convenit mai degraba un control direct asupra Ardealului decat unul mijlocit printr-o personalitatea covarsitoare asa cum era cea a lui Mihai. **In consecinta, el ia decizia de a scapa de fostul sau aliat, ale carui realizari pe plan militar ii rascolisera destul orgoliul, si trimite in secret un detasament de 300 de cavaleri germani si valoni, condus de ofiterii Jacques Beauri si Mortague, pentru a "aresta sau a ucide" pe Mihai. Soarta domnului fusese hotarata printr-o miseleasca tradare.**

Intrand in cortul sau, Beauri ii striga atunci lui Mihai: "Da-te prins!". Domnitorul nu a rostit decat un singur cuvant: "Ba!", si a incercat sa isi apuce sabia pentru a lupta chiar si de unul singur cu atacatorii sai. Era, insa, prea tarziu. Un glont pornit din muscheta unui soldat valon il tintuieste pe loc. Imediat, un mercenar ii strapunge pieptul cu sulita, in timp ce multimea ucigasilor se repde asupra sa cu halebardele. Urmeaza un spectacol ingrozitor. Viteazul este hacuit si batjocorit prin praful din fata cortului sau. Trupul sau gol este aruncat iar capul, dupa ce ii este taiat, este lasat prada cainilor si corbilor ce ar fi trecut pe acolo.
Asasinarea lui Mihai Viteazul

"Si cazu trupul lui cel frumos ca un copaciu pentru ca nu stiuse, nici se prilejise sabia lui cea iute in mana lui cea viteaza", spune cu amar cronica Tarii Romanesti. Viteazul isi gasise un sfarsit nedemn, in mana tradatorilor infamului Basta. Cu el se stingea pentru mai bine de trei veacuri si visul romanilor de a se reuni pe teritoriul Daciei mandrului Decebal. Prececentul fusese, insa, creat…
****

08 decembrie 2009

Top 10 – Cele mai mari batalii ale romanilor

Foto (11)

Ca orice lucru care vine din trecut, lupta pentru existenta a romanilor pare incarcata de acea maretie care prezentului ii lipseste. Este o lupta care fascineaza, deopotriva, pe cei care isi revendica o istorie petrecuta in interiorul frontierelor lor si pe cei care traiesc, uneori convulsiv, complexul de a le fi fost la margine. Departe de a fi fost o istorie pasagera, lipsita de evenimente marete, asa cum este cea occidentala, istoria romanilor se pierde in lupte surde, uneori glorioase, pentru dreptul de a fi prezenti acolo unde destinul ne-a harazit... intr-unul dintre cele mai „incinse" teritorii ale lumii. In acest scop, va prezentam cateva dintre cele mai mari batalii pe care stramosii nostri le-au purtat de-a lungul timpului si, cum o cuantificare a importantei acestora este greu de stabilit, criteriul dupa care au fost clasificate este, simplu, acela cronologic...

10) Clanul Asanestilor impotriva Imperiului Bizantin (sec. XII - XIII)

In Bulgaria, nu veti auzi prea multe despre originea valaha a fratilor Asan (Asen dupa unele surse) si asta pentru ca, evident, localnicii ii considera unii de-ai lor si ii trateaza cu un respect demn de marii imparati ai lumii. Istoria vorbeste insa despre cei trei frati valahi care s-au ridicat din Muntii Hemus pentru a-si cere drepturile in fata lui Isaac II Anghelos, imparatul Bizantului. Era anul 1185, cu aproape un secol si jumatate inainte ca Basarab I sa isi asume rolul de prim voievod al vlahilor din Muntenia, atunci cand Ioan si Petru Asan porneau rascoala care avea sa duca la infrangerea bizantinilor si la aparitia celui de al doilea Imperiu Vlaho-Bulgar.

Dintre toate sursele epocii, cronica bizantinului Nicetas Choniates Akominatos este cea care reda destul de exact desfasurarea evenimentelor din acea vreme. **Nicetas consemneaza ca un nou bir, introdus abuziv, a adus multa nemultumire vlahilor si bulgarilor care locuiau pe muntele Haemus. Pentru a aduce la cunostinta imparatului nemultumirea lor, acestia trimit doi soli, alesi deloc intamplator. La drum pleaca fratii Petru si Ioan Asan, fruntasi printre semenii lor.** Departe de a fi luati in seama, cei doi sunt, insa, palmuiti, umiliti in fata curtii imperiale si trimisi acasa. Intorsi cu apasarea esecului si cu pata rusinii pe obrazul lor, cei doi frati planuiesc o revolta a poporului din acea zona, formata in cea mai mare parte din vlahi si bulgari. Momentul nici ca putea fi mai bine ales. **Puternicul Imperiu Bizantin trecea printr-o perioada tulbure, in care siguranta sa era amenintata serios de hoardele de unguri care navalisera cu doi ani in urma dinspre nord-vest si care repurtase deja primele succese. Ungurii ocupasera Belgradul, Branicevo, Nisul, ajungand pana la Sofia.**

Pe acest fond complicat, tesut din lupte interne si amenintari externe, isi pregatesc fratii Asanesti rascoala. Primele miscari ale acestora inregistreaza cateva victorii notabile dar, la prima infruntare serioasa cu bizantinii lui Isac Anghelos al III-lea, armata vlaho-bulgara este infranta, dar cei doi frati reusesc sa fuga peste Dunare, refugiindu-se la vecinii cumani. Imbatat de victorie si crezand ca le-a dat o lectie binemeritata moesilor, imparatul bizantin neglijeaza sa isi ia masurile rudimentare de precautie si se multumeste sa dea foc granelor. **Cum in plan politic, orice greseala se plateste, Isaac Anghelos avea sa simta cat de curand consecintele erorii sale. Departe de a-si invata lectia dorita de bizantini, cei doi frati, care acum se bucura de ajutorul cumanilor, incep o actiune larga de pradare a Traciei. O a doua incercare de oprire a campaniei de cucerire initiata de catre conducatorii vlahi si de catre aliatii cumani va demara in primavara anului 1187.** Petru si Ioan si-au continuat planurile de invadare ale Traciei, fortandu-l pe Isaac Anghelos sa organizeze o alta campanie impotriva vlahilor dezlantuiti. Soarta nu s-a aratat prea favorabila bizantinilor, iar dupa ce armata lui Isaac a fost surprinsa intr-o trecatoare de catre rasculati, printre pierderile insemnate era cat pe ce sa se numere chiar si viata imparatului. Aceasta ultima victorie intari si mai mult pozitia Asanestilor, ramasi stapani peste tara dintre Dunare si Balcani.

Datorita importantelor miscari de ordin politic si militar pe care le-a generat, **Ionita Asan (Caloian), cel de al treilea frate, a devenit una dintre cele mai insemnate personalitati valahe din Balcani. Acesta a intins granitele statului pe care il conducea si a obtinut recunoasterea oficiala atat a Bizantului, cat si pe cea a papei.** De la acesta din urma a obtinut recunoasterea titlului de rege pentru sine si cea de primat pentru arhiepiscopul bisericii noului stat. Valahii creasera, pentru prima data de la disparitia Daciei, un stat al lor, si asta chiar in coasta celui mai mare imperiu al vremii… Imperiul Bizantin.

9) Batalia de la Posada (9 - 12 noiembrie 1330)

Desi vasal al regelui Ungariei, asa cum este numit in mai multe documente ale vremii, Basarab daduse destule semne de rebeliune fata de cel ce ar fi trebuit sa ii fie suveran… Carol Robert de Anjou. In anul 1323, Basarab il sprijina militar pe tarul bulgar Mihail Sisman in lupta impotriva Imperiul Bizantin, o actiune ce incalca vasalitatea sa fata de regele Ungariei. **Sapte ani mai tarziu, la 28 iulie 1330, voievodul muntean este alaturi de acelasi Mihai Sisman in lupta de la Velbuzd, impotriva regelui sarb Stefan Decanski, un aliat al lui Carol Robert de Anjou. Probabil, acesta a si fost motivul pentru care regele ungur decide sa dea o lectie rebelului valah si sa il indeparteze de la domnie.** La doar cateva saptamani de la acest ultim eveniment, Carol da ordinul de adunare a armatei celei mari a Ungariei. Cu toate acestea, 8000 dintre cei mai buni cavaleri unguri se aflau in Polonia, luptand impotriva cavalerilor teutoni. Este evident ca nu toata armata a putut fi stransa in campania indreptata impotriva lui Basarab. Insa 30.000 de cavaleri, cu mult mai mult decat putea strange valahul, luau drumul Tarii Romanesti. Severinul cade primul iar Curtea de Arges este

incendiata de regele razbunator. **Bolile si lipsurile armatei cauzate de pustiirea pamanturilor valahe de catre Basarab il silesc pe Carol Robert sa ceara retragerea. Nu era chiar victoria zdrobitoare pe care si-o dorise, dar era o lectie pe care valahul ar fi trebuit sa o inteleaga odata pentru totdeauna.** In misterioasa trecatoare de la Posada, la 9 noiembrie 1330, Basarab lanseaza atacul surpriza asupra ungurilor. Si ce mai surpriza a fost pe cei care se considerau invingatori. Mii de cavaleri isi pierd viata inca din prima zi a luptelor.

Macelul dureaza pana pe 13 noiembrie, iar **din insemnarile regelui Carol Robert de Anjou, aflam ca apogeul luptei a fost acela in care cavalerii valahi au sarjat in mod repetat asupra supravietuitorilor. Regele ungur este salvat cu pretul vietii garzilor sale personale si scapa doar dupa ce isi schimba hainele cu Desev, fiul lui Dionisie, *"cel pe care valahii crezandu-l insusi regele l-au ucis cu cruzime"*.** Aproape toti cavalerii unguri au fost ucisi in stramtoarea Posadei, oferind posteritatii una dintre cele mai mari si mai rusinoase infrangeri din istoria Ungariei. Tara Romaneasca se nascuse iar visul Ungariei de a atinge Marea Neagra se sfarsise pentru totdeauna. Pe tronul tarii Romanesti, pentru 42 de ani, avea sa stea cel pe care astazi il banuim a fi… Negru Voda Intemeietorul.

8) Batalia de la Rovine (10 octombrie 1394 sau 17 mai 1395)

Inceputul conflictului cu turcii are loc in anul 1389, atunci cand Mircea il ajuta cu oaste pe Lazar, cneazul sarbilor, in lupta de la Kossovopolje (Campia Mierlelor). Lazar convocase la lupta impotriva "necredinciosilor" toata crestinatatea, insa raspunsurile au fost intarziate sau absente in cea mai mare lor parte. **La inceput, sortii au parut a fi de partea crestinilor mai ales ca fanaticul sarb, Milos Obilici, l-a ucis pe insusi sultanul Murad. Fiul acestuia insa, Baiazid Ilderim (Fulgerul), va lua imediat comanda armatei turcesti si va schimba retragerea initiala intr-o stralucita victorie.** Crestinii au fost zdrobiti iar cneazul Lazar insusi isi va pierde viata. Asteptandu-se la razbunarea turcilor pentru implicarea sa in lupta, Mircea ia masuri, consolidand linia Dunarii prin ridicarea cetatii de piatra la Giurgiu si prin fortificarea celei de la Turnu (sau Nicopolul Mic). Voievodul va incheia la 10 decembrie 1389 si un tratat de alianta cu regele polonez Vladislav Iagello iar printr-un act semnat la 17 martie 1390, domnul muntean se apropie si de suveranul ungur Sigismund.

Dupa cucerirea Bulgariei, care are loc in 1393, Baiazid decide sa intreprinda o expeditie impotriva lui Mircea. Oastea turceasca asediaza si cucereste mai intai Silistra, de pe malul drept al Dunarii, traverseaza fluviul, ocupa Turnu si inainteaza spre Arges. Alaturi de sultan se aflau vasalii sarbi Marco Cralievici si Constantin Dragasevici. **Lupta s-a dat la Rovine, pe malul unui rau inca necunoscut, in ziua de 10 octombrie 1394. Batalia a fost crunta si sangeroasa, ambele ostiri dand dovada de mare inversunare si ura in incrucisarea armelor. Desi izvoarele sunt categorice in privinta biruintei lui Mircea asupra "paganilor", ea nu a putut impiedica inaintarea armatei turcesti mult superioara numeric, asa incat romanii s-au retras spre Arges unde o noua lupta a avut loc, de aceasta data defavorabila lui Mircea.** Tocmai din acest motiv sunt istorici care opineaza ca, desi batalia de la Rovine este privita ca un episod de mare cutezanta a romanilor de sub Mircea cel Batran, importanta sa nu s-a ridicat chiar la proportiile atribuite in manualele de istorie. Cert este, insa, ca Mircea era primul european care infrunta Imperiul Otoman si care iesea cu capul sus dintr-o asemenea infruntare.

7) Atacul de noapte al lui Vlad Tepes: (17 iunie 1462)

Profitand de obiceiul turcilor de a nu duce razboaie iarna, voievodul trece prin foc, sabie si mai ales teapa, tot malul stang al Dunarii, de la Zimnicea in Delta. **Cronicarii de curte ai lui Vlad noteaza cu sfintenie si frica, recordurile personale ale domnitorului. La Oblucitia si Nevoselo 1350 turci trasi in teapa, la Dirstor, Cartal si Dripotrom 6840, Turtucaia 630, Giurgiu 6414, Rahova 1460, Novigrad si Sistov 749 si Marotiu cu doar 210 de turci de ambele sexe si toate varstele.** Inceputul era cum nu se putea mai bun. Groaza turcilor ajunsese atat de mare incat pasalele si dregatorii din Rumelia se intreceau in a mitui vizirii de la Stambul in speranta ocuparii unui post similar in Anatolia sau Armenia, doar-doar vor reusi sa scape de infricosata vecinatate a omului cu tepe.

Furia lui Mahomed nu intarzie sa se arate. Intr-un acces de groaza amestecata cu furie neputincioasa, suveranul turc ordona strangerea celei mai mari armate musulmane de pana atunci. Pentru a-si imbarbata incercatii ieniceri care incepusera sa simta amenintarea varfului ascutit al tepei, sultanul se decinde sa paraseasca Stambului si sa conduca personal campania de pedepsire si lichidare a curajosului voievod. **Ordia cea grozava s-a pornit spre Valahia, conform cronicarului Chalcocondil, un numar de 250.000 de razboinici marsaluiau spre Dunare. Numai corpul de elita al ienicerilor numara 25.000 de luptatori. In fata colosului musulman, Vlad cere ajutor regelui Matei Corvin, ajutor care nu a venit niciodata.** Raportul lui Balbi, ambasadorul venetian la Stambul ne spune ca Vlad detinea o armata de maxim 30.000 de soldati, in timp ce Petrus Thomasio scrie ca valahii aveau doar 22.000 de razboinici. Pentru a zadarnici traversarea batranului fluviu de catre turci, voievodul se foloseste de o serie de tactici militare vizionare care apar in Europa de-abia in perioada moderna. Vlad intentiona sa-l prinda pe Mahomed in padurile dese si

intunecate ale Teleormanului, unde odihneau cadavrele unor turci (de aici vine denumirea de Teleorman, derivate din turcescul Delii Orman-padure nebuna).

Apogeul conflictului se petrece in noaptea 17-18 iunie 1462 undeva la mijlocul drumului intre Nicolope si Bucuresti. Atunci, **intr-o demonstratie de curaj unica in istoria omenirii (niciun alt lider militat inainte sau dupa el, nu s-a deghizat si a atacat o tabara dusmana din interior), Vlad Tepes si cei mai buni osteni se imbraca in straie turcesti si se infiltreaza intre otomani. Tinta sa era cortul sultanului. In plina noapte, socati si buimaci, corpul spahiilor din Anatolia este macelarit de valahi, marii viziri Mahmud si Isac fiind ucisi in lupta. Din nefericire, sultanul turc nu dormea in cortul cel mare, valahii in frunte cu Tepes scapand ocazia de a-l ucide pe Mahomed Fatih.** Ostenii lui Vlad se retrag in viteza, iar dimineata avea sa arate proportiile dezastrului. Imensa armata era in agonie. Vlad continua sa hartuiasca armata turca. In lupta finala de la Chilia domnitorul zdrobeste un intreg corp de armata turc, pierderile otomanilor atingand numarul de 50.000 de oameni. In fruntea unei armate distruse, in randurile careia foamea, setea si bolile isi luau tribut din ce in ce mai mare, sultanul hotaraste sa-si salveze ostenii ramasi, retragandu-se pe Dunare din orasul Braila. **Acoperit de rusine, cu o armata bolnava si injumatatita, Mahomed se intoarce in Adrianopol. Pentru a ascunde infrangerea, cronicile albaneze afirmau ca sultanul a ordonat manifestari de veselie si petreceri, pentru ca supusii sai sa creada ca s-a intors victorios.** In acelasi timp, Vlad zdrobeste armata fratelui sau Radu care se salveaza prin fuga. 30.000 turci nu au acelasi noroc...

6) Lupta de la Baia (14 - 15 decembrie 1467)

Lupta de la Baia dintre viitorii aliati in lupta impotriva Imperiului Otoman, Stefan cel Mare si Matei Corvin, are la baza conflictul dintre Aron Voda, ucigasul domnitorului moldovean, refugiat la curtea regelui maghiar, si dorinta Ungariei de a impune pe tronul Moldovei un domnitor aservit intereselor sale. **Astfel, Matei Corvin ridica in 1467 o oaste de 40.000 de cavaleri, nu inainte de a potoli rascoala taranilor ardeleni de care Stefan nu era strain. La 11 noiembrie, ungurii se aflau deja la Brasov iar urmatoarea destinatie era pasul Oituz, trecerea spre Moldova.** Bine intarit de catre domnitorul muntean, pasul se dovedeste o nuca tare pentru Matei Corvin, luptele surde din trecatoare dovedindu-se fatale pentru multi dintre ostasii sai. Si totusi, regele ungur reuseste sa treaca. La 19 noiembrie, targul Trotusului este devastat. Nu sunt crutati nici macar copiii si preotii. Urmeaza Bacaul, Romanul si se parea ca armata lui Corvin avea sa ia si Suceava.

Anticipand urmatoare miscare a ungurilor, la 15 decembrie 1467, Stefan cel Mare, alaturi de 12.000 de osteni, asediaza Romanul, locul de campare al armatei ungare, dupa ce incendiase orasul din toate partile. Luptele sunt extrem de violente, cu multe victime de ambele parti. In zorii zilei, panicati, ungurii incep sa se retraga in dezordine. Pana si regele este purtat pe targa, ranit grav de o sageata cu trei varfuri si de catre o lance. Doar indecizia vornicului Isaia de a ataca acolo unde ii ordonase Stefan voievod face ca Matei Corvin sa ramana necapturat si sa ajunga, alaturi de ramasitele armatei sale, in Ungaria. Dar nu era decat inceputul. Dornic sa arate ca Moldova nu mai este un loc deschis jefuitorilor, voievodul moldav patrunde in anul 1468 in Ardeal, pradand si pedepsind trupele unguresti pentru necutezanta de a se fi opus moldovenilor. Nu era decat semnul ca pe tronul Moldovei urcase un principe demn de orice natiune europeana si ca nicio putere medievala nu avea sa ia usor mica natiune romana din mainile celui mai mare voievod al ei…

5) Batalia de la Vaslui (10 ianuarie 1475)

Constient ca atata vreme cat pe tronul Tarii Romanesti se afla Radu cel Frumos, fratele lui Vlad Tepes, un domnitor vandut turcilor, pericolul otoman ar fi putut lovi Moldova din cel putin doua parti. Nu ramanea decat ca Stefan sa impuna in Muntenia un domnitor supus cauzei crestine care sa il sprijine in lupta impotriva necredinciosilor. Astfel, au loc loc luptele cu Radu cel Frumos si inscaunarea lui Laiota Basarab in anul 1471. Tradarea acestuia din urma duce la noi conflicte, conflicte in care se implica turcii lui Mahomed al II-lea. Infrangerea acestora si inscaunarea unui nou aliat al lui Stefan pe tronul Munteniei, Tepelus Voda, il convinge pe sultan ca doar o actiune in forta poate opri ambitiile In consecinta, Mohamed al II-lea, cuceritorul Bizantului, trimite o armata imensa, numarand circa 120.000 de oameni, in frunte cu Soliman Magnificul, sa ii aduca mica provincie rebela sub vesnica ascultare.

Stefan, afland de planurile turcilor, cere grabnic ajutor vecinilor crestini. Polonia trimite doar incurajari, in timp ce Matei Corvin nu trimite decat 1.800 de cavaleri. In graba, din Ardeal, domnitorul strange inca 5.000 de secui, alaturi de cei 40.000 de moldoveni, atat cat putuse aduna sub arme din mica tara a Moldovei. Urmand vechiul obicei, el pustieste totul in calea atacatorilor, ingreunandu-le acestora avansul si oferindu-si timp pentru a alege locul ideal pentru batalia ce avea sa vina

inevitabil. Iar locul il gaseste in mlastinile din jurul Vasluiului. **La 10 ianuarie 1475, Stefan isi aduna oastea in negura diminetii si ataca frontal uriasa oaste a turcilor. Inclestarea este una de o rara violenta dar, dupa ceasuri de lupta surda, moldovenii incep sa bata in retragere. Este momentul in care insusi voievodul se avanta in prima linie incuranjandu-si oamenii si dand turcilor lovitura de gratie.** La un semn al sau, din spate, un detasament ascuns in padurile din apropiere, navaleste asupra otomanilor starnand o panica de nedescris. Turcii nu mai asculta de ofiteri si incep sa se calce in picioare in speranta desarta de a scapa cu viata. Totul se transforma in cel mai scurt timp intr-o urmarire surda presarata cu zeci de mii de victime. Fugariti pana la Dunare, putinii supravietuitori isi pierd viata in apele inghetate ale Dunarii. Fusese cea mai mare infrangere a Islamului din fata unei armate crestine!

4) Batalia de la Codrii Cosminului (26 octombrie 1497)

Raspunsul turcilor dupa infrangerea dezastruoasa de la Vaslui nu s-a lasat prea mult asteptat. Mohamed venea el insusi, in fruntea a 160.000 de soldati pentru a-l pedepsi pe indraznetul Stefan. **Astfel are loc batalia de la Paraul Alb, acolo unde domnitorul moldav este infrant. Doar pentru scurt timp, caci el revine in fruntea unei noi armate si il impinge pe cuceritorul Bizantului pana la Dunare. Acesta parasea Moldova fara sa fi cucerit un singur oras, o singura cetate, asemenea unui invins...** Un alt atac turcesc ii ia Moldovei Chilia si Cetatea Alba, poarta lui Stefan catre rasarit si catre aurul negutatorilor. Singura speranta a domnitorului ramane o alianta militara cu Polonia, alianta ce se incheie in anul 1485, in conditii umilitoare pentru Stefan. In vazul tuturor, el a fost nevoit sa ingenuncheze si sa jure credinta mandrului Cazimir. Fusese doar o vanitate a polonezului pentru ca intelegerea nu a fost respectata. Polonia nu a trimis lui Stefan decat 3000 de soldati pentru recucerirea celor doua cetati. Mai mult, **Cazimir incheie pacea cu sultanul, lasandu-l pe Stefan in voia sortii. In plus, fiul defunctului Cazimir patrunde in Moldova, la 9 august 1497, in fruntea a 100.000 de osteni. Pretextul? Recucerirea Chiliei si a Cetatii Albe. Adevaratul Motiv? Inscaunarea pe tronul Moldovei a fratelui sau Sigismund.**

Prima solie a lui Stefan este primita cu bunavointa si asigurata de bunele intentii ale polonezilor. Ruta urmata era, insa, alta decat cea catre Chilia. **Stefan intelege planul lui Ioan Albert si vede cum armata acestuia se indreapta catre Suceava. Trimite o a doua solie si abia cand mesagerii sai sunt arestati intelege planul ascuns al regelui vecin.** Grabnic, Stefan cel Mare cere ajutorul turcilor si ardelenilor. La 24 septembrie, polonezii declanseaza asediul Sucevei, dar incercarile lor sunt zadarnice. Cetatea era mult prea bine aparata ca sa poata fi cucerita. Turcii trimit doar 2000 de oameni, in timp ce ardelenii se grabesc prin pasul Oituz cu 12.000 de osteni. Afectati de lipsuri, polonezii ridica asediul si par decisi sa incheie pacea, dar aceasta nu se va mai face decat in conditiile impuse de Stefan. Ioan Albert era nevoit sa se intoarca pe aceeasi ruta secatuita de tactica pamantului parjolit, fara ingaduinta de a jefui vreo asezare de pe teritoriul Moldovei.

Demoralizati, polonezii pornesc pe drumul de intoarcere dar nici de aceasta data nu isi tin promisiunea. **Constient de o noua incalcare a tratatului de pace, Stefan ii urmareste pe atacatori cu circa 40.000 de osteni. In "apropiere de fagetul Cosminului", voievodul ii ajunge din urma pe polonezi si ordona armatei sale sa inconjoare padurea. Copacii sunt taiati si lasati doar atat cat sa poate fi pravaliti si, la 26 octombrie 1497, varstnicul Stefan dadea inca odata atacul. Prinsa ca intr-un cleste, armata polona a fost distrusa, putini fiind cei care au reusist sa fuga.** Urmarirea fugarilor continua pana la granita cu Polonia, lupte crancene avand loc la Lentesti si apoi la Cernauti. Stefan isi permite chiar sa se lipseasca de un corp de oaste pe care il trimite sa lupte impotriva unui detasament de calareti mazuri veniti in ajutorul polonilor. Si din nou moldovenii ieseau invingatori. Polonia isi lingea ranile deschise si zecile de mii de morti lasati in pamantul Moldovei. Suferise una dintre cele mai mari infrangeri din istoria sa medievala.

3) Batalia de la Calugareni (23 august 1595)

Steagul luptei impotriva Imperiului Otoman a fost ridicat de Mihai Viteazul la 13 noiembrie 1594, la Bucuresti, printr-o rascoala impotriva celor doua componente ale combinatiei straine in capitala tarii: creditorii domnesti si o mica oaste otomana. Urmeaza Giurgiul care este asediat, dar rezista in fata armatei lui Mihai. In schimb, **La Harsova, Silistra si Targul de Floci, turcii sufera infrangeri zdrobitoare. In Moldova, Aron Voda macelerea pe toti otomanii din Iasi si dadea semnul unei rascoale generale in cele doua tari romane.** Din Istanbul pornea, insa, temutul ordin. O armata de circa 40.000 de oameni, in frunte cu Ferhat Pasa, porneste catre Muntenia. Mihai trebuia dat ca exemplu in fata celor care mai aveau idei de rebeliune. Sultanul se razgandeste inexplicabil si il inlocuieste pe incercatul general cu vizirul Sinan Pasa chiar inainte de a trece Dunarea. Intre timp, Mihai nu reuseste sa stranga mai mult de 8000-14.000 de osteni, carora li se adauga un contingent de 2000 de unguri si circa 200 de cazaci. Se parea ca totul se va sfarsi intr-o baie de sange pentru valahi.

La 13/23 august 1595, la Calugareni, langa Giurgiu, valahii isi incep ofensiva. Primul lor atac are darul de a ii duce pana aproape de corturile turcilor, dar contraofensiva ienicerilor ii face sa se retraga peste Nealjlov, lasand in urma 11 tunuri. Ungurii nu iau parte la lupta, preferand sa se foloseasca doar de artilerie impotriva trupelor ce inaintau amenintator. Este momentul in care Mihai alege sa puna totul in joc. In fruntea ostasilor ramasi el se regrupeaza si porneste un contraatac fulgerator. Doi pasi sunt ucisi chiar de catre domnitor, in timp ce detasamentul unguresc decide, in final, sa loveasca din flanc. Cazacii si un mic grup de ardeleni, dupa ce invaluisera armata turceasca, ataca din spate creand un haos general printre turci. Totul se transforma intr-o retragere dezorganizata, insusi Sinan fiind la un pas de a-si pierde viata in tumultul de oameni si animale. 3000 de turci pier in lupta, iar romanii reusesc sa recucereasca tunurile pierdute. **Turcii erau, insa, mult prea multi. Intaririle se aflau pe drum iar spionii lui Mihai il avertizasera deja de iminenta sosirii lor.** Pierderile in randul armatei muntene erau uriase, astfel ca domnitorul alege sa se retraga in Transilvania, lasand liber invaziei otomane. La fel ca la Rovine, victoria pe campul de lupta ramasese a romanilor, turcii fiind, insa, cei care ocupau Muntenia.

2) Batalia de la Selimbar (28 octombrie 1599)

Chiar daca alianta din 27 mai 1595 a voievodului Mihai cu Sigismund Bathory era clara, intre cei doi relatiile s-au deteriorat an de an. In 1597 se produsesera schimbari insemnate in Transilvania. **In baza unui tratat bilateral, Sigismund Bathory ceda imparatului Rudolf al II-lea Transilvania in schimbul ducatelor Opole si Ratibor din Silezia. Locul sau era luat de cardinalul Andrei Bathory, un sustinator deschis al polonezilor si al pacii cu turcii.** Sustinut de Rudolf al II-lea si de generalul acestuia, albanezul Giorgio Basta, Mihai primeste acceptul de a lupta impotriva lui Andrei Bathory cel care, asa cum se temuse domnul muntean, incheiase pacea cu turcii.

La 5 octombrie 1599, Mihai patrunde in Ardeal prin pasul Buzaului. In acelasi timp, pe Olt, o alta armata munteana condusa de fratii Buzesti si Baba Novac, venea in ajutorul domnitorului. Jonctiunea s-a facut la 16 octombrie in satul Selimbar, iar armata lui Mihai, mare parte formata din mercenari, secui, valahi si haiduci balcanici numara aproape 20.000 de oameni. Andrei Bathory ii opunea un numar egal de ostasi. Primul atac este dat de neobositul Baba Novac, urmat imediat de un contraatac al armatei cardinalului. Valahii se repliaza si ataca din nou, dar sunt respinsi pentru a doua oara si se parea ca vor pierde batalia. Este momentul in care Mihai, la fel ca in batalia de la Calugareni, intra personal in lupta, in fruntea propriei armate, moment care decide sortii bataliei, transformand infrangerea iminenta intr-o victorie rasunatoare. Andrei Bathrory alege sa fuga dar este prins de secui si decapitat in coliba unui taietor de lemne. Capul sau avea sa fie adus lui Mihai in suspinele sotiei sale, doamna Stanca. **La 1 noiembrie 1599, Mihai patrundea in Alba Iulia asemenea unui mare invingator. Ardealul se afla la picioarele sale. Nu mai ramanea decat Moldova pentru ca Dacia sa fie refacuta, si nu formal, ci prin forta armelor.**

1) Razboiul de independenta (1877 - 1878)

La 4 aprilie 1877, Romania si Rusia semnau conventia prin care se permitea trupelor rusesti sa patrunda in Balcani spre viitorul teatru de razboi cu Imperiul Otoman, cu mentiunea speciala prin care Tarul se obliga sa respecte drepturile statului roman, si sa mentina si sa apere integritatea teritoriala a Romaniei. **La 12 aprilie 1877, tarul Alexandru al II-lea declara razboi Turciei dupa ce, cu doua zile in urma, la 10 aprilie 1877, Bucurestiul intrerupsese orice relatie diplomatica cu Inalta Poarta, actiune care se soldeaza cu puternice represalii otomane asupra localitatilor romanesti Giurgiu, Oltenita, Corabia, Bechet si Islaz.** Drept raspuns, armata romana deschide focul de artilerie asupra Vidinului de la Calafat, la 28 aprilie 1877, iar la 10 mai, in acelasi an, era proclamata - la Bucuresti - independenta Romaniei.

Razboiul ruso-turc incepe dezastruos pentru armata tarista. Primul atac asupra Plevnei are loc la 8 iulie 1877, insa esueaza lamentabil, aducand pierderi grele trupelor comandate de Marele Duce Nicolae. Zece zile mai tarziu, cel de al doilea atac sufera aceeasi soarta. Este momentul in care Ducele Nicolae ii scrie in disperare de cauza domnitorului Carol I sa trimita trupele romanesti peste Dunare. La 20 august 1877, armata romana comandata de Domnitorul Carol I trecea pe podul de la Corabia si inainta victorios spre ceea ce avea sa fie cea mai grea lovitura pentru Imperiul Otoman, cucerirea Plevnei. De altfel, numarul ostasilor romani cazuti in sangerosul asediu asupra Plevnei este considerat cel mai mare din intregul razboi care a avut loc intre 1877-1878. Inconjurat, ranit la picior de un srapnel, Osman Pasa, generalul turc aflat la conducerea trupelor otomane, se preda neconditionat si ii inmana sabia sa ofiterului roman Mihail Cerchez, gest refuzat de acesta pana la venirea lui Carol I.

Ceea ce a urmat este istorie. Grivita I si II, Rahova, Smardan, Vidinul si celelalte fortificatii turcesti din Bulgaria au cazut rand pe rand in fata armatei ruso-romane comandate ireprosabil de Carol I. In semn de omagiu, abnegatia principelui avea sa ramana imortalizata peste timp de marele poet George Cosbuc: ***"Domnitorul a plecat la tabara indata ce s-a auzit ca rusilor le merge rau cu razboiul si ca li s-a pus Osman Pasa de-a curmezisul in drum. La tabara de la Calafat a plecat Domnul cam pe la inceputul lui iulie si a stat acolo vreo sase saptamani. Nu s-a mai intors acasa, dupa caderea Plevnei, El a fost intre ostenii sai si a indurat neajunsurile si greutatile razboiului douazeci si sase de saptamani, fara intrerupere. Mai bine de jumatate de an a zabovit pe campiile de lupta, batut de ploi si de vanturi, si primejduindu-si viata pentru binele tarii."***
Dupa victorie, Carol s-a incoronat rege (in 1881), punandu-si pe frunte coroana de otel turnata din metalul unuia dintre tunurile turcesti capturate la Grivita la 30 august 1877. A adaugat Romaniei Dobrogea in 1878 si Cadrilaterul in 1913. Astfel, Carol I sadea semintele reintregirii tarii. A fost insa randul lui Ferdinand I, nepotul sau, sa implineasca destinul national al Romaniei, prin Marea Unire de la 1918.
****

04 decembrie 2009

Baba Novac – mana dreapta a Viteazului

Foto (3)

In zilele apogeului sau, temutul Imperiu Otoman dispunea de o forta militara care zdrobea fara drept de apel orice armata europeana. Frica si groaza semanate de turci au dat de fapt un imbold fara precedent dezvoltarii diplomatiei in Europa acelor timpuri. Sigurul conducator de osti care infrunta cu vitejie si succes puhoiul otoman din secolul 16 a fost Mihai Viteazul. Iar cel mai destoinic general al sau a fost un batran haiduc sarb care l-a urmat pe Viteaz deopotriva in moarte, legende si inimile oamenilor.

Inca din decursul anilor sai de tinerete Mihai Viteazul avusese de nenumarate ori ocazia sa cunoasca starea de spirit a supusilor crestini din provinciile Imperiului Otoman. **Caderea sub dominatie turceasca a popoarelor din Balcani alaturi de transformarea acestei regiuni in villayet-uri coincidea cu instalarea de catre turci a unui regim de opresiune caracterizat prin biruri aspre, jafuri si toata seria de violente imaginate.**Lipsite de posibilitatile organizarii unor armate regulate, popoarele din sudul Dunarii au apelat la haiducie drept singura forma de lupta care le era la indemana. Haiducia in Balcani a aparut sub forma unui fenomen social generalizat in Serbia, Bulgaria, Macedonia si nordul Greciei, pentru a inflori mai apoi si in tarile romane. Spontana la inceput, miscarea haiduceasca din Balcani avea sa cresca in intensitate de-a lungul secolului 16, pentru a se constitui intr-o adevarata rezistenta armata cu caracter popular. **Haiducia a fost cea mai activa si eficace forma de lupta, care a reusit sa mentina in constiinta maselor populare cutuma razbunarii, cea care a devenit in Balcani o adevarata traditie, precum si speranta in libertate alaturi de redobandirea independentei propriilor state.**

Aceste detasamente de haiduci cuprindeau in randurile lor o serie de razboinici experimentati, duri, manati in lupta de o ura fara margini impotriva cotropitorilor turci. Insufletiti de victoriile in serie ale lui Mihai Viteazul, gruparile haiducilor cunosc un reviriment fara precedent. Organizati in cete mici de 15-30 calareti, ei atacau si se ascundeau mai usor. Fiecare ceata avea propriul steag si era condusa de cel mai experimentat razboinic. **Cateodata cetele se uneau in detasamente mari si atacau chiar orase si cetati, cum au facut deseori in timpul domniei lui Mihai. Exista unele documente in acest sens care certifica faptul ca numeroase solii ale balcanicilor sosite la Curtea Domneasca de la Targoviste aratau domnitorului roman ca daca el ar trece Dunarea, " sarbii, bulgarii si albanezii, care sunt de aceeasi religie cu dansul, s-ar uni bucurosi cu el".**

Era, deci, firesc ca actiunile lui Mihai Viteazul in politica sa externa sa acorde o atentie staruitoare problemelor din sud-estul Europei. Tot firesc era ca popoarele balcanice strivite de sistemul pasalacurilor sa vada in victoriile de rasunet ale voievodului valah o excelenta ocazie de a da la randul lor lovituri aprige Imperiului Otoman.

Baba Novac - General la 80 de ani

Despre acest erou legendar avem putine insemnari, cu precadere cele privitoare la inceputul activitatii sale. Potrivit documentelor cronicarului Szamoskozy (Ioachim Craciun, Cronicarul

Samoszkozy si insemnarile lui privitoare la romani (1566-1608), Cluj, 1928), Baba Novac s-a nascut in satul Poreci, situat pe o insula a Dunarii, in imediata apropierea a cetatii Semedria din Serbia, in jurul anului 1520. **Viata si faptele lui Baba Novac se pot imparti in trei mari perioade distincte : copilaria in satul de pe malurile Dunarii, haiducia din Balcani si perioada traita in oastea Tarii Romanesti.** In satul Poreci cunoaste de mic copil, umilintele, cruzimea si nedreptatea unor stapanitori straini. Se pare ca a invatat putina carte in chiliile manastirilor din apropiere, odata ce stia sa citeasca si sa scrie in slavona. Tanarul Novac devine astfel si un luptator spiritual, un adevarat aparator al dreptei credinte ortodoxe in fata turcilor care-i fortau sau mituiau pe locuitorii din Balcani sa treaca la Islam. Aceasta rezulta si din faptul ca l-a avut alaturi de-alungul intregii sale vieti, pe preotul Sasca, cu care de altfel a impartit tragicul sau destin.

Arta manuirii armelor a invatat-o de mic copil, in anturajul unui razboinic sarb, capetenie a unui grup de razvratiti locali. Pe langa abilitatea sa in lupta, izvoarele vremii noteaza ca Baba Novac era un munte de om, de o statura impozanta, care se folosea de forta sa fizica neobisnuita pentru a baga spaima in dusmani pe campul de lupta. **Forta sa herculeana, alaturi de vitalitatea sa neobisnuita explica faptul ca la varsta de 80 de ani inca se afla in saua calului si participa in lupta inarmat cu sabie si secure. Mintea sa era intodeauna limpede, in ciuda anilor inaintati, Baba Novac fiind capitan al unui grup ce insuma 5 000-8 000 haiduci.** In armata voievodului Mihai, avea rangul de general alaturi de fratii Preda si Stroe Buzescu, banul Mihalcea, banul Manta si banul Udrea.

Din cauza saraciei si a darilor pe care nu le putea plati, precum si datorita faptului ca a muncit din greu timp de 3 ani la ridicarea cetatii Semendria fara a fi platit, Novac se gandeste la pribegie… **Baladele populare ne spun ca unul dintre motivele care l-au determintat in tinerete pe Baba Novac sa devina haiduc, este faptul ca era recunoscut drept un barbat dintr-o bucata care nu "scotea caciula in fata nimanui". Autoritatile turcesti au trimis un grup de 10 ieniceri care l-au prins si l-au batut crunt pana cand Novac, intr-un acces de disperare, s-a ridicat si s-a repezit asupra tortionarilor sai pe care i-a invins fara drept de apel.** Pe capetenia grupului a ucis-o izbind-o repetat de pamant pana cand i-a sfaramat oasele. Dupa o asemenea fapta, tanarul Novac se refugiaza pe Valea Timocului unde organizeaza o banda de haiduci alcatuita din romanii timoceni, sarbi si bulgari. Aflat la conducerea acestei cete de luptatori dornici de razbunare, Baba Novac zdrobeste pe turci la Cladova, cetatea timoceana Florentin si la Vidin.

O mare parte a activitatii sale o desfasoara in vilayet-ul Bosnia, pe muntele verde al Romaniei (U zelenoj gori Romaniji). B. P. Hasdeu arata ca "Pe blestematul munte Romania, Baba Novac a petrecut vreo 40 sau 50 de ani, catre care adaugandu-se alti vreo 20 sau 30 din viata sa de la Poreci, rezulta ca Baba Novac era octogenar, cand victoriile lui Mihai Viteazul, au desteptat speranta in sufletul sau, chemandu-l din codrii Bosniei spre un alt camp de lupta, intr-o alta Romanie" Dupa

cativa ani de lupte in Bosnia, rastimp in care face multe zile negre turcilor, Baba Novac este prins de acestia. **Impresionati de curajul si de forta sa, turcii ajung sa-i propuna sa-l faca aga la Istanbul, lasandu-i si privilegiul de a-si pastra credinta ortodoxa. Sarb adevarat pana in maduva oaselor, Novac refuza si alege inchisoarea, ocazie cu care invata sa vorbeasca turceste si greceste.** Evadeaza dupa doi ani de captivitate si revine in partile Bosniei unde se reapuca de haiducie.

"Pe unde Novac mergea/Asa turcii jos pica/Cum pica vara iarba/Cand o atingi cu coasa"

In aceeasi perioada, in Balcani, isi desfasura activitatea un alt capitan de haiduci. Originar din Dalmatia, raguzan dupa neam, haiducul Deli Marcu conducea la randu-i un grup de 1 500 de luptatori. Intre cei doi eroi se va lega o stransa prietenie si vor lupta impreuna pe multe campuri de batalie sub comanda lui Mihai Viteazul. Vestea ca domnitorul Valahiei, Mihai, a intors armele contra Semilunii, a ajuns imediat la urechile celor doi razboinici. Prima intalnire dintre acesti eroi are loc undeva in zona Varsetului unde, la ora pranzului, Mihai Viteazul insotit de capitanii Ghetea, Racea, Vasile Marza, Simion si Patru din Copaceni, este intampinat cu bucurie de capeteniile sarbesti banul Sava, capitanul Dochian, cneazul Dusan si haiducul Baba Novac. Mihai cunoscuse darzenia rasculatilor sarbi. Dupa echipamentul de lupta, calitatea armelor si experienta de lupta, domnul roman isi daduse seama ca sarbii sunt soldati excelenti. "Ne sunt frati si pot apara tara din coasta, pot scufunda corabiile turcesti care vin pe Dunare, pot hartui drumurile Balcanilor", explica Mihai Viteazul capitanului Vasile Marza.

La sfarsitul adunarii, voievodul Mihai a primit juramantul de credinta din partea tuturor conducatorilor rascoalei antiotomane a sarbilor. Sub panza cortului, razboinicii sarbi si-au scos sabiile la picioarele voievodului. Adanc miscat, Mihai isi scoate sabia asezand-o deasupra paloselor sarbesti. Juramantul este intarit de episcopul Teoharie al Varsetului. **Baba Novac a fost puternic impresionat de personalitatea lui Mihai Viteazul. Batranul sarb l-a iubit si pretuit toata viata pe ilustrul conducator roman. La un moment dat, garda personala a Viteazului era alcatuita din haiducii sarbi ai lui Novac.** Conform izvoarelor, sigurul regret al lui Baba Novac era legat de varsta sa, haiducul octogenar marturisind de nenumarate ori ca si-ar fi dorit sa-l fi intalnit pe Viteaz cand era mai tanar…**Dintre toti capitanii straini care servisera in armata lui Mihai Viteazul, figura lui Baba Novac se detaseaza net. Daca scotianul John Smith, albanezul aga Lecca, polonezul Valentin Walawski si secuii Moise Szekely si Albert Kiraly nu erau, in fond, decat niste mercenari, lefegii interesati doar de banii domnitorului, Baba Novac este singurul capitan ne-roman care a ramas alaturi de Viteaz fara bani, animat doar de pretuirea fata de domnitor si de lupta impotriva dusmanilor acestuia.**

In toate marile batalii ale Viteazului, bratul lui Baba Novac era in toiul luptei. Niciodata nu s-a lasat impresionat de superioritatea numerica a dusmanului. Ataca cetatea Plevnei alaturi de doar 1200 haiduci. Cu acesta ocazie reuseste sa ia multi prizonieri, printre care sotia si cei doi copii al bogatului pasa Mohamed Mihailoglu. "Tinuta cu omenie si nesiluita de haiduci"- cum spune cronicarul Balthasar Walther - turcoaica si copii sai sunt rascumparati de otomani contra sumei de 500 000 galbeni. In primavara anului 1595, in fruntea a doar 600-700 haiduci, Baba Novac trece Dunarea si marsaluieste pana in Muntii Sarplanina, unde asteapta oastea condusa de Hasan Pasa care traversa muntii pentru a face jonctiunea cu armata sultanului langa Sofia. Intr-o amabuscada, Baba Novac ataca si distruge intreaga armata turcesca luandu-i acesteia toti caii, camilele, tunurile si o mare suma de bani. Majoritatea turcilor sunt ucisi in munti.

Episodul victoriei de la Selimbar se lega de Baba Novac. Haiducul sarb nu mai suporta tratativele episcopului Malaspina, sol al lui Andrei Bathory si ataca prin surprindere. **In cele trei momente hotaratoare de la Selimbar, mana dreapta a domnitorului a fost Baba Novac. Aflat in linia intai, s-a batut si a invins toti capitanii de oaste ai armatei ungurilor. Stefan Lazar, Peter Huszar, Stefan Csaki, Moise Szekely si Gaspar Kornis sunt umiliti de batranul de peste 80 de ani**. Armurile invinsilor sunt depuse personal de Novac la picioarele lui Mihai Viteazul. In anul 1600, timis de Mihai in Banat, Baba iese victorios intr-o serie de lupte. Ajuns in Moldova, in urmarirea lui Ieremia Movila, ocupa aceasta provincie romaneasca si cucereste Iasiul. Lupta neobosit pana in Hotin si

Camenita. Alaturi de Mihai, la Calugareni, repurteaza o victorie istorica. La Naieni, langa Ploiesti se lupta cu polonezii. Luptele de la Sarata si Bucov il au din nou in prim plan.

Nedreapta moarte a unui erou

In timp ce Mihai Viteazul se afla la Viena, in ianuarie 1601, nobilii unguri din Transilvania pregatesc o rascoala. Astfel, conducatorul nemesilor maghiari, capitanul Stefan Csaki, dusman personal al lui Baba Novac, trimite un corp de oaste sa atace prin surpindere tabara lui haiducului la Lipov , in Banat. In acesta miscare, Csaki urmareste sa se razbune personal pe batranul sarb pentru infrangerea de la Selimbar in timp ce nobilimea ungureasca urmareste sa-l lipseasca pe Mihai de cel mai capabil general al sau. In urma unui simulacru de proces, **Baba Novac si preotul Sasca sunt invinuiti de colaborare cu turcii (!) si condamnati la moarte**. Sadismul nobililor unguri iese inca o data la ivela pe data de 5 februarie 1601, cand Baba Novac si prietenul sau de o viata, preotul Sasca, sunt adusi in piata din mijlocul cetatii Clujului, actuala Piata Unirii din Cluj Napoca. Calaii primesc ordinul de a face supliciul batranului haiduc cat mai indelungat si dureros, pentru ca nemesii sa se poata delecta mai mult timp cu chinurile luptatorului pe care l-au urat cu o dementa neomeneasca.

La ora 10 dimineata, Baba Novac este adus in lanturi pe platfoma de executie. Calaii au inceput cumplita executie prin jupuirea de piele a celor doi eroi. Baba Novac este legat, apoi, de doua grinzi si spanzurat deasupra unui rug, calaii aruncand din cand in cu apa peste el pentru a-i prelugi chinurile. La fel ca Horea, eroul motilor din Apuseni care avea sa sfarseasca torturat de nemesi, Baba Novac nu scoate nici un tipat sau vaiet de durere. Impresionat de cruzimea torturii cat si de bravura cu care infrunta chinurile cumplite batranul trecut de 80 de ani, cronicarul italian Ciro Spontoni consemneaza ca supliciul si moartea lui Baba Novac au durat o ora si jumatate…. Sadismul nobililor maghiari nu se opreste aici. Csaki ordona tragerea in teapa a trupurilor lipsite de viata ale celor doi, dupa care aceiasi nobili se pun pe un ospat urmat de o betie. A doua zi compun o poezie intitulata "Cand a rabdat Baba de frig in gerul iernii", in care comenteaza batjocoritor modul in care corbii au mancat din cadavrul lui Novac…

Cronica adminstrativa a orasului Cluj, consemneaza la randu-i ca: *"Am dat tiganilor pentru ca au schingiuit, au torturat, au fript si au tras in teapa pe Baba Novac si pe preot, celor doi calai, 3 florini. Am platit lui Luca Aksi pentru ca a cioplit teapa pentru Baba Novac, 20 de florini" .*

Dupa victoria de la Guraslau, Mihai Viteazul este din nou stapan pe Transilvania si Tara Romaneasca. Primul intregitor de tara poposeste la Cluj la inceputul lunii august 1601. Ungurii din Cluj se supun pe loc armatei lui Mihai, o parte din nobilii vinovati de moartea lui Novac reusind sa fuga la timp, iar ceilalti devin lingusitori si se inghesuie sa jure credinta noului stapan al Transilvaniei. Mihai oficiaza o comemorare solemna, urmata de o pomana in amintirea eroului sarb. **Pe Bastionul Croitorilor din Cluj, Mihai Viteazul arboreaza toate steagurile castigate in lupta de Baba Novac. Vestea mortii sale ingrozitoare i-a impresionat pana si pe turci, sultanul Mehmet al III-lea apreciind intr-o nota personala ca sfarsitul unui astfel de razboinic trebuia sa fie pe campul de**

lupta, nu schingiuit de alti ghiauri lasi… Pe teritoriul mosiei daruite fiilor sai de catre Mihai Viteazul, se inalta astazi cartierul craiovean Brazda lui Novac.

Batranul si legendele

"Baba Novac/ Sare Dunarea-n ciomag/ Dincolo la Calafat/ Unde zace un turc legat/ Si-altu-n talpa alinat"

Oamenii din trecut nu au uitat lupta si sacrificul haiducului sarbo-valah pentru libertate. Baba Novac a intrat in legendele si inima popoarelor crestine din Balcani si nordul Dunarii fiind, de altfel, unul dintre putinii eroi despre care s-au scris balade si cantece inca de pe vremea cand era in viata. **Parca pentru a pecetlui prietenia istorica si fratia de credinta care-i leaga pe sarbi de romani, in Serbia zilelor noastre, Baba Novac este unul dintre cei mai slaviti eroi nationali alaturi de Milos Obilic, Marko Kraljevic, Lazar Hrebeljanovic si alti luptatori ai panteonului razboinic sarb.** In baladele sarbesti, Baba Novac, numit Starina Novac, este deseori descris in compania fiului sau cel mare, Gruia. Deopotriva in baladele sarbesti si romanesti este relatat episodul caderii in prizonierat al lui Gruia, cel care este intemnitat de turci la Istanbul. Batranul Novac purcede spre eliberarea fiului sau pe care reuseste sa-l faca scapat din inchisoarea orasului folosindu-se de diverse viclesuguri. In timpul evadarii ei sunt surprinsi de gardienii inchisorii si dupa o lupta scurta in chiar inima Imperiului Otoman, cei doi Novaci, tata si fiu, reusesc sa fuga cu bine in Tara Romaneasca.

Figura eroica a haiducului a ajuns la asemenea dimensiuni in folclorul romanesc incat se cunosc pana in prezent nu mai putin de 101 cantece vechi despre Novacesti! Numarandu-se printre cele mai impresionate balade populare romanesti, ciclul epico-narativ al Novacestilor a aparut ca un raspuns al valahilor impotriva expansiunii puterii otomane si a asupririi aduse de acestia. In unele cantece batranesti actiunile Novacestilor se petrec in Campia Dunarii, Banat, Oltenia sau Tara Hategului. In aproape toate baladele sarbesti despre Novac si fiul sau Gruia, acestia apar din nou alaturi de Muntele Romanija ceea ce, conform lingvistului croat Petar Skok, ar avea legatura cu numele etnic al megleno-romanilor si istro-romanilor din Bosnia. In universul epic bulgar, Baba Novac nu apare niciodata singur ci alaturi de alte personaje, cu precadere haiduci nationali bulgari. Sub numele de Stari Novac, Debel Novac si Hajdut Novac, batranul vultur al Balcanilor omoara orice turc iesit in cale si elibereaza sate intregi de tarani bulgari.

Eroii crestini din aceasta parte a lumii au un statut apropiat sfintilor, sfinti de care ii apropie jertfa lor muceniceasca pentru credinta ortodoxa alaturi de lupta impotriva paganilor turci. Indiferent de numele ce i s-a atribuit, Baba Novac este patronul spiritual a generatii intregi de haiduci balcanici care se vor naste in viitor pe aceste meleaguri, precum si parintele cel mai indraznet si iubit al taranilor asupriti din Balcani. **Nu trebuie decat sa aruncam o privire asupra toponimiei localitatilor din Romania, Serbia, Muntenegru, Bulgaria, Bosnia-Hertegovina, Grecia pentru a descoperi sute de orase si sate care-i poarta numele.** Romanii de odinioara l-au cinstit nu doar in balade si amintiri pe marele erou. Multe asezari din tara noastra poarta numele haiducului, precum Baba Novac din Satu Mare, comunele Baba din judetele Alba, respectiv Maramures, Novac(Dolj), Novaci (Ilfov, Gorj), Novacesti (Alba, Prahova, Satu-Mare), precum multe alte sate numite Novac si Novacesti risipite in toata tara. In istoricul orasului Novaci din Judetul Gorj, este notat faptul ca in aceste locuri a poposit o bucata de vreme, Baba Novac impreuna cu 5 000 de haiduci sarbi, atunci cand a luptat sub steagul Tarii Romanesti . Intr-o lume care-si pierde in viteza valorile, cultura, istoria si identitatea, eroul octogenar ramane inca printre noi pentru a ne aduce aminte lectia uitata a vitejiei, a sacrificiului, a dragostei de tara si credinta…
****

05 decembrie 2009

Blestemul domniilor fanariote

Foto (10)

Bacsis, robie, bir, mazilire, coruptie, pesches, lasitate, caftan, abuz, ciubuc, halal, complot, aga, jaf, lefegiu, liguseala, alai, lulea, anteriu, trandavie, camatarie, mojicie, calicie, samavolnicie, vizir, caimacam, politichie, talharie, capuchehaie, viclenie, pricopsire, firman, lichea, basbuzuc, capudan, buluc, bairam, mahala, calabalac, protipendada, taifas, cardasie, agie, taclale. Si cu voia dumneavoastra...geamparale si manele! Toate de mai sus s-au napustit cu urgie peste Moldova si Valahia secolelor trecute, contribuind cu varf si indesat la o decadere spirituala si materiala fara precedent in istoria romanilor. Faptasii? Imperiul Otoman, evident, alaturi de hulpavii reprezentati ai unor familii grecesti din Stambulul de odinioara...

Intrebare : -Ce iese din incrucisarea dintre un om si o capusa ?
Raspuns : -Un fanariot...

Cartierul Fener (Fanari in greaca...) din Istanbulul de astazi a dat Turciei moderne una dintre cele mai iubite echipe de fotbal din acesta tara. Acum peste 300 de ani, din exact acelasi loc, adevarate dinastii de daunatori si-au intins aripile in zbor pentru a parazita, la propriu si figurat, doua tari mici, dar viteze care se chinuiau sa supravietuiasca inconjurate de dusmani puternici si lacomi, undeva la o raspantie de imperii din estul Europei. **Oricat de incredibil pare, insasi civilizatia, cultura, fiinta nationala, caracterul, viata si chiar genetica romanilor din acea perioada au fost afectat iremediabil de invazia acestor trantori umani. Nu o spune doar autorul acestui articol, ci si o ilustra suita de cercetatori si istorici care au analizat in detaliu toate aspectele fenomenului istoric reprezentat de fanarioti.** Revenind la cartierul de pe malul drept al Bosforului, in aste locuri rau famate apare o specie noua de om care a dus al perfectiune concepte negative precum avaritia, parvenirea, ticalosia sau tradarea...

Mihail Sutu

Dupa cutremurul creat de caderea Constantinopolului, o serie de famili grecesti nobiliare, si-au revenit foarte repede, ba chiar au cautat sa profite din plin de noua schimbare politico-sociala care lovise subredul Imperiu Bizantin. Scormonind prin istorie, apar numeroase marturii conform carora, grecii din capitala Bizantului nu aveau o reputatie foarte buna nici macar in ochii semenilor lor. Odata cu stapanirea turceasca, sultanii au realizat dezamagiti ca proprii cetateni turci nu stiau sa faca nimic altceva decat sa duca razboaie. **Abili si atenti, grecii din Fanar au mirosit repede ocazia aparuta. S-au facut rapid evidentiati in randul noii stapaniri, deoarece aveau deja experienta seculara a conducerii unui stat. Negustori, bancheri si camatari iscusiti, au pus din nou mana pe aparatul administrativ in care se impotmolisera cuceritorii. otomani.** Ca si cum nu ar fi fost indeajuns, inspre cladirile inghesuite ale metropolei urmau sa curga siruri, siruri de afaceristi, carieristi, fripturisti, profitori si aventurieri de pe tot necuprinsul Imperiului Otoman. Influenta lor a devenit intre timp atat de mare, incat la apogeu isi permiteau chiar sa faca legea in administratia Patriarhiei. Istoricii greci sunt de parere ca inclusiv fiinta nationala a Greciei a fost lovita de fanarioti, deoarece devenisera peste noapte elita unui popor care traia la randul sau sub crunta asuprire turceasca. Grecii acuza pe buna dreptate clasa fanariota de subordonarea si diluarea identitatii nationale pentru asigurarea unor interese materiale.

Grigorascu Ghica

Pentru noi romanii, la fel ca pentru greci, albanezi, sarbi, bosniaci sau bulgari, fanariotii au intrupat, la propriu, esenta coruptiei, tradarii si perfidiei politice. Raul nu a fost doar acesta. Deoarece au stapanit indelungat in tara noastra si in Balcani, au reusit sa infesteze comportamental elitele politice nationale ale tarilor pe care le parazitau. **Vechea elita conducatoare romaneasca reprezentata de familiile boieresti a fost iremedicabil afectata, valorile sale etico-traditionale de tip autentic romanesc bazate pe Legea Pamantului si Dreptul Cutumiar taranesc fiind, la randul lor, pervertite si influentate de principii straine fiintei nationale romanesti.** Datorita acelorasi fanarioti, inca din acea perioada imaginea romanilor a fost compromisa in ochii tarilor europene. De fapt, daca este sa analizam serios fenomenul propagarii in timp a unor trasaturi negative in cadrul unei populatii de oameni, nu trebuie sa blamam atat de mult pentru starea Romaniei de astazi, nici perioada comunista, nici pseudo-capitalismul salbatic in care ne impotmolim astazi. Semintele raului au fost aruncate atunci, in dezastruoasa si decadenta perioada fanariota...

Grigore Matei Ghica

Dinastii de lacuste umane

Istoriceste vorbind, epoca fanariota a poluat tarile romane incepand cu anii 1711 in Moldova si 1714 in Tara Romaneasca. De-abia in anul 1821, romanii au putut sa rasufle oarecum usurati, odata cu revenirea domnilor pamanteni la conducerea celor doua tari surori. Atentia fanariotilor in privinta Tarilor Romane a fost alimentata de la bun inceput de lacomie. Lacomie pura am putea spune deoarece, in perioada medievala, voievodatele romanesti erau deosebit de bogate si prospere.
Primul domn roman care a intrat in contact cu fanariotii a fost Mihai Viteazul. Intamplarea este una de pomina. In fata liotei chiraitoare a datornicilor si strangatorilor de biruri din Fanar trimisi de sultan la Bucuresti, viteazul voievod aplica cea mai buna solutie. Sub pretextul platirii tuturor dobanzilor si birurilor, plus promiterea unor dregatorii inalte, Mihai Voda le da lipitorilor grecesti drept punct de intalnire o cladire unde reuseste sa-i stranga pe toti. Odata adunati, marele Mihai ordona ostasilor sa blocheze usile si ferestrele, dupa care da foc cladirii cu tot cu capusele din Fanar.
Alexandru Sutu

Totusi acest eficient episod de lichidare nu are darul sa opreasca invazia fanariota pe meleagurile noastre. Multe familii fanariote gasisera pe meleagurile noastre conditii mult mai favorabile pentru afaceri si negot, comparativ cu cele din teritoriile de sub stapanirea turcilor. Adevarata instaurarea a fanariotilor a fost definitivata de nefericita inspiratie a ultimilor domni pamanteni, Constantin Brancoveanu si Dimitrie Cantemir, de a scapa de jugul otoman cu ajutorul taratului Rusiei. **Dupa esecul Campaniei ruse de la Prut si dezastrul bataliei de la Stanilesti, Inalta Poarta nu mai vrea sa riste domni romani in coasta sa si, prin urmare, accepta mita si peschesurile fanariotilor care se intreceau sa devina domni**. Multi dintre acesti paraziti penetrasera deja boierimea valaha sau moldoveneasca prin casatorii si aliante de rudenie. Intr-atat de ravnite erau voievodatele romanesti de catre parvenitii din Bosfor incat, pe intreaga perioada fanariota, nu mai putin de 31 de domni din 11 familii s-au inghesuit si s-au luptat pe viata si pe moarte pentru privilegiul de a se imbogati pe spinarea romanilor. Dintre cele 11 familii, doar doua au fost romanesti, Racovita si Calmasul, devenita Callimachi prin grecizare. Alta familie ne-greaca a fost Ghica, la origine un clan albanez ai carei membri au fost pana la urma romanizati. Restul familiilor erau de sorginte greceasca, printre cele mai faimoase fiind gruparile Caradja, Cantacuzino, Moruzi, Mavrocordat, Ipsilanti, Rosetti si Sutu.

Nicolae Mavrogheni

Adevarul este ca regimul fanariot a fost mai mult unul politico-economic decat un regim eminamente etnic. Turcilor nu le pasa prea mult cine conducea bogatele state vasale romanesti, atata timp cat din ele se scurgeau spre Stanbul cat mai multi bani si bogatii naturale. Constienti de regulile jocului, fanariotii s-au desavarsit in arta intrigilor si mituirii inaltilor functionari turci (sultanul, marii viziri, eunucii, dragomanii, pasalele, valide-hanuma, adica mama sultanului). **Domnitorii proaspat numiti de Stanbul intrau in tara cu o adevarata suita de rude, creditori, datornici si prieteni, toti acestia sperand la randul lor sa se capatuiasca pe spinarea populatiei bastinase. Veneau ca lacustele! Numai Mihail Sutu a venit pe tronul Moldovei inconjurat de 80 de rude si 800 de prieteni apropiati.** Avem de a face cu o adevarata masura de prevedere luata de fanariotii care se temeau sa fie tradati de catre boierii autohtoni. Asa iau nastere pe meleagurile noastre hidrele protipendatei si camarilei de mai tarziu!

Atunci au luat nastere in tara noastra nefastele si rusinoasele traditii ale nepotismului si cumetriei. Totusi, mentinerea tronului nu era deloc o treaba usoara in ciuda alaiului de masuri luate. Credeti ca Fanarul dormea? Nici pomeneala ... Zeci de alte familii concurente trudeau zi si noapte in uneltiri si comploturi care vizau mazilirea actualului domn fanariot pentru a se chivernisi o alta familie de capuse. In fata unui astfel de pericol, domnitorii fanarioti deja disperati dupa putere si mentinerea tronului, procedau la impilarea si marirea numarului impozitelor. **Cum clerul si marile familii boieresti erau scutite de biruri, dezastrul si jaful se abateau asupra taranilor si crescatorilor de animale romani. Pentru mai multa siguranta in privinta circularii banilor, vipera fanariota incredinta perceperea darilor doar propriilor rude.** Scaunul tarilor romane era cea mai ravnita comoara, cronicile ne asigura ca doar cele mai bogate si influente dinastii fanariote se luptau intre ele pentru stapanirea sa. Sumele de bani puse in joc pentru stapanirea Moldovei sau Munteniei atingeau

cifre incredibile. Pentru mituirea marelui vizir, in scopul scaunului de la Bucuresti sau Iasi, fanariotul se prezenta la usa acestuia cu 1-2 milioane de lei-aur...
Ioan Theodor Calimah

Viata dintr-o caleasca trasa de cerbi

Odata ajuns pe tronul tarii, cea mai mare grija a trantorului cu anteriu si caciula inalta consta in strangerea unui bir cat mai mare care sa-i asigure atat lui cat si familiei sale mult ravnita continuitate la domnie. Nu precupeteau nimic, dadeau dovada de o cruzime si o nemernicie greu de egalat. La ordinul lor, bandele de arnauti care initial se ocupau de ordinea interna si paza domnitorului erau trimise sa jefuiasca satele romanilor. Generatii de tarani si mestesugari au cazut victime batailor si torturilor in scopul stoarcerii birurilor prin orice metoda. Se inventeaza dari si taxe incredibile, care sfideaza atat ridicolul cat si simtul realitatii. **Romanilor li se cereau taxe pe numarul de copii, pe hainele de pe trup, pe dreptul de a purta palarie sau caciula, chiar si pe fumul de pe horn sau numarul de usi si ferestre care il avea casa...** Conform unui cronicar contemporan, atat barbatii cat si femeile, plus copiii, erau inchisi in incaperi si inecati cu fum iute de ardei si gunoi, fara apa si mancare. Erau biciuiti ca pe niste animale, erau legati si batuti la talpi pana unii dintre ei deveneau infirmi. Sadismul autoritatilor straine nu se oprea aici, multi romani find tinuti iarna cu picioarele in apa inghetata sau in zapada...
Alexandru Hangerli

Cei care mai aveau o bruma de avere erau inchisi in beciurile agiilor si batuti pana plateau tot si ramaneau, in consecinta, pe drumuri. De atunci s-a impamantenit in limba noastra termenul de calic. In fata unei asemenea existente zilnice, multe familii romanesti si-au luat lumea in cap, plecand fie peste munti la fratii din Ardeal, fie in stepele de peste Nistru sau in muntii inaccesibili din Balcani. Alti romani s-au organizat in fratii de arme al caror scop era pedepsirea si atacarea familiilor fanariote. Asa se naste pe meleagurile noastre, nobila si pretuita indeletnicire a haiduciei! **De teama renumelui de darji si nesupusi luptatori a romanilor, fanariotii interzic bastinasilor portul armelor. Se estimeaza de catre specialisti ca 6-7 generatii de valahi nu au mai continuat traditia militara, cu exceptia haiducilor care ne-au mai salvat din onoarea de popor viteaz si de temut, pe care o aveam in trecut.** In vremurile de glorie ale voievozilor pamanteni se obisnuia ca orice barbat valah sa poarte arme si sa se antreneze. Doar robii tigani, tatari sau evreii erau scutiti de serviciul militar obligatoriu, deoarece voievozii nu se incredeau in calitatile lor militare.

Fiecare valah era obligat sa-si asigure arme si echipament de lupta, in caz contrar pedepsele fiind extreme de aspre. Aceasta situatie de dezarmare silita de stapanirea din Fanar a fost, din nefericire, suficienta pentru ca romanii sa se transforme intr-unul dintre cele mai pasnice si inofensive popoare din lume. De atunci ni se trage etichetarea de popor bland, indelung indurator si indiferent. Tot atunci a aparut si paguboasa zicala "Capul ce se pleaca, sabia nu-l taie", transformata din nefericire in motto pentru multi romani. Ca si cum napasta nu era indeajuns de mare, fanariotii care traiau de generatii rupti de realitate se dezlantuiau intr-o viata de huzur si excese comparabila, probabil, doar cu dezmaturile din perioada Romei Antice. **Megalomania, nebunia si sfidarea ajunsesera la un asemena nivel incat domnitorul Nicolae Mavrogheni, unul dintre cei mai reprezentativi fanarioti, avea o caleasca personala trasa de o pereche de cerbi dresati.** Nesocotitul fanariot calatorea astfel printr-un Bucuresti mizer, spre uimirea calicilor, podareselor si talanitelor care nu mai pomenisera un asemenea spectacol ireal...

Sfarsitul unei boli indelungate. Sau nu?

Napasta venita pe capul fanariotilor s-a tras tot de la lacomia lor proverbiala. Nesatui de bogatii si privilegii, s-au implicat in revoltele grecilor de dupa 1821, mirosind si aici un rost de castig. De fapt, nu erau animati deloc de vreun sentiment national, nici nu urmareau emanciparea si eliberarea societatii grecesti. Pur si simplu, marea lor majoritate a fost orbita de lacomie sperand ca miscarea Eteriei sa reusesca infrangerea si alungarea turcilor pentru ca ei sa se instaureze in rolul de noua clasa conducatoare in Balcani. Nu a fost deloc asa. **Dupa inabusirea in sange a Eteriei, turcii s-au razbunat pe majoritatea familiilor fanariote. De fapt, loviturile de moarte date fanariotilor, au survenit in urma cresterii puterii statelor Europei pe fondul disolutiei interne a Imperiului Otoman.** In est, Rusia avanseaza contopind posesiunile turcesti din Caucaz, anexand pentru sine hanatul tatarilor crimeeeni. In Africa si Asia, turcii pierd succesiv Algeria, Tunisia, Egiptul, Sudanul, Arabia si Libia, in favoarea Angliei, Frantei, si Italiei care, pe atunci, erau in plina dezvoltare economica si consolidare coloniala. Peste tot acest substrat politic se suprapune aparitia la scena deschisa a Masoneriei care, prin asa-zisele ei idei iluministe, a grabit Revolutia Franceza, urmata de suita de Revolutii de la 1848 din majoritatea statelor europene. Un alt cui in cosciugul perioadei fanariote a fost reprezentat de exacerbarea sentimentului nationalist in Balcani, sentiment alimentat fara indoiala de abuzurile savarsite atat de turci cat si de slugile lor din Fanar.

Constantin Mavrocordat

Dupa momentul 1821, reprezentat de Revolutia Domnului Tudor din Vladimiri, fanariotii parasesc tronurile celor doua tari romanesti. Perioada urmatoare pana la Unirea savarsita de Alexandru Ioan Cuza a fost una tulbure, presarata de ocupatia si dominarea tarista. **Moravurile sunt si ele influentate, noua generatie de boieri adoptand orbeste o subcultura frantuzita, atat de bine ironizata de Caragiale, Eminescu sau Creanga.** Cat despre caracterul fanariot, ei bine, nu a disparut deloc... Precum un balaur din povesti, caruia daca-i tai capul, creste altul, stilul de viata fanariot nu a disparut nici in perioada urmatoare. Ba din contra, il vedem si astazi la orice colt de strada si pe toate canalele TV...
****

06 decembrie 2009

Avram Iancu – Povestea Vulturului Ranit

Foto (7)

Dintre figurile ilustre ale romanilor implicati in Revolutia de la 1848 se detaseaza net personalitatea celui pe care motii din Apuseni l-au iubit si glorificat ca pe tanar zeu dacic, sacrificat pe altarul libertatii strabune. Mult, tare mult i-a iubit si Iancu pe motii sai. Pentru ei a luptat si a sangerat ca un leu, pentru ei s-a umilit la portile inchise ale Vienei, pentru ei a murit trist si neimpacat de atata ura si nedreptate la adresa celor mai vechi locuitori ai Ardealului. Astazi, mai mult decat oricand. sacrificiul si lupta sa nu trebuie date uitatarii! El si numai el a fost si a ramas Craisorul Muntilor!

Puiul de mot din Vidra de Sus

Conducatorul motilor s-a nascut in comuna Vidra de Sus din Muntii Apuseni, in casa gornicului Alisandru Iancu. Copilul a vazut lumina zilei in anul 1824, ca al doilea fiu al sotilor Alisandru si Maria. **Nici pana astazi nu se cunoste luna si ziua in care s-a nascut Craisorul, cronica bisericii din localitatea a fost pierduta, iar registrele scolare de mai tarziu pastreza doar anul nasterii.** Familia sa era una relativ bogata, comparativ cu restul familiilor de romani din Ardeal care se zbateau la limita subzistentei. Alisandru Iancu nu era numai gornic in padurile nemesilor, ci indeplinea si functia de jude. Slujbele-i aduceau unele avantaje si il scuteau de corvezile umilitoare cu toate ca simtea, la randul sau, lanturile rusinoase ale serbiei in care se zbateau ceilalti moti. Copilul Iancu isi petrece primii ani de viata intr-un cadru mirific, departe de necazurile si luptele cu care va da piept mai tarziu. Bunastarea relativa a parintilor le permite acestora sa-l hraneasca indestulat si sa-l imbrace. **Din putinele surse istorice aflam ca Avramut era un pescar pasionat inca din anii fragezi ai copilariei.**

La indemnul familiei care dorea ca primul naascut sa se faca preot, iar al doilea invatator, Iancu urmeaza calea cartilor. La varsta de 13 ani il gasim inscris la gimnaziul catolic din Zlatna. Cu toate ca scoala are caracter unguresc, copiii fiind indoctrinati si de cahehismul militant catolic, Iancu nu renunta la credinta sa ortodoxa. Copil dotat intelectual, stapaneste in scurt timp atat limba maghiara cat si cea latina in care va conversa mai tarziu cu imparatul austriac. **In anul 1841, Iancu urmeaza clasa umanista la liceul piarist din Cluj, unde mai termina si doua clase de filozofie. Atunci, tanarul mot rebel are primele confruntari ideologic-politice cu colegii unguri animati de ideea ca Ungaria trebuie sa devina un stat unitar national exclusiv maghiar.** Iancu se regaseste in scurt timp printre fruntasii junimii romanesti transilvane. Tanarul din Apuseni se remarca prin vointa si inclinatia inascuta pentru lupta, nedovedind aptitudini literar-filozofice precum Papiu Ilarian sau Neagoie Popea. Satul de refuzurile si dispretul venit din partea aristocratiei maghiare, rosteste la prima sa cuvantare publica faimoasa sa sentinta: ***"Nu cu argumente filozofice si umanitare se pot convinge tiranii, ci doar cu lancea lui Horea".***

Chemarea...

"Uitati-va pe camp romanilor, suntem multi, ca cucuruzul brazilor, suntem multi si tari, ca Dumnezeu e cu noi "

Anii agitati ai Revolutiei de la 1848 il surprind pe Iancu in postura de fruntas al intelectualitatii romanesti din Ardeal, alaturi de personalitati precum Timotei Cipariu si Aron Pumnul. Craiul Muntilor de mai tarziu se evidentiaza astfel in initierea si organizarea tuturor adunarilor de la Blaj in care romanii isi cereau drepturile milenare. Acolo, pe Campia Libertatii, el s-a adresat in principal oamenilor de rand care sufereau crunt de pe urma iobagiei. Pe atunci, romanii suportau cu greu statutul in care erau obligati sa traiasca. Pe langa faptul ca aurul si lemnul Apusenilor se scurgea spre Pesta, oamenii erau obligati sa munceasca fara bani pe mosiile nenumarate ale grofilor si nemesilor. **Motii care posedau car si vite de jug trebuiau sa plateasca taxe foarte mari. Dreptul de a folosi moara din sat trebuia platit cu bani grei catre aceiasi grofi straini. Romanii nu aveau voie sa pescuiasca, nici sa vaneze. Carciumile si dreptul de a vinde bauturi alcoolice apartineau tot domeniilor nemesesti care le exploatau cu profit. Daca vreun mot dorea sa creasca porci sau sa se ocupe de stuparit, trebuia sa plateasca anual o taxa peste puterile sale.** Din postura de lider regional, Iancu intra in conflict cu tabara opusa ideologic condusa de Simion Barnutiu, adversarul sau politic.

In scurt timp, Iancu il acuza pe Barnutiu si pe cei din grupul sau ca nu sunt altceva decat unionisti cu numele, carora le repugna lupta. Autoritatile maghiare afla de renasterea spiritual-politica a romanilor si actiuneaza pripit si cu mare cruzime. **La Mihalt sunt ucisi multi romani. La Turda, soldatii secui batjocoreau populatia autohtona, taind parul fetelor si zdrobindu-i in batai pe taranii romani.** Groful Nemegyei il ameninta deschis pe Iancu, promitandu-i ca, in cazul in care motii nu se vor intoarce la taiatul padurilor, va trimite soldatii secui deja vestiti pentru salbaticia lor. Avand inca in memorie martiriul motilor Horea, Closca si Crisan, Iancu-i raspunde ca motii vor deveni mai salbatici decat orice secui... Aproape 1.200 de ani de ura si resentimente reciproce nu mai pot fi staviliti. **Burghezia maghiara se autoconstituie in garda nationala. Popa Simion Balint din Rosia Montana cere ungurilor sa renunte la acest gest provocator. Formatiunile paramilitare menite sa terorizeze miscarile romanesti erau insa incurajate atat de guvernul din Budapesta cat si de nobilimea maghiara locala.** Loc de pace nu mai era. Aveau sa vorbeasca armele. Inca o data romanii din Ardeal se vad nevoiti sa lupte impotriva aceleiasi natii straine care profita de impactul international al Revolutiei de la 1848, atat pentru a se rupe din Imperiul Austro-Ungar, cat mai ales de a scapa de populatia majoritara autohtona.

Apostolul motilor

"Deie-si parerea Europa, judece popoarele civilizate, noi ne luptam pentru libertatea noastra asuprita de a veacurilor nedreptate"

Dupa o serie de victorii mici, Kossuth Lajos, conducatorul Revolutiei de la 1848 din Ungaria, reuseste sa proclame pe moment independenta natiunii maghiare fata de Imparatul de la Viena. In prima instanta, in cautare urgenta de aliati in fata trupelor imperiale austriece, Kossuth Lajos incearca o apropiere de Iancu si romanii pe care incearca sa-i atraga de partea sa. La inceput, romanii par interesati de idealurile revolutionare dar, in momentul in care Iancu afla ca liderii maghiari nu vor sa recunoasca natiunea romane, tiraniile si atrocitatile aristocratilor maghiari din Ardeal, plus neacordarea de drepturi si libertati egale romanilor, ruptura este definitva. Iancu ia decizia dureroasa de a-si inarma poporul si de a se lupta pana la unul cu garzile lui Kossuth. **Conjunctura politica creata l-a fortat pe Iancu sa se alieze cu Viena, asigurandu-l pe imparat de sprijinul sau in fata rebeliunii maghiarilor, in schimbul recunoasterii unor drepturi fundamentale pentru natiunea romana.** Liderii maghiari ataca primii. La ordinul guvernului din Pesta, comisarul Vay executa la Targu Mures pe tanarul tribun Vasile Pop din Nasna, iar in Cluj pe tribunii Batraneanu si Simonici. Infuriate, masele de romani cauta razbunarea. Alba Iulia cade, iar garda maghiara este dezarmata violent, circa 600 de soldati unguri fiind linsati de multimea de romani furiosi. Avram Iancu intervine personal pentru a calma situatia si a organiza rezistenta motilor in fortareata naturala de piatra a Apusenilor.

La data de 19 octombrie 1848, Craisorul isi mobilizeaza oamenii in trei tabere principale: la Bistra, sub conducerea tribunului Alexandru Bistran, la Campeni sub tribunul Nicolae Corches si la Bucium, sub vicetribunul Dionisie Popoviciu. **Pe data de 25 octombrie a aceluiasi an, o forta de atac maghiara, compusa din husari si secui si condusa de contele Bethlen, baronul Banfy si capitanul Baumgarten, porneste spre Cricau pentru a distruge legiunea viceprefectului Balas. Datorita tacticii de lupta desavarsite aplicata de Iancu, corpul expeditionar dusman este zdrobit.** Romanii aproape nu mai pot fi opriti, oriunde intampinau rezistenta, se infuriau si se dedau la razbunari. In comunele Sard, Ighiu si Bucerdea, macelul se dezlantuie, foarte putini nemesi scapand cu viata din fata maselor populare furioase care plateau razbunarea unei tiranii seculare. In plus, motii nu au uitat macelul de la Mihalt. La sfarsitul lui martie 1849, motii lui Iancu erau insa inconjurati din toate partile de fortele armate ale guvernului maghiar. Biruitori momentan, ungurii nu au invatat insa nimic din lectia razboilului. In loc sa se impace cu natiunea romana, Kossuth trece la amenintari, optand pentru o campanie de lichidare a oricarui element romanesc.

La sugestia proaspatului consilier Edmont Beoty, el instituie crudele "tribunale de sange"precum si "echipe de vanatoare", adevarate politii politice insarcinate cu represiunea si pedepsirea revolutionarilor romani. Zeci, sute, mii de romani vor fi ucisi de aceste echipe ale mortii. Nu exista petec din Ardeal care sa nu inregistreze victime valahe. Familii intregi au fost exterminate. Echipele lui Iosif Teney din Targu Mures si Ludovic Szabo din Turda se lauda ca au executat fara judecata sute de romani... Presa maghiara de la Pesta noteaza cu mandrie despre vanatorile de romani din comunele Bichis, Cecalaca, Ozd, Geogiu, Sacaramb, Balsa, Ocna Sibiului, Secas. Adapostit in munti, Avram Iancu intocmeste o replica pe masura. Constienti de faptul ca daca romanii din Apuseni nu vor fi lichidati, razbunarea acestora nu va intarzia, garzile maghiare se decid sa atace frontal Apusenii. Decizie foarte prost inspirata, deoarece, motii erau cunoscatori excelenti ai terenului, iar ura lor impotriva cruzimilor nemesilor nu mai putea fi stinsa de nimic.

Leul din cetatea cu brazi

"Nu stiu alta modalitate decat sa se extermine cu desavarsire romanii si sa se arda toate satele romanesti de la munte" - Colonelul Cztetz - roman maghiarizat

Intre muntii Huedin si Gilau, cetele de gardisti maghiari au parte de prima confruntare cu motii. La Marisel, lupta capata proportii mitice. Ungurii sunt prinsi in capcana de femeile motilor conduse de legendara Pelaghia Rosu, mama capitanului Indreiu Rosu. Imbracate in alb si inarmate cu topoare si furci, motoganele infuriate, asemenea unor amazoane legendare, ataca trupele maghiare de pe versanti. Confuzi, nemesi dau sa se retraga, dar sunt atacati de barbatii moti care le taie retragerea din trei puncte separate. Ungurii fug pe loc dupa ce comandantul Geley este grav ranit. La Huedin are loc o ciocnire asemanatoare. La Varful Batranii, motii ataca o alte trupa ungureasca, lupta dureaza nu mai putin de 6 ore, romanii reusind sa infranga invazia. Prefectul favorit al lui Iancu, legendarul preot Simion Balint este delegat de Craisor sa apere Valea Ariesului, punct strategic de maxima importanta pentru accesul in Apuseni. **La Iara se da una dintre cele mai eroice batalii din istoria Ardealului. Cetele romane conduse de Clemente Aiudeanu, Dionisie Telechi si Ion Galgoti lovesc avangarda gardista. Atacul lancierilor moti este decisiv. Honvezii si husarii fug lasand in urma 121 morti si 15 raniti.** Atacurile ulterioare ale gardistilor

sunt respinse in totalitate de popa Balint si oamenii sai alaturi de tribunul Balaceanu venit din Muntenia.

Ungurii se razbuna pe populatia civila romaneasca, incendiind sate si biserici si ucigand pana si copiii sau batranii care nu avusesera timp sa fuga. Pentru a da o ultima lovitura rezistentei organizate de Iancu, Kossuth Lajos il insarcineaza pe maiorul Hatvani cu comanda celei mai mari parti a armatei maghiare. **Dupa cateva mici victorii in care soldatii sai incendiaza satele de romani, Hatvani sufera o infrangere dureroasa la Abrud. Incet-incet, armata sa este magistral incercuita de Iancu, orice incercare de retragere fiind aspru pedepsita de motii cei cranceni.** Un numar de 5.000 de honvezi aveau sa isi lase oasele in Tara de Piatra. Hatvani fuge cu groaza mortii, trezindu-se cu oastea distrusa. "Sa fuga fiecare cum poate" a fost ultimul sau ordin catre armata sa. Printr-o minune a reusit sa scape cu viata, ajungand la Brad insotit doar de o mana de soldati si cativa ofiteri. Dar cosmarul gardistilor nu s-a sfarsit aici. Tribunul Ioan Gombos si preotul Simion Groza a urmarit ramasitele armatei dusmane pana dincolo de Muntii Zarandului.

Pentru a scapa de raspundere, maiorul Hatvani arunca vina pe umerii celor 57 de supravietuitori sasi din legiunea germana cu care era in alianta. Nu-l mai crede nici macar Kossuth. In urma asasinarii bunului sau prieten, capitanul Buteanu, Iancu isi da seama ca razboiul avea sa mai dureze. O noua batalie avea sa aiba loc la Abrud, unde armata contelui Kemeny sufera o infangere categorica. Atat de categorica incat la masa de seara Kemeny a exclamat furios "Dracu' sa se mai bata cu popii". Adevarul este ca cei mai duri conducatori din ramata lui Iancu erau intr-

adevar preoti: Balint, Moldovan, Vladutiu, Groza, Gombos si Fodoreanu. La Fantanele, Avram Iancu reputeaza probabil cea mai importanta victorie din cadrul razboiului purtat in Apuseni.

Omul cu fluierul

"Draga Iancule, libertatea nationala nu poate veni de la curtile imparatesti si din mila imparatilor, ci numai dintr-o unire stransa dintre toti romanii si dintr-o ridicare a tuturor impreuna si in solidaritate cu popoarele impilate" - Nicolae Balcescu

Nesteptatele victorii ale motilor aprind flacara sperantei peste munti, in Valahia, acolo unde Nicolae Balcescu spera la eliberarea tarii cu ajutorul fortelor conduse de Avram Iancu. Ideea moare in fasa, deoarece Kossuth dorea sa vada stramutate in Muntenia legiunile lui Iancu, Ardealul devenind astfel o tinta usor de cucerit. **Kossuth exploateaza trairile nationaliste si unioniste ale Craiului Muntilor, propunandu-i prin Balcescu gradul de general in armata maghiara regulata. Iancu simte manipularea si nu primeste.** Balcescu si Iancu se intalnesc la Brad, unde capetenia motilor explica prietenului sau valah istoria adevarata a raporturilor dintre cele doua popoare, alaturi de refuzul sistematic al guvernului condus de Kossuth de a acorda drepturi egale pentru romanii din Ardeal. Spre a doua jumatate a lunii iulue 1849, revolutia maghiara este definitiv infranta atat in campia Pannoniei, cat si in Transilvania. Armatele tarului Rusiei chemate in ajutor de imparatul austriac Franz Joseph au zdrobit grosul armatei maghiare la Sighisoara. Slabite de luptele cu motii, coplesite de armatele austriece si rusesti peste care se adauga tradarea unor generali maghiari, trupele revolutionare capituleaza la Siriu pe data de 13 august 1849.

Dupa dovada de credinta aratata regimului habsburgic, Iancu spera ca imparatul sa recunoasca si sa intareasca stapanirea Ardealului de catre romani. In aceasta directie, intreprinde numeroase calatorii spre Viena, atat singur cat si insotit de tribunii sai credinciosi. Tanarul imparat este un diplomat perfect, acordand o bunavointa aparenta capetenilor romane. In realitate, austriecii urmareau refacerea auroritatii monarhice absolutiste, nerespectand nici macar depozitiile din Constitutia decretata de ei insisi. **Perfida atitudine a imperialilor zguduie intreaga fiinta a lui Avram Iancu. Armata imperiala se teme de forta romanilor coalizati pentru prima oara in jurul unui lider autohton cu o forta carismatica atat de mare. In consecinta, le ordona predarea armelor. Romanii nu au incredere, secolele in care pentru ei cuvantul strain se tranformase in dusman isi spun cuvantul.** Precipitati, austriecii il aresteaza pe Craisor la Halmagiu, dar poporul afla si ameninta garda cu linsarea, ofiterul care era la comanda fiind nevoit sa-l elibereze, declarand ca totul era o greseala...

Iancu ia din nou drumul Vienei doar pentru a se convinge inca o data de soarta cea trista. Nici autonomia, nici integrarea intr- o singura tara a teritoriilor locuite de romani nu se incadreaza in conceptia rigida a habsburgilor imperiali. Austriecii raman surzi si la rugamintile de a le da castig de cauza motilor in privinta "Cauzei padurilor" sau a infintarii unei academii de drept pentru romanii ardeleni. **Necazurile si umilintele se dovedesc atat de grele incat psihicul eroului cedeaza. Boala i se agraveaza spre pragul anului 1870. Halucinatiile si viziunile chinuitoare, alaturi de boli si avitaminoze, pun stapanire pe organismul sau slabit. Iancu este bolnav de inima rea.** Incet-incet pierde contactul cu realitatea, gasind linistire doar in plimbari dese prin paduri si nesfarsite cantari la fluier.

Pe data de 10 septembrie 1872 s-a culcat pe o rogojina in casa prietenului sau Ion Stupina. Dimineata era mort in urma unei hemoragii puternice. Nu avea asupra lui decat fluierul sau de cires, jalba catre imparat si o naframa rupta. **La inmormantare au plans Apusenii. Toti motii au tinut sa fie prezenti pentru a-si saluta viteazul comandant.** Prohodul a fost incheiat de 36 de preoti in

frunte cu prietenii sai apropiati Mihalteanu si popa Balint. Alaiul mortuar a strabatut Tara de Piatra pana la biserica Tebei, unde Iancu a fost inhumat sub gorunul lui Horea, celalat mare erou al motilor.
****

07 decembrie 2009

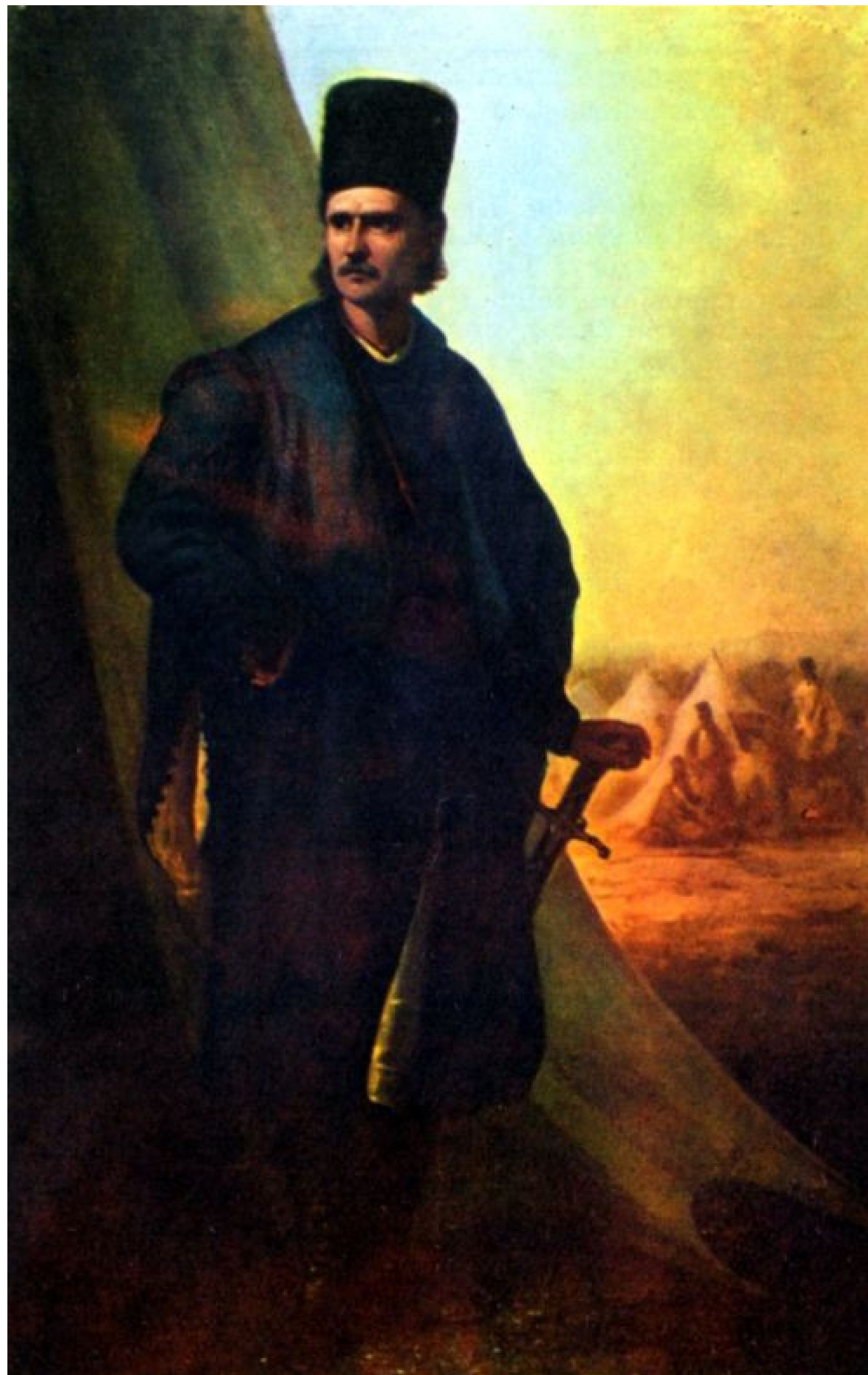
Tudor Vladimirescu – Domnul din inima oltenilor

Foto (6)

La ani de zile dupa ce am terminat liceul, unde am invatat despre marile evenimente din istoria Romaniei, ce (mai) stim si ce nu stim despre cele mai importante dintre aceste evenimente? Adesea, ele sunt prezentate, in manuale, intr-o forma simplificata si concisa care, uneori, pune accentul pe date precise, dar nu aseaza intotdeauna lucrurile intr-o perspectiva mai larga si nici nu consemneaza amanunte inedite ori macar pitoresti. Ce mai stim, de pilda, despre revolutia din 1821? In mare, desfasurarea evenimentelor care au alcatuit ceea ce numim, familiar, "revolutia lui Tudor Vladimirescu" ne este, desigur, cunoscuta...
Figura centrala a revolutiei a fost Tudor Vladimirescu, pe care poporul l-a indragit, l-a sustinut si l-a aclamat ca pe conducatorul - pentru scurt timp - al Valahiei, sub numele de domnul Tudor - desi, asa cum veti vedea, el nu intentiona sa fie "domn", domnitor, in acceptia de atunci a termenului. Rascoala a fost infranta dar, paradoxal, una dintre cele mai importante revendicari ale revolutionarilor si-a gasit implinirea: din anul urmator, jugul domniilor fanariote a fost inlaturat, iar Principatele Romane au dobandit "domni pamanteni". **Revendicarile revolutionarilor au fost cuprinse in cunoscuta Proclamatie de la Pades, dar si in scrisori adresate Inaltei Porti, in care se cereau imbunatatiri sociale si schimbari politice in ceea ce priveste numirea conducatorilor Tarii Romanesti.**
Miscarea a capatat amploare odata cu afilierea la miscarea de eliberare a grecilor - Eteria.Tudor Vladimirescu a incercat sa coopereze, in plan militar, cu Alexandru Ipsilanti, conducatorul Eteriei in Principatele Romane si devenit, ulterior, epitrop general al miscarii.

Eteristii sperau sa capete sprijinul Rusiei; ajutorul politic si militar al acestei mari puteri europene ar fi fost hotarator pentru sporirea sanselor de reusita. Dar Rusia a dezaprobat miscarea de eliberare a romanilor si a grecilor. In ciuda faptului ca acum nu se mai puteau baza decat pe ei insisi, cei doi conducatori nu au reusit sa colaboreze. **In urma conflictului, Alexandru Ipsilanti, care s-a dovedit un aliat primejdios, in care nu se putea avea incredere, a hotarat sa scape de Tudor Vladimirescu. Prin tradare, acesta a fost luat de la Golesti si ucis miseleste la Tragoviste. Alexandru Ipsilanti, lipsit de sprijinul populatiei, nemultumita de debandada si jafurile eteristilor lui, a fost invins de turci la Dragasani, si-a vazut oastea destramata, miscarea de**

eliberare a grecilor infranta si, in cele din urma, a fugit la Viena unde, dupa cativa ani, a murit in inchisoare - nebun, zice-se. Asa s-au desfasurat, in linii mari, evenimentele, asa este descrisa revolutia de 1821 in cartile de istorie si cam asta ne mai amintim din ceea ce am invatat la scoala.
Tudor Vladimirescu - tablou de Theodor Aman

Insa aceasta revolutie, pe cat de scurta, pe atat de insemnata, datorita contextului in care s-a petrecut, personalitatii conducatorului ei si urmarilor pe care le-a avut, desi pare doar "de interes local", de fapt are un loc al ei in istoria Europei si a lumii. De aceea, nu e lipsit de interes sa adaugam si cateva lucruri pe care poate nu ni le mai amintim "de la orele de istorie" - sau nu ne-au fost predate niciodata - si care largesc perspectiva noastra asupra acestui eveniment.

Contextul international

Privind de la departarea pe care le-o da trecerea timpului, istoricii considera azi ca **Revolutia de la 1821 nu a fost doar o scurta miscare de revolta petrecuta intr-o marunta tara europeana (asta**

era, pe atunci, Valahia). Ea se inscrie intr-o miscare revolutionara mult mai larga, care s-a manifestat in lume la sfarsitul secolului al XVIII-lea si in prima jumatate a secolului al XIX-lea. In Europa, aceluiasi val revolutionar ii apartin revolutia din 1830 din Franta si insasi Eteria. Iar in lumea larga, aceeasi ampla miscare a dus la marile revolutii din statele Americii de Sud, in urma carora numeroase tari sud-americane si-au capatat independenta, emancipandu-se de sub dominatia spaniola. Un fir istoric de solidaritate il leaga, astfel, pe Simon Bolivar, figura centrala a miscarii de independenta sudamericane, de Tudor Vladimirescu, eroul scurtei, dar intensei miscari revolutionare prin care Romania s-a mai apropiat cu un pas de obtinerea independentei fata de Imperiul Otoman.
Simon Bolivar

Tudor

Desi ramas in istorie cu acest nume, neaos romanesc, el se iscalea Theodor; daca vreti, aceasta diferenta marcheaza trecerea sa de la starea in care s-a nascut (intr-o familie de tarani; ce-i drept, instariti) la ceea ce a devenit prin educatie. **Nascut in jurul anului 1780, la Vladimiri (Gorj), Tudor Vladimirescu a fost un om cu multa carte, dupa standardele de atunci.A urcat, incet-incet, de la starea de copil de taran la cea de arendas de mosii, apoi functionar al statului ("vataf de plai", echivalentul functiei de subprefect), iar ulterior a devenit negustor, apoi locotenent de panduri, pentru a ajunge, din pacate pentru foarte scurt timp, in postura de carmuitor al Munteniei.** Cariera sa militara, datorita careia numele sau a ramas legat de cel al pandurilor - trupe neregulate, un soi de "trupe de guerilla" - a inceput prin participarea sa la razboiul ruso-turc din 1806-1812, in fruntea unui corp de panduri olteni; acestia aveau sa formeze, mai tarziu, nucleul ostirii cu care Tudor Vladimirescu a intrat in Bucuresti pentru a sustine revendicarile miscarii revolutionare pe care a condus-o.
Ofiter arnaut grec

Mai apoi, calatorind, a invatat mai multe limbi straine si a dobandit, astfel, acces la invatatura Apusului, luand contact, in acest fel, si cu ideile revolutionare care circulau pe atunci in Occidentul Europei si care l-au inspirat sa porneasca miscarea de desprindere a Valahiei de sub dominatia otomana. **Desi numit de popor "domnul Tudor", de fapt el nu a intentionat sa fie domnitor al Valahiei. In prima Scrisoare catre Poarta, se prevedea ca domnitorul tarii sa fie numit in continuare de Inalta Poarta - cu singura conditie de a fi "pamantean" - si sa conduca tara impreuna cu Adunarea norodului - echivalentul unui Parlament -, iar Tudor urma sa exercite guvernarea efectiva, avand deci functia unui prim-ministru.**

Documentele revolutiei

Desi actul de care se aminteste cel mai des in legatura cu revolutia din 1821 este Proclamatia de la Pades, el nu este singurul important. In afara lui, revendicarile revolutionarilor sunt cuprinse in mai multe documente: o scrisoare catre Inalta Poarta, intitulata Cererile norodului romanesc (datata 23 ianuarie/4 februarie 1821 si care urma sa devina, practic, viitoarea Constitutie a Tarii Romanesti), alte doua Proclamatii (16/28 martie, 20 martie/1 aprilie 1821) si o a doua scrisoare catre Poarta, precum si alte declaratii si scrisori ale lui Tudor Vladimirescu, in care sunt consemnate obiectivele miscarii revolutionare. Aceste documente cuprind principiile pe care urma sa se intemeieze viitoare guvernare a Munteniei, daca cererile revolutionarilor ar fi fost acceptate si s-ar fi produs marile schimbari sociale si politice sperate. Ele cuprind revendicari si propuneri privind fiscalitatea, invatamantul, organizarea armatei, alegerea si numirea functionarilor. Din analiza lor reiese existenta unui program pe termen lung, ce viza modificari treptate ale ordinii

politice si sociale existente, realizarea gradata, in etape, a unor schimbari care sa largeasca autonomia tarii.

Alexandru Ipsilanti

Daca Proclamatia de la Pades este redactata intr-un limbaj plin de patos si de elan razboinic - menit sa mobilizeze poporul pentru a participa la miscarea revolutionara - in schimb tonul altor documente - si in special al scrisorilor catre Poarta - este surprinzator de moderat si prevenitor. Desi cererile, prin continutul lor, zguduiau ordinea stabilita, grija de capetenie a lui Tudor Vladimirescu a fost aceea de a impiedica, prin orice mijloace, o riposta armata din partea turcilor. El spera sa capete ceea ce dorea pe cale diplomatica, bizuindu-se si pe sprijinul altor state europene - privilegiile obtinute ar fi urmat sa fie garantate de Rusia si Austria - si a incercat, pe cat a putut, sa nu starneasca mania marii puteri suzerane.

Conflictul cu Alexandru Ipsilanti isi are originea si in acesta preocupare. Intelegerea prevedea ca acesta, cu trupele sale, sa treca Dunarea, iesind din tara, spre a nu starni furia turcilor, in caz contrar romanii urmand, cu orice risc, sa se dezica de eteristi, alungandu-i ei insisi din tara. Intre armata de stransura a lui Ipsilanti - adunata de acesta in Basarabia si formata din greci, albanezi, bulgari si altii, toti la un loc alcatuind o oaste prea nedisciplinata si prea putin demna de incredere - si imensele trupe militare pe care le-ar fi putut trimite turcii in cazul in care ar fi fost provocati, este evident ca Tudor Vladimirescu avea motive sa se teama mai mult de turci. La cea mai mica greseala, tara ar fi putut fi ocupata, trecuta prin sabie si transformata in pasalac, pierzandu-si si bruma de autonomie de care se bucurase pana atunci.

Razboinic eterist

Avand nevoie de sustinerea boierilor, Tudor a evitat sa abordeze frontal spinoasa problema a improprietaririi taranilor, temandu-se ca aceasta i-ar putea determina pe boieri sa ii retraga sprijinul. Ca sa ii tina aproape, Tudor a insistat, in documente, asupra problemelor in care si boierimea autohtona avea un interes, in special dreptul de a avea domni pamanteni.

Urmarile

Revolutia condusa de Tudor Vladimirescu a fost, intr-un fel, paradoxala: desi a fost infranta, cel mai insemnat dintre scopurile ei politice a fost atins. Incepand din 1822, atat in Tara Romaneasca, cat si in Moldova, s-a ispravit neagra epoca a domniilor fanariote, iar cele doua principate au capatat dreptul de a avea - din nou, dupa mai bine de un secol - domni pamanteni. Primii dintre acestia au fost Ioniță Sandu Sturdza, in Moldova (1822 - 1828) si Grigore Dimitrie Ghica (Grigore al IV-lea Ghica, 1822-1828) in Tara Romaneasca. Desi "mandatele" lor au fost marcate de un context politic european foarte agitat si incheiate brusc si dramatic de razboiul ruso-turc din 1828-1829, urmat de o perioada de ocupatie ruseasca in principate, trecerea de la domniile fanariote la cele pamantene a fost una dintre cele mai importante izbanzi politice din istoria Romaniei - inca un pas catre independenta.
****

09 decembrie 2009

Top 10 tradari din istoria Romaniei

Foto (11)

Cum ar fi aratat oare istoria fara tradatori si tradari? De la Burebista la Mihai Viteazul si pana la Tudor Vladimirescu, istoria noastra e presarata cu evenimente tragice, in care rolul principal a fost jucat de personaje fara scrupule care, prin josnicele lor fapte, au schimbat mersul istoriei si soarta romanilor.

Prabusirea celui mai mare rege dac: Burebista

In vremea lui Burebista, care a domnit pe la jumatatea secolului I i.Hr., statul dac a ajuns in culmea puterii sale. In urma victoriilor repurtate de acest rege, statul dac - cu capitala la Argedava - a ajuns sa se intinda pe un teritoriu imens, cuprins intre Alpii nordici, Muntii Balcani, Marea Neagra si Nistru. Pana si impartul roman Cezar se temea de marea putere a regelui dac si, in jurul anului 44 i.Hr., pregatea un razboi impotriva lui. A murit insa - asasinat, dupa cum se stie, in urma unui complot - inainte de a apuca sa porneasca spre regatul dac.

Si, la putin timp dupa aceea, tot unei conspiratii i-a cazut victima si Burebista. Nobilii nemultumiti de puterea si autoritatea sa au complotat pentru a-l inlatura. Odata cu disparitia lui, imensul regat dac s-a destramat, spargandu-se in mai multe bucati pe care cei care uneltisera spre a-l dobori pe Burebista si le-au impartit intre ei.

Vlad Tepes: tradat de propriul sau frate

Vlad Tepes a ocupat tronul Valahiei in 1456 cu ajutor maghiar. Si-a consolidat stapanirea nimicind mai multi pretendenti care voiau sa-i ia domnia si a bagat spaima atat in sustinatorii acestora, cat si in turci. Dupa cativa ani, a refuzat sa mai plateasca turcilor tribut si a macelarit armata otomana care fusese trimisa sa-l pedepseasca - aproape 25.000 de oameni. Astfel provocat, sultanul Mahomed al II-lea a ridicat, in primavara anului 1462, o oaste numeroasa, cu care a pornit spre Dunare. Dupa o serie de ciocniri care au pricinuit turcilor mari pagube si dupa celebra incursiune nocturna a lui Tepes in tabara turceasca, si ea soldata cu multi morti din randul otomanilor, era limpede ca Inalta Poarta era departe de a putea rezolva problema pe calea armelor.

S-a folosit, deci, de calea complotului, gasind un aliat chiar in persoana lui Radu cel Frumos (fratele bun al lui Vlad Tepes) care uneltise fara scrupule impotriva propriului sau frate. S**ultanul l-a numit pe Radu cel Frumos domn al Munteniei si mai multi boieri au trecut de partea lui, speriati, pesemne, de firea apriga a lui Tepes si dornici sa aiba un domn mai usor de manipulat. Tepes s-a retras in Ardeal (in 1462), asteptand sprijin de la Matei Corvin.** Dar, desi acesta a ridicat o armata pentru a-i veni in ajutor, in cele din urma, ajutorul n-a mai ajuns: i s-a pus capat printr-o intriga a inamicilor lui Tepes (probabil sasi din Brasov, cu care Tepes avusese, cu cativa ani in urma, niste conflicte datorate faptului ca brasovenii sprijinisera cativa pretendenti care urmareau sa-i ia locul pe tronul Valahiei. Drept represalii, Tepes a executat mai multi sasi si a atacat Brasovul si cateva sate sasesti).
Lui Matei Corvin i s-au prezentat scrisori - false, considera istoricii - , scrise, chipurile, de Vlad Tepes, scrisori din care rezulta ca voievodul era gata sa se supuna sultanului Mahomed al II-lea si sa-l ajute, apoi, sa cucereasca si Ardealul. Matei Corvin a luat de bune aceste informatii si, in loc de a-l ajuta pe Vlad Tepes sa-si recapete tronul uzurpat, l-a bagat la inchisoare, la Buda, unde Tepes a ramas timp de peste zece ani. Abia in 1476 si-a recapatat tronul, pentru foarte scurt timp.

Asasinat de cei care ar fi trebuit sa-l apere: Radu de la Afumati

Radu de la Afumati a domnit in Tara Romaneasca intre 1522 si 1529, cu mai multe intreruperi de cateva luni, care arata ca tara trecea atunci printr-o perioada de mari tulburari: numerosi pretendenti isi disputau tronul si, dupa cum balanta norocului inclina de partea unuia sau a altuia, ei stapaneau pentru putina vreme Valahia, pentru ca apoi sa fie rasturnati si inlocuiti. **Timp de cativa ani ani, Radu de la Afumati a reusit, de fiecare data, sa-si doboare rivalii, astfel ca, in aceasta perioada, stapanirea asupra Tarii Romanesti i-a apartinut in cea mai mare parte a timpului.** Dupa ce, initial, se opusese turcilor, el a inteles, in cele din urma, ca pentru a domni trebuia sa aiba sprijinul Inaltei Porti otomane (asa erau vremurile!). Sustinut de turci si de neamul Craiovestilor, o puternica familie de boieri din Oltenia, el a ocupat, in cele din urma, tronul Valahiei, pe care l-a pastrat pana in 1529.

Si aici i se incheie povestea - si totodata viata. Tragicul sau sfarsit e descris in chip impresionant de istoricul Constantin C. Giurescu; sa-l citam, asadar: "*Recunoscut de turci si sprijinit de Craiovesti, Radu ar fi putut domni vreme indelungata daca nu cadea victima unui complot ticalos. Spre sfarsitul anului 1528, o suma de boieri […] nemultumiti probabil de influenta puternicei familii de peste Olt, se ridica impotriva domnului. Acesta, surprins, neavand la indemana oastea spre a li se opune, e nevoit sa fuga. […] pe drum, insa, boierii il ajung la Ramnicu Valcea si, nerespectand nici lacasul dumnezeiesc in care Radu se refugiase, il ucid in bisericuta de pe dealul Cetatuii, sub ochii ingroziti ai preotului [….] S-a intamplat aceasta mizerabila crima - unica prin imprejurarile ei in istoria noastra - in ziua de 2 ianuarie 1529; ea pune in lumina cea mai urata boierimea munteana din acea vreme.*"

Tradat de boieri: Petru Rares

Domn al Moldovei in doua randuri, 1527-1538 si 1541-1546, Petru Rares, fiu nelegitim al lui Stefan cel Mare, a pierdut tronul celei dintai domnii din pricina unui complot al boierilor. Pentru a fi drepti, trebuie sa recunoastem ca Petru Rares insusi, extrem de ambitios, macinat de dorinta de a cuceri posesiuni cat mai intinse (printre altele, a incercat sa cucereasca Ardealul), a trecut de mai multe ori dintr-o tabara in alta, in chipul cel mai nestatornic, aliindu-se cu cine i se parea lui mai prielnic in acel moment. **In 1538, Petru Rares a vazut Moldova atacata simultan de turci, tatari si poloni. Initial, soarta i-a fost favorabila domnitorului. I-a infrant pe tatari la Stefanesti si a incheiat un armistitiu cu polonii, carora le-a inapoiat regiunea Pocutia (care facea obiectul unor neintelegeri ramase nesolutionate de multa vreme, intre moldoveni si poloni; Petru Rares o ocupase in 1530).**

Dar invazia turceasca, sub conducerea lui Soliman Magnificul si care luase aspectul unei expeditii de pedepsire, nu a putut fi oprita. Iar domnitorul nu s-a putut bizui pe loialitatea boierilor si asta l-a facut sa piarda domnia. Boierii, poate nemultumiti de firea dificila a voievodului, poate temandu-se de represaliile care s-ar fi abatut asupra lor in cazul unei victorii a turcilor (victorie foarte probabila, data fiind superioritatea lor numerica) l-au parasit pe domnitor, au refuzat sa lupte si s-au inchinat lui Soliman. Acesta a numit un alt domn (Stefan Lacusta) si a smuls Moldovei doua bucati zdravene din teritoriu - Tighina si Bugeacul. Petru Rares a fost nevoit sa fuga si, dupa multe peripetii, a reusit, cu ajutorul unor pescari, sa ajunga in Ardeal. In 1541, dupa ce ceruse iertare lui Soliman, mersese personal la Constantinopol sa-si pledeze cauza si impartise daruri imense, si-a recapatat tronul. **Dupa inca vreo cativa ani de incercari razboinice (incercase sa cucereasca iarasi Ardealul), soldate insa cu esecuri, ambitiosul voievod s-a stins, de boala, in 1546.**

Singur impotriva Imperiului Otoman: Ioan Voda Viteazul

Ioan Voda Viteazul, numit si Armeanul (mama sa fusese armeanca) sau, mai tarziu, Ioan Voda cel Cumplit, era stranepot al lui Stefan cel mare. Unele cronici vechi il prezinta ca pe un tiran, dar istoricii moderni ii fac un portret mai magulitor, recunoscandu-i marele merit de a se fi impotrivit turcilor si afirmand ca era foarte indraznet si viteaz, fiind, de aceea, foarte iubit de soldati si de popor dar, din pacate, nu si de boierime si cler. Pentru numerosii boieri intriganti, un domn cu o fire apriga nu era un conducator comod, dupa cum nici pentru acesta vesnicele sforarii si comploturi ale dregatorilor nu erau usor de suportat. Ioan Voda a ales sa fie aspru cu boierii si mai indurator si grijuliu cu cei din paturile de jos, care aveau mult mai multa nevoie de ocrotire.

El obtinuse tronul Moldovei in 1572 - unde se obtinea la acea vreme, adica de la turci -, cu ajutorul averii stranse in tinerete, cand facuse negot cu pietre scumpe. In 1574, insa, turcii i-au cerut sa dubleze suma platita drept tribut. Ioan Voda a convocat Divanul si i-a convins pe boieri sa se impotriveasca cererii sultanului. Situatia politica era de asa natura, incat voievodul n-a putut gasi alti aliati decat cazacii zaporojeni - o populatie din zona Nistrului - care i-au trimis in ajutor o ceata de 1.200 de oameni. Cu ei si cu armata sa de moldoveni, Ioan Voda a pornit razboiul impotriva turcilor. Dupa un sir de victorii rasunatoare ale domnitorului moldovean, care l-au inspaimantat pe sultanul Selim, acesta a trimis impotriva lui o armata zdravana, alcatuita din turci carora li se adaugasera tatari si valahi. Acestia din urma doreau sa-l inlature pe Ioan Voda pentru a-i da tronul unui pretendent, Petru, frate cu domnitorul valah Alexandru.

Ioan Voda se instalase la Husi, de unde putea veghea mai bine asupra granitelor. Afland de venirea turcilor, domnitorul trimise pe parcalabul Sucevei, Ieremia, in fruntei unei avangarzi, sa-i impiedice pe turci sa treaca Dunarea si sa-l tina la curent cu evolutia situatiei. **Trimisul, insa, despre care se spune ca ar fi fost platit de dusmani cu 30.000 de galbeni, l-a inselat pe domnitor: i-a spus ca ajunsese prea tarziu pentru a-i opri pe turci si ca acestia ar avea o armata destul de mica. A fost prima tradare.** Pe baza acestor informatii false, - in lipsa altora mai exacte - Ioan Voda a pornit impotriva otomanilor. Batalia s-a dat la Oblucita, "langa iezerul Cahulului". Poate ar fi avut, totusi, sanse sa invinga, daca n-ar fi survenit o a doua si apoi o a treia tradare. In ajunul bataliei, o parte dintre boieri, avandu-l in frunte pe marii vornici Murgul si Bilai, au trecut de partea turcilor, iar a doua zi, cand se dadu semnalul atacului, "Boierimea moldoveana, in frunte cu Ieremia Parcalabul, pleca steagurile si, punand cusmele in varful sulitelor si sabiilor, trecu si ea de partea dusmanului" (Constantin C. Giurescu, Istoria romanilor).

Lupta a fost cumplita; dupa trei ciocniri soldate cu numerosi morti in ambele tabere, Ioan Voda s-a retras pe un deal, in satul Roscani, unde a fost inconjurat de turci. Nemaiputand rezista asediului, din pricina lipsei de apa, Ioan a hotarat sa se predea. Atat Ahmed Pasa , comadantul ostii turcesti, cat si Petru, pretendentul la tronul Moldovei, au jurat solemn ca vor cruta viata tuturor cazacilor si moldovenilor. Dar, odata ajuns in cortul capeteniei turcilor, Ioan Voda a fost injunghiat, apoi i s-a taiat capul, iar trupul lui, legat de doua camile, a fost rupt in bucati. Ostasii care ramasesera alaturi de el au fost macelariti.

Petru Cercel, frumosul aventurier din Apus

Scurta si palpitanta cariera voievodala a acestui print neobisnuit, aparitie insolita in galeria domnitorilor care s-au perindat pe tronul Munteniei, s-a sfarsit cu o incercare de fuga. De scapat a scapat cu viata, pentru moment , dar tradarea insotitorilor sai - propriile sale garzi, in care avusese deplina incredere - i-a retezat sansele de a recapata domnia. **Instalat pe tronul Tarii Romanesti in 1583, dupa ce castigase "cursa" pentru domnie invingandu-si potrivnicul - pe Mihnea, zis mai apoi Turcitul - Petru Cercel si-a inceput "mandatul" sub auspicii bune.** Si-a asezat curtea la Targoviste, a investit in imbunatatiri edilitare si infrumusetari arhitecturale ale orasului, a adus cu el un suflu de Renastere occidentala si totul parea sa prevesteasca o epoca de liniste si progres. Dar datoriile facute pentru a procura banii cu care isi cumparase tronul l-au determinat sa puna biruri mari, care au impovarat poporul, iar ciocnirea dintre conceptiile sale moderne, occidentale si traditionalismul boierilor autohtoni l-au facut sa intre in conflict cu acestia.

In 1585 - dupa mai putin doi ani de domnie -, afland ca urma sa fie mazilit, Petru Cercel si-a adunat averea stransa si a pornit spre Transilvania. **Dar a fost tradat chiar de oamenii din escorta sa: acestia i-au furat bogatiile, iar fugarul, lipsit de sprijin, a fost arestat si inchis.** Cativa ani mai tarziu, dupa ce evadase din inchisoare, a "candidat" din nou pentru domnie dar, lipsit de sprijin, a pierdut competitia in favoarea fostului sau inamic, Mihnea, care, sprijinit de ambitioasa lui mama, a

izbutit sa domneasca, in total, de trei ori, iar dupa ultima mazilire, pentru a scapa cu viata, a trecut la mahomedanism, ramanand in istorie sub porecla de Mihnea Turcitul.

Mihai Viteazul: puternicul si temutul voievod al celor trei tari romanesti

In vara anului 1600, puterea lui Mihai Viteazul ajunsese la apogeu: el stapanea acum toate cele trei trei tari romanesti, iar aceasta izbanda il facuse pe cat de celebru, pe atat de respectat in Europa. Cu atat mai tragica pare prabusirea sa, cu cat a venit foarte curand dupa acest moment de glorie. Dupa opinia istoricului Constantin C. Giurescu, "Cauzele caderii lui Mihai au fost, pe de o parte, rascoala nobililor ardeleni si intelegerea lor cu generalul imperial Basta, pe de alta parte, dusmania polonilor."

- Generalul Basta era comandantul armatelor germane ale imparatului Rudolf al II-lea de Habsburg, stapanitorul Sfantului Imperiu Roman de Neam Germanic (un ansamblu de teritorii din Europa centrala, reunite Interesat de o alianta cu Mihai Viteazul in vederea apararii impotriva expansiunii spre vest a Imperiului Otoman, imparatul Rudolf a dat, initial, ajutor militar voievodului in actiunile acestuia de extindere a stapanirii sale peste cele trei tari romanesti. Nu a vrut, insa, sa il recunoasca drept domn al Ardealului, dorind sa pastreze pentru sine acest teritoriu si sa-i acorde lui Mihai Viteazul doar functia de guvernator.
-

In 1601, dupa mai multe neintelegeri si reconcilieri - de forma - cu generalul Basta, dupa mai multe confruntari cu nemesii unguri din Ardeal, se punea din nou problema stapanirii acestui teritoriu. Si, aici, Mihai Viteazul a fost prins - si a devenit victima - in jocul de interese al marilor puteri si al reprezentantilor acestora. Iata cum s-au succedat evenimentele, dupa descrierea aceluiasi mare istoric citat mai sus:
"La Turda, Mihai hotari sa-si desparta armata de aceea a lui Basta; voia sa plece mai degraba la Fagaras, spre a-si vedea sotia si copiii. Aceasta despartire insemna insa pentru domnul nostru libertatea de initiativa. Basta, care stia ca imperialilor le convenea mai mult o stapanire directa asupra Ardealului, iar nu prin intermediul unei personalitati atat de puternice, deci greu de maniat, cum era aceea a lui Mihai, se hotari sa impiedice - prin orice mijloace - o asemenea libertate. In zorii zilei cand voievodul trebuia sa plece spre Fagaras, la 9/19 august 1601, el trimise un detasament de trei sute de germani si valoni, acestia din urma comandati de ofiterii Jacques Beauri si Mortague. Aveau ordin sa-l aresteze pe Mihai, iar daca se opune, sa-l ucida. Asa se si intampla. Intrand in cortul domnului, Beauri ii spuse: "esti prins". Mihai rosti un singur cuvant: "ba", si dadu sa puna mana pe sabie. In aceeasi clipa insa, un valon il impusca, un al doilea ii strapunse pieptul, altii il lovira cu halebardele".

Si astfel, printr-un asasinat marsav, s-a incheiat scurta si glorioasa cariera de domn si cuceritor a lui

Mihai care a lasat, totusi, in urma, o imensa speranta: aceea ca unirea celor trei tari romanesti e un fapt realizabil. Aveau sa treaca mai mult de trei veacuri pana sa se intample din nou dar, in tot acest timp, nadejdea a fost hranita si de faptul ca, odinioara, cineva aratase ca se poate.

Lunga domnie si tragica prabusire a lui Constantin Brancoveanu

Una dintre cele mai lungi domnii din istoria Valahiei, cea a lui Constantin Brancoveanu, domnie intinsa pe 25 de ani, s-a sfarsit in chip groaznic, cu mazilirea, torturarea si ucidera domnitorului de catre turci - care, totusi, ii fagaduisera domnia pe viata - si aceasta in urma intrigilor viclene ale propriilor sale rude. **Brancoveanu a avut o domnie cu putine lupte, datorita, in cea mai mare parte, diplomatiei sale gratie careia a reusit mult timp sa pastreze un echilibru sanatos intre pretentiile turcilor - cei de care depindea mentinerea lui pe tron - si interesele Apusului crestin, care dorea sa-si extinda influenta spre Rasarit.**
Jongland abil cu relatiile diplomatice cu toate marile puteri care ii amenintau tara, platind turcilor ceea ce ii cereau, dar cultivand si relatiile cu vestul, Brancoveanu a reusit sa mentina Tara Romaneasca intr-o stare de stabilitate politica remarcabila.

Dupa 1699, cand turcii, multumiti de acesta stare de lucruri si de generozitatea voievodului, i-au acordat domnia pe viata - un privilegiu rar - parea ca nu mai are a se teme de nimic. Pana in 1714 a avut parte de o epoca tihnita, in care a putut cladi palate si lacase de cult, a putut sprijini artele, invatamantul si stiintele si si-a putut creste copiii in liniste. Dar toate acestea s-au sfarsit in chip tragic, ca urmare a mai multor intamplari in care chiar oameni inruditi cu domnitorul au savarsit fapte care i-au grabit caderea. Un boier ruda cu el, spatarul Toma Cantacuzino, fara stirea si permisiunea domnitorului, ii ajutase pe rusi in razboiul acestora cu turcii (1711), lucru care ii suparase pe acestia din urma si ii facuse sa-l suspectezea pe domn de necredinta fata de ei. **O alta ruda, unchiul sau, stolnicul Constantin Cantacuzino, ravnind sa-l puna pe tron pe propriul sau fiu Stefan, a uneltit la Poarta, tesand intrigi care i-au alcatuit domnului o reputatie proasta in ochii turcilor.** Iar acestia, desi ii dadusera domnuia "pe viata", n-au ezitat sa-si incalce promisiunea: l-au mazilit, ispititi pesemne si de marea avere pe care voievodul o adunase in timpul lungii sale domnii.

Brancoveanu, pe atunci in varsta de 60 de ani, si cei patru fii ai sai au fost adusi la Stambul si inchisi. Turcii l-au torturat pe batranul voievod pentru a afla unde-i sunt bogatiile apoi, la data de 26 august 1714, Brancoveanu a fost decapitat, dupa ce turcii il silisera sa asiste la executia celor patru fii. I-a urmat la tron Stefan Cantacuzino, asa cum dorise (si uneltise) tatal acestuia dar, dupa cum scrie

Nicolae Iorga: *"Ca o rasplata dumnezeiasca, i-a venit aceeasi pieire silnica, dupa doi ani singuri de domnie. Fu gatuit in temnita la Constantinopol, impreuna cu tatal sau foarte batran. "*

Tradati pentru rasplata: Horea, Closca si Crisan

Inceputa in noiembrie 1784, in satul Curechiu (Hunedoara), rascoala lui Horea, Closca si Crisan, miscare cu caracter national si social, iscata ca o reactie a iobagilor romani din Ardeal, disperati de situatia lor economica si sociala tot mai greu de suportat, s-a incheiat dupa foarte scurt timp, la sfarsitul lunii decembrie a aceluiasi an, cand cei trei conducatori au fost prinsi si executati. Pe capetele lor se pusese cate un premiu de 300 de galbeni; totusi, sustinuti de majoritatea oamenilor din popor - constienti de faptul ca li se aparau interesele -, ei n-au putut fi capturati de autoritatile austro-ungare altfel decat prin tradare. **S-au gasit cativa tarani care, ispititi de bani, au ajutat la capturarea celor trei, care stateau ascunsi, in vreme ce preotii romani care se raliasera miscarii umblau prin sate pentru a aduna banii necesari pentru ca Horea sa se poata duce din nou - pentru a cincea oara - la Viena, spre a pleda cauza iobagimii romane in fata imparatului austro-ungar, Iosif al II-lea.**

La 27 decembrie 1784, cativa tarani s-au apropiat de Horea si Closca - acestia stateau ascunsi intr-o coliba de crengi, in codrul Scoragetului, din Muntii Gilaului - si, pretinzand ca umbla dupa vanat, au fost primit in coliba de cei doi. La un semnal, s-au napustit asupra lor, i-au legat si apoi i-au predat autoritatilor. Tot prin tradare a fost capturat, la 30 ianuarie 1785, si Crisan. A urmat judecata, apoi

executia lui Horea si a lui Closca printr-o pedeapsa extrem de cruda - tragerea pe roata. Trupul lui Crisan, care se sinucisese in inchisoare, a fost zdrobit in acelasi fel. **Si totusi, sacrificiul lor n-a fost zadarnic - un exemplu paradoxal de revolta care, desi infranta, va aduce totusi, macar in parte, schimbarile pe care le-a urmarit. In anul urmator rascoalei, 1785, printr-un act solemn datat 22 august si promulgat de imparatul Iosif al II-lea, in Ardeal a fost desfiintata iobagia.**

Alexandru Ipsilanti, omul pe care Tudor Vladimirescu n-ar fi trebuit sa si-l faca aliat

Moartea lui Tudor Vladimirescu si infrangerea revolutiei conduse de el, in 1821, s-au datorat tradarii de catre cei cu care se aliase, eteristii condusi de Alexandru Ipsilanti. E**teria, organizatie europeana dedicata eliberarii crestinilor - si indeosebi a grecilor - de sub stapanirea otomana - a avut filiale in multe tari ale Europei, iar in Tara Romaneasca influenta ei s-a manifetstat cu precadere in evenimentele asociate revoltei din 1821.** Dorind sa contribuie la eliberarea Valahiei de sub apasatoarea vasalitate fata de Inalta Poarta otomana si sa o scape de flagelul domniilor fanariote, Tudor Vladimirescu a imbratisat idealurile Eteriei si a incheiat o intelegere cu conducatorul acesteia, Alexandru Ipsilanti.

Se bizuiau pe sprijinul Rusiei; aceasta, insa, a dezaprobat miscarea. In plus, organizarea armatei eteriste lasa mult de dorit; trupele nedisciplinate ale lui Ipsilanti au jefuit pe drum multe gospodarii, starnind nemultumirea populatiei romanesti. **Intelegerea dintre Alexandru Ipsilanti - devenit epitrop general al Eteriei - si Tudor Vladimirescu, conducatorul miscarii in Tara Romaneasca, prevedea ca Ipsilanti - dupa ce trecuse prin Moldova si Muntenia - sa iasa din tara cu trupele sale, pentru a nu starni o reactie dura si o interventie armata din partea turcilor**. Dar, cand a devenit evident ca Ipsilanti nu era un conducator si un aliat de nadejde, conflictul intre cei doi a ajuns

atat de grav, incat Alexandru Ipsilanti a hotarat sa se descotoroseasca de Tudor Vladimirescu, printr-un complot. Prin tradare, Tudor Vladimirescu - pe care poporul il numea deja "domnul Tudor", - a fost ridicat de la Golesti si apoi asasinat la Targoviste.
****

10 decembrie 2009

Povestea lui Pazvante Chioru'

Foto (1)

Acum mai bine de 200 de ani ispravile unui pasa rebel zguduiau provinciile balcanice ale Imperiului Otoman. Ecouri ale acelor vremuri s-au pastrat pana in zilele noastre sub forma unei expresii care ne trimite cu gandul la o perioada istorica indepartata si anacronica. Putin se cunoaste in prezent despre personajul istoric Pazvante. Viata si ispravile sale au fost insa strans legate de suferintele romanilor de pe malurile Dunarii, iar sfarsitul sau a fost pe masura vietii sale…

Viata si ispravile celui care a dat limbii romane una dintre cele mai vechi expresii, des uzitata si in prezent, sunt atipice pentru majoritatea pasalelor care au servit de generatii intregi interesele Inaltei Porti. De fapt, indrazneala de neconceput pentru un supus al sultanului din acele timpuri l-a dus pe pasa Pazvante direct in cartile de istorie turcesti, el ramanand pana astazi singurul pasa care a indraznit sa se revolte contra autoritatii supreme de la Stambul si sa creeze un adevarat "stat" independent, cu capitala la Vidin, relatii diplomatice private si moneda proprie. Pentru istoricii pasionati, Pazvante este si astazi o personalitate greu de etichetat. Diplomat, egocentrist, maniac, fanatic, lingusitor, sadic, prieten fidel, nostalgic, invatat, vizionar, haimana, arivist, complexat, depresiv, ambitios, misogin, razbunator, el intruchipeaza perfect figura dusa pana la extrem al unui slujbas de rangul doi din Balcanii inceputului de secol 19.

Baiatul din Balcani

Undeva prin iarna anului 1758, se nastea intr-un satuc din vilayet-ul Bosniei, un copil a carui faima de mai tarziu va straluci putin dar intens in noianul de intrigi si taifasuri care zugraveste perfect imaginea unui Imperiu Otoman a carui stea incepea sa apuna. Orfan de tata de la o varsta frageda, micutul Osman, duce in spate o zestre genetica diversa si un caracter pestrit si maleabil cum numai Balcanii puteau da nastere in acele vremuri. **Exista o sursa conform carora Osman era fiul unei familii de romani din Valea Timocului, trecuti la Islam din simplul motiv ca astfel erau scutiti de taxele comerciale percepute de turci cetatenilor non-musulmani din provinciile stapanite de ei.** Nu exista, insa, mai multe izvoare care sa confirme ipoteza originii romanesti. Astfel, se pare ca bunicul sau facuse parte din garzile de akingii bosniaci ale orasului Sofia. De aici rezulta, de fapt, al doilea nume al tanarului Osman, Pazvantoglu, o derivatie a poreclei Pasban-Oglu, adica fiul gardianului.

Bunicul sau era nascut in Bosnia din tata turc si mama croata. Mama sa avea radacini amestecate, rudele dupa bunica fiind formate din albanezi, evrei, sarbi, bulgari si turci. Tipic balcanic!

Dupa moartea timpurie a tatalui, Osman ajunge in grija bunicului sau. Alaturi de acesta deprinde arta armelor, isi insuseste primele notiuni de politica si se apuca de camatarie. Cum pentru orice credincios musulman, camataria este o indeletnicire strict interzisa de perceptele religioase, Osman se afla pentru prima data in viata in fata pericolului de a sfarsi in streang. Prins de autoritatile turce, are de ales intre spanzuratoare si exil. In urma interventiilor bunicului si datorita mitei avansate de acesta judecatorilor, Osman scapa de la moarte si fuge intr-o noapte din inchisoarea din Sofia unde, spre norocul sau, o parte dintre gardieni erau vechi cunostinte ale bunicului. Cateva zile mai tarziu, Osman Pazvantoglu strabate pe furis, intr-o barca, apele Dunarii si ajunge in Tara Romaneasca. Aici, dupa multe peripetii, datorate caracterului sau bataios si a catorva scandaluri datorate escrocarii unor boieri, Pazvantoglu ajunge sa frecventeze cercul de apropiati ai domnitorului muntean de origine fanariota, Nicolae Mavrogheni.

Politichie, smecherie, talharie…

Aflat in element propriu printre demnitarii fanarioti care parazitau Tara Romaneasca, Pazvantoglu este brusc inflacarat de ideea de a ajunge sef al garzilor domnitorului. Pentru inceput se angajeaza in paza palatului domnesc din Bucuresti, oferindu-si serviciile ca simplu mercenar. Ajutat de insistenta si ambitia nativa, dublate de numeroase pungi de galbeni, Pazvantoglu avanseaza, ajungand in doar doi ani sef al garzilor personale de arnauti ale domnitorului Mavrogheni. **Fire sensibila, simte o stranie atractie pentru poezie, astfel ajunge sa il cunoasca si sa se imprieteneasca cu renumitul poet revolutionar grec de origine aromana, Rigas Feraios.** Atras de frumusetea domnitelor romance de la curte, Pazvante, dupa cum l-au denumit romanii, este respins de o asa numita jupanita Anica. Pazvante cade intr-o depresie care l-a tinut la pat timp de doua luni. Ridicandu-se plin de razbunare, dezvolta o ura bolnava impotriva femeilor, ura care va fi concretizata mai tarziu, in timpul raidurilor de jaf efectuate in Valahia, cand personal indeamna hoardele de pazvangii sa siluiasca orice femeie romanca intalnita in cale, indiferent de varsta sau rang social.

Pofta de glorie si marire a lui Pazvante nu mai putea fi tinuta in frau astfel incat, in scurt timp, ajunge sa comploteze cu boierii fanarioti, mazilirea lui Mavrogheni. Acesta afla si, turbat de furie, ordona decapitarea lui Pazvante pe o platforma construita undeva in apropiere de Strada Lipscani. Nesabuitul aventurier bosniac este salvat de la moarte, in ultima instanta, de catre interventia lui Rigas Feraios, interventie dublata de o suma considerabila de bani platita in prealabil de acesta domnitorului Mavrogheni. **Pazvante trece inapoi Dunarea si organizeaza o banda de turci si albanezi cu care incepe sa jefuiasca sistematic Balcanii in lung si in lat. Reuseste astfel sa stranga o suma considerabila de bani pe care o va trimite direct sultanului Selim, impreuna cu asigurarea ca daca va fi pus aga, va dubla peschesul trimis Inaltei Porti.** Sultanul accepta momeala, iar Pazvante devine aga. Nemultumit, doreste sa ajunga pasa in cel mai scurt timp. Cum politica de la Stambul era indiferenta la insistentele lui, el strange o armata de mercenari adusi din toate colturile Europei si se rascoala impotriva stapanirii turcesti a sultanului Selim al treilea.

Pazvante nu mai poate fi oprit. In nebunia sa creaza un stat independent cu capitala la Vidin si se autoproclama pasa. Fascinat de puterile occidentale, dezvolta relatii diplomatice cu toate tarile din jur, ajungand chiar sa-si deschida un consulat in Republica Franceza! In anul 1798, Pazvante stapanea deja un teritoriu marginit de Dunare, Muntii Balcani, cetatea Belgradului si orasul Varna. Dus de val, nu se lasa pana nu ajunge sa bata moneda proprie care pe o parte il infatisa, iar pe cealalta avea gravata puscaria din Sofia.

Jaf si durere in Valahia

Sultanul nu putea lasa nepedepsita indrazneala nebuna a lui Pazvante astfel incat, in anul 1798, trimite o expeditie militara de pedepsire compusa din 100.000 de oameni condusa de aga Husein Kukuc.
In mod bizar, armata lui Kucuk nu reuseste sa cucereasca Vidinul si, implicit, sa-l captureze pe Pazvante. **Pus in fata acestei situatii, aga Kucuk da vina pe domnitorul fanariot din Tara Romaneasca, Constantin Hangerli, pe care il acuza ca nu i-a aprovizionat suficient armata.**

Hangerli trebuie sa plateasca oalele sparte. In consecinta, sultanul emite un firman de mazilire si executie a domnitorului fanariot, act dus la indeplinire de aga Kucuk la data de 18 februarie 1799. In vara aceluiasi an, sultanul decide sa-l ierte pe Pazvante si se hotaraste sa-l numeasca, in sfarsit, pasa de Vidin, impresionat de ambitia de neoprit a baiatului din Balcani.

Stapanit de o sete nestinsa de bani si bunuri, Pazvante inteprinde unele dintre cele mai crunte expeditii de jaf si distrugere din intreaga istorie a Tarii Romanesti. **Bolnav de ura, nu se multumeste cu jefuirea satelor si targurilor, ci ordona incendierea acestora. Astfel de fapte, alaturi de siluirea femeilor si uciderea barbatilor, duc la intarirea sentimentului antiotoman printre romani precum si la constituirea primelor cete de haiduci, organizate pe sistem militar, din Tara Romaneasca.** In anul 1800 trupele sale, denumite pazvangii, jefuiesc si incendiaza Craiova, dintre cele circa 7000 de case de la aceea vreme doar 300 fiind salvate de incendiu. Acesta situatie a dus la un fapt straniu: depasit total de realitate, domnitorul fanariot Alexandru Moruzi isi cere singur automazilirea! In ianuarie 1802, Bucurestii sunt terorizati la aflarea vestii ca Pazvante si-a trimis trupele spre capitala. Domnitorul Mihail Sutu fuge si ordona garnizoanei de arnauti albanezi sa apere orasul. Acestia se cearta intre ei, fiecare aga albanez dorind sa detina comanda. Bucurestiul cade in anarhie, fiind stapanit de bandele de pazvangii care fraternizeaza cu vagabonzii si cersetorii locali. Acesta situatie dramatica ia sfarsit odata cu interventia brutala a trupelor turcesti care restabilesc ordinea.

Mort de mana Jianului?

Distrugerile aduse de Pazvante nu au ramas fara replica. **Intr-un episod remarcabil, si din nefericire pea putin cunoscut al Istoriei Romanilor, trupele de haiduci olteni conduse de Iancu Jianu reusesc sa dea o replica pe masura atacurilor pazvangiilor. Astfel, celebrul haiduc si erou national, Iancu Jianu, organizeaza o serie de incursiuni de urmarire si pedepsire dincolo de Dunare**. Intr-una din inclestari ajunge sa se lupte personal cu iataganele cu Pazvante. Cuprins de setea rabunarii, Jianu-i scoate un ochi cu iataganul temutului Pazvante, de unde acesta se alege cu porecla de Pazvante Chiorul. Grav ranit de Jianu, el este salvat in ultima instanta de garda sa personala. Supararea peste masura a Jianului este retinuta in unele balade, celebre atat in Romania cat si in Serbia si Bulgaria. Conform versurilor, Jianu ar fi strigat :
"Cu mana asta ti-am scos un ochi, tot cu mana asta te omor, caine de pagan!". Marele nostru haiduc nu se opreste, si alaturi de cetele de panduri olteni continua sa treaca Dunarea. In anul 1809, haiducii lui Iancu incendiaza Vidinul si Plevna, ucigand orice turc intalnit in cale, in replica la actiunile lui Pazvante care atacase Craiova si incendiase satele din Oltenia. Trupele de panduri distrug din temelie raiaua turceasca de la Turnu Magurele care devenise baza favorita de incursiuni a lui Pazvante**. Iancu Jianu in persoana aprinde fitilul care va arunca in aer moscheea din Turnu Magurele. In urma acestor lovituri, turcii nu vor mai incerca niciodata construirea vreunui edificiu musulman in Valahia.**

Sfarsitul lui Pazvante este neclar, existand doua surse care precizeaza acest acest moment. Intr-una dintre variante, Pazvante moare la data de 27 ianuarie 1807, otravit de catre medicul evreu al orasului Vidin, din ordinul sultanului, varianta putin probabila datorita faptului ca Pazvante era o sursa importanta de stoarcere a birurilor din Balcani. Mai plauzibila ramane varianta mortii sale in urma distrugerii Vidinului de catre Iancu Jianu, care probabil ca si-a indeplinit dorinta de a-l ucide pe Pazvante. De altfel, dupa episodul distrugerii Vidinului de catre panduri, nu mai apare nici o referire la Pazvante Chioru', decat o simpla expresie, des folosita si in zilele noastre…
In orasul Vidin din Bulgaria mai pot fi vazute si astazi moscheea, biblioteca si cazarma construite… pe vremea lui Pazvante.
****

11 decembrie 2009

Constantin Brancoveanu – Voievod, Martir si Sfant

Foto (6)

"Logofete – i-au spus boierii – noi cu totii pohtim sa ne fii domn. – Dar ce asi vrea eu cu domnia? De vreme ce ca un domn sint la casa mea, nu-mi trebuieste sa fiu; ear ei zisera: Ne rugam nu lasa teara sa intre alti oameni, sau rai sau nebuni, sa o strice, ci fii! Si-l luara de mani si-l impingea de la spate si acolea fiind si un capegiu imparatesc pentru trebi imparatesti, il dusease si pre el la Mitropolie; si dusera caftan la capegi-basa al imparatului de au cetit molitvele de domnie si au mers de i-au sarutat mana, zicandu-i: Multi ani!"
Asa a inceput una dintre cele mai luminate si indestulate domnii din istoria Tarii Romanesti. Contextul politic al acelei vremi facea ca domnitorul unei tari, indeosebi al uneia din Balcani, sa se asemene cu un acrobat care practica mersul pe sarma sub o prapastie adanca. Pozitionarea geografica a tarii ii aducea la granita unele dintre cele mai de temut popoare ale vremii: pe de o parte imperialii, pe de cealalta parte, turcii si tatarii.

Printul aurului

Intr-o atare situatie, intelepciunea celui care fusese vel logofat a oferit solutia ideala: compromisul. Brancoveanu avea grija sa satisfaca cererile imperialilor, furnizandu-le informatii si nerefuzandu-le serviciile solicitate, toate acestea fara a deranja fragilele relatii cu Poarta otomana. Insa austriecii nu se multumesc doar cu atat si urmaresc sa supuna Tara Romaneasca, manati de speranta ca resursele acesteia i-ar fi putut ajuta sa isi sustina nevoile materiale generate de lungile razboaie cu turcii. In final, **expeditia austriaca condusa de generalul Heissler a fost zdrobita de trupele romanesti ajutate de cele turcesti si de un corp de ostasi unguri numiti "curuti". In acel an, 1690, s-a dat prima si ultima batalie de sub Constantin Brancoveanu.** Austriecii au fost nevoiti sa se multumeasca numai cu ceea ce le daruia domnul roman, insa relatiile dintre acestia si Tara Romaneasca au inceput sa se imbunatateasca: Brancoveanu le oferea stiri despre ceea ce se petrecea la turci si ii aproviziona, iar imperialii i-au recunoscut titlul de "principe al imperiului" in data de 30 ianuarie 1695.

Nici turcii nu erau neglijati. Brancoveanu le platea darile si ajuta ori de cate ori era solicitat, cum se intampla deseori, cu precadere in cazul intaririi sau ridicarii unor cetati importante din punct de vedere strategic. Insa obligatiile domnitorului roman fata de Poarta nu se invarteau doar in jurul chestiunilor banesti. S**ultanul era informat permanent cu privire la situatia tarilor crestine din jur, iar pentru a obtine informatiile acestea, Brancoveanu isi creease o adevarata retea de informatori si de spioni raspanditi in toate punctele fierbinti ale tarii, dar si ale straintatii: Viena, Venetia si chiar Moscova.** Nu este de mirare de ce darnicia si generozitatea sa, induse de imprejurari de vreme ce aceasta era singura metoda de a tine la distanta lacomii dusmani, i-au adus denumirea de Altan-beg sau "principele aurului". Bogatia si darnicia sa il facusera celebru, de aceea la Stambul, mai-marii se intreceau intre ei pentru a avea de-a face cu printul Valahiei. Aurul a fost cel

care i-a asigurat domnia linistita, insa tot aurul a fost acela care l-a pierdut pe domnul Brancoveanu impreuna cu cei patru feciori ai sai.

Multumita averii sale pe care o impartasea cu bunavointa, dar si a serviciilor aduse Portii, Brancoveanu a reusit sa isi pastreze domnia, iar in anul 1699 sa o primeasca pe viata. **Si, intr-adevar, domnia sa s-a incheiat cu putin timp inainte de a-si pierde viata. Chiar daca reusea sa mentina un echilibru precar in relatiile cu imperialii si cu turcii, Brancoveanu nu a uitat niciodata ca se afla pe teren minat si si-a luat toate masurile posibile pentru a-si asigura existenta sa si a familiei sale, fara a banui macar ca cea mai crunta soarta ii era rezervata.** Domnul Tarii Romanesti obtinuse cetatenia transilvana inca de pe vremea boieriei sale, de altfel, purta titlul de conte. Acestea, impreuna cu mosiile pe care le stapanea in Transilvania si depozitele de bani din Venetia, trebuiau sa garanteze securitatea familiei sale.

Relatiile cu Moldova

Desi Dimitrie Cantemir a ramas in paginile istoriei romanesti ca unul dintre cei mai eruditi domnitori romani, familia din care provenea nu a fost pe placul conducatorului Tarii Romanesti, un alt cunoscut iubitor de cultura. Mai exact, intre 1685 si 1693, domnul Moldovei a fost Constantin Cantemir, tatal lui Dimitrie si al lui Antioh. Relatiile dintre cele doua tari erau foarte tensionate, cu atat mai mult cu cat Brancoveanu il considera pe Constantin Cantemir un om de rand, in vreme ce acesta din urma era contrariat de atitudinea superioara a vecinului sau. Prin urmare, cei doi au crezut de cuviinta sa se sape reciproc la Poarta. **Ceea ce nu a luat in considerare Constantin Cantemir este puterea aurului, care cantarea mai mult decat orice barfa rautacioasa. Asa se face ca la un moment**

dat, un grup de boieri romani se refugiaza in Moldova, pe langa Cantemir, plangandu-se de Brancoveanu. Cantemir crede ca a gasit momentul prielnic pentru a-si defaima vecinul si ii trimite pe boieri la Stambul cu jalba. Argumentele si pozitia fata de Poarta a lui Brancoveanu se dovedesc a fi mai puternice decat nemultumirile si uneltirile unor boiernasi, prin urmare acestia sunt trimisi domnului Traii Roamnesti intru judecata. Judecata se face, iar boierii sunt spanzurati la marginea orasului Bucuresti, pentru a servi de pilda si altora.

Ostilitatatea fata de Cantemir sporeste si se revarsa si asupra feciorilor sai care ii vor urma la tronul Moldovei. Desi mari iubitori de arta si de cultura, Brancoveanu si Dimitrie Cantemir vor fi pentru totdeauna separati de interesele politice si personale. **Prima domnie a lui Dimitrie Cantemir in Moldova nu este recunoscuta de catre sultan, tocmai ca urmare a interventiilor lui Brancoveanu. Antioh va simti si el represaliile pe propria piele. O impacare are totusi loc, in anul 1705, in urma infiriparii unei aliante prin casatorie, insa aceasta nu va fi defintiva.** Anul 1711, cand are loc a doua domnie a lui Dimitrie, ii gaseste pe cei doi iar in relatii tensionate. Aversiunea lui Brancoveanu fata de Cantemiresti mai are o explicatie, de natura personala si egoista, am putea spune, desi in acea perioada era un lucru normal ca domnii sa doreasca sa aiba aliati la conducerea tarilor invecinate. Brancoveanu isi dorea un astfel de aliat pe tronul Moldovei, iar candidatul perfect era Constantin Duca, care ii era si ginere, precedat in ordinea preferintelor de Mihai Racovita, ce-i venea var de-al doilea.

O domnie pe viata…scurta

O confirmare pe viata a domniei ar fi trebuit sa echivaleze cu o garantie a pastrarii tronului, insa la acea vreme, tot aurul din lume nu putea sa sustina terenul alunecos pe care se afla acesta. Brancoveanu nu avea numai prieteni castigati cu bani grei la Stambul, ci avea si dusmani care s-ar fi imaginat pe tronul acestuia. Unul dintre acestia era marele dragoman Alexandru Mavrocordat Exaporitul, care dorea tronul tarii pentru fiul sau, Nicolae. Brancoveanu nu era strain de interesele acestui reprezentant al Portii, prin urmare, a incercat sa isi ia din timp masuri de prevedere, incuscrindu-se cu acesta. Ilinca, una dintre fiicele sale s-a casatorit cu unul dintre fiii Exaporitului, Scarlat. **Asa cum era de asteptat, zestrea miresei a fost mai mult decat generoasa, iar aceasta noua relatie de rudenie prin alianta, l-a potolit pentru o vreme pe Mavrocordat. Incuscrirea avea sa tina doar un an si jumatate, terminandu-se odata cu decesul prematur al lui Scarlat.** Odata cu ruperea relatiilor de rudenie, Mavrocordat a lasat orice maniera la o parte si si-a continuat

"sapaturile" la Poarta. Un moment critic se petrece in anul 1703, cand noul vizir Rami Mehmed il cheama pe domnul roman la poarta "sa sarute poala imparateasca". Departe de a avea semnificatii pozitive, acest lucru echivala de cele mai multe ori cu o mazilire. Aurul il salveaza inca o data pe Brancoveanu, care accepta sa plateasca dari mai mari.

Odata depasit si acest hop, urmeaza una dintre cele mai frumoase perioade din domnia lui Brancoveanu. Si cum vremurile linistite incurajeaza spiritul uman catre meditatie si dezvoltare spirituala, in aceasta epoca au loc cele mai mari transformari culturale si manifestari artistice. Se ridica palate, se construiesc biserici si manastiri, iar tiparul ia avant, ceea ce echivaleaza cu un acces mai larg al maselor catre slova scrisa.

Naframa de matase neagra

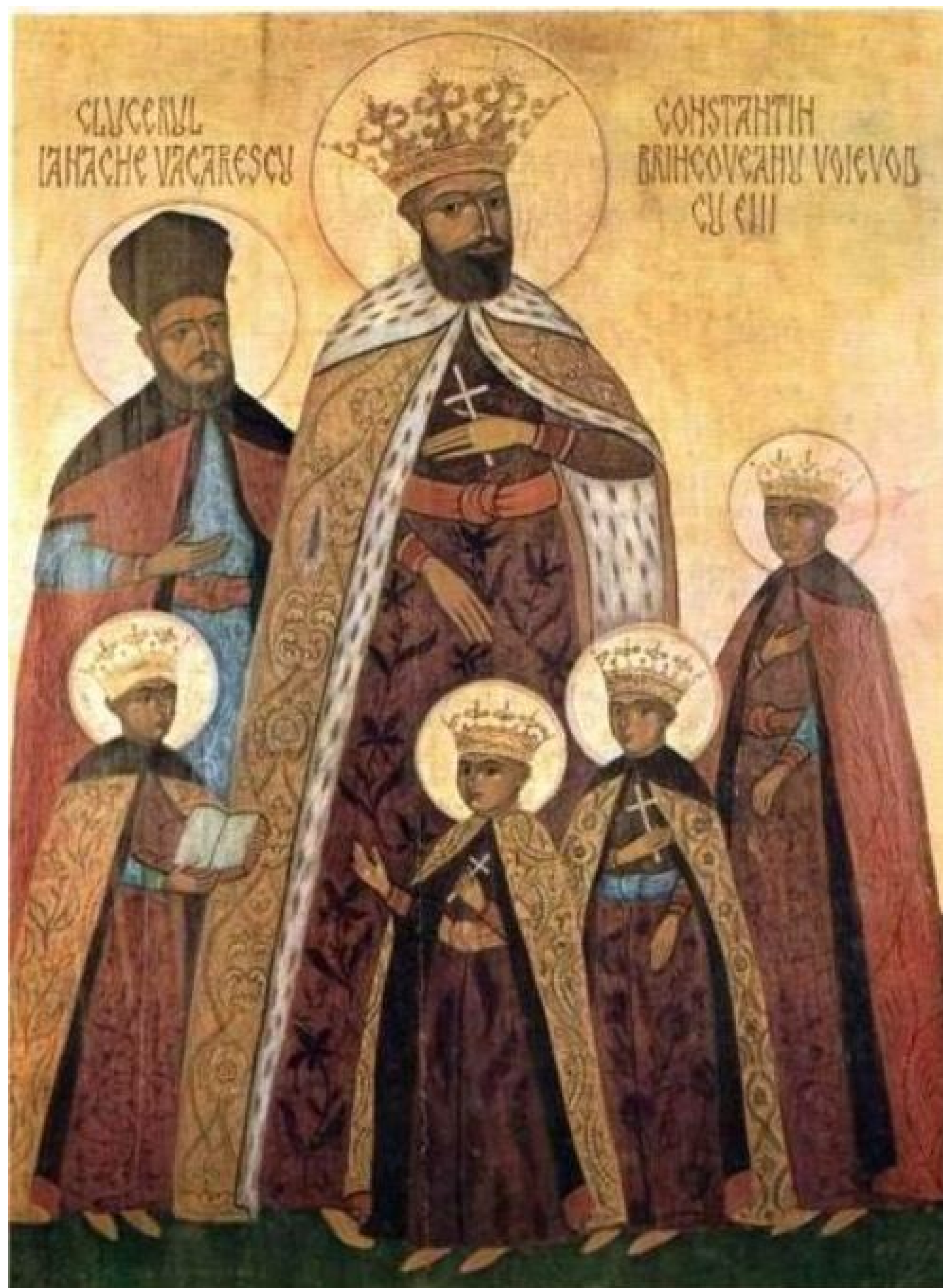
Izbucnirea razboiului dintre rusi si turci in 1711 avea sa puna capat linistii. Armata ruseasca condusa de catre nimeni altul decat tarul Petru cel Mare a ajuns pana in Moldova, unde domnul Dimitrie Cantemir li se alatura imediat. A venit randul lui Brancoveanu sa decida de partea cui va fi. In acelasi spirit echilibrat si prevazator, Brancoveanu pune in balanta sortii de izbanda a fiecarei parti. Alege si de aceasta data prudenta si isi aseaza tabara intr-un punct strategic, care ii permitea "sa pazeasca tara fara primejdie, de catre amandoua partile, adica si de catre turci si de catre muscali", dupa cum mentioneaza cronica. Cum socoteala de acasa nu se potriveste cu cea din targ, nici macar prevederea extrema a lui Brancoveanu nu a putut anticipa comportamentul boierilor sai. Asa se face ca spatarul Toma Cantacuzino, ruda de-a lui Brancoveanu, decide sa actioneze dupa bunul plac, decizie ce l-a costat pe domnitorul roman viata sa si a celor patru feciori ai sai.

Toma Cantacuzino trece cu o parte din calarime la rusi, in incercare de a-i ajuta sa cucereasca Braila, neglijand astfel indicatiile domnului sau. Rusii au castigat doar o batalie, nu si razboiul. In final, au fost bucurosi sa cada la pace cu turcii, insa acestia din urma au inceput sa il banuiasca pe domnitorul roman de tradare. Puternicii reprezentanti ai Portii nu au vrut sa creada ca un spatar ar fi actionat de capul sau, prin urmare, aceasta actiune, cumulata cu toate intrigile de la Stambul, avea sa semnifice inceputul sfarsitului. "Miezul actiunii" la Stambul a fost chiar o ruda de-a lui Brancoveanu, stolnicul Constantin Cantacuzino, care dorea la conducerea Tarii Romanesti pe fiul

sau, Stefan. Legaturile bune cu Poarta, averea lui Brancoveanu, cat si cei patru descendenti ai sai pe linie masculina, erau tot atatea motive pentru a-si vedea visul spulberat.

Actiunea nesabuita a spatarului Cantacuzino le oferea acum momentul ideal sa unelteasca impotriva domnului roman. Se afla despre mosiile si despre depozitele de bani din afara, ceea ce intareste suspiciunile turcilor. Nu mai putin, acestia din urma, visau sa intre in posesia aurului pe care Altan-beg il stapanea, prin urmare indepartarea acestuia i-ar fi multumit pe toti. De aici pana la decizia de mazilire nu a mai fost decat un pas. Fara a banui nimic, in data de 14 aprilie 1714, Brancoveanu il primeste la Bucuresti pe trimisul sultanului, capugi-basa Mustafa-aga. Primit in divan, acesta ii pune pe umar domnitorului roman naframa de matase neagra, semnul maziliei. Amenintati cu navalirea tatarilor, nici unul dintre boierii prezenti nu a schitat nici un gest. In vreme ce unul dintre cei mai destoinici domnitori ai Tarii Romanesti lua drumul maziliei, la tron se instala triumfator nimeni altul decat Stefan Cantacuzino.

Sub o tortura cumplita, Brancoveanu si-a declarat intreaga avere, inclusiv mosiile si depozitele de bani din strainatate. In afara de proprietatile din Transilvania, familia Brancovenestilor fusese expoliata de orice bun. Se parea ca lucrurile se vor opri aici si chiar domnul mazilit scrisese in Ardeal sa i se pastreze bunurile de acolo. Nimeni nu banuia ca sadismul vizirului Gin Ali Pasa va intrece orice limita. Acesta hotaraste pedeapsa capitala pentru Brancoveanu, cei patru fii ai sai si pentru clucerul Ienache Vacarescu, sfetnicul de incredere al fostului domn. Ca o ironie, executia a fost hotarata pentru 15 august, exact data in care Brancoveanu implinea varsta de 60 de ani. In acea zi neagra, a cazut intai capul clucerului, apoi ale feciorilor, iar Brancoveanu, obligat sa treaca prin tortura infioratoare de a-si vedea copiii ucisi, este condus ultimul catre esafod. O moarte care, in acele conditii, venea ca o eliberare. Mult mai tarziu, trupurile Brancovenestilor au fost aduse in tara si ingropate in biserica Sfantul Gheorghe cel Nou din Bucuresti, insa venerarea lor ca sfinti martiri a inceput la scurta vreme dupa uciderea lor miseleasca.
****

12 decembrie 2009

Misterele abdicarii lui A.I. Cuza

Foto (4)

Greu de gasit in intreaga istorie nationala un episod la fel de controversat si inconjurat de mister precum abdicarea fortata a primului lider modern de etnie pur romaneasca. Modul in care s-au precipitat si desfasurat faptele ridica interesanta intrebare: Cum ar fi evoluat statul roman daca Domnul Unirii ramanea pe tron si consolida probabil un regat?

De la fiu de boieri la colonel cu vederi europene

Despre cel pe care istoria nationala il cunoaste sub titulatura de "Domnul Unirii" se stiu surprinzator de putine lucruri. Mai ales daca tinem socoteala ca a fost un personaj care a trait in perioada moderna, in plin secol XIX... Cronologic vorbind, cel care avea sa reuneasca dupa indelungata vreme, Tara Romaneasca si Moldova, a vazut lumina zilei pe data de 20 martie 1820 in targul moldovenesc al Barladului. **Inca din pruncie, Alexandru Ioan a apartinut elitelor traditionale de boieri din Moldova. Tatal sau era ispravnicul Ioan Cuza, un prosper proprietar de pamanturi in judetul Falciu de pe atunci. Mama sa, Sultana, facea parte din familia Cozadinilor, clan boieresc cu origini fanariote.**

Parintii isi doreau un viitor maret pentru fiul lor. In aceasta directie nu precupetesc niciun efort. Micul Alexandru are parte de o educatie de tip european, invata mai multe limbi straine si se dovedeste atras de studiul istoriei. Inca din tinerete dovedeste aptitudini pentru o cariera militara, spre care se si indreapta de altfel, devenind un apreciat ofiter in armata moldoveneasca unde promoveaza pana la rangul de colonel. In aceasta ipostaza, A.I. Cuza a fost surprins de efervescenta momentului 1848, cand Moldova si Tara Romaneasca au fost cuprinse, la randul lor, de tavalugul revolutiilor de inspiratie masonica care au zguduit Europa. Din acest moment, viata si destinul sau aveau sa sufere transformari dramatice**. Daca in Moldova revolutia a fost repede suprimata, dincolo, peste raul Milcov, in Valahia, revolutionarii care au preluat puterea politica si militara au reusit sa guverneze pana la sfarsitul anului. Propriile vederi liberale, tendintele nationaliste, alaturi de curajul de a lupta deschis pentru propasirea romanilor din timpul episodului moldovenesc i-au creat destui dusmani puternici.** In consecinta, este capturat, devine prizonier fiind trimis spre Viena, de unde ajunge sa fie eliberat totusi cu ajutor britanic (gurile rele spun si astazi ca fratia masonica a functionat si atunci pentru salvarea unui membru marcant...)

A.I. Cuza revine in Moldova unde domnea pe atunci Printul Grigore Ghica. In urma intrevederilor dintre cei doi, Cuza avanseaza serios in cariera devenind Ministru de Razboi al Moldovei. Sentimentele sale nationaliste si unioniste devin din ce in ce mai puternice, colonelul fiind atras din ce in ce mai mult de scena politicului. In aceasta directie in anul 1858 il gasim in ipostaza de reprezentant al Galatiului in divanul ad-hoc de la Iasi.

Re-Unirea si legendarele reforme

Deja remarcat atat in ochii elitelor conducatoare moldovene, Cuza cucereste rapid si increderea fratilor sai din Valahia. Prin urmare, ajunge sa fie ales de Partida Nationala care actiona pentru Unirea Pricipatelor sub un lider roman, nu un print strain cum doreau unele loji masonice opuse celor cu viziuni unioniste. Conform istoriei cunoscute, Partida Nationala a profitat de suita de neclaritati juridice din textul Tratatului de la Paris pentru a-l alege pe Cuza Domn al Moldovei in ziua de 5 ianuarie 1859, si pentru a deveni Domn la Tarii Romanesti peste cateva zile mai tarziu in data de 24 ianuarie. **Unirea a avut radacini adanci in constiinta romanilor din cele trei tari. De fapt, prin exploatarea acestui puternic sentiment nationalist peste care se adaugau prigonirile, jaful si abuzurile strainilor, au reusit artizanii din umbra ai momentului 1848 sa starneasca lupta armata a romanilor.** Chestiunea Unirii provinciilor romanesti devenise intre timp o problema serioasa care nu-i preocupa doar pe romani, ci si cancelariile marilor puteri, ambasadorii de la Constantinopol, alaturi de consulii acestor tari de la Iasi, Bucuresti si alte orase. **Spre exemplu, in Franta, ideea Unirii principatelor romane a fost adusa la cunostinta cercurilor masonice de catre cei mai ferventi militanti ai Unirii, bursierii romani trimisi la studii alaturi de exilatii politici de origine romana.** Gratie relatiilor facute de acestia cu conducatorii europeni, Unirea romanilor ajunge sa figureze chiar pe primele pagini ale proiectelor de politica externa ale marilor puteri. Asa ajunge sa fie trimis de Franta cu insarcinarea de a ocupa postul de consul la Iasi, celebrul si harsitul politician, Victor Place. Misiunea sa era de a-l informa pe Contele Walewsky, Ministrul de Externe francez asupra sanselor si posibilitatilor moldovenilor pentru Unire. Pe de alta parte, misiunea sa secreta era aceea de a sprijini eforturile moldovenilor pentru a slabi astfel in zona influenta subredului Imperiu Otoman.

Actul Unirii, simplu in aparenta si superficial studiat, prezinta si o latura ascunsa, care cu siguranta merita investigata. Pe baza documentelor existente, alaturi de coincidente istorice si politice ale vremii, in prezent putem afirma fara tagada, ca unirea de la 1859 a fost pana la un anumit nivel, opera masonilor romani sprijiniti de confratii de loje cu vederi si simpatii similare. Ei bine, in ciuda tuturor argumentelor si intelegerilor, pregatirea etapelor Unirii a reprezentat o chestiune extrem de sensibila privita prin prisma strategiei lojelor din acea perioada. In plus, deoarece trebuia pastrata senzatia respectarii tururor clauzelor politice impuse de marile puteri, unirea prezenta numeroase impedimente. Aici intervine hotarator interesul Masoneriei, dupa cum mentioneaza intr-un text o loja din Paris: ***"Teritoriul romanilor este alcatuit din mai multe provincii diferite, locuite de romani din cele mai vechi timpuri, fiecare cu istoria sa dureroasa. Transilvania, cea mai intinsa regiune, se afla sub dominatia ungurilor de aproape 800 ani, Bucovina cunoaste stapanirea austro-ungara de un secol, Basarabia a fost ocupata temporar, partial sau total de imperiul tarist, iar Moldova si Valahia sunt controlate de turci, neintrerupt de peste 400 ani. Si pentru noi este o surpriza sa realizam ca romanii au supravietuit acestor presiuni in mod neasteptat. Sprijinirea lor poate fi cel mai important argument in Balcani".***

Conform multor istorici, acest ultim paragraf a fost greutatea care a inclinat definitiv balanta in favoarea unirii. In final, patru dintre puterile garante- Franta, Sardinia, Prusia si Rusia -, au silit in cele din urma Imperiul Otoman si Austria sa recunoasca evenimentul istoric. **Epoca lui Cuza este caracterizata prin misiunea grea avuta de colonel. El a fost declansatorul trecerii de la o oranduire sociala depasita istoriceste, la o noua oranduire superioara celei anterioare. Marile sale reforme au avut un larg ecou peste hotare.** Tot el a fost cel care a reformat si modernizat primul serviciu secret de informaii autentic romanesc. Reformele sale fara precedent au fost mai importante si mai bune pentru popor chiar decat cele luate de Carol I-ul. Nu degeaba Domnitorul a ramas cel mai iubit si apreciat lider din perioada moderna a romanilor. Putini romani stiu, spre exemplu, ca prima sectie de medicina veterinara din tara a fost inaugurata de Domnitorul Cuza. Cea mai insemnata in urmarile ei pe plan social si economic a fost, fara indoiala, reforma agrara din anul 1864, prin care taranimea clacasa a fost eliberata de opresiunile de tip feudal, ajungand sa fie improprietarita din pamanturile pe care le munceau de generatii. A infaptuit si o necesara reforma fiscala concretizata prin instituirea impozitului personal, a contributiei pentru drumuri si instituirea impozitului funciar. Totul pentru ca Principatele Romane Unite sa fie incadrate unui sistem fiscal modern si eficient.

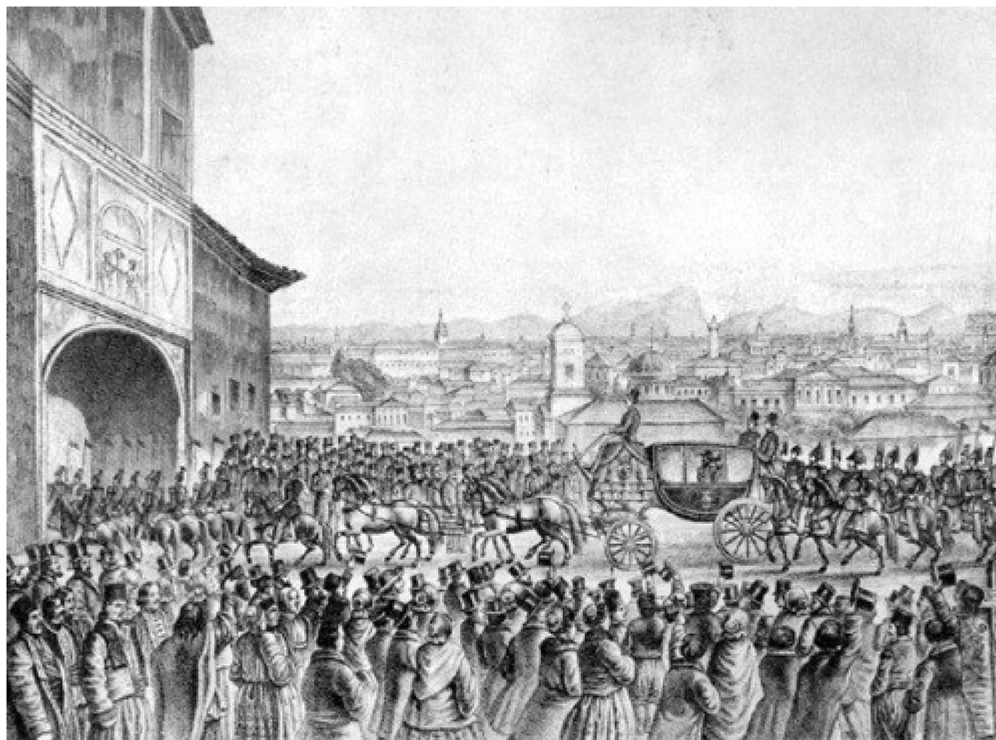
Ajungem astfel si la cea mai controversata reforma, care din optica multor istorici este responsabila partial de abdicarea fortata a lui Cuza. Anume secularizarea averilor si proprietatilor manastiresti. **Manastirile din tarile romane unite detineau in proprietate, prin numeroase danii domnesti si**

boieresti, mai mult de 25 % din suprafata agricola. Legea lui Cuza lua toate proprietatile anumitor biserici si manastiri si le trecea in proprietatea statului pentru a spori "avutia tarii". Pe langa acestea, A.I. Cuza a stabilit un impozit de 10 % pentru veniturile nete ale manastirilor si bisericilor. Nemaivazuta masura a provocat numeroase valuri de proteste in acele vremuri. De fapt, si astazi o serie de istorici lanseaza numeroase speculatii in care se avanseaza ideea ca domnitorul a actionat astfel la ordinele Masoneriei care dorea astfel sa dea o lovitura fatala clerului bisericesc, unul din dusmanii declarati ai lojelor masonice din secolul XIX. Adevarul nu a fost inca stabilit cu exactitate si probabil nici nu se doreste acest lucru...

Demisie, Abdicare, Mazilire?

In urma secularizarii averilor manastiresti, jumatate din terenurile acestora apartineau de fapt manastirilor de la Sfantul Munte Athos, averi daruite pe drept acestor lacasuri sfinte cu mult timp in urma de catre voievozi precum Stefan cel Mare, Mihai Viteazul, Vlad Tepes si multi altii. Furiosi, grecii au lansat o campanie dura impotriva lui Cuza si a Principatelor. Avand influenta la Constantinopol prin relatiile pe care le detineau, au apelat in egala masura si la legaturile pe care si le facusera cu diversi oameni politici din Europa, totul pentru zadarnicirea punerii in practica a secularizarii. **Arhimandritul Nylos a mers pana intr-atat incat a pus la cale asasinarea lui Cuza in aprilie 1864, intentia sa fiind stopata de faptul ca agentii secreti romani de la Stambul au aflat de plan si l-au alertat pe domnitor din timp.** Vazand ca a dat gres cu asasinarea, o parte a clerului grec a cerut despagubiri banesti in valoare de peste 82 milioane lei-aur. Se asociaza asadar cu Sir Henry Bulwer, ambasadorul britanic la turci. Agentii secreti romani afla si de acest tertip si reusesc sa-l influenteze favorabil pe ambasador, gratie serviciilor sexuale oferite acetuia de frumoasa grecoaica Eleni Aristarhi.

Comploturile organizate de personajele conservatoare si reactionare fata de proiectele domnitorului se acutizeaza in asemenea grad incat Cuza este obligat sa abdice. Totul a fost facut intr-o asemenea graba umilitoare incat domnitorul este fortat sa abdice semnand decretul de abicare direct pe spinarea unuia dintre ofiterii complotisti... Dramaticul act a avut loc la ora 5 dimineata in noaptea de 22 spre 23 februarie 1866, dupa care A.I. Cuza a fost obligat sa se imbrace in haine civile si a fost scos din palat, printre doua randuri de soldati care primisera ordin strict sa stea intorsi cu spatele pentru a nu-l vedea pe fostul domn. Atat de mari erau temerile complotistilor in privinta unei eventuale reactii violente a soldatilor, cu totii fii de tarani improprietariti de Cuza... **La adapostul complice al intunericului, domnitorul proaspat mazilit a fost urcat intr-o trasusa cu geamuri negre si transportat urgent la casa unui anume Constantin Cocarlan din Piata Sfantul Gheorghe din Bucuresti.** In trasura a fost acompaniat de capitanul Costiescu din grupul complotistilor. In paranteza spus, merita mentionat faptul ca toate partidele politice de atunci s-au raliat, impotrivindu-se lui Cuza din cauza reformelor acestuia care loveau si in interesele financiare ale politicienilor. **Primii care au participat la complot au fost liberalii care, ulterior, s-au aliat cu conservatorii acuzandu-l pe Cuza ca vrea sa insituie un regim dictatorial. Asa s-a nascut "Monstruoasa Coalitie".** Complotistii au atras de partea lor o parte din armata romana reprezentata de colonelul Haralambie si maiorul Lecca. Oricat de ciudat sau greu de crezut ar parea, abdicarea fortata a lui Cuza are stransa legatura cu alegerea sa ca Domnitor ale celor doua provincii romanesti.

Conform istoricului Stan Apostol, Cuza nu ar fi primit drept de domnie permanent sau succesiune filiala la tron, colonelul primind doar un mandat imperativ, misiunea sa fiind aceea de a infaptui Unirea plus cateva reforme in favoarea modernizarii principatelor. Totul trebuia sa aiba concursul si acceptul celorlalte puteri ale statului, dupa care A.I. Cuza ar fi trebuit sa cedeze de bunavoie tronul unui domnitor strain. De altfel, aproape toate fortele politice ale vremii doreau impamantenirea unei dinastii straine, chestiunea in sine reprezentand una dintre cele 4 dispozitii finale ale programului de guvernare nationala adoptat in octombrie 1857 la Adunarile ad-hoc de la Iasi si Bucuresti. Solutia aducerii unui print strain era la mare moda in Europa, in special in Balcani. **Constient de regimul provizoriu al domniei sale, Cuza in persoana declarase in cateva randuri (ultima data la 5 decembrie 1865 in Parlament) ca este gata sa se retraga de la tron in favoarea unui print strain. Ce trebuie retinut este ca A.I. Cuza a fost provocat de nenumarate ori in timpul domniei sale.** Marii sai dusmani din partea familiilor de boieri fanarioti si anti-unionisti, au complotat impotriva sa inca din prima saptamana de domnie. In fata interventiilor si uneltirilor dusmanilor sai, Domnitorul a fost obligat sa instaureze un regim autoritar care a dus in cele din urma la scadera prestigiului sau in randul opiniei publice.

Reformele sale i-au infuriat pe marii mosieri care, cu toate ca erau masoni colegi de loja cu domnitorul, s-au pornit impotriva sa. **Dar, probabil, cea mai grea lovitura a venit din partea unuia dintre cei mai buni spioni in serviciu romanesc. Este vorba de agentul Cezar Librecht, de origine belgiana, pe care Cuza il numise sef al telegrafului roman, dandu-i astfel posibilitatea de a intercepta informatii interne si externe.** Problema a aparut in momentul in care Librecht a fost delegat de Cuza sa-l urmareasca pe Mihail Kogalniceanu in timpul calatoriei acestuia in Oltenia. Fire duplicitara si invidios pe Kogalniceanu, Librecht adauga de la sine fapte si acuze la adresa lui Kogalniceanu. Spre satisfactia familiilor boieresti din opozitie, Librecht a produs astfel o disensiune de proportii intre Cuza si primul sau ministru. Domnitorul era pentru prima data singur, lipsit de aliati. Restul, dupa cum spune o expresie celebra, este Istorie...
****

13 decembrie 2009

Scurta istorie a Franc-Masoneriei romanesti (I): nasterea Franc-Masoneriei in Tarile Romane

Foto (8)

Inceputurile Franc-Masoneriei romanesti se pierd in legenda si, cum s-a mai zis, in negura veacurilor… Nu pentru ca aprinderea luminilor s-ar fi petrecut, pe aceste meleaguri, cu nu se stie cate veacuri in urma – ci dintr-un motiv mult mai prozaic: “marfa de import” fiind, ca atatea dintre institutiile/atributele modernitatii noastre, Franc-Masoneria a patruns la noi prin intermediul strainilor: care, stabiliti ori numai in trecere pe-aici, si-au intocmit ateliere masonice de uz propriu – doar ulterior atragandu-i/primindu-i in Fratie si pe autohtoni. Or, in atare situatie, “granita” care poate fixa “inceputurile” se dovedeste extrem de labila – totul depinzand de un nou document, recent descoperit, de o alta co-relationare cu ceea ce se stia etc.

Cand facem asemenea afirmatii ne referim, bine-nteles, la **masoneria speculativa**; cea a carei lucrare - numita, semnificativ, **slefuirea pietrei** sau **Arta regala**- se exercita, de catre mason, asupra lui insusi: pentru a-l transforma, din "piatra bruta" propriei vieti profane, in "piatra cubica" demna de-a participa la construirea Templului universal… Dar, daca avem in vedere **masoneria operativa**, adica acea forma principianta a Fratiei constituita pe parcursul ridicarii marilor catedrale din Occidentul european, putem merge - ca Romani - cu gandul la legenda Mesterului Manole: perfect asimilabila, prin anumite elemente, atestarii (fie si numai din perspectiva mitului) a unei **fratii de "liberi zidari" (cum s-ar traduce, literar, cuvantul franc-mason).**

Pentru ca acest succint demers sa fie mai bine inteles, voi cita din lucrarea regretatului istoric si ilustru Frate mason Dan A. Lazarescu *Romanii in Franc-Masoneria universala*: "Franc-Masoneria constituie astazi o societate universala, cu obiective intelectuale, culturale, educative si de intrajutorare. Dupa chiar formulele folosite in prima Constitutie masonica din timpurile moderne, aceea redactata de Anderson si aprobata de Marea Loja Unita a Angliei, instituita in 1717, **obiectivul urmarit de Masonerie este acela de a se stradui sa edifice "un templu ideal al umanitatii, azil de pace si de fericire nu numai pentru fratii masoni, (…) ci pentru toti oamenii, sub egida Marelui Arhitect al Universului" (adica a Dumnezeului crestin).**

Daca lasam la o parte episodul construirii Templului regelui Solomon, la Ierusalim, de catre arhitectul Hiram-Abif, adus din Tyr, marile secole in care s-a dezvoltat Masoneria in Europa au fost secolele XII si XIII in Evul Mediu si secolele XVIII si XIX in timpurile mai noi.
In Evul Mediu, Franc-Masoneria s-a dezvoltat (…) sub forma unor corporatii de zidari-liberi, adica sustrasi serbiei, care-i lega de brazda pe toti locuitorii care nu faceau parte din cele trei ordine in care era impartita societatea feudala: *oratores*, *bellatores* si *laboratores*, adica eclesiasticii, nobilii razboinici si mestesugarii & negutatorii oraselor. Prin statutul special al corporatiei (breslei) lor, **acesti zidari cunosteau numeroase secrete tehnologice (calculul boltilor, al ogivelor etc.) si le transmiteau pe cale initiatica, la nivelul a trei trepte: ucenici (discipoli), calfe (companioni) si mesteri (maestri)**. Ei nu erau supusi autoritatilor feudale si se puteau deplasa liberi (de aici numele lor de franc-macons, Frei-Maurer, free-mason) pentru a incheia cu municipalitatile oraselor contracte in vederea edificarii de catedrale gotice. In niciun caz statutul ordinului nu le ingaduia sa contracteze zidirea de temnite. Prin zelul si cunostintele lor arhitectonice si ingineresti, intreaga Europa romano-catolica s-a acoperit, in cateva veacuri, de o padure de catedrale inaltate spre Cer. (…).
Inaltarea catedralelor gotice ia sfarsit putin dupa **desfiintarea Ordinului Templierilor** (1314). In a doua jumatate a secolului al XVII-lea, corporatiile de constructori capata o noua inflorire, mai cu seama prin grija marelui arhitect Christopher Wren, restauratorul maretei catedrale St. Paul din Londra (foto jos), dupa marele incendiu din 1667.

Reorganizarea corporatiei se face sub forma lojelor initiatice, care participa la detronarea regelui Angliei James al II-lea si sprijina, dupa "Glorioasa Revolutie" din luna noiembrie 1688, edificarea celui dintai model de Stat monarhic parlamentar si liberal din istoria omenirii (…).
Sir Christopher Wren (1632-1723), matematician, astronom si arhitect, constructor al Catedralei St. Paul - "**ultimul santier masonic traditional**" - si a peste 50 de biserici in Londra, a facut parte din Ordinul Rose-Croix si a fost initiat in Franc-Masonerie in 1691. Va fi, de altfel, ultimul Mare Maestru al Masoneriei Vechi ("operative"). Cu anul 1703, dispare exclusivitatea "constructorilor", Franc-Masoneria devenind deschisa tuturor starilor".

"Daca vrei un templu, multumeste-te cu trupul" - spunea Milarepa, poet mistic tibetan (cunoscut/pretuit de Brancusi)… Se poate, cu drept cuvant, afirma ca intre cele doua tipuri de masonerie - operativa si speculativa - fiinteaza un raport de *analogie inversa*: ceea ce liberii zidari ai catedralelor construiau *in afara*, ridicandu-se si pe ei pe masura lucrarilor infaptuite, masonii de astazi ridica *in launtru*, in interiorul propriului Intelect - nazuind sa devina (prin auto-cunoastere si auto-slefuire) ceea ce, de fapt, sunt.
Reintorcandu-ne la "firul" Istoriei, pe care nu l-am scapat vreo clipa din mana, sa spunem ca **secolul al XVIII-lea, cel care consemneaza nasterea "formala" a masoneriei speculative, este si cel in care putem "localiza" primele apartenente romanesti la Franc-Masonerie**: intram de-acum in istorie, far-a fi iesit cu totul din legenda.
"O luminoasa slava de om invatat - afirma **Lucian Blaga** in *Izvoade* - si-a facut Cantemir inca din viata fiind, pretutindeni pe unde a umblat, iar prin legaturile sale si in tari pe unde n-a umblat. (…). E de presupus apoi ca **Dimitrie Cantemir** s-a folosit pentru intemeierea legaturilor sale cu oameni din Occident si de alte mijloace: nu este tocmai exclus ca asemenea motiv sa-l fi indemnat sa se inscrie intr-un **ordin spiritual secret cum este acela al Roz-Crucienilor** care-si aveau, fara indoiala, masoneria lor (Gradul 18 al Franc-Masoneriei de Rit Scotian Antic si Acceptat poarta numele de

gradul Rosa-Cruce). Cantemir a avut, desigur, ocazia sa cunoasca o doctrina initiatica, ce a exercitat o serioasa influenta nu numai in veacul al XVIII-lea, ci si mai tarziu. E pacat, in orice caz, ca nu se stie, asa-zicand, nimic despre activitatea lui Cantemir in calitatea sa de rozi-crucian si nici despre legaturile cu Ordinul. I-au fost, oare, de vreun folos aceste punti in dobandirea titlului de principe al "Imperiului Roman" sau atunci cand a fost ales membru al Academiei din Berlin? Este aici o intrebare la care suntem indreptatiti, dar care deocamdata nu are nici un raspuns".

Trasand un arc peste timp, sa transcriem aici discursul rostit de Nicola Ursu (zis Horea) din Albac, in calitate de vizitator a Lojii *Adevarata Intelegere* din Orientul de Viena:

"Draguti fratii mei,

Ca Soarele care rasareste toate zilele si trece in sus de noi, prin Cer, care lumineste marea, padurile si dumbrava, cetate si saturi, asa grijeste grija mare a Iosifului intru-un chip, mari si mici, bogati si saraci.

Si ii grijitor bun, ca izvoara care inmoaie holdele si mosiile noatre si face bine la noi toti. 'Zo sa-l țâie, draguti fratii mei! (Dumnezeu sa-l tina - n.n.).

Sa ii cantam tare si sa sunam tunurile eastea, pentru binele lui. Vant dulce sa sufle vestea lui peste muntii ai mai nalti, la rasarit si asfintit, ca sa cunoasca lumea norocu' nost.

Luati sama de vorbele mele. Mana sus pe armele. Foc! Mai tare foc! Si al mai tare foc! Una, doi, tri!"

Evenimentul, punct de rascruce in decizia lui Horea de-a porni rascoala impotriva asupritorilor maghiari ai romanimii din Transilvania, s-a petrecut in ziua de 23 februarie 1783… Se stie ca, declansata cu consimtamantului "dragutului de imparat", rascoala a fost inabusita de trupele austriece din ordinul aceluiasi Iosif al II-lea. Important insa, din unghiul acestei scurte istorii, e faptul ca **discursul lui Horea are un continut de esenta masonica**, dupa cum se confirma si "substratul politic de esenta masonica pentru ceea ce s-a petrecut in Ardeal cu doi ani inainte" - afirmatie facuta de autorul articolului "Frates de cruce" publicat in nr. 5 din august 1786 al revistei vieneze *Provinzialnachrichten aus den k.k. Staaten*.

Ca sa nu mai vorbim de faptul ca, tot intr-o publicatie a vremii, apare o efigie a luptatorului ardelean gardata de inscriptia circulara: **Horea Rex Daciae**… **Ideea unei posibile unificari a teritoriilor locuite de populatiile etnic majoritare este, categoric, de sorginte masonica**: o vom gasi, ca tema de baza, in ampla monografie a lui Balcescu despre **Mihai Viteazul**; si tot aceasta idee, intr-o acceptie mai larga, prefigureaza din departe **principiul nationalitatilor** care va orienta lucrarile Conferintei de pace de la Paris si, intre altele, va impune - ca realitate statala (auto)constituita - Romania Mare.

In acest arc de timp se petrec, insa, cateva lucruri/lucrari determinante pentru **inceputurile Franc-Masoneriei in Tarile Romane: astfel, la 1734 ia fiinta Loja de Galati; pentru ca, un an mai tarziu, sa se constituie, la Iasi, Loja "Moldova"** - al carei prim Maestru Venerabil ar fi fost, pare-se, chiar **domnitorul fanariot** Constantin Mavrocordat.

Si-n aceasta privinta datele sunt putine si incerte, iar istoricii romani contemporani - care, dupa Decembrie '89, au putut aborda in deplina libertate subiectul - se contrazic in pareri… Sigur ramane faptul ca initiatorii amintitelor loji sunt straini - italieni, francezi - si ca la lucrarile atelierelor respective au fost atrasi/primiti si autohtoni: apartinand, de regula, marilor familii boieresti ale vremii.
Cititorul va fi observat, desigur, ca ne-am referit doar la Moldova; in privinta Munteniei, cea dintai data certa pe care o putem consemna este anul 1750: cand francezul Louis Dabin infiinteaza, la Iasi si la Bucuresti, loji masonice sub obedienta Marelui Orient al Frantei… Cat de durabila va fi fost activitatea acestora, si cu ce fermenti va fi impulsionat lucrarea lor spiritul romanesc, ramane inca de cercetat.
Cat despre **Transilvania, aflata sub stapanirea casei de Habsburg, putem spune doar ca Franc-Masoneria patrunde, aici, pe "filiera" austriaca - cele dintai loji transilvanene fiind infiintate de etnici maghiari si germani (sasi)** care primisera lumina in lojile vieneze… Intre acestia, elementul autohton (romanesc) facea figura de "rara avis" - si nu intotdeuna de cea mai buna calitate. Exempu, pentru aceasta ultima afirmatie, sta gestul carturarului Ioan Piuariu-Molnar: care, membru al Lojii sibiene "St. Andreas zu den drei Seeblattern", s-a crezut obligat sa-i mustre pe Horea si pe taranii rasculati.
Iata, in aceasta privinta, opinia lui Nicolae Iorga: "Pe atunci Molnar, ocultist "chesaro-craiesc", profesa idei filantropice de un caracter nebulos, era un "amic al oamenilor", un "filosof", dupa moda pretiosului secol al XVIII-lea, si care facea parte din loja curand intemeiata a francmasonilor din Ardeal. Gasi cu cale - era asa de putin roman acest doftor imparatesc, acest viitor profesor la Cluj, acest adept al francmasoneriei cosmopolite! - sa faca morala bietilor tarani ce mergeau la omor si la moarte cu un sangeros si obscur crez de dreptate in mintea lor, nedreptatiti, si, intorcandu-se inapoi,

el, fratele Tunsului, consateanul unui martir si al unui profet al Romanilor, isi ascuti cu ingrijire pana de contopist medical pentru a face luminatului guvernator si luminatului vladica din Sibiu un raport in care arata ca numise pe revoltati oameni rai, care nu intelegeau de cuvant si trebuiau tratati cu asprime. Ce ochi prosti avea pe vremea aceea vestitul ocultist!".
Se mai intampla un eveniment - o **lucrare**, in termeni masonici - in tot acest rastimp: in 1787, calugarul carturar Gherasim, arhidiacon la Mitropolia Moldovei, traduce din franceza lucrarea intitulata ***Taina franc-masonilor***; autor era abatele Perau (tot "fata bisericeasca", si el!), iar lucrarea cuprinde - conform lui Dan Amedeo Lazarescu - "numeroase date despre ordinul masonic, despre ritualurile lui si despre raspandirea lojilor masonice in Europa si in America (…)".
In "Prefata" cartii, traducatorul marturiseste ca, "desi poate a-mi pricinui multa defaimare", traducerea a fost facuta "anume ca toti ce vor ceti sa cunoasca gresita socoteala ce au de aceasta tagma" a franc-masonilor… E un punct de vedere mai mult decat interesant, si nu se stie ce efervescenta ar fi provocat - printre Romani - cartea abatelui Perau; din pacate, desi pregatita pentru tipar, traducerea a ramas in manuscris - ca *Tiganiada* lui Budai-Deleanu, ca *Istoria Romanilor sub Mihai-Voda Viteazul*, ca atatea alte "proiecte" romanesti… al caror ecou, atunci cand au iesit la iveala, dupa decenii bune de la conceperea lor, a fost unul strict livresc.

13 decembrie 2009

Scurta istorie a Franc-Masoneriei romanesti (I): nasterea Franc-Masoneriei in Tarile Romane

Foto (8)

Inceputurile Franc-Masoneriei romanesti se pierd in legenda si, cum s-a mai zis, in negura veacurilor… Nu pentru ca aprinderea luminilor s-ar fi petrecut, pe aceste meleaguri, cu nu se stie cate veacuri in urma – ci dintr-un motiv mult mai prozaic: "marfa de import" fiind, ca atatea dintre institutiile/atributele modernitatii noastre, Franc-Masoneria a patruns la noi prin intermediul strainilor: care, stabiliti ori numai in trecere pe-aici, si-au intocmit ateliere masonice de uz propriu – doar ulterior atragandu-i/primindu-i in Fratie si pe autohtoni. Or, in atare situatie, "granita" care poate fixa "inceputurile" se dovedeste extrem de labila – totul depinzand de un nou document, recent descoperit, de o alta co-relationare cu ceea ce se stia etc.
Cand facem asemenea afirmatii ne referim, bine-nteles, la **masoneria speculativa**; cea a carei lucrare - numita, semnificativ, **slefuirea pietrei** sau **Arta regala**- se exercita, de catre mason, asupra lui insusi: pentru a-l transforma, din "piatra bruta" propriei vieti profane, in "piatra cubica" demna de-a participa la construirea Templului universal… Dar, daca avem in vedere **masoneria operativa**, adica

acea forma principianta a Fratiei constituita pe parcursul ridicarii marilor catedrale din Occidentul european, putem merge - ca Romani - cu gandul la legenda Mesterului Manole: perfect asimilabila, prin anumite elemente, atestarii (fie si numai din perspectiva mitului) a unei **fratii de "liberi zidari" (cum s-ar traduce, literar, cuvantul franc-mason).**
Pentru ca acest succint demers sa fie mai bine inteles, voi cita din lucrarea regretatului istoric si ilustru Frate mason Dan A. Lazarescu *Romanii in Franc-Masoneria universala*: "Franc-Masoneria constituie astazi o societate universala, cu obiective intelectuale, culturale, educative si de intrajutorare. Dupa chiar formulele folosite in prima Constitutie masonica din timpurile moderne, aceea redactata de Anderson si aprobata de Marea Loja Unita a Angliei, instituita in 1717, **obiectivul urmarit de Masonerie este acela de a se stradui sa edifice "un templu ideal al umanitatii, azil de pace si de fericire nu numai pentru fratii masoni, (…) ci pentru toti oamenii, sub egida Marelui Arhitect al Universului" (adica a Dumnezeului crestin).**

Daca lasam la o parte episodul construirii Templului regelui Solomon, la Ierusalim, de catre arhitectul Hiram-Abif, adus din Tyr, marile secole in care s-a dezvoltat Masoneria in Europa au fost secolele XII si XIII in Evul Mediu si secolele XVIII si XIX in timpurile mai noi.
In Evul Mediu, Franc-Masoneria s-a dezvoltat (…) sub forma unor corporatii de zidari-liberi, adica sustrasi serbiei, care-i lega de brazda pe toti locuitorii care nu faceau parte din cele trei ordine in care era impartita societatea feudala: *oratores*, *bellatores* si *laboratores*, adica eclesiasticii, nobilii razboinici si mestesugarii & negutatorii oraselor. Prin statutul special al corporatiei (breslei) lor, **acesti zidari cunosteau numeroase secrete tehnologice (calculul boltilor, al ogivelor etc.) si le transmiteau pe cale initiatica, la nivelul a trei trepte: ucenici (discipoli), calfe (companioni) si mesteri (maestri)**. Ei nu erau supusi autoritatilor feudale si se puteau deplasa liberi (de aici numele lor de franc-macons, Frei-Maurer, free-mason) pentru a incheia cu municipalitatile oraselor contracte in vederea edificarii de catedrale gotice. In niciun caz statutul ordinului nu le ingaduia sa contracteze zidirea de temnite. Prin zelul si cunostintele lor arhitectonice si ingineresti, intreaga Europa romano-catolica s-a acoperit, in cateva veacuri, de o padure de catedrale inaltate spre Cer. (…).
Inaltarea catedralelor gotice ia sfarsit putin dupa **desfiintarea Ordinului Templierilor** (1314). In a doua jumatate a secolului al XVII-lea, corporatiile de constructori capata o noua inflorire, mai cu seama prin grija marelui arhitect Christopher Wren, restauratorul maretei catedrale St. Paul din Londra (foto jos), dupa marele incendiu din 1667.

Reorganizarea corporatiei se face sub forma lojelor initiatice, care participa la detronarea regelui Angliei James al II-lea si sprijina, dupa "Glorioasa Revolutie" din luna noiembrie 1688, edificarea celui dintai model de Stat monarhic parlamentar si liberal din istoria omenirii (…).
Sir Christopher Wren (1632-1723), matematician, astronom si arhitect, constructor al Catedralei St. Paul - "**ultimul santier masonic traditional**" - si a peste 50 de biserici in Londra, a facut parte din Ordinul Rose-Croix si a fost initiat in Franc-Masonerie in 1691. Va fi, de altfel, ultimul Mare Maestru al Masoneriei Vechi ("operative"). Cu anul 1703, dispare exclusivitatea "constructorilor", Franc-Masoneria devenind deschisa tuturor starilor".

"Daca vrei un templu, multumeste-te cu trupul" - spunea Milarepa, poet mistic tibetan (cunoscut/pretuit de Brancusi)… Se poate, cu drept cuvant, afirma ca intre cele doua tipuri de masonerie - operativa si speculativa - fiinteaza un raport de *analogie inversa*: ceea ce liberii zidari ai catedralelor construiau *in afara*, ridicandu-se si pe ei pe masura lucrarilor infaptuite, masonii de astazi ridica *in launtru*, in interiorul propriului Intelect - nazuind sa devina (prin auto-cunoastere si auto-slefuire) ceea ce, de fapt, sunt.

Reintorcandu-ne la "firul" Istoriei, pe care nu l-am scapat vreo clipa din mana, sa spunem ca **secolul al XVIII-lea, cel care consemneaza nasterea "formala" a masoneriei speculative, este si cel in care putem "localiza" primele apartenente romanesti la Franc-Masonerie**: intram de-acum in istorie, far-a fi iesit cu totul din legenda.

"O luminoasa slava de om invatat - afirma **Lucian Blaga** in *Izvoade* - si-a facut Cantemir inca din viata fiind, pretutindeni pe unde a umblat, iar prin legaturile sale si in tari pe unde n-a umblat. (…). E de presupus apoi ca **Dimitrie Cantemir** s-a folosit pentru intemeierea legaturilor sale cu oameni din Occident si de alte mijloace: nu este tocmai exclus ca asemenea motiv sa-l fi indemnat sa se inscrie intr-un **ordin spiritual secret cum este acela al Roz-Crucienilor** care-si aveau, fara indoiala, masoneria lor (Gradul 18 al Franc-Masoneriei de Rit Scotian Antic si Acceptat poarta numele de gradul Rosa-Cruce). Cantemir a avut, desigur, ocazia sa cunoasca o doctrina initiatica, ce a exercitat o serioasa influenta nu numai in veacul al XVIII-lea, ci si mai tarziu. E pacat, in orice caz, ca nu se stie, asa-zicand, nimic despre activitatea lui Cantemir in calitatea sa de rozi-crucian si nici despre legaturile cu Ordinul. I-au fost, oare, de vreun folos aceste punti in dobandirea titlului de principe al "Imperiului Roman" sau atunci cand a fost ales membru al Academiei din Berlin? Este aici o intrebare la care suntem indreptatiti, dar care deocamdata nu are nici un raspuns".

Trasand un arc peste timp, sa transcriem aici discursul rostit de Nicola Ursu (zis Horea) din Albac, in calitate de vizitator a Lojii *Adevarata Intelegere* din Orientul de Viena:

"Draguti fratii mei,

Ca Soarele care rasareste toate zilele si trece in sus de noi, prin Cer, care lumineste marea, padurile si dumbrava, cetate si saturi, asa grijeste grija mare a Iosifului intru-un chip, mari si mici, bogati si saraci.

Si ii grijitor bun, ca izvoara care inmoaie holdele si mosiile noatre si face bine la noi toti. 'Zo sa-l țâie, draguti fratii mei! (Dumnezeu sa-l tina - n.n.).

Sa ii cantam tare si sa sunam tunurile eastea, pentru binele lui. Vant dulce sa sufle vestea lui peste muntii ai mai nalti, la rasarit si asfintit, ca sa cunoasca lumea norocu' nost.

Luati sama de vorbele mele. Mana sus pe armele. Foc! Mai tare foc! Si al mai tare foc! Una, doi, tri!"

Evenimentul, punct de rascruce in decizia lui Horea de-a porni rascoala impotriva asupritorilor maghiari ai romanimii din Transilvania, s-a petrecut in ziua de 23 februarie 1783… Se stie ca, declansata cu consimtamantului "dragutului de imparat", rascoala a fost inabusita de trupele austriece din ordinul aceluiasi Iosif al II-lea. Important insa, din unghiul acestei scurte istorii, e faptul ca **discursul lui Horea are un continut de esenta masonica**, dupa cum se confirma si "substratul politic de esenta masonica pentru ceea ce s-a petrecut in Ardeal cu doi ani inainte" - afirmatie facuta

de autorul articolului "Frates de cruce" publicat in nr. 5 din august 1786 al revistei vieneze *Provinzialnachrichten aus den k.k. Staaten*.

Ca sa nu mai vorbim de faptul ca, tot intr-o publicatie a vremii, apare o efigie a luptatorului ardelean gardata de inscriptia circulara: **Horea Rex Daciae**… **Ideea unei posibile unificari a teritoriilor locuite de populatiile etnic majoritare este, categoric, de sorginte masonica**: o vom gasi, ca tema de baza, in ampla monografie a lui Balcescu despre **Mihai Viteazul**; si tot aceasta idee, intr-o acceptie mai larga, prefigureaza din departe **principiul nationalitatilor** care va orienta lucrarile Conferintei de pace de la Paris si, intre altele, va impune - ca realitate statala (auto)constituita - Romania Mare.

In acest arc de timp se petrec, insa, cateva lucruri/lucrari determinante pentru **inceputurile Franc-Masoneriei in Tarile Romane: astfel, la 1734 ia fiinta Loja de Galati; pentru ca, un an mai tarziu, sa se constituie, la Iasi, Loja "Moldova"** - al carei prim Maestru Venerabil ar fi fost, pare-se, chiar **domnitorul fanariot** Constantin Mavrocordat.

Si-n aceasta privinta datele sunt putine si incerte, iar istoricii romani contemporani - care, dupa Decembrie '89, au putut aborda in deplina libertate subiectul - se contrazic in pareri… Sigur ramane faptul ca initiatorii amintitelor loji sunt straini - italieni, francezi - si ca la lucrarile atelierelor respective au fost atrasi/primiti si autohtoni: apartinand, de regula, marilor familii boieresti ale vremii.
Cititorul va fi observat, desigur, ca ne-am referit doar la Moldova; in privinta Munteniei, cea dintai data certa pe care o putem consemna este anul 1750: cand francezul Louis Dabin infiinteaza, la Iasi si la Bucuresti, loji masonice sub obedienta Marelui Orient al Frantei… Cat de durabila va fi fost activitatea acestora, si cu ce fermenti va fi impulsionat lucrarea lor spiritul romanesc, ramane inca de cercetat.
Cat despre **Transilvania, aflata sub stapanirea casei de Habsburg, putem spune doar ca Franc-Masoneria patrunde, aici, pe "filiera" austriaca - cele dintai loji transilvanene fiind infiintate de etnici maghiari si germani (sasi)** care primisera lumina in lojile vieneze… Intre acestia, elementul autohton (romanesc) facea figura de "rara avis" - si nu intotdeuna de cea mai buna calitate. Exempu, pentru aceasta ultima afirmatie, sta gestul carturarului Ioan Piuariu-Molnar: care, membru al Lojii sibiene "St. Andreas zu den drei Seeblattern", s-a crezut obligat sa-i mustre pe Horea si pe taranii rasculati.
Iata, in aceasta privinta, opinia lui Nicolae Iorga: "Pe atunci Molnar, ocultist "chesaro-craiesc", profesa idei filantropice de un caracter nebulos, era un "amic al oamenilor", un "filosof", dupa moda pretiosului secol al XVIII-lea, si care facea parte din loja curand intemeiata a francmasonilor din Ardeal. Gasi cu cale - era asa de putin roman acest doftor imparatesc, acest viitor profesor la Cluj, acest adept al francmasoneriei cosmopolite! - sa faca morala bietilor tarani ce mergeau la omor si la moarte cu un sangeros si obscur crez de dreptate in mintea lor, nedreptatiti, si, intorcandu-se inapoi,

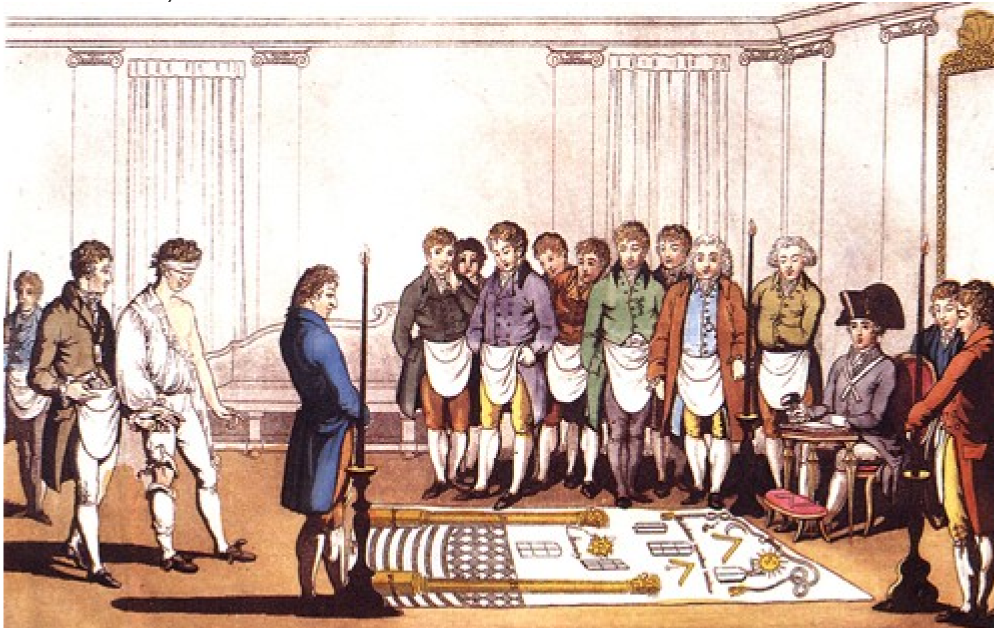
el, fratele Tunsului, consateanul unui martir si al unui profet al Romanilor, isi ascuti cu ingrijire pana de contopist medical pentru a face luminatului guvernator si luminatului vladica din Sibiu un raport in care arata ca numise pe revoltati oameni rai, care nu intelegeau de cuvant si trebuiau tratati cu asprime. Ce ochi prosti avea pe vremea aceea vestitul ocultist!".
Se mai intampla un eveniment - o **lucrare**, in termeni masonici - in tot acest rastimp: in 1787, calugarul carturar Gherasim, arhidiacon la Mitropolia Moldovei, traduce din franceza lucrarea intitulata ***Taina franc-masonilor***; autor era abatele Perau (tot "fata bisericeasca", si el!), iar lucrarea cuprinde - conform lui Dan Amedeo Lazarescu - "numeroase date despre ordinul masonic, despre ritualurile lui si despre raspandirea lojilor masonice in Europa si in America (…)".
In "Prefata" cartii, traducatorul marturiseste ca, "desi poate a-mi pricinui multa defaimare", traducerea a fost facuta "anume ca toti ce vor ceti sa cunoasca gresita socoteala ce au de aceasta tagma" a franc-masonilor… E un punct de vedere mai mult decat interesant, si nu se stie ce efervescenta ar fi provocat - printre Romani - cartea abatelui Perau; din pacate, desi pregatita pentru tipar, traducerea a ramas in manuscris - ca *Tiganiada* lui Budai-Deleanu, ca *Istoria Romanilor sub Mihai-Voda Viteazul*, ca atatea alte "proiecte" romanesti… al caror ecou, atunci cand au iesit la iveala, dupa decenii bune de la conceperea lor, a fost unul strict livresc.
14 decembrie 2009

Scurta istorie a Franc-Masoneriei romanesti (II): Franc-masonii, artizanii Romaniei Mari

Foto (5)

Sfarsitul secolului al XVIII-lea aduce peste Europa un adevarat val de represiuni/masuri anti-masonice: ca urmare a succeselor, dar si a exceselor Marii Revolutii Franceze de la 1789, revolutie atribuita Marelui Orient al Frantei (infiintat la Paris in 1773), functionarea lojilor masonice este interzisa, rand pe rand, in Rusia, Polonia si (la 6 iulie 1795, prin decret al imparatului Francisc al II-lea) in intreg imperiul habsburgic (inclusiv Ungaria si Transilvania). Pe cale de consecinta, si lucrarea masonica din cele doua principate dunarene cunoaste o miscare de reflux; o repliere pe pozitii "de asteptare".
Citeste aici prima parte a articolului, pentru a afla cum a aparut Franc-Masoneria in Tarile Romane.
Dar, ca "societate universala" - cum, intre timp, devenise - Franc-Masoneria se vadeste a fi un vast, complex si subtil sistem de vase comunicante: presiunea exercitata intr-o parte nu va face decat sa ridice nivelul in partea opusa… Astfel, ajus imparat al tuturor francezilor, **Napoleon**a intuit rapid importanta Franc-Masoneriei: pe care a redesteptat-o, indemnandu-si maresalii si generalii sa se lase initiati - dar avand totodata grija sa controleze Marele Orient al Frantei printr-un om de incredere

(principele Regis de Cambaceres, duce de Parma si arhicancelar al Imperiului, "uns" Mare Maestru al Ordinului).

Din Franc-Masoneria oficiala - aservita, de Napoleon, intereselor Statului - se desprinde, foarte repede, **un ordin masonic revolutionar: care, adaptand la noua situatie lozincile (ca si mijloacele de actiune) iacobine, instruindu-si adeptii in loji strict secrete, ce profesau un necrutator cult al libertatii, isi propune dezlantuirea unor insurectii militare si nationale in mai toate tarile din Europa si America Latina**. Spania si Portugalia, dimpreuna cu coloniile lor de peste Atlantic, statele italiene, Germania, Ungaria, Imperiul otoman - iata "tintele" urmarite de membrii acestui ordin care, in functie de "specificul locului", adopta diverse denumiri si forme de actiune: **carbonari** in statele italiene, **eteristi** in Imperiul Otoman etc.
Philike-Hetairia, dupa numele ei grecesc (adica "Uniunea amicala" sau "Asociatia prietenilor"), **Eteria reprezinta punctul in care destinul istoric al Tarilor Romane intersecteaza, din nou, Franc-Masoneria**… Chiar daca, initial, nu era de sorginte masonica, "Eteria a luat forma lojilor masonice si le-a imprumutat ritualul, fiind de fapt - asa cum n-a incetat sa afirme cancelarul imperial al Austriei, principele de Metternich, ca si legitimistul francez contele de Salaberry - o veriga in lantul masonic revolutionar".
Eteria era, ca sa zic asa, un proiect in trei etape:

1. ridicarea la lupta a tuturor popoarelor crestine din Imperiul otoman,
2. alungarea turcilor din Peninsula Balcanica (chiar si din Anatolia)
3. si re-constituirea Imperiului bizantin - in care urmau a fi incluse si Tarile Romane, desi acestea nu fusesera, vreodata, sub dominatie bizantina…

Era nu numai un proiect megaloman, fara sanse reale de reusita, ci si unul realmente sovin - dezavuat categoric de **Tudor Vladimirescu**, atunci cand i-a inteles adevaratele resorturi.
Dezastruoasa - la noi - sub aspect militar, cat si in privinta raporturilor cu populatia, **Eteria a avut castig de cauza in Grecia: care, in 1829, reuseste sa-si proclame independenta fata de Inalta Poarta** - la luptele anti-otomane participand, alaturi de greci, si numerori aromani traitori in peninsula… Aceasta ar putea fi o prima "bila alba" de acordat Eteriei; mai sunt cu putinta inca doua.
Dincolo de tot ce i se poate - pe drept cuvant - imputa, Eteria se constituie, potrivit lui Dan A. Lazarescu, in "cea dintai activitate masonica pe scara mare desfasurata in Tarile Romane in primul sfert de secol" al XIX-lea - la Eterie, ca si la lojile (de tip masonic) care au pregatit-o, raliindu-se nu putini dintre boierii, intelectualii si negutatorii autohtoni.

In sfarsit, zice acelasi distins istoric, "Printr-un concurs de imprejurari, la care eteristii par a nu se fi gandit nici macar o clipa, **in loc ca Tarile Romane sa fie incorporate in Imperiul bizantin, conceput si condus de fanarioti, sau sa fie integrate imparatiei tarului Alexandru I, ele au avut neasteptatul si fericitul prilej de a se elibera definitiv de** apasatoarea carmuire fanariota (…), in vara anului 1822, prin stradaniile incununate de succes ale lui Metternich si ale lordului Strangford, ambasadorul Angliei la Istanbul"… Or, un asemenea "prilej" nu putea fi creat si, mai ales, fructificat fara "deschiderile" europene practicate (sau numai ocazionate) de participarea romaneasca la Eterie. Efervescenta deosebita a lucrarilor masonice pe teritoriul romanesc, in cele aproape trei decenii scurse intre jertfa de sine a Vladimirescului si inflacarata ridicare de la 1848, nu ingaduie acestui prea succint compendiu sa consemneze atatea si atatea nume - ale unor personalitati care, in masuri diferite, dar animate de acelasi crez, s-au ilustrat deopotriva in politica si diplomatie, in literatura si arte, in stiinte si tehnica; sa retina atatea amanunte - care de care mai interesante, mai spectaculoase, mai semnificative! "**Poate ca nici o alta epoca nu a fost ilustrata de un numar atat de mare de Frati**" - afirma istoricul Horia Nestorescu-Balcesti. "Nu cred ca gresesc prea mult daca spun ca **a fost o generatie de masoni. Este mult mai usor sa spui cine n-a fost mason la '48 decat sa intocmesti o lista a acestora**. Crescuti in societatile secrete, literare si masonice, de la Bucuresti, Iasi, Brasov, Chisinau si Cernauti, "pasoptistii" s-au desavarsit in lojile pariziene ca Les disciples de St. Vincent de Paul, Rose du parfait silence, Athenee des Etrangers, Fraternite des peuples. Aici se nasc si ideile de unitate europeana, precum **Statele Unite ale Europei**, ideal deopotriva al lui Giuseppe Mazzini, Nicolae Balcescu sau Kossuth Lajos".

Si, pentru ca tot veni vorba de Balcescu, sa reluam - si pentru uzul cititorilor acestei "scurte istorii" - celebra sa (auto)caracterizare: "Revolutia romana de la 1848 n-a fost un fenomen neregulat, efemer, fara trecut si viitor, fara alta cauza decat vointa intamplatoare a unei minoritati sau miscare generala europeana. Revolutia generala fu ocazia, iar nu cauza revolutiei romane. Cauza ei se pierde in zilele veacurilor, Uneltitorii ei sunt 18 veacuri de trude, suferinte si lucrare a poporului roman asupra lui insusi". Sa retina, mai ales cititorul tanar, aceasta ultima sintagma: **lucrare a poporului roman asupra lui insusi**.

"Daca **principele Alexandru Ioan I** a fost sau nu mason nu mai are nici o relevanta" - spune istoricul citat mai sus -, "atat timp cat toti colaboratorii sai, toti cei care l-au inspirat si au realizat marile lui reforme, au fost masoni".

Cuvinte similare se pot rosti si despre epoca imediat urmatoare: "Este epoca in care lojile prolifereaza pana in cele mai mici orase. Este epoca Renasterii Nationale - rod, peste decenii, al samantei aruncata de generatia pasoptista. **Sub regele Carol, nu mai putin de 12 din cei 19 prim-ministri au fost masoni**, ca si foarte numerosi alti oameni politici". In acest climat, Franc-Masoneria romana "a putut sa treaca de la stadiul faramitarii in obediente straine la cel de **Mare Loja Nationala - Putere unica si suverana**. (…). Un ofiter al Armatei Regale, capitanul Constantin Moroiu - nepot al profesorului franc-mason de la Colegiul National "Sf. Sava" Costache Moroiu, pionier al invatamantului national -, reuneste cea mai mare parte a lojilor romanesti aflate, pana atunci, in obediente straine: franceza, italiana, germana, portugheza etc. si, la 8/20 septembrie 1880, constituie Marea Loja Nationala Romana".

Un alt mare - si ultim - moment care trebuie consemnat aici este **recunoasterea, ca entitate statala, a ceea ce s-a numit Romania Mare**… Ii dam, inca o data, cuvantul lui Dan A. Lazarescu: "Sosit la Paris in luna ianuarie 1919, ca sa-si sustina cu inversunare spiritul si litera tratatului secret de alianta incheiat cu cele patru puteri ale Antantei la data de 4/17 august 1916", tratat prin care i se recunosteau Romaniei drepturile imprescriptibile asupra tuturor teritoriilor locuite de Romani, Ion I.C. Bratianu (care nu era mason) "s-a aflat in fata Celor Patru Mari care, toti, apartineau ordinului masonic: presedintele Statelor Unite ale Americii, Woodrow Wilson, primul-ministru britanic, David Lloyd George, primul-ministru al Frantei, Georges Clemenceau, si primul-ministru al Italiei, Orlando. Exasperat de sicanele suferite in timpul discutiilor, Ion I.C. Bratianu (…) s-a inapoiat la Bucuresti si l-a sfatuit pe regele Ferdinand sa trimita la Conferinta pacii un prim-ministru ardelean care sa apartina masoneriei. Iuliu Maniu refuzand aceasta sarcina, din pricina apartenentei sale la confesiunea greco-catolica, l-a propus ca prim-ministru pe **dr. Alexandru Vaida-Voevod, care fusese sfatuit de Bratianu sa se afilieze, inca din primavara anului 1919, la loja de intelectuali "Ernest Renan", cu sediul chiar la Marele Orient al Frantei** (…), impreuna cu colaboratorii sai apropiati (Caius Brediceanu, Voicu Nitescu, Traian Vuia, Mihai Serban, Gheorghe Crisan).

Numit presedinte al Consiliului de Ministri dupa alegeri, la data de 1 decembrie 1919, **Vaida Voevod a purtat discutii in calitatea lui de membru al unei loji masonice franceze cu Clemenceau si mai cu seama cu Lloyd George la Londra, izbutind pe aceasta cale sa obtina satisfacerea aproape integrala a revendicarilor teritoriale ale Romaniei, inclusiv Basarabia,** in virtutea unei notiuni juridice - prin schimbare de cauza; in speta, in loc ca toate aceste teritorii sa revina Romaniei in virtutea tratatului secret de alianta de la 4/17 august 1916 - tratat considerat caduc de Clemenceau si nerecunoscut de Statele Unite, care nu luasera parte la el - reintregirea a avut loc in virtutea marelui principiu al nationalitatilor".
E cazul, cred, sa punem punct… Nu fara a transcrie, in loc de concluzie, cuvintele lui Horia Nestorescu-Balcesti: "**Romanii datoreaza ideilor franc-masonice si Franc-masonilor faurirea Romaniei moderne, a Independentei, a Regatului, a Statului national unitar si suveran**".
****

15 decembrie 2009

Carol I – Principele de otel al Romaniei

Foto (11)
Rigoare, sobrietate si tenacitate – acestea au fost cuvintele de ordine pentru primul rege al Romaniei. Inconjurat de o stralucita pleiada de oameni politici, Carol a facut istorie indeplinind destinul national al Romaniei: independenta si modernizarea. Comandant suprem al armatelor romano-ruse in asediul Plevnei din timpul Razboiului de Independenta (1877-1878), cu o contributie decisiva in acelasi razboi, Carol s-a incoronat rege in 1881, purtand cu nedisimulata mandrie coroana de otel turnata din metalul unuia dintre tunurile turcesti capturate la Grivita.

Un rege pentru Romania

Destinul i-a zambit Romaniei atunci cand doar un miracol a facut ca inlaturarea miseleasca a lui Alexandru Ioan Cuza de pe tronul reunit al Moldovei si Munteniei sa nu se transforme intr-un dezastru pentru toti romanii. Clasa politica romaneasca, in frunte cu guvernul provizoriu condus de prim-ministrul Ion Ghica, se vedea nevoita atunci sa infrunte actiunile in forta ale Miscarii Separatiste din Moldova si nemultumirile taranilor care credeau ca prin exilarea lui Cuza, Legea rurala din 14/26 august 1864 (Lege prin care peste 400.000 de familii de tarani fusesera improprietarite cu terenuri agricole) avea sa fie anulata. Mai mult, situatia parea sa fi scapat complet de sub control in momentul in care Imperiului Otoman si-a masat o mare parte a efectivelor militare la sudul Dunarii, anuntand o interventie in forta sub pretextul ca Unirea Principatelor Romane nu era recunoscuta decat sub Alexandru Ioan Cuza.

Intr-o atare stare de fapt, singura salvare a Romaniei parea, asa cum chiar Cuza propusese, alegerea unui principe strain in fruntea tarii, un principe care sa aduca tara, prin originile si prin influenta sa, sub protectia marilor natiuni europene. Abil politician, I.C. Bratianu, artizanul aducerii pe tron al lui Carol I, ii cere sfatul lui Napoleon al III-lea, iar in urma intrevederii dintre monarhul francez si delegatia din Romania se anunta numele primului rege care ar fi urmat sa urce pe tronul de la Bucuresti... Filip al Belgiei, conte de Flandra. Membru al impozantei familii regale de Orleans, Filip ar fi reprezentat apropierea de Franta, sora mai mare a Romaniei - asa cum era vazuta in acea perioada - si ar fi putut aduce, in viziunea oamenilor politici ai vremii, influenta celei mai liberale Constitutii din lume, cea belgiana. **Proiectul "Filip I de Romania" s-a dovedit insa un esec, contele de Flandra refuzand politicos oferta delegatiei romanesti. In fond, suveranul micului stat de la nordul Dunarii era inca supus Imperiului Otoman si era nevoit sa plateasca un greu tribut anual Inaltei Porti.** Pentru un cap incoronat din Europa Occidentala o supunere fatisa in fata sultanului ar fi echivalat cu o dezonoare adusa intregii sale familii regale. Mai mult, Muntenia si Moldova erau tari cu o puternica influenta balcanica, standardele de viata ale vremii in cele doua principate fiind cu mult sub cele considerate decente intr-o natiune occidentala.

Intorsi la Palatul Regal Tuilleries din Paris, acolo unde se afla insusi Napoleon al III-lea, politicienilor romani, in frunte cu I. C. Bratianu, li se propunea un nou nume, de data aceasta german, cel al familiei regale de Hohenzollern. Astfel, in ciuda opozitiei unei parti a clasei politice de la Bucuresti, I.C. Bratianu calatorea la Dusseldorf chiar a doua zi, acolo unde il intalnea pe Printul Carol Anton de Hohenzollern, caruia ii inmana cererea de a trimite pe unul dintre cei patru fii ai sai pe tronul Principatelor Unite.

Cel mai potrivit pentru aceasta misiune s-a dovedit Carol Eitel Friedrich Zephyrinus Ludwig von Hohenzollern-Sigmaringen, pe numele sau complet, cel de al doilea fiu al printului prusac Carol Anton. Absolvent al Scolii de Cadeti din Munster si al Scolii de Artilerie din Berlin, Carol era un ofiter incercat, demn de originile sale prusace, care participase cu succes la cel de al doilea Razboi din Schleswig, razboi purtat intre Austria si Prusia pe de o parte si Danemarca. Disciplinat, calit in arta razboiului, abil diplomat, ofiter cu o larga apreciere in randul propriilor soldati, Carol isi manifestase din start intentia de a prelua tronul Principatelor, mentionand ca supunerea fata de sultan nu reprezenta un impediment atat de mare si ca acesta va fi inlaturat la momentul oportun. Romania isi castigase principele pe care si-l dorise, si asta spre surprinderea intregii Europe, care vedea mai degraba o apropiere a acesteia de Franta, decat de Germania.

Obligat, pentru a strabate o Austrie ostila, sa foloseasca un pasaport elvetian fals, pe numele de Karl Hettingen, nume ce amintea de castelul parintelui sau din apropiere de Saint Gallen, Carol ajunge la 8 mai 1866 la Turnu Severin. O zi mai tarziu, la Pitesti, semneaza primul document in calitate de suveran, gratiindu-l pe mitropolitul Calinic Miclescu, participant la manifestatia separatista din 3 aprilie de la Iasi. **La 10 mai intra in Bucuresti, intampinat de peste 30.000 de locuitori la Baneasa, acolo unde primarul Dumitru Bratianu ii inmaneaza cheile orasului. In aceeasi zi, depune, in limba franceza, juramantul de credinta in calitate de domnitor, singurul cuvant pronuntat in romaneste fiind "jur".** Cancelarul Bismark ii spusese la pornirea inspre Romania: "De ce sa nu incerci? Daca reusesti, cu atat mai bine pentru tine! Daca esuezi, o sa te intorci cu amintiri interesante". Spre meritul sau si al dinastiei, Carol I nu a esuat.

Independenta si primii pasi spre intregirea neamului romanesc

Asa cum declarase la Dusseldorf, in cercul restrans al diplomatilor romani, Carol I nu uitase promisiunea de inlaturare a dominatiei otomane din Principatele Romane si dobandirea independentei acestora. Un astfel de deziderat indraznet nu se putea realiza insa fara mobilizarea Marilor Puteri. Iar acest moment vine in 1876, atunci cand, la 11 august, Rusia mobilizeaza doua corpuri de armata si patru divizii in vederea iminentului conflict cu Turcia. In fapt, Imperiul Tarist nu se impacase niciodata cu influenta Inaltei Porti in Balcani, iar razboiul devenise inevitabil atata vreme cat niciuna dintre parti nu dorise o solutionare pasnica a conflictului. In acelasi timp, in Romania au loc primele masuri de intarire a armatei in vederea viitoarelor inclestari, iar prin Inaltul decret 1945 din 9 octombrie 1876, comanda suprema a armatei era incredintata Domnitorului Carol I.

Era evident, atat pentru domnitor, cat si pentru membrii guvernului, ca obtinerea independentei nu se putea realiza decat pe calea armelor, cu atat mai mult cu cat politica discriminatorie a Inaltei Porti fata de Romania - cea prin care se refuza dreptul romanilor de a-si bate moneda proprie, de a acorda decoratii, de a se numi "Romania" precum si catalogarea jignitoare la adresa tarii, cea de "provincie otomana privilegiata" - fusese aspru criticata printr-o scrisoare deschisa de catre ministrul de externe, Nicolae Ionescu. Astfel, la 4 aprilie 1877, Romania si Rusia semnau conventia prin care se permitea trupelor rusesti sa patrunda in Balcani spre viitorul teatru de razboi cu mentiunea speciala ca Tarul se obliga sa respecte drepturile statului roman, si sa mentina si sa apere integritatea teritoriala a Romaniei. La 12 aprilie 1877, tarul Alexandru al II-lea declara razboi Turciei dupa ce, cu doua zile in urma, la 10 aprilie 1877, Bucurestiul intrerupsese orice relatie diplomatica cu Inalta Poarta, actiune care se soldeaza cu puternice represalii otomane asupra localitatilor romanesti Giurgiu, Oltenita, Corabia, Bechet si Islaz. Drept raspuns, armata romana deschide focul de artilerie asupra Vidinului de la Calafat, la 28 aprilie 1877, iar la 10 mai, in acelasi an, era proclamata - la Bucuresti - independenta Romaniei. Razboiul ruso-turc incepe dezastruos pentru armata tarista. **Primul atac asupra Plevnei are loc la 8 iulie 1877, insa esueaza lamentabil, aducand pierderi grele trupelor comandate de Marele Duce Nicolae. Zece zile mai tarziu, cel de al doilea atac sufera aceeasi soarta. Este momentul in care Ducele Nicolae ii scrie in disperare de cauza domnitorului Carol I sa trimita trupele romanesti peste Dunare.** La 20 august 1877, armata romana comandata de Domnitorul Carol I trecea pe podul de la Corabia si inainta victorios spre ceea ce avea sa fie cea mai grea lovitura pentru Imperiul Otoman, cucerirea Plevnei. De altfel, numarul ostasilor romani cazuti in sangerosul asediu asupra Plevnei este considerat cel mai mare din intregul razboi care a avut loc intre 1877-1878. Inconjurat, ranit la picior de un srapnel, Osman Pasa, generalul turc aflat la conducerea trupelor otomane, se preda neconditionat si ii inmana sabia sa ofiterului roman Mihail Cerchez, gest refuzat de acesta pana la venirea lui Carol I.

Ceea ce a urmat este istorie. Grivita I si II, Rahova, Smardan, Vidinul si celelalte fortificatii turcesti din Bulgaria au cazut rand pe rand in fata armatei ruso-romane comandate ireprosabil de Carol I. In semn de omagiu, abnegatia principelui avea sa ramana imortalizata peste timp de marele poet George Cosbuc: "Domnitorul a plecat la tabara indata ce s-a auzit ca rusilor le merge rau cu razboiul si ca li s-a pus Osman Pasa de-a curmezisul in drum. La tabara de la Calafat a plecat Domnul cam pe la inceputul lui iulie si a stat acolo vreo sase saptamani. Nu s-a mai intors acasa, dupa caderea Plevnei, El a fost intre ostenii sai si a indurat neajunsurile si greutatile razboiului douazeci si sase de saptamani, fara intrerupere. Mai bine de jumatate de an a zabovit pe campiile de lupta, batut de ploi si de vanturi, si primejduindu-si viata pentru binele tarii."

Dupa victorie, Carol s-a incoronat rege (in 1881), punandu-si pe frunte coroana de otel turnata din metalul unuia dintre tunurile turcesti capturate la Grivita la 30 august 1877. A adaugat Romaniei Dobrogea in 1878 si Cadrilaterul in 1913. Astfel, Carol I sadea semintele reintregirii tarii. A fost insa randul lui Ferdinand I, nepotul sau, sa implineasca destinul national al Romaniei, prin Marea Unire de la 1918.

O viata ca o lupta

Inconjurat de o stralucita pleiada de oameni politici: I.C. Bratianu, Mihail Kogalniceanu, Ion Ghica, P.P. Carp, Lascar Catargiu, Nicolae Ionescu, Titu Maiorescu, Ion I.C. Bratianu, Take Ionescu sau Nicolae Filipescu, Carol a facut istorie la propriu. Daca dobandirea independentei Romaniei a fost un act de mare eroism care i-a asigurat un etern loc in inimile romanilor, Regele de otel era constient ca adevarata lupta abia incepea. **Era lupta pentru modernizarea unei Romanii care, pentru prima data dupa secole intregi, isi putuse afirma neatarnarea si identitatea nationala. Beneficiind de cea mai lunga domnie din istoria romanilor (1866-1914), Carol a lasat urmasului sau o**

Romanie cu o moderna retea feroviara, cu cel mai lung pod din Europa (podul de la Cernavoda), cu un port functional amenajat la Constanta si cu o resedinta de vara la Peles, demna de oricare tara moderna europeana. Cu sprijinul sau au activat si au modernizat invatamantul Spiru Haret, administratia - Vasile Lascar, iar apararea nationala - Nicolae Filipescu. Bucurestii, care se infatisau calatorului din 1866 ca un sat mai mare cu pretentii de urbe, erau in 1914 orasul Ateneului, al Palatului Postelor, al Palatului CEC, al Palatului Sturdza, al Cercului Militar National, al hotelului Athenee Palace si nu in ultimul rand al nou-construitului Palat Regal.

Sfarsitul vietii si al domniei sale a fost marcat insa de suferinta de a nu-si fi putut tine cuvantul dat imparatului Germaniei: acela de a alinia Romania in razboi alaturi de patria sa de origine. In urma Consiliului de Coroana de la Sinaia din 1914, acelasi consiliu care trebuia sa stabileasca partea alaturi de care Romania ar fi urmat sa intre in Primul Razboi Mondial, Carol I s-a vazut pus in fata unei alegeri sfasietoare: aceea de a lupta impotriva tarii sale de origine sau de a alinia Romania, impotriva vointei acesteia, intr-un razboi alaturi de Germania. Se spune ca tocmai durerea pricinuita de o asemenea alegere a fost cea care i-a grabit sfarsitul de la 10 octombrie 1914.

In urma sa ramanea o Romanie moderna, o tara a carei tranzitie de la balcanism catre o existenta comparabila cu cea a tarilor occidentale fusese pe cat inovatoare, pe atat de brusca. Si tot in urma sa ramanea un nume demn de paginile de aur ale istoriei... Carol I al Romaniei - Regele de Otel.
****

16 decembrie 2009

Regele Ferdinand I - Intregitorul de tara

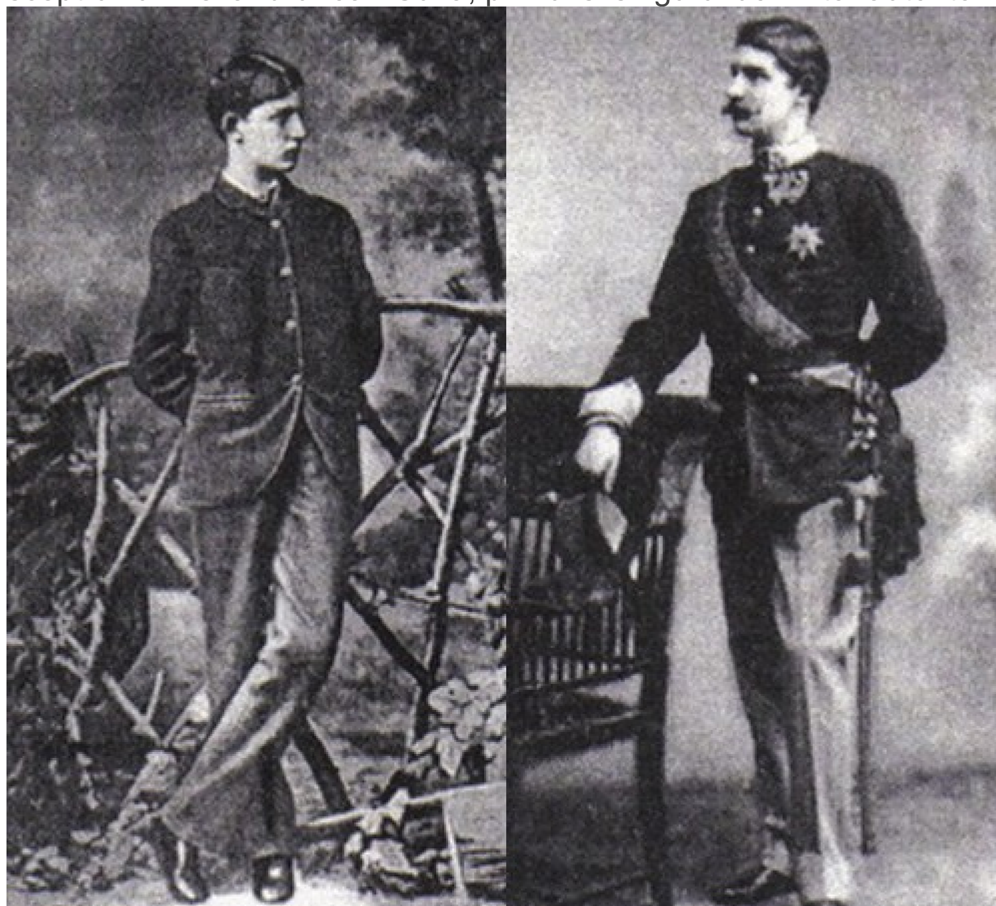

Foto (10)

Este unul dintre cele mai importante capete incoronate care au stat pe tronul regatului Romaniei. Personalitatea sa este strans legata de momentul Marii Uniri precum si de definitivarea acelei Romanii Mari la care visam cu totii si de care ne aducem aminte cu emotie. Om de o vasta cultura, poliglot si botanist pasionat, Regele Ferdinand a fost sincer dedicat romanilor, sub carmuirea sa inregistrandu-se cea mai infloritoare perioada a statului romanesc modern.

Destinul unui nobil din Prusia

Comitatul Hohenzollern-Sigmaringen din fostul regat al Prusiei a dat istoriei numerosi regi si regine, care au domnit in diverse colturi ale Batranului Continent. Dintre acestia se detaseaza si figura de nobil german cu un aer de "dandy" a Printului Ferdinand, cel care avea sa devina, la varsta de 49 de

ani, unul dintre cei mai iubiti regi ai Romaniei. **Nascut la data de 24 august 1865, Printul Ferdinand Viktor Albert Meinrad von Hohenzollern-Sigmaringen, pe numele sau nobiliar complet, era de fapt fiul Principelui Leopold de Hohenzollern-Sigmaringen, fratele mai mare al Regelui Carol I de Hohenzollern-Sigmaringen, primul rege al Romaniei.**Ferdinand a ajuns la tron printr-o conjuctura de familie avantajoasa, peste care s-a suprapus si importanta continuitatii statului roman sub forma de regat intr-un context politic international deosebit de instabil. La varsta de doar 19 ani, Printul Ferdinand a venit pentru prima oara in Romania, la acea data regatul roman fiind compus doar din provinciile istorice ale Modovei si Munteniei, unite la data de 24 ianuarie 1859 sub sceptrul lui Alexandru Ioan Cuza, primul si singurul domnitor autohton al Romaniei moderne.

Dupa scurta sa vizita in Romania, efectuata in anul 1884, Ferdinand decide sa se reintoarca in Germania pentru a-si termina studiile liceale si universitare. Anul 1893 il gaseste absolvind prestigioasa Universitate din Leipzig si Scoala Superioara de Stiinte Politice si Economice din Tubingen. In decursul aceluiasi an, pricipele Ferdinand se stabileste deja la Bucuresti pentru a-si indeplini atributiile de mostenitor al tronului Romaniei. **Ferdinand devenise de fapt mostenitor al coroanei regale a Romaniei inca din anul 1888, dupa ce atat tatal, cat si fratele sau mai mare, renuntasera la tron. In acea perioada istorica, casa de Hohenzollern-Sigmaringen avea numeroase legaturi de sange cu celelalte monarhii importante din Europa.** Varul primar al mamei lui Ferdinand era Tarul Ferdinand I al Bulgariei, devenit intre timp cel mai mare oponent al regatului roman condus de tizul si varul sau. Imparatul Francisc Joseph, conducator al Imperiului Austro-Ungar care cuprindea pe atunci provincia istorica romanesca a Transilvaniei, era de asemenea var primar cu bunica lui Ferdinand.

Odata sosit la Bucuresti, tanarul print german se declara cucerit de flora Romaniei, o adevarata provocare stiintifica pentru un botanist pasionat cum era Ferdinand. Nu ramane insensibil nici la frumusetea proverbiala a romancelor. Nobilul prusac este cucerit de farmecul si distinctia poetei Elena Vacarescu, domnisoara de onoare a Reginei Elisabeta. Aventura celor doi idealisti a fost oprita brusc din considerente politice. **Ferdinand a fost nevoit sa-si intrerupa relatia cu Elena Vacarescu la interventia si insistentele Consiliului de Ministri al Romaniei, care i-a reamintit principelui ca niciun membru al Familiei Regale nu se poate casatori decat cu femei de sange regal.** Ferdinand nu are incotro si pe data de 10 ianuarie 1893 se insoara cu Maria de Edinburgh, nimeni alta decat verisoara sa de gradul trei.

Viitoarea regina Maria a Romaniei avea o descendenta ilustra, bunica sa fiind regina Victoria a Marii Britanii, iar varul sau primar era Tarul Nicolae al II-lea al Rusiei. Regele Ferdinand si Regina Maria au avut impreuna 6 copii, trei fete si trei baieti. Cel mai mare dintre baieti a devenit urmatorul rege al Romaniei, Carol al II-lea. Gurile rele spun ca printul Mircea, care a murit la doar 4 ani, era de fapt copilul biologic al printului Barbu Stirbei, care ar fi avut o relatie ascunsa cu regina. Pentru a evita raspandirea scandalului, Ferdinand ar fi decis sa-l declare pe Mircea drept propriul sau fiu…

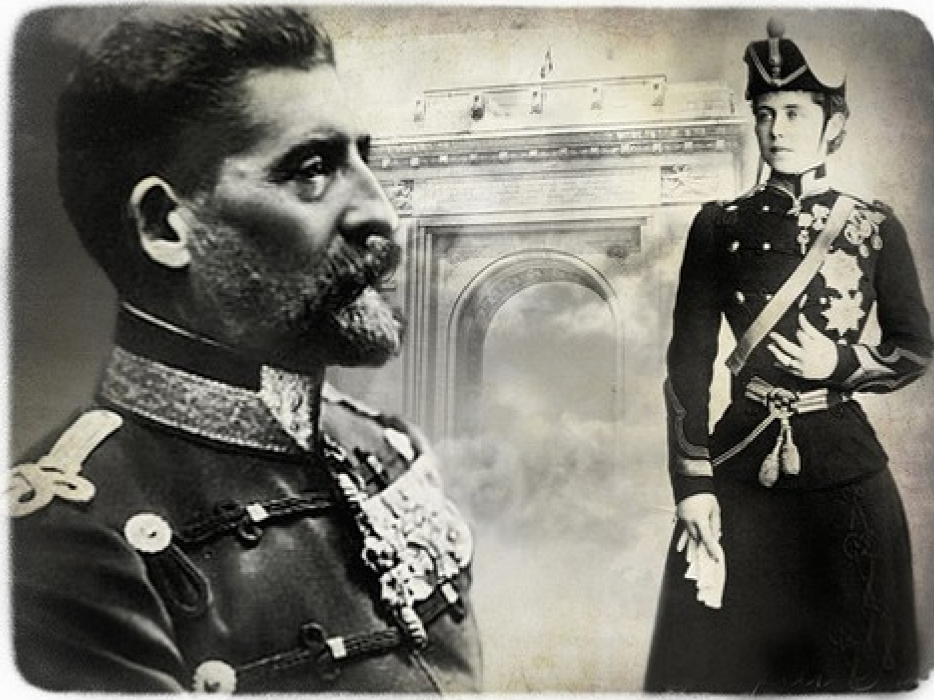

Regele si Razboiul

Data de 10 octombrie 1914 avea sa ramana in cronologia Romaniei drept momentul in care monarhia avea sa se consolideze prin prezenta celui de-al doilea rege al statului roman modern. La varsta de 49 ani, Ferdinand I devine rege al Romaniei depunand juramantul solemn si lunandu-si in fata tarii angajamentul ca va fi un "bun roman". **Ferdinand a iubit Romania si poporul roman. Din admiratie si respect pentru religia nationala a romanilor, Ferdinand renunta la cultul catolic si de boteza de bunavoie crestin-ortodox pentru a fi in rand cu tara si poporul sau.** Guvernul roman nu i-a cerut acest lucru, permitandu-i sa ramana catolic. Ferdinand a ales insa Ortodoxia, o parte a istoricilor pun acest lucru pe seama uzantei conform careia copiii viitorului rege si mostenitorul tronului trebuiau sa fie crestin-ortodocsi.

Atasamentul si dragostea lui Ferdinand pentru mica si fermecatoarea, la acea data, tara din Est nu aveau sa se limiteze la acest gest. Istoria mentioneaza ca datorita admiratiei sale pentru Romania, Regele Ferdinand avea sa fie supranumit fie "Lealul", fie "Intregitorul". **Visul lui Ferdinand a fost in egala masura acelasi cu al milioanelor de romani - crearea Romaniei Mari prin alipirea Transilvaniei regatului roman. Insa la acea data Ardealul se afla sub stapanire austro-ungara, acolo unde romanii care erau cei mai vechi si cei mai numerosi locuitori ale acelor locuri, nu aveau nici cele mai elementare drepturi.** Momentul prielnic s-a ivit odata cu declansarea primului Razboi Mondial. Cu toata sorgintea sa germanica si cu numele de Hohenzollern, Ferdinand a ales sa actioneze in razboi de partea Antantei pe data de 14 august 1916, luptand impotriva Puterilor Centrale conduse de Germania. La aflarea vestii, familia sa din Germania l-a renegat la castelul Hohenzollernilor din Prusia, arborandu-se in doliu stindardul heraldic al familiei…

In ciuda entuziasmului si sperantelor romanilor, situatia pe campul de lupta nu era deloc in favoarea lor. In prima faza a confruntarilor, armata romana, slab echipata si inarmata, a inregistrat pierderi uriase, Puterile Centrale ocupand Valahia si Dobrogea. Bucurestiul a fost ocupat de armatele germane in noiembrie 1916, Ferdinand si intregul guvern roman fiind fortat sa se refugieze la Iasi. Luptele eroice de la Marasti, Marasesti si Oituz, purtate de Armata Romana au dat insa un alt curs primului Razboi Mondial. Jertfa si eforturile romanilor au dus la stoparea avansarii germane in Moldova, armata germana suferind infrangeri dezastruoase. In momentul in care bolsevicii au pus mana pe putere in Rusia si au cerut instituirea pacii in 1918, Romania se afla inconjurata de armatele Puterilor Centrale.

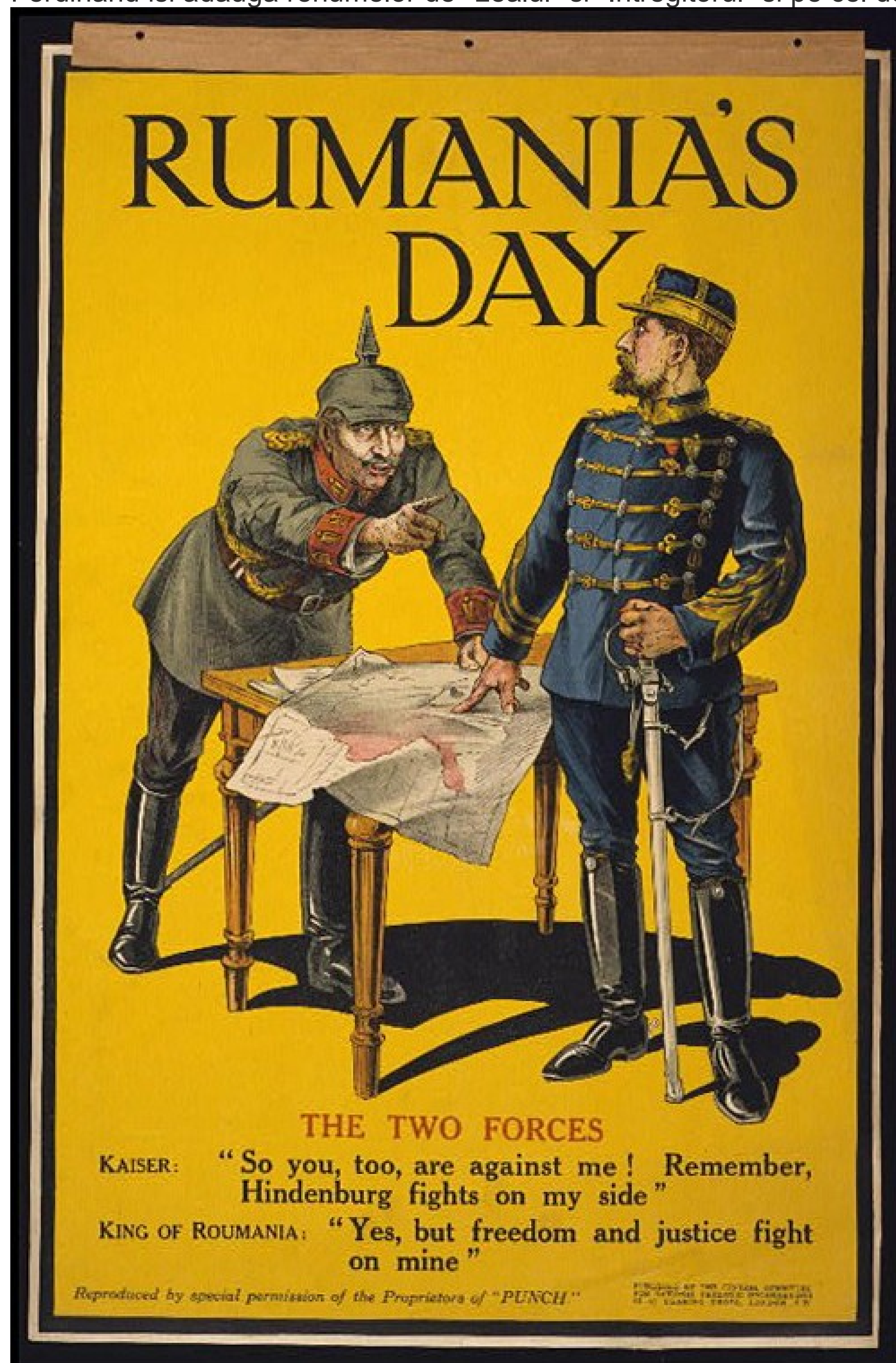

Regatul Romaniei a fost fortat de Germania sa semneze la Bucuresti un tratat de pace dezavantajos pentru tara noastra, tratat pe care Ferdinand a refuzat sa-l semneze. Cand trupele Triplei Aliante au avansat pe frontul din Salonic dezmembrand armata bulgara, Romania a reintrat in razboi. Imperiile Rus si Austro-ungar se dezintegrau. **Avantul militar al trupelor romane nu mai putea fi stopat, eforturile acestora ducand la mult asteptata unirea cu Bucovina, Basarabia si Transilvania.** In urma infrangerii Republicii Sovietice Ungare conduse de agentul bolsevic Bela Kun, trupele romane au ajuns sa ocupe Budapesta, iar Ferdinand se intoarcea ca un invingator in fruntea armatei, intr-un Bucuresti entuziasmat.

Regele Romaniei Mari

In anul 1922, pe data de 15 octombrie, Ferdinand este incoronat Rege al Romaniei Mari la Alba Iulia, orasul care avea sa traiasca a doua Mare Unire. Viata politica din timpul domniei sale a fost dominata de Partidul National Liberal, de orientare conservatoare, condus pe atunci de fratii Ion si Vintila Bratianu. **Unirea cu Ardealul a largit, in mod ironic, baza electorala a opozitiei ale carei partide principale s-au unit in anul 1926 pentru a forma Partidul National Taranesc.** Regele a fost cu adevarat un "bun roman" asa cum a jurat in momentul incoronarii sale. Unii istorici insista ca ar fi fost de fapt cel mai stralucit rege al Romaniei, in ciuda faptului ca era o persoana relativ timida si introvertita. Ferdinand I a fost martorul realizarii Romaniei Mari cu provinciile Basarabia, Transilvania si Bucovina de Nord. A infaptuit reforma agrara impartind pamant taranilor, prioritate avand veteranii

de razboi si familiile celor cazuti in razboiul pentru reintregirea tarii. In urma acestei masuri, Ferdinand isi adauga renumelor de "Lealul" si "Intregitorul" si pe cel de "Rege al Taranilor".

In ciuda succesului in razboi si al crearii Romaniei Mari, Ferdinand se confrunta cu mari probleme de ordin personal. **Fiul sau cel mare, printul Carol al II-lea, mare amator de lux si desfrau, traia o viata scandaloasa, casatorindu-se clandestin cu Ioana "Zizi" Lambrino, cu care avea un copil nelegitim. Pri**ntul ajunge totusi sa se casatoreasca cu Elena, fiica Regelui Constantin al Greciei. Mariajul era insa sortit pieirii, Carol dezvoltand o pasiune obsedanta pentru amanta sa, Elena Lupescu, cea cu care fuge la Paris. Regele se vede nevoit sa il desemneze drept urmas la tron pe nepotul sau, printul Mihai de Romania, pe atunci un copil, Carol al II-lea, tatal lui Mihai, fiind dezmostenit de Regele Ferdinand.

La doar 62 de ani, dupa o domnie ce s-a intins peste 13 ani tumultuosi pentru istoria Romaniei, Ferdinand moare in urma unui cancer de colon, fiind inmormantat la Curtea de Arges alaturi de Regele Carol I si Regina Elisabeta. **In timpul scurtei sale domnii, Romania a atins un nivel de dezvolare nemaiintalnit pana atunci. Agricultura era o forta, tara noastra fiind supranumita "Granarul Europei". Se dezvolta comertul concomitent cu exploatarea zacamintelor de petrol, economia tarii noastre fiind printre cele mai puternice si stabile din intreaga lume, totul sub conducerea unui rege care, intre problemele personale si razboaiele care au ravasit tara, a gasit totusi timp sa se dedice si stiintei si cunoasterii, fiind presedinte si protector al Academiei Romane din 1914 pana la trecerea sa la cele vesnice**
****

17 decembrie 2009

10 chipuri ale comunismului din Romania

Foto (8)

Comunismul a fost cu siguranta, cea mai neagra perioada din intreaga noastra istorie. Pentru a cunoaste mai bine acest flagel, este imperios necesar sa aflam ce fel de oameni erau cei care l-au adus in Romania. Cei 10 cavaleri ai apocalipsei rosii prezentati mai jos, nu sunt

singurii care au adus negura raului in urma lor, dar sunt printre cei mai importante personaje ale istoriei noastre de dupa cel de-al doilea Razboi Mondial.

10. Vasile Luca

Trista soarta a avut tara noastra dupa cel de-al doilea Razboi Mondial. Atat de trista incat la un moment dat, mai bine zis intre anii 1947-1952, chiar Ministerul de Finante al tarii a incaput pe mainile patate de sange romanesc ale unui criminal de razboi. **Este vorba de un columnist sadea, nascut intr-o familie de secui din Ardeal, pe numele sau adevarat Luka Laszlo. La doar 17 ani se inroleaza in asa numita "Divizie Secuiasca" condusa de Karoly Kratochwill care a luptat de partea armatei comuniste a lui Bela Kuhn impotriva Armatei Romane care a eliberat Budapesta. A avut legaturi cu organizarea grevelor de la Lupeni si Valea Jiului, s-a facut comunist direct la Moscova, participand la actiuni de spionaj impotriva statului roman.** Nu s-a oprit aici. Devenit deputat in Sovietul Suprem din Ucraina si vice-primar al orasului Cernauti, Vasile Luca se implica in deportarile romanilor din Bucovina in gulagurile siberiene. Pentru aceste fapte a fost recompensat de sovieticii care il fac maior in Armata Rosie. Ajunge cel mai bun colaborator al Anei Pauker, prin intermediul careia isi cunoaste viitoarea sotie, revolutionara comunista evreica Betti Birman, proaspat intoarsa de pe frontul din Spania. **Ca o paralele demna de mentionat, Betti Birman fusese initial trimisa de Ana Pauker, sefa ei pe linie de partid sa-l ajute pe proaspatul ministru de finante, Luka Laszlo, sa-si scrie autobiografia, acesta nestiind nici macar limba romana!** Cu timpul, isi face dusmani puternici in PCR, astfel incat in anul 1952 a fost arestat pentru deviationism si activitati contra interesului partidului. Doi ani mai trziu este condamant la moarte, pedeapsa fiindu-i comutata la inchisoare pe viata. A decedat ,uitat de toti, in inchisoarea Aiudului.

9. Lucretiu Patrascanu

Despre Lucretiu Patrascanu se poate spune orice, mai putin ca nu a fost un patriot pana in

maduva oaselor. Departe de a se asemana cu parvenitii care gasisera in Partidul Comunist o forma de a avansa cat mai rapid pe scara sociala, Patrascanu era un om de o cultura deosebita. Avocat, sociolog, economist, el a imbratisat doctrina comunista inca din timpul studentiei (1919), optand pentru un socialism de factura nationalista. Declaratiile sale patriotarde, asa cum este cea de la Harkov (1928) prin care sustinea ca basarabenii sunt romani, sau replica memorabila de la Cluj (1946) "Inainte de a fi comunist, sunt roman!" i-au atras antipatia propriilor colegi de partid dar, mai ales, pe cea a Moscovei. Este acuzat de nationalism burghez, de legaturi cu legionarii si este arestat in anul 1948. Sase ani mai tarziu, in 1954, a fost condamnat la moarte si executat, si asta dupa ce, in arest, ceruse sa isi continue munca in slujba Partidului Comunist chiar din celula in care fusese inchis. A fost reabilitat in anul 1968 din ordinul presedintelui de atunci al Romaniei, Nicolae Ceausescu.

8. Iosif Chisinevschi

Eminenta neagra a "inteligentiei" comuniste din perioada stalinista a Romaniei, Chisinevschi i-a dispretuit profund pe colegii sai romani de partid pe care-i caracteriza drept niste "aparatcici necultivati, inchistati si agresivi". **Nascut in Basarabia, de origine evreiasca, pe numele sau adevarat - Iosif Broitman, Chisinevschi si-a schimbat numlele de familie preluandu-l pe al sotiei in momentul casatoriei, pentru a se instaura mai usor in randurile noii puteri comuniste din Romania de dupa razboi.** Metoda a fost folosita de toti activistii trimis de Moscova pe tancurile "eliberatoare"... Timp de trei ani detine titlul de secretar cu propaganda si cultura in cadrul CC al

PCR. Atras de putere, ca mai toti cei ajunsi intr-un post important, persevereaza servindu-se de intrigile, linguselile si oportunismul sau nativ. Asa ajunge sa se catere pana in functia de prim -vicepresedinte ala Consiliului de Ministrii al tarii. Dus de val se viseaza conducator al Romaniei alaturi de compatriotul sau Miron Constantinescu. Ambilor le-a fost dat insa sa fie invinsi si maziliti din functii de catre Gheorghe Gheorghiu-Dej.

7. Petru Groza

Figura complexa a comunismului, Petru Groza este considerat si astazi un om al extremelor. Fiu al unui preot din Deva, doctor in drept la Budapesta, om de afaceri si politician abil in efemerul guvern Averescu, Groza fondeaza in anul 1933 Frontul Plugarilor si isi face cunoscute opiniile de stanga. **Sustinator infocat al comunistilor, el nu a renuntat niciodata la obiceiurile sale, mai degraba burgheze, motiv pentru care si-a si atras porecla de "burghezul rosu". Petru Groza devine prim-ministru al Romaniei in anul 1945, atunci cand Nicolae Radescu, general al Armatei Romane, este fortat sa isi dea demisia din aceasta functie de catre Comisarul Poporului, Andrei Visinsky.** Sub conducerea sa, are loc abdicarea regelui Mihai si transformarea regatului in Republica Populara Romania. Comunist cu apucaturi de intelectual rasat, Groza conduce, practic, destinele romanilor pana la venire ala putere a lui Gheorghe Gheorghiu-Dej in 1952.

6. Emil Bodnaras

Politrucul de mai sus a reusit sa impuste trei iepuri mari de-a lungul vietii sale. A reusit sa devina general al Armatei Romane, spion al Uniunii Sovietice si membru important al PCR. Nici acest comunist de calibru greu care ne-a marcat in mod nefericit atat istoria, cat si prezentul, nu era de origini romanesti, tatal sau fiind ucrainean iar mama germana. Povestea vietii sale a luat o intorsatura interesanta dupa ce cariera sa de ofiter in artilerie este intrerupta in urma unor scandaluri, tanarul la acea vreme Emil Bodnaras fiind degradat si trimis la o garnizoana din Basarabia. Acolo, a fost

contactat si racolat de miscarile militante comuniste, tradand de buna voie regatul Romaniei si devenind spion sovietic. **Se dovedeste intr-atat de atras de comunism, incat dezerteaza din post si fuge la Moscova de unde se intoarce in Romania, la finele anului 1935, cu misiunea de a spiona mai departe potentialul militar al tarii. Devine membru al PCR si se inhaiteaza cu Gheorghe Gheorghiu-Dej, Iosif Ranghet si Constantin Parvulescu, cei trei trecand prin multe aventuri precum puscarii, subminarea adevaratilor conducatori ai PCR-ului si chiar negustoria cu materiale de constructii.** Dupa 1947 ocupa functia de Ministru al Apararii. El a fost sprijinitorul si asul din maneca tanarului Nicolae Ceausescu pe care l-a sustinut pentru obtinerea functiei de secretar general al CC al PCR. A fost unul dintre cei mai temuti si puternici stalpi ai comunismului din Romania. Bustul sau troneaza si astazi in fata caminului cultural din comuna sa natala Milisauti, judetul Suceava.

5. Ana Pauker

Despre Ana Pauker, "Stalin cu fusta" - asa cum i se mai spunea in perioada de glorie - , s-ar putea scrie biblioteci intregi. Nascuta in anul 1893, la Codaesti, Vaslui, sub numele de Hanna Rabinsonh, Ana deprinde limba ebraica (bunicul sau era rabin) si chiar preda intro scoala evreiasca din Bucuresti. Este atrasa de socialism inca din tinerete si adera la miscarea in cauza inca din anul 1915. Casatorita cu activistul comunist Marcel Pauker, ea se inscrie in randurile comunistilor in anul 1920. Doi ani mai tarziu, este arestata impreuna cu sotul ei pentru activitati politice si ilegale si, dupa eliberare, ia drumul Elvetiei. Revine pentru a doua oara in Franta unde devine membra a Comiternului si se implica activ in miscarea comunista balcanica. **Intoarsa in Romania, ea este arestata in anul 1935, si executa 6 ani de detentie inainte de a fi eliberata si trimisa in Uniunea Sovietica la schimb cu un prizonier roman. Intre timp, sotul sau fusese executat in Gulag, in urma epurarilor staliniste.**

Revine iarasi in Romania, in anul 1944, imbracata in uniforma sovietica, calare pe unul dintre

tancurile "eliberarii". **Este aleasa secretara a Comitetului Central al PCR, iar in 1947 devine prima femeie din lume care detine functia de ministru de externe si pe cea de vice-prim ministru. Ea este cea care semneaza fara sa clipeasca actul prin care Romania ceda neconditionat Insula Serpilor Uniunii Sovietice.** In tot acest timp isi creeaza imaginea unei veritabile "doamne de fier", fiind suspectata de numeroase actiuni tenebroase indreptate impotriva statului roman. Devenita incomoda pentru Gheorghiu-Dej si comunistii mai moderati, Ana Pauker este acuzata de activitati impotriva partidului, de sabotarea agriculturii, de legaturi cu legionarii si agentii straini, suficient cat sa fie scoasa in gratiile "tatucului" Stalin, unul din protectorii sai de pana atunci. Este arestata de catre comunisti, iar pedeapsa ii este comutata in arest la domiciliu. Abia in ultimii ani de viata i s-a permis sa isi castige existenta ca traducatoare la Editura Politica. S-a stins in urma unui cancer mamar la 3 iunie 1960.

4. Miron Constantinescu

A fost printre cele mai "intelectuale" figuri care s-au perindat prin Partidul Comunist Roman inca de la infiintarea sa. La urma urmei, individul in cauza a fost insusi redactor sef al ziarului Scanteia, find responsabil direct cu indoctrinarea comunista a romanilor. **Carierist de profesie, el a fost pe rand membru in Biroul Politic, membru in CC al PCR, secretar al PCR-ului. La fel ca majoritatea comunistilor "de import", a fost un activist evreu sustinut de Moscova, numele sau real fiind Meir Kohn, nume schimbat de urgenta in Miron Constantinescu odata cu intrarea in Romania, el fiind nascut la Chisinau.** Obsesia sa pentru putere a fost cea care i-a creat mari probleme. Profitand de raportul secret prezentat de Nikita Husciov la Congersul PCUS din 1957, Miron Constantinescu se crede indeajuns de puternic incat sa-l dea jos pe Gheorghe Gheorghiu -Dej. In aceasta directie se aliaza cu Iosif Chisinevschi. Nu are noroc, Dej avea inca multi sustinatori in randul

comunistilor romani. Prin urmare, este zburat din conducerea partidului fara nicio explicatie. Steaua sa norocoasa nu apune, astfel incat este reabilitat de Nicolae Ceausescu, sub care devine ministru al invatamantului, presedinte al Marii Adunari Nationale si rector al "Fabricii de Cadre" adica al Academiei Stefan Gheorghiu.

3. Alexandru Nicolschi

Probabil cea mai infioratoare figura din panoplia monstrilor comunismului "de import" trimis de Uniunea Sovietica sa mutileze poporul roman, Alexandru Nicolschi este sinonim cu teroarea incredibila desfasurata in asa numitul "Experiment Pitesti" pe care l-a dirijat din umbra cu meticuozitate diabolica. A fost cel mai crud dintre toti tortionarii comunisti conform nu doar marturiilor Luciei Hossu Longin, ci a altor mii de declaratii ale victimelor stalinismului. El este cel care-i obliga pe detinuti sa manace serpi, iar intrebarea pe care i-o adresa zilnic sefului gardienilor fiind "Azi cati morti mi-ai adus?". Povestea sa incepe pe data de 2 iunie 1915, data nasterii sale intr-o familie de evrei saraci din Tiraspol, numele sau adevarat find Boris Grunberg. A facut armata la Iasi, din anul 1932 aderand din tot sufletul la Comsomol, organizatia de tineret a partidului comunist. **Zelul si cruzimea il recomanda pentru RAZVDEKA, directia de spionaj a NKVD-ului. Prins la prima sa misiune in Romania, decide sa-si schimbe numele in Alexandru Nicolschi. Revine in tara odata cu trupele sovietice avansand incredibil de repede in structurile de comanda si represiune ale noii puteri comuniste.** In anul 1947 era deja inspector general al Politiei de Siguranta, devenind subdirector al noii Securitati intre anii 1948-1953. Despre crimele si nelegiuirile sale se pot scrie bibilioteci intregi. A murit in somn pe data 16 aprilie 1991, cu doar o zi inainte de prezentarea la Procuratura unde i se dechisese un dosar pentru crimele infaptuite.

2. Gheorghe Gheorghiu-Dej

Nascut in anul 1901 intr-o familie saraca de muncitori barladeni, Gheorghiu Dej urmeaza meseria de electrician si se lasa atras de mirajul comunismului la varsta de 29 de ani, atunci cand se inscrie in PCR. Este arestat in anul 1933 si, trei ani mai tarziu, devine lider al comunistilor din inchisori. In timpul lui Ion Antonescu este transferat in lagarul de la Targu-Jiu, acolo unde isi petrece cea mai mare parte a detentiei pe perioada celui de al doilea Razboi Mondial. Tot aici imparte celula cu un alt detinut celebru, nimeni altul decat viitorul presedinte Nicolae Ceausescu, cel pe care il initiaza in "tainele" doctrinei comuniste.

Lider politic influentat puternic de politica lui Stalin, Dej devine presedinte al tarii in anul 1952, nu inainte de a epura partidul de membrii factiunii moscovite ai caror lider era nimeni alta decat Ana Pauker. Dej este artizanul eliberarii Romaniei de catre ocupatia sovietica si tot el da primele semne de "rebeliune" fata de Moscova, atunci cand respinge ideea unei Romanii care sa devina "granarul" blocului sovietic. Dej este cel care pune bazele Combinatului Siderurgic de la Galati, a fabricilor care sa sustina industria grea si chiar inchide Editura Cartii Ruse din Romania. Pe de alta parte, Dej este artizanul a mii de arestari si morti din randul intelectualilor si a "asa-zisilor" dusmani ai poporului, atitudine care il transforma in ochii romanilor intr-un veritabil dictator. Si totusi, comunismul promovat de Dej este unul de factura nationalista, el facand referiri fatise la Basarabia romaneasca si chiar demareaza relatiile diplomatice cu SUA in plin razboi rece.

Gheorghe Gheorghiu-Dej s-a stins in anul 1965 de un presupus cancer la ficat, Ion Mihai Pacepa sustinand, insa, ideea unei iradieri in timpul unei vizite a liderului roman la Moscova, asta ca urmare a politicii sale tot mai independente. In urma sa, venea cel care avea sa duca Romania in regretabila "Epoca de Aur", protejatul lui Dej, Nicolae Ceausescu.

1. Nicolae Ceausescu

Ultimul lider comunist al Romaniei este, cu siguranta, si cel mai controversat dintre toti comunistii care s-au perindat in primul sau in cel de-al doilea esalon al Partidului Comunist Roman. Nascut la 26 ianuarie 1918 intr-o familie de tarani din Scornicesti, judetul Olt, Ceausescu pleaca inca de la varsta de 11 ani la Bucuresti, acolo unde se angajeaza ca ucenic intr-un ateplier de cizmarie. La numai 14 ani devine membru al PCR, iar un an mai tarziu, in 1933, este arestat pentru prima oara, fiind acatalogat drept agitator in timpul unei greve. **Din 1934, arestarile se tin lant pentru tanarul Nicolae Ceausescu, iar in anul 1936, este incarcerat la Doftana. Desi este eliberat destul de repede, in 1943, el este inchis din nou pentru activitati subversive in slujba comunistilor, de data aceasta la Targu - Jiu, chiar in celula celui care avea sa ii devina mentor, nimeni altul decat Gheorghe Gheorghiu-Dej.**

Aflat tot timpul in umbra influentului Dej, Ceausescu devine ministru al agriculturii in anul 1947, ocazie cu care se ocupa direct de reprimarea taranilor ce se opuneau colectivizarii. Ascensiunea sa incepe odata cu eliminarea factiunii moscovite si a Anei Pauker, moment in care este numit membru al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Roman. In 1954, el devine mebru deplin al Biroului Politic al PMR si ajunge rapid omul cel mai important al factiunii, dupa Dej. **La doar trei zile dupa moartea lui Gheorghe Gherghiu-Dej, Ceausescu preia puterea dar si ideile mentorului sau. Astfel, Ceausescu continua politica independenta fata de Moscova, momentul culminat al**

acestei tendinte fiind electrizantul discurs din anul 1968, discurs prin care liderul roman isi facea cunoscuta opozitia fara de invadarea Cehoslovaciei de catre trupele sovietice. A fost, poate, momentul de glorie al lui Ceausescu si, de asemenea, momentul care i-a adus un val extraordinar de simpatiei atat in tara cat si peste hotare. Ceausescu isi continua demersurile si se opune, in anul 1974, tuturor propunerilor sovietice in cadrul delegatiei CAER. Mai mult, legaturile diplomatice cu SUA, Israel, Franta, Germania Federala si Comunitatea Europeana il aratau ca pe un lider anti - moscovit.

Cu toate acestea, o schimbare majora in conceptiile liderului comunist are loc odata cu vizitele in Coreea de Nord si China din anul 1971. Fascinat de modelul comunist nord-coreean, Ceausescu vrea cu orice pret sa schimbe Romania intr-un stat socialist model. El este artizanul demolarii si reconstruirii satelor, a daramarii sau mutarii bisericilor importante, a intaririi Securitatii si a introducerii unui puternic aparat de propaganda comunista. **Ceausescu incepe sa dea primele semne de pierdere a contactului cu realitatea inca din anii 70. Cultul personalitatii sale nu se poate compara decat cu cel al lui Hitler, Mao sau Stalin.** Scriitorii sunt indemnati sa compuna ode dedicate "celui mai iubit fiu al poporului", elevii, studentii si muncitorii sunt inghesuiti pe stadioane si obligati sa defileze asemenea celor din China si Coreea, in spectacole grandioase care sa ridice in slavi realizarile lui Ceausescu. Manualele scolare ii dedica pagini importante iar programul TV se reduce la 2 ore dedicate exclusiv "meritelor" familiei Ceausescu.

Realizarile sale: canalul Dunare - Marea Neagra, Transfagarasanul, metroul bucurestean, zecile de mii de blocuri impovareaza Romania peste puterile ei. Datoria externa se ridica la circa 13 miliarde de dolari, moment in care "carmaciul RSR" decide sa o achite cu orice chip si in mod rapid. Astfel, incepea perioada ratiilor la alimente, a exporturilor masive de grane, materie prima, masini, armament, intr-un cuvant, tot ceea ce putea fi exportat. Ceausescu intentiona chiar sa interzica prin lege posibilitatea de a contracta imprumuturi din afara tarii si chiar isi manifesta intentia de a ridica la Bucuresti o filiala a Bancii Mondiale. Doreste chiar sa readuca in tara intelectualitatea din diaspora. In acest sens, ii propune lui Mircea Eliade sa revina in tara si sa preia conducerea celui mai mare institut de studii indice si de istorie a religiilor pe care ar fi urmat sa il

construiasca, dar este refuzat de marele scriitor roman.

Caderea lui Ceausescu are loc in luna decembrie a anului 1989, Romania fiind ultima tara din blocul comunist in care are loc schimbarea regimului politic. De altfel, este si singura tara in care schimbarea a avut loc pe cale violenta. Faptul ca liderul comunist pierduse contactul cu realitatea din tara este dovedit din plin de incercarea sa de a convinge masele sa il urmeze. Nici discursul sau televizat in care sustinea ca miscarile din Timisoara sunt actiuni regizate de agentii straini, nici mitingul din Piata Revolutiei nu mai pot, insa, sa il salveze. Romanii isi doreau schimbarea. Ceausescu este arestat la Targoviste, acolo unde este judecat sumar (in fapt un simulacru de proces) si executat in ziua de Craciun a anului 1989. "Epoca de Aur" se sfarsise. Urma lunga perioada a tranzitiei catre capitalism.
****

18 decembrie 2009

Amintiri din Epoca de Aur

Foto (6)

La o prima vedere, acest demers pare bizar, dar noi nu-l consideram lipsit de sens. Copii, adolescenti sau (foarte) tineri – asa eram noi, editorii DESCOPERA.ro, in pragul anului 1989. Ce-si poate aminti un pusti sau o fetita de 9-10 ani din Epoca de Aur? s-ar putea sa va intrebati voi. Ei bine, foarte multe, si de fapt – credem noi – ceea ce a fost esential. Asadar, inspirati de proiectul cinematografic al lui Cristian Mungiu, in acest penultim episod al maratonului « Descopera adevarata istorie a Romanilor » va prezentam cateva povesti si impresii: candide, dar cat se poate de veritabile, ce fac parte din istoria Romaniei de acum 20 (si ceva) de ani, asa cum am trait-o noi.

Daca cineva m-ar provoca sa-mi rezum amintirile din timpul comunismului in trei cuvinte, i-as raspunde fara ezitare: foame, frig si intuneric. Am copilarit intr-un cartier marginas al Bucurestiului, unde apa calda si caldura erau un lux, curentul electric se intrerupea cand iti era noaptea mai draga, iar pe rafturilei alimentarei sedeau praful si celebrele, pe atunci, tacamuri (resturi de pui), salam de soia si nechezol (un echivalent insipid si dubios al cafelei). Retrospectiv, **vad astazi asa-numita Epoca de Aur precum o neguroasa si nesfarsita iarna** - din pricinile mentionate mai sus, anotimpul alb era intotdeauna cea mai crunta perioada de peste an. O iarna « rosie » in care toata lumea mima cate ceva: ei, Partidul si Tovarasul, se (pre)faceau, an de an, ca idealul utopic si absurd al lui Marx, **omul multilateral dezvoltat**, e din ce in ce mai aproape, date fiind maretele realizari socialiste, noi ne prefaceam ca traim bine, liberi si fericiti. Asta pana cand, in vreun fel sau altul deranjam ceva, iar atunci organele de control si represiune (de la meschinii activisti de Partid pana la Militie si sinistra Securitate) ne pedepseau cu supra de masura.

Imi aduc aminte de o intamplare din scoala generala - ma jucam impreuna cu colegii, in recreatie, iar la un momentdat am luat buretele, imbibat cu apa si praf de creta, de pe tabla si am vrut sa arunc cu el dupa un coleg. Nu stiu cum am facut, dar am nimerit tabloul **Tovarasului Nicolae Ceausescu**, tablou care domnea precum o icoana in fiecare clasa. Zoaiele din burete s-au scurs pe mutra iubitului Conducator si s-au uscat, schimonosindu-i si caricaturizandu-i figura. Tovarasa invatatoare si o multime de alti tovarasi profesori din scoala au explodat: in clasa noastra, nu se stie cum, tabloul era protapit undeva foarte sus si nicio scara disponibila in acel moment in scoala nu ajungea acolo pentru ca cineva sa curete chipul manjit. Pentru involuntara mea subversiune am fost aspru sanctionat: parintii mi-au fost chemati la scoala pentru a fi mustrati in fata colegiului profesoral, **mi-au dat nota 4 la purtare si, intr-o comico-absurda ceremonie, mi-au luat cravata de pionier** (situatie in care, spre hazul alor mei, am stat un semestru). Pe vremea aceea, avem un coleg de clasa, Spanu, care desena pe ascuns avioane cu zvastici pe ele - o nebunie de neinchipuit. M-am apucat sa desenez si eu cu el. Ceea ce nu m-a impiedicat ca, atunci cand, la limba romana, am avut drept tema sa compunem o poezie cu subiect la alegere, sa fac un elogiu in versuri - prima mea poezie - inchinat zilei de 26 ianuarie (ziua de nastere a multiubitului Conducator).
Era totul un cosmar? Cu siguranta, nu! Atata vreme cat renuntai la spiritul critic in tot ceea ce inseamna spatiu civic si-ti cautai eliberari si libertati interioare in carti si idei (atatea la cate puteai avea acces intr-un regim care cenzura tot ce parea "suspect"), puteai trece nevazut si nebagat in seama de sistem. In aceasta ordine de idei, tanara filosoafa romana Brandusa Palade a dezvoltat **un concept foarte adecvat pentru Epoca de Aur: libertatea minimala** (aici intrand arhicunoscuta **Europa Libera**, grupul de meditatie transcedentala a lui Petre Tutea, concertele rock si festivalurile de film de la Costinesti sau banalele cleveteli in familie sau intre prieteni). In ceea ce ma priveste pe mine, am fost un copil de multe ori fericit: blocul in care am copilarit a fost construit si ocupat in 1979 numai de cupluri tinere, care un an sau doi mai tarziu au... procreat. Am avut, asadar, o gasca uriasa de prieteni si prietene, iar comunismul nu a reusit sa ne strice (intru totul) copilaria.

de Marc Ulieriu (n. 1980)

Anii '70 au fost draguti. Am amintiri placute din ei, dar nu stiu daca pentru ca situatia era cu adevarat destul de buna - economic vorbind - sau pentru ca o priveam cu ochii naivi si gata sa se bucure de orice ai copilariei, iar parintii, bietii de ei, incercau sa ne tina departe de problemele cu care se luptau ei, ca doar eram copii. Probabil din toate aceste cauze.
Ca sa vezi ce tin minte oamenii din copilaria lor: **o amintire dulce de atunci e serbetul** (pentru ca, dupa aceea, n-am mai avut mult timp parte de el). **In anii '70, se gasea serbet de cel putin zece feluri** - cu arome artificiale, evident, dar nu ne sinchiseam noi pe atunci de asta -, care se vindea nu in borcane, ci in niste ciudate cutii din plastic opac, albastru sau galben, cu o forma cum nici n-am mai vazut de atunci. Iar bunica noastra dinspre mama ne dadea serbetul uns pe paine - iarasi o chestie ciudata. Dar era bun.
Apoi au venit anii '80 si n-a mai fost asa frumos; dar, iarasi, cauzele arau amestecate: si situatia se deteriorase, **Ceausescu isi pusese in cap sa plateasca datoria externa a Romaniei, drept care cred ca peste 80% din productia de orice mergea la export, iar noi ne bateam pe ce ramanea**; iar pe de alta parte, acum si eu priveam situatia cu ochii intransigenti si intoleranti ai adolescentei.

Spre sfarsitul anilor '80 - in Bucuresti, cel putin - lumea aproape ca nu mai vorbea despre

altceva decat despre dificultatile procurarii celor necesare vietii de zi cu zi si despre frustrarile aferente.
Imi amintesc cum odata am stat, mai bine de doua ceasuri, iarna, la o coada la oua si s-au terminat inainte de a cumpara si eu; am venit acasa plangand, cu impresia oribila ca-mi irosisem doua ceasuri din viata absolut degeaba, fara a izbuti sa contribui cu ceva la aprovizionarea familiei. Obsesia procurarii hranei prin sacrificiul ritualic al "statului la coada" ne isterizase pe toti.
Dar, pana la urma, **nu era chiar totul neplacut. Din unele puncte de vedere, chiar duceam o viata mai sanatoasa decat multi adolescenti de azi**. Duminica - singura zi libera din saptamana, fiindca aveam scoala si sambata -, cum la televizor n-aveam ce vedea, plecam la patinoar, iarna; la strand, vara; in parc sau "la baschet in curtea scolii", in celelate anotimpuri. Si ne distram, uitand de toate; spuneam zeci de bancuri - trei sferturi erau dintre cele politice, care erau si cele mai hilare - si radeam pana nu mai puteam.
Si uite asa, mai plangand, mai razand, au trecut 22 de ani de viata in societatea socialista, din care trebuia sa facem - dupa expresia repetata pana la saturatie in discursurile personajelor politice ale vremii - **o societate socialista multilateral dezvoltata.**
N-am mai ajuns pana acolo - din fericire - pentru ca a venit revolutia si, in loc sa construim in continuare socialismul, ne-am apucat sa (re)construim capitalismul, ceea ce facem si in momentul de fata.

de Mihaela Stanescu (n. 1967)

Aveam doar 10 ani in decembrie 89, asa ca o vedere clara si obiectiva asupra comunismului din acei ani mi-ar fi imposibil de realizat. **Ca orice copil nascut in perioada predecembrista, imi amintesc, mai degraba, de penarele de lemn, de cerneala "Pelican", de husele de banca si de halatele pe care le imbracam la orele de chimie si la cele de ITP, de clasoarele cu timbre si de surprizele de colectie din gumele de mestecat turcesti si arabesti**. Imi amintesc de uniforma de soim al patriei, apoi de cea de pionier, de cantecele pionieresti pe care, sincer, le-am repetat de atatea ori incat nici acum nu le-am uitat. Imi amintesc de serile petrecute la lumina lampii cu gaz sau a lumanarilor, de cartile lui Jules Verne si ale lui Alexandru Mitru, de prajiturile "ponci", facute din resturi, sau de brifcorul care costa doar 2 lei si 50 de bani.
Imi amintesc discurile de vinil pe care erau inregistrate povestile "Motanului incaltat", ale "Copiilor capitanului Grant" sau celebra "Petrica si lupul". Cine poate uita desenele animate cu Mihaela si Azorel, Lolek si Bolek, Lupul si iepurasul din "Nu pagadi zait" sau serialele poloneze "Arabela" si "Norii negri"? Cartile de colorat, soldateii de plastic, mingea de 35 de lei, jucariile chinezesti cu cheita si trusa Optik din care puteai mesteri tot felul de lunete si binocluri.
Cozile la paine, lapte, carne si altele nu ma impresionau. Doar ca ma plictiseam groaznic asteptand sa ajungem "mai in fata". Nu stiam alternativa, asa ca eram convins ca totul este

normalitate. Chiar imi placeau crevetii vietnamezi, conservele de peste si painea intermediara unsa cu marmelada. Imi amintesc vag chiar si momentul in care programul TV s-a redus la doua ore dedicate exclusiv osanalelor pe linie de partid si murmurele oamenilor care se intalneau la piata. Cineva aruncase zvonul ca asa va fi de acum incolo si ca nu vom mai avea parte de "varietati" decat de Revelion.
A fost o lume diferita, cu bunele si relele ei, pe care mintea unui copil nu le putea discerne. A fost o lume cu un sistem de valori opus celui de astazi, la care noi, cei mici pe atunci, am minti daca am spune ca nu ne adaptasem. In fond, in anii copilariei, chiar este posibil totul...

de Adrian Nicolae (n. 1979)

Nu vreau inapoi Comunismul. Sunt nostalgic doar dupa padurile copilariei mele...
Pentru mine, Revolutia din '89 (pardon, lovitura de stat mascata de moartea si suferintele a mii de romani nevinovati) a venit pe cand aveam taman 13 ani jumatate. Prin urmare, o buna parte din copilaria mea s-a petrecut in perioada socialist-comunista a Romaniei; am prins ultimii ani din regimul lui Ceausescu.
Despre perioada neagra a stalinismului, aveau sa-mi povesteasca, tristi, bunicii; imi aduc aminte si acum sudalmele crancene ale bunicului meu (Dumnezeu sa-l odihneasca!) la adresa sacalilor rosii care i-au luat cu forta caii, vacile si alte animale la colectiv. **Cine ii mai pastreaza in memorie pe taranii autentici, cunoaste relatia indescriptibila pe care o aveau acesti oameni absoluti cu animalele din ograda**.

Dupa cum se poate vedea din fotografia alb-negru de mai jos, facuta acum multi ani, nu am scapat nici eu de cravata rosie atarnata de gat. Ca orice alt copil din generatia mea, am frecventat si organizatia micilor cercetasi ai regimului comunist, denumiti pompos si total aiurea, **Pionieri... de parca activam in domenii de pionierat ale stiintei si cunoasterii sau exploram cine stie ce taramuri ascunse?!**
Sincer va spun, ma incearca un serios sentiment de nostalgie cand imi aduc aminte de perioada aceea. O fi din cauza ca se suprapune cu anii frumosi ai copilariei, nu stiu ce sa va spun....
Parca pe atunci oamenii erau mai buni, mai destepti, mai uniti, mai frumosi si chiar mai aproape de Dumnezeu, in ciuda ateismului oficial propagat cu aplomb peste tot. Nu erau atat de disperati dupa avere si faima, precum dezorientatii din prezent. Nu erau atat de grabiti. Nici nu erau cretini, analfabeti, dezaxati sau mitocani, cum sunt - in opinia mea - majoritatea romanilor din zilele noastre. **Nu aveau 80 de canale TV, sute de reviste si ziare, nu exista Internet. Prin urmare, vroiau, nu vroiau, mai deschideau o carte, mai vedeau un spectacol de teatru, macar din plictiseala decat din convingere, si tot era un lucru bun la final.** Fara atat de mult stres si factori externi deranjanti, erau obligati sa-si vorbeasca si sa se priveasca mai mult. Alt aspect pe care azi, din nefericire, l-am pierdut. Aceasta este insa o alta poveste, si va spun ca mi-ar lua pagini intregi daca intru in ea.
Una peste alta, ca tot e la moda sa regreti ceva din perioada vechiului (Oh, Doamne, cum au trecut 20 de ani?) regim, **eu regret aerul de atunci**. Era mai curat. Nu existau atatea masini care sa ne ucida si sa ne imbatranesca incetul cu incetul, cum se intampla azi. Si inca un aspect care vad ca scapa tuturor, nostalgici sau nu:
Oameni buni, pe atunci, Romania avea inca o Natura relativ intacta. **Muntii si dealurile erau impadurite, existau zone salbatice**, unde te puteai delecta cu aparitia fugara a animalelor salbatice. Cand ma uit la halul in care a ajuns astazi mediul ambiental al Romaniei, regret din tot sufletul perioada in care vana doar Ceausescu si acolitii sai, iar vilele si casoaiele care apareau in rezervatiile naturale tarii, se puteau numara pe degetele mainilor.
Atat.
Sper sa fiu iertat si inteles...

de Nicu Parlog (n. 1976)

Pentru ca nu aveam mai mult de doi ani la Revolutie, pare o nebunie sa imi dau cu parerea referitor la Comunism, din perspectiva nostalgica. Totusi, felul in care doctrina, viata si oranduiala acelor vremuri sunt percepute de tinerii zilelor noastre, cei care nu au prins perioada respectiva, ar putea fi la fel de relevant ca amintirile de atunci ale parintilor si bunicilor nostri. Asta acum, cand intre generatii exista probleme de comunicare si intelegerea acestei perceptii ar putea servi la identificarea radacinilor conflictului.
La fel ca toti cei de un leat cu mine, am aflat despre comunismul romanesc de la rudele mai inaintate in varsta, din unele lecturi, din filme si din anumite reportaje si emisiuni televizate. Desi raportul bine-rau din toate aceste informatii la care am avut acces inclina simtitor balanta spre partea negativa a lucrurilor, am inteles ca, in Romania, comunismul a avut si partile lui bune.
Stiu ca in comunism **granitele spre occident erau inchise**, accesul fiind permis, greoi si controlat, numai catre Bulgaria, Ungaria, RDG si URSS. Asta era valabil si pentru produsele de orice fel. **Programul TV dura zilnic de la ora 20 pana la ora 22 si includea exclusiv jurnalul de stiri si "Cantarea Romaniei" sau congresele de partid filmate**. De asemenea, curentul electric era intrerupt frecvent, chiar noptile, copiii fiind siliti sa studieze la lumina lumanarilor. Caldura si apa calda lipseau, de asemenea, in instante repetate. Mancarea era putina, iar cozile la carne si lapte se intindeau pe distante foarte mari, asteptarea era indelungata, **multe produse se rationalizau** si multi oameni ramaneau pagubiti. Femeilor le erau interzise intreruperile de sarcina, lege care a condus la un adevarat genocid, deoarece multe gravide apelau la metode empirice de avort, ceea ce provoca, adesea, infectii si decese. **Libertatile erau ingradite**, libertatea de expresie si de opinie nu existau, iar abaterile erau aspru pedepsite. Cenzura functiona draconic in presa, cinematografie, teatru si literatura. Securitatea urmarea tot, infricosa si executa arestari abuzive, aruncand oamenii in puscariile comuniste, de iad. Militia batea abuziv suspecti si, uneori, martori. Se organizau silit

manifestatii de adoratie fata de conducator, iar cei care doreau sa paraseasca tara erau considerati dusmani ai poporului. Cu siguranta lucrurile rele erau in numar mult mai mare... si multe alte exemple mai pot fi date.
In acelasi timp, comunismului i se gaseste o oarecare cautionare prin ceea ce s-a construit propriu-zis in perioada acestui regim; prin perenitatea lui in sensul bun. Trebuie sa vedem si sa recunoastem ca **90% din ceea ce exista astazi in Romania si in Bucuresti - cladiri, drumuri, poduri, baraje, constructii de orice fel, linii de metrou, de tramvai si troleibuz, adica infrastructura, Casa Poporului, a doua cea mai mare cladire din lume, toate acestea au fost construite si puse la punct in timpul comunistilor** (desigur, ne putem intreba cum ar fi aratat Romania daca comunismul nu ne-ar fi trecut niciodata granitele). De asemenea, toata lumea avea locuinte, proprietate personala, sau cu chirie modica la stat. Toti aveau locuri de munca, erau luati de pe strazi si integrati in sistem. Era o inregimentare fortata, dar nimeni nu era lasat pe dinafara; constiinta comuna ce caracteriza societatea comunista avea loc - aparent - pentru toti. **Infractionalitatea era foarte scazuta sau controlata, masurile militiei impotriva talhariilor si a altor incalcari de legi fiind neinduratoare.**Toti oamenii beneficiau de asistenta medicala gratuita, nu trebuiau sa aiba bani pentru a face o vizita la medic si a li se rezolva problemele de sanatate. Cel mai important, infrastructura romaneasca de astazi are la baza, in conceptia mea si atat cat am putut intelege, eforturile unificate ale oamenilor din timpul comunismului. Ca un exemplu al eficientei masinii de lucru comuniste, recent am aflat despre o comparatie graitoare intre construirea de acum 22 de ani a Pasajului Unirii si travaliul prin care trece formarea celui din Baneasa zilelor noastre. Cel dintai a fost finalizat in 1987, dupa 34 zile de munca, iar "al nostru", mult mai scurt, nu s-a terminat nici dupa doi ani si jumatate de chin, soldandu-se si cu o viata pierduta.

Nu in ultimul rand, se zvoneste ca in decembrie '89, Nicolae Ceausescu reusise sa acopere in intregime datoriile externe ale tarii; pentru ca tot traversam o perioada in care se vorbeste mult despre rata uriasa de indatorare a Romaniei. Cu bunele lui, cu relele lui, **comunismul a fost, in mare, un episod destul de intunecat din istoria romanilor, anuland individul si procedand la negarea naturii sale**. Aplicat poate mai flexibil, mai putin extremist, cu o comunicare deschisa spre lumea exterioara, oamenii l-ar fi perceput altfel si poate ca nici nu ar fi fost inlaturat la fel de violent. Altfel spus, ideologia suna seducator, insa punerea ei in practica a produs cu totul altceva fata de ce promiteau manualele.

de Alexandru Safta (n.1987)

SPUNE-TI PAREREA! Povesteste-ne si noua cele mai pregnante amintiri care ti-au ramas din comunism (daca te-ai nascut inainte de 1989) sau cum percepi tu comunismul romanesc din perspectiva povestilor si amintirilor celor dragi tie (daca te-ai nascut dupa Revolutie). Crezi ca era mai bine sau mai rau pe vremea